॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯೇ

ಮಹಾವಗ್ಗಟೀಕಾ

೧. ಮಗ್ಗಸಂಯುತ್ತಂ

೧. ಅವಿಜ್ಜಾವಗ್ಗೋ

೧-೨. ಅವಿಜ್ಜಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧-೨. **ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾತಿ** ಪುಬ್ಬೇಚರಾ। ಅವಿಜ್ಜಾ ಹಿ ಅಞ್ಞಾಣಲಕ್ಖಣಾ ಸಮ್ಮುಯ್ಹನಾಕಾರೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತತೀತಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ತದಾಕಾರಾನುವಿಧಾನತಾಯ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ಅನಿಚ್ಚಾಸುಭದುಕ್ಖಾನತ್ತಸಭಾವೇಪಿ ಧಮ್ಮೇ ನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ಅಯಮಸ್ಸಾ ತೇಸಂ ಸಹಜಾತವಸೇನ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮತಾ। ಯಂ ಪನ ಮೋಹೇನ ಅಭಿಭೂತೋ ಪಾಪಕಿರಿಯಾಯ ಆದೀನವಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ ಪಾಣಂ ಹನತಿ, ಅದಿನ್ನಂ ಆದಿಯತಿ, ಕಾಮೇಸು ಮಿಚ್ಛಾ ಚರತಿ, ಮುಸಾ ಭಣತಿ, ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ವಿವಿಧಂ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಂ ಆಚರತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ ಸಹಜಾತವಸೇನ ಚ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಚ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮತಾ। **ಸಮಾಪಜ್ಜನಾಯಾತಿ** ತಬ್ಭಾವಾಪಜ್ಜನಾಯ ಅಕುಸಲಪ್ಪತ್ತಿಯಾ। **ಸಭಾವಪಟಿಲಾಭಾಯಾತಿ** ಅತ್ತಲಾಭಾಯ। ತೇನಾಹ **"ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ"**ತಿ। ಸಾ ಪನೇಸಾ ವುತ್ತಾಕಾರೇನ ಅಕುಸಲಾನಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಭೂತಾ ಅವಿಜ್ಜಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಯದೇತನ್ತಿ** ಯಂ ಏತಂ ಪಾಪಾಜಿಗುಚ್ಛನತಾಯ ಪಾಪತೋ **ಅಲಜ್ಜನಾಕಾರಸಣ್ಠಿತಂ ಅಹಿರಿಕಂ,** ಪಾಪಾನುತ್ರಾಸತಾಯ **ಪಾಪತೋ ಅಭಾಯನಾಕಾರಸಣ್ಠಿತಞ್ಚ ಅನೋತ್ತಪ್ಪಂ, ಏತಂ** ದ್ವಯಂ **ಅನುದೇವ** ಅನ್ವಾಗತಮೇವ। **ಅನು**-ಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ **ಏತನ್ತಿ** ಉಪಯೋಗವಚನಂ। **ಅನುದೇವಾತಿ** ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ಸಹೇವ ಏಕತೋತಿ। ಏತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಚ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ – ತತ್ಥ ಯಥಾ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮತಾ ಅವಿಜ್ಜಾಯ, ಏವಂ ಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥವಸೇನ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥುವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತಿಯಂ ವಿಜ್ಜಾಯ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮತಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ವೀಮಂಸಾಧಿಪತಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಂ ಆಧಿಪಚ್ಚಾಕಾರವಸೇನ ಚ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ದ್ವೀಹೇವಾತಿ ಚ ಅವಧಾರಣಂ ಆಧಿಪಚ್ಚಾಕಾರಸ್ಸ ಸಹಜಾತೇನೇವ ಸಙ್ಗಹೇತಬ್ಬತೋ।

ಲಜ್ಜನಾಕಾರಸಣ್ಠಿತಾತಿ ಪಾಪತೋ ಜಿಗುಚ್ಛನಾಕಾರಸಣ್ಠಿತಾ। **ಭಾಯನಾಕಾರಸಣ್ಠಿತನ್ತಿ** ಉತ್ತಸನಾಕಾರಸಣ್ಠಿತಂ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಹಿರಿಓತ್ತಪ್ಪೇ। ವಿದತಿ, ವಿನ್ದತೀತಿ ವಾ **ವಿಜ್ಜಾ। ವಿದ್ದಸೂತಿ** ಚ ಸಪ್ಪಞ್ಞಪರಿಯಾಯೋತಿ ಆಹ **"ವಿದ್ದಸುನೋತಿ ವಿದುನೋ"**ತಿ। **ಯಾಥಾವದಿಟ್ಠೀ**ತಿ ಅವಿಪರೀತಾ ದಿಟ್ಠಿ, ಸಂಕಿಲೇಸತೋ **ನಿಯ್ಯಾನಿಕದಿಟ್ಠಿ। ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಪಹೋತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಸಾ ವಿಜ್ಜಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ನ ಏಕತೋ ಸಬ್ಬಾನಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ** ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಕಮ್ಮನ್ತಾಜೀವಾನಂ ಪುಬ್ಬಾಭಿಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ಅನೇಕರೂಪತ್ತಾ। **ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಏಕತೋ ಲಬ್ಭನ್ತಿ** ಕಿಚ್ಚತೋ ಭಿನ್ನಾನಮ್ಪಿ ತಾಸಂ ತತ್ಥ ಸರೂಪತೋ ಅಭಿನ್ನತ್ತಾ। ಏಕಾ ಏವ ಹಿ ವಿರತಿ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ತಿಸ್ಸನ್ನಮ್ಪಿ ವಿರತೀನಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇನ್ತೀ ಪವತ್ತತಿ, ಯಥಾ ಏಕಾ ಏವ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಪರಿಜಾನನಾದಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇನ್ತೀ ಪವತ್ತತಿ। ತಾನಿ ಚ ಖೋ ಸಬ್ಬಾನಿ ಅಟ್ಠಪಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕೇ ಮಗ್ಗೇ ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕೇತಿ** ಪಠಮಝಾನವನ್ತೇ।

ತಥಾಭೂತಸ್ಸಾತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗಿನೋ। **ಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಸಳಾಯತನಸುತ್ತೇ ವುತ್ತಂ** “ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಏವ ಅಙ್ಗಾನಂ ವಸೇನಾ”ತಿ, **ತಸ್ಮಾ ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕೋ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗೋ ಹೋತಿ।** “ಪುಬ್ಬೇವ ಖೋ ಪನಾ”ತಿ ಹಿ ವಚನಂ ತದಾ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ವಿರತೀನಂ ಅಭಾವಂ ಞಾಪೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕಾಮಾವಚರಚಿತ್ತೇಸು ವಿಯ ಲೋಕುತ್ತರಚಿತ್ತೇಸು ವಿರತಿ ಅನಿಯತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಪರಿಸುದ್ಧಭಾವದಸ್ಸನನ್ತಿ** ಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ। **ಅಯಮತ್ಥೋ ದೀಪಿತೋ,** ನ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇ ವಿರತೀನಂ ಅಭಾವೋ।

ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಮಗ್ಗವಿಭಙ್ಗೇ ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕವಾರೋ ಆಗತೋತಿ ಆಹ **“ಯಮ್ಪಿ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ”**ತಿಆದಿ। **ತನ್ತಿ** “ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ ಹೋತೀ”ತಿ ವಚನಂ। **“ಏಕಂ ಕಿಚ್ಚನ್ತರಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತ”**ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಯಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಕಾಲೇ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಯಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಕಾಲೇತಿ** ಲೋಕಿಯಕಾಲೇ । ತೇನ “ಏಕಂ ಕಿಚ್ಚನ್ತರ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಕಿಚ್ಚಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ವಿರತಿಉಪ್ಪಾದನೇನ ಮಿಚ್ಛಾವಾಚಾದೀನಿ ಪುಗ್ಗಲೇನ ಮಗ್ಗಸಮಯೇ ಪಜಹಾಪೇನ್ತೀತಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಿ “ಪಞ್ಚ ಕಾರಕಙ್ಗಾನೀ”ತಿ ವುತ್ತಾನಿ। ಸಮ್ಮಾವಾಚಾದಿಕಿರಿಯಾ ಹಿ ವಿರತಿ, ತಞ್ಚ ಏತಾನಿ ಕಾರಾಪೇನ್ತೀತಿ। **ವಿರತಿವಸೇನಾತಿ** ವಿರಮಣಕಿರಿಯಾವಸೇನ ಕಾರಾಪಕಭಾವೇನ, ಕತ್ತುಭಾವೇನ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। “ವಿರತಿತ್ತಯವಸೇನಾ”ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ।

ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತೋ ಪೂರತೀತಿ ಇಮೇಹಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀಹಿ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತಕಿಚ್ಚಂ ಪೂರತಿ ನಾಮ ತೇಹಿ ವೀರಿಯಾದಿಕೇಹಿ ತದತ್ಥಸಿದ್ಧಿತೋ। ತಮ್ಪಿ ಸನ್ಧಾಯ **“ಏಕಂ ಕಿಚ್ಚನ್ತರಂ ದಸ್ಸೇತು”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಇಮಂ ಕಿಚ್ಚನ್ತರಂ ದಸ್ಸೇತುನ್ತಿ** ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇಪಿ ಇಮಾನೇವ ಪಞ್ಚ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾದಿವಿರತಿತ್ತಯಸ್ಸ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಕಾರಾಪಕಙ್ಗಾನೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ। **ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ** “ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ ಹೋತೀ”ತಿ (ವಿಭ॰ ೪೯೪) ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ಲೋಕಿಯಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಪಞ್ಚೇವ ಹೋನ್ತಿ, ವಿರತಿ ಪನ ಅನಿಯತಾ, ತಸ್ಮಾ “ಛಅಙ್ಗಿಕೋ”ತಿ ಅವತ್ವಾ “ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕೋ”ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। ತಯಿದಂ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕವಾರದೇಸನಾಯ ಕಾರಣಕಿತ್ತನಮಗ್ಗೋ, ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಪನ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ, **“ಯಾ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ”**ತಿಆದಿಮಾಹ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಆದಿಕಾ ದಸ, ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಅಕುಸಲಾ ಚ ದಸಾತಿ ವೀಸತಿ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖಿಯಾ, ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದಿಕಾ ದಸ, ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಕುಸಲಾ ಚ ದಸಾತಿ ವೀಸತಿ ಕುಸಲಪಕ್ಖಿಯಾ ಮಹಾಚತ್ತಾರೀಸಕಸುತ್ತೇ ವುತ್ತಾ। **ಮಹಾಚತ್ತಾರೀಸಕನ್ತಿ** ತಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ। **ಮಿಸ್ಸಕೋವ ಕಥಿತೋ** ಲೋಕುತ್ತರಸ್ಸಪಿ ಇಧ ಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ।

ಯಸ್ಮಾ ಕೋಸಲಸಂಯುತ್ತೇಪಿ ಇಧ ಚ ಥೇರೇನ “ಉಪಡ್ಢಮಿದಂ, ಭನ್ತೇ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸಾ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಂ “ಮಾ ಹೇವಂ ಆನನ್ದಾ”ತಿಆದಿನಾ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ “ಸಕಲಮೇವಿದಂ ಆನನ್ದಾ”ತಿಆದಿನಾ ಭಗವತಾ ದೇಸಿತಂ ಸುತ್ತಂ ಆಗತಂ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಕೋಸಲಸಂಯುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ಕೋಸಲಸಂಯುತ್ತೇ ವುತ್ತತ್ಥಮೇವಾ”**ತಿ।

ಅವಿಜ್ಜಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಸಾರಿಪುತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩. ಸಾವಕಬೋಧಿ ಸಾವಕಪಾರಮಿಯೋ, ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಞಾಣಂ ಸಾವಕಪಾರಮಿಞಾಣಂ, ತಂ ಪನ ದ್ವಿನ್ನಂ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾನಂ ತತ್ಥಪಿ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನೋ ಏವ ಸವಿಸೇಸಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪತ್ತಂ, ನ ಇತರೇಸನ್ತಿ ಆಹ - **“ಸಾವಕ…ಪೇ॰… ಅಪ್ಪತ್ತತಾಯಾ”**ತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇ ಇಜ್ಝನ್ತೇ ತಸ್ಸ ಏಕದೇಸೋ ಇಧ ಇಜ್ಝತಿ, ನ ಸಕಲನ್ತಿ। ನ ಹಿ ಅದ್ಧಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, **“ಸಕಲಮ್ಪಿ …ಪೇ॰… ಲಬ್ಭತೀ”**ತಿ, ತಂ ಪನ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ ನಾಞ್ಞಾಸಿ ಞಾಣಸ್ಸ ಸಾವಕವಿಸಯೇಪಿ ಸಪ್ಪದೇಸಿಕತ್ತಾ, ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ ಪನ ಞಾಣಸ್ಸ ತತ್ಥ ನಿಪ್ಪದೇಸಿಕತ್ತಾ ಅಞ್ಞಾಸೀತಿ। ತೇನಾಹ - **“ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋ…ಪೇ॰… ಅಞ್ಞಾಸೀ”**ತಿ। **ಏವಮಾಹಾತಿ** “ಸಕಲಮಿದಂ, ಭನ್ತೇ”ತಿ ಏವಂ ಅವೋಚ।

ಸಾರಿಪುತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಜಾಣುಸ್ಸೋಣಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪. **ವಳವಾಭಿ**-ಸದ್ದೋ ವಳವಾಪರಿಯಾಯೋತಿ ಆಹ **“ಚತೂಹಿ ವಳವಾಹಿ ಯುತ್ತರಥೇನಾ”**ತಿ। **ಯೋಧರಥೋ**ತಿ ಯೋಧೇಹಿ ಯುಜ್ಝನತ್ಥಂ ಆರೋಹಿತಬ್ಬರಥೋ। **ಅಲಙ್ಕಾರರಥೋ** ಮಙ್ಗಲದಿವಸೇಸು ಅಲಙ್ಕತಪಟಿಯತ್ತೇಹಿ ಆರೋಹಿತಬ್ಬರಥೋ। **ಘನದುಕುಲೇನ ಪರಿವಾರಿತೋ**ತಿ ರಜತಪಟ್ಟವಣ್ಣೇನ ಸೇತದುಕುಲೇನ ಪಟಿಚ್ಛಾದಿತೋ। ಪಟಿಚ್ಛಾದನತ್ಥೋ ಹಿ ಇಧ ಪರಿವಾರಸದ್ದೋ। **ರಜತಪನಾಳಿಸುಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಾ** ಸೇತಭಾವಕರಣತ್ಥಂ।

ಛನ್ನಂ ಛನ್ನಂ ಮಾಸಾನನ್ತಿ ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಏಕವಾರಂ ನಗರಂ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕರೋತೀ**ತಿ ಇದಂ ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನನ್ತರೇ ಠಿತೇನ ಕಾತಬ್ಬಂ ಚಾರಿತ್ತಂ। **ನಗರತೋ ನ ಪಕ್ಕನ್ತಾ**ತಿ ನಗರತೋ ಬಹಿ ನ ಗತಾ। ಮಙ್ಗಲವಚನೇ ನಿಯುತ್ತಾ **ಮಙ್ಗಲಿಕಾ,** ಸುವತ್ಥಿವಚನೇ ನಿಯುತ್ತಾ **ಸೋವತ್ಥಿಕಾ। ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಥುತಿಮಾಗಧವನ್ದಿಕಾಚರಿಯಕೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸುಕಪತ್ತಸದಿಸಾನಿ** ವಣ್ಣತೋ।

ವಣ್ಣಗೀತನ್ತಿ ಥುತಿಗೀತಂ। ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಂ ಸೇಟ್ಠಭೂತಂ ಯಾನಂ, ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಾನಂ ಸೇಟ್ಠಭೂತಾನಂ ಯಾನನ್ತಿ ವಾ **ಬ್ರಹ್ಮಯಾನಂ। ವಿಜಿತತ್ತಾ** ವಿಸೇಸೇನ ಜಿನನತೋ। **ರಾಗಂ ವಿನಯಮಾನಾ ಪರಿಯೋಸಾಪೇತೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ರಾಗಂ ಸಮುಚ್ಛೇದವಿನಯವಸೇನ ವಿನೇತಿ, ಅತ್ತನೋ ಕಿಚ್ಚಂ ಪರಿಯೋಸಾಪೇತಿ। ಕಿಚ್ಚಪರಿಯೋಸಾಪನೇನೇವ ಹಿ ಸಯಮ್ಪಿ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ। ತೇನಾಹ **“ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ ನಿಪ್ಫಜ್ಜತೀ”**ತಿ।

ಧುರನ್ತಿ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ಆಹ **“ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತತಾಯುಗೇ ಯುತ್ತಾ”**ತಿ। **ಈಸಾ**ತಿ ಯುಗಸನ್ಧಾರಿಕಾ ದಾರುಯುಗಳಾ। ಯಥಾ ವಾ ಬಾಹಿರಂ ಯುಗಂ ಧಾರೇತಿ, ತಸ್ಸಾ ಠಿತಾಯ ಏವ ಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿ, ಏವಂ ಕಿರಿಯಾವಸೇನ ಲದ್ಧಬಲೇನ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತತಾಯುಗೇ ಥಿರಂ ಧಾರೇತಿ, ತೇಹೇವ ಅರಿಯಮಗ್ಗರಥಸ್ಸ ಪವತ್ತನಂ। **ಹಿರಿ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ತಂಸಹಚರಣತೋ ಓತ್ತಪ್ಪಮ್ಪಿ ಗಹಿತಂಯೇವ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **“ಅತ್ತನಾ ಸದ್ಧಿ”**ನ್ತಿಆದಿ। ನಾಳಿಯಾ ಮಿನಮಾನೋ ಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಆರಮ್ಮಣಂ ಮಿನಾತೀತಿ **ಮನೋ।** ಕತರಂ ಪನ ತಂ ಮನೋ, ಕಥಞ್ಚಸ್ಸ ಯೋತ್ತಸದಿಸತಾತಿ ಆಹ **“ವಿಪಸ್ಸನಾಚಿತ್ತ”**ನ್ತಿಆದಿ। ತೇನ ಯೋತ್ತಂ ವಿಯಾತಿ ಯೋತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಲೋಕಿಯವಿಪಸ್ಸನಾಚಿತ್ತಂ ಅತಿರೇಕಪಞ್ಞಾಸ ಕುಸಲಧಮ್ಮೇ ಏಕಾಬದ್ಧೇ ಏಕಸಙ್ಗಹಿತೇ ಕರೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತೇ ಪನ “ಫಸ್ಸೋ ಹೋತಿ…ಪೇ॰… ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ ಹೋತೀ”ತಿ ಚಿತ್ತಙ್ಗವಸೇನ **ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಹೇ** (ಧ॰ ಸ॰ ೧) ಆಗತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಲೋಕುತ್ತರವಿಪಸ್ಸನಾಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಮಗ್ಗಚಿತ್ತಂ ಆಹ। **ಅತಿರೇಕಸಟ್ಠೀ**ತಿ ತೇ ಏವ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತಾಜೀವೇಹಿ ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀಹಿ ಚ ಸದ್ಧಿಂ ಅತಿರೇಕಸಟ್ಠಿ ಕುಸಲಧಮ್ಮೇ। **ಏಕಾಬದ್ಧೇ**ತಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಏವ ಆರಮ್ಮಣೇ ಆಬದ್ಧೇ। **ಏಕಸಙ್ಗಹೇ**ತಿ ತಥೇವ ವಿಪಸ್ಸನಾಕಿಚ್ಚವಸೇನ ಏಕಸಙ್ಗಹೇ ಕರೋತಿ। ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಭಾವೇನ ಆರಕ್ಖಂ ಸಾರೇತೀತಿ **ಆರಕ್ಖಸಾರಥಿ। “ಯಥಾ ಹಿ ರಥಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಸಾರಥೀ”**ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಯೋಗ್ಗಿಯೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಧುರಂ ವಾಹೇ**ತಿ ಯೋಗ್ಗೇ। **ಯೋಜೇ**ತಿ ಯೋಗ್ಗೇ ಸಮಗತಿಯಞ್ಚ। **ಅಕ್ಖಂ ಅಬ್ಭಞ್ಜತಿ** ಸುಖಪ್ಪವತ್ತನತ್ಥಂ। **ರಥಂ ಪೇಸೇ**ತಿ ಯೋಗ್ಗಚೋದನೇನ। **ನಿಬ್ಬಿಸೇವನೇ ಕರೋತಿ** ಗಮನವೀಥಿಯಂ ಪಟಿಪಾದನೇನ ಸನ್ನಿಯೋಜೇತಿ। **ಆರಕ್ಖಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ**ತಿ ಆರಕ್ಖಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತಿ ಅಸಮ್ಮೋಸಸಭಾವತ್ತಾ। **ಗತಿಯೋ**ತಿ ಪವತ್ತಿಯೋ, ನಿಪ್ಫತ್ತಿಯೋ ವಾ। **ಸಮನ್ವೇಸತೀ**ತಿ ಗವೇಸತಿ।

ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪಟಿಮುಖಂ ಸಮ್ಪಾಪನೇ ರಥೋ ವಿಯಾತಿ **ರಥೋ।** ಪರಿಕರೋತಿ ವಿಭೂಸಯತೀತಿ **ಪರಿಕ್ಖಾರೋ,** ವಿಭೂಸನಂ, ಸೀಲಞ್ಚ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ವಿಭೂಸನಟ್ಠಾನಿಯಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಾಲಙ್ಕಾರೋ”**ತಿ, ಸೀಲಭೂಸನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಲೋಕಿಯಾಯ ಲೋಕುತ್ತರಾಯ ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ। ವಿಧಿನಾ ಈರೇತಬ್ಬತೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬತೋ **ವೀರಿಯಂ,** ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೋ। ಸಮಂ ಸಮ್ಮಾ ಚ ಧಿಯತೀತಿ ಸಮಾಧಿ, ಧುರಞ್ಚ ತಂ ಸಮಾಧಿ ಚಾತಿ ಧುರಸಮಾಧಿ, ಉಪೇಕ್ಖಾ ಧುರಸಮಾಧಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಉಪೇಕ್ಖಾಧುರಸಮಾಧಿ,** ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಙ್ಖಾತಧುರಸಮಾಧೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಅನಾದಿಯಿತ್ವಾ ಧುರಸಮಾಧಿಸದ್ದಾನಂ

ಭಿನ್ನಾಧಿಕರಣತಾ ವುತ್ತಾ। **ಪಯೋಗಮಜ್ಝತ್ತೇ**ತಿ ವೀರಿಯಸಮತಾಯ। **ಅನಿಚ್ಛಾ**ತಿ ಇಚ್ಛಾಪಟಿಪಕ್ಖಾ। ತೇನಾಹ **"ಅಲೋಭಸಞ್ಞಾತಾ"**ತಿ। **ಪರಿವಾರಣ**ನ್ತಿ ಪರಿವಾರೋ, ಪರಿಚ್ಛದೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಮೇತ್ತಾತಿ ಮೇತ್ತಾಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ। ತಥಾ **ಕರುಣಾ**। **ಪುಬ್ಬಭಾಗೋ**ತಿ ಉಭಿನ್ನಮ್ಪಿ ಉಪಚಾರೋ। ದ್ವೇಪಿ ಕಾಯಚಿತ್ತವಿವೇಕಾ ವಿಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗಧಮ್ಮವಸೇನ ವುತ್ತಾ। **ಅರಿಯಮಗ್ಗರಥೇ**ತಿ ಪರಿಸುದ್ಧಮಗ್ಗಸಞ್ಞಾತೇ ರಥೇ। ಅರಿಯಮಗ್ಗರಥೋ ಚ ಮಗ್ಗರಥೋ ಚಾತಿ **ಅರಿಯಮಗ್ಗರಥೋ,** ಏವಂ ಏಕಸೇಸನಯೇನ ವಾ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹ **"ಇಮಸ್ಮಿಂ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗರಥೇ ಠಿತೋ"**ತಿ। **ಸನ್ನದ್ಧಚಮ್ಮೋ**ತಿ ಯೋಗಾವಚರಸ್ಸ ಪಟಿಮುಕ್ಕಚಮ್ಮಂ। **ನ ನಂ ತೇ ವಿಜ್ಝನ್ತೀ**ತಿ ವಚನಪಥಾ ನ ನಂ ವಿಜ್ಝನ್ತಿ। ಧಮ್ಮಭೇದನವಸೇನ ನ ಭಞ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ರಥಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾ ಯೋಜಿತಸ್ಸ ಅನ್ತರಾ ಭಙ್ಗೋ ನತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅತ್ತನೋ ಪುರಿಸಕಾರಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಲದ್ಧತ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅನುತ್ತರ**ನ್ತಿ ಉತ್ತರರಹಿತಂ। ತತೋ ಏವ **ಸೇಟ್ಠಯಾನಂ,** ನಸ್ಸ ಕೇನಚಿ ಸದಿಸನ್ತಿ **ಅಸದಿಸಂ**। ಧಿತಿಸಮ್ಪನ್ನತಾಯ **ಧೀರಾ ಪಣ್ಡಿತಪುರಿಸಾ ಲೋಕಮ್ಹಾ ನಿಯ್ಯನ್ತಿ ಗಚ್ಛನ್ತಿ**। "ಜಯಂ ಜಯ"ನ್ತಿ ಗಾಥಾಯಂ ವಚನವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಜಿನನ್ತಾ ಜಿನನ್ತಾ"**ತಿ।

ಜಾಣುಸ್ಸೋಣಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫-೬. ಕಿಮತ್ಥಿಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೫-೬. **ನಿಯಮತ್ಥೋ**ತಿ ಅವಧಾರಣತ್ಥೋ। **ತೇನ** ನಿಯಮೇನ ಅವಧಾರಣೇನ - **ಅಞ್ಞಂ ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ** ಇತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। "ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪರಿಞ್ಞತ್ಥ"ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ **ವಟ್ಟದುಕ್ಖಂ ಕಥಿತಂ**। ಅರಿಯಮಗ್ಗೇ ಗಹಿತೇ ತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಮಗ್ಗೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಗಹಿತೋ ಏವಾತಿ **"ಮಿಸ್ಸಕಮಗ್ಗೋ ಕಥಿತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಉತ್ತಾನಮೇವ** ಅಪುಬ್ಬಸ್ಸ ಅಭಾವಾ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ "ರಾಗಕ್ಖಯೋ"ತಿಆದೀಹಿ ಯದಿಪಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ವುತ್ತಂ। ತಥಾಪಿ ಅರಹತ್ತಂ ವಿಯ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಮ್ಪಿ। ತೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಏವ ವುಚ್ಚತಿ **"ಇದಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಪರಿಯೋಸಾನ"**ನ್ತಿ।

ಕಿಮತ್ಥಿಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ದುತಿಯಅಞ್ಞತರಭಿಕ್ಖುಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೭. **ರಾಗವಿನಯಾ**ದಿಪದೇಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ವಾಪಿ ವುಚ್ಚೇಯ್ಯ ಅರಹತ್ತಂ ವಾಪಿ। ಯಸ್ಮಾ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ಉಭಯತ್ಥಪಿ ನಿವಿಟ್ಠಬುದ್ಧಿ, ತಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ "ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ಖೋ ಏತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಪುನ "ಆಸವಾನಂ ಖಯೋ ತೇನ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ ಆಹ। ಯಸ್ಮಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ರಾಗಾದಿಕೇ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ವಿನೇತಿ, ಆಸವಞ್ಚ ಸಬ್ಬಸೋ ಖೇಪೇತಿ, ತೇನ ಚ ವುತ್ತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅರಹತ್ತಞ್ಚ, ತಸ್ಮಾ ತದುಭಯಂ **"ರಾಗವಿನಯೋತಿಆದಿ ನಾಮಮೇವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅನುಸನ್ಧಿಕುಸಲತಾಯ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಏತಂ ಅವೋಚಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ "ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿ ಇಧ ಲಬ್ಭತೀ"ತಿ ದೀಪಿತಂ, ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುಸನ್ಧಿಪಿ ಏತ್ಥ ಲಬ್ಭತೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ದುತಿಯಅಞ್ಞತರಭಿಕ್ಖುಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೮. ಏಕೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಮಗ್ಗಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾತಿ “ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀ”ತಿಆದಿನಾ ಏಕೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ಅರಿಯಂ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಂ ಮಗ್ಗಂ ವಿಭಾಗೇನ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ “ಕತಮಾ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀ”ತಿಆದಿನಾ **ಪುನ ಅಪರೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ವಿಭಜಿತುಕಾಮೋ।** ಉಗ್ಗಹಧಾರಣಪರಿಚಯಞಾಣಾನಿಪಿ ಸವನಞಾಣೇ ಏವ ಅವರೋಧಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ **“ಸವನಸಮ್ಮಸನಪಟಿವೇಧಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಸೇನಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಭಿನಿವೇಸೋತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಪಟಿಪತ್ತಿ। ಪುರಿಮಾನಿ ದ್ವೇ ಸಚ್ಚಾನಿ ಉಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಇಟ್ಠಂ ಕನ್ತಂ ಮನಾಪನ್ತಿ** ನಿರೋಧಮಗ್ಗೇಸು ನಿನ್ನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ನ ಅಭಿನನ್ದನಂ, ತನ್ನಿನ್ನಭಾವೋ ಏವ ಚ ತತ್ಥ ಕಮ್ಮಕರಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏಕೇನೇವಾಕಾರೇನ ಸಚ್ಚಾನಂ ಪಟಿವೇಧನಿಮಿತ್ತತಾ, ಸೋ ಏವ ಅಭಿಮುಖಭಾವೋ ತೇಸಂ ಸಮಾಗಮೋತಿ **ಏಕಾಭಿಸಮಯೋ।**

ಅಸ್ಸಾತಿ ಞಾಣಸ್ಸ, ಯೋಗಿನೋ ವಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಕೇಚಿ “ಲೋಕಿಯಞಾಣಮ್ಪಿ ಪಟಿವೇಧೋ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಯಾಥಾವಬೋಧಭಾವತೋ”ತಿ ವದನ್ತಿ। ನನು ಉಗ್ಗಹಾದಿಪಟಿವೇಧೋ ಚ ಪಟಿವೇಧೋವ, ನ ಚ ಸೋ ಲೋಕುತ್ತರೋತಿ? ತಂ ನ, ಕೇವಲೇನ ಪಟಿವೇಧ-ಸದ್ದೇನ ಉಗ್ಗಹಾದಿಪಟಿವೇಧಾನಂ ಅವಚನೀಯತ್ತಾ, ಪಟಿವೇಧನಿಮಿತ್ತತ್ತಾ ವಾ ಉಗ್ಗಹಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ದುಕ್ಖಾದೀಸು ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಞಾಣಂ “ಪಟಿವೇಧೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ಪಟಿವೇಧತ್ತಾ, ಪಟಿವೇಧಭೂತಮೇವ ಪನ ಞಾಣಂ ಉಜುಕಂ ಪಟಿವೇಧೋತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತಿ। **ಕಿಚ್ಚತೋತಿ** ಪರಿಞ್ಞಾದಿಕಿಚ್ಚತೋ। **ಆರಮ್ಮಣಪಟಿವೇಧೋತಿ** ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಪಟಿವೇಧಮಾಹ। **ಕಿಚ್ಚತೋತಿ** ಅಸಮ್ಮೋಹಪಟಿವೇಧಂ। ಉಗ್ಗಹಾದೀಹಿ ಸಚ್ಚಸ್ಸ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಂ **ಪರಿಗ್ಗಹೋ।**

ದುದ್ದಸತ್ತಾತಿ ಅನಧಿಗತಞಾಣೇನ ಯಾಥಾವಸರಸಲಕ್ಖಣತೋ ದಟ್ಠುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಪಾಕಟಾನಿಪಿ। ತೇನಾಹ **“ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಹೀ”**ತಿಆದಿ। **ಉಭಯನ್ತಿ** ಪುರಿಮಂ ಸಚ್ಚದ್ವಯಂ। **ಪಯೋಗೋತಿ** ಕಿರಿಯಾ, ವಾಯಾಮೋ ವಾ। ತಸ್ಸ ಮಹನ್ತತರಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತಂ ದುಕ್ಕರತರತಞ್ಚ ಉಪಮಾಹಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಭವಗ್ಗಗ್ಗಹಣತ್ಥ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ। ಯಥಾ ಪುರಿಮಂ ಸಚ್ಚದ್ವಯಂ ವಿಯ ಕೇನಚಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ಅಪಾಕಟತಾಯ ಪರಮಗಮ್ಭೀರತ್ತಾ ಉಗ್ಗಹಾದಿವಸೇನ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಪವತ್ತಿಭೇದಂ ಗಹೇತ್ವಾ **“ದುಕ್ಖೇ ಞಾಣ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಏಕಮೇವ ತಂ ಞಾಣಂ ಹೋತಿ** ಏಕಾಭಿಸಮಯವಸೇನೇವ ಪವತ್ತನತೋ।

ಕಾಮಪಚ್ಚನೀಕಟ್ಠೇನಾತಿ ಕಾಮಾನಂ ಉಜುಪಚ್ಚನೀಕಭಾವೇನ। **ಕಾಮತೋ ನಿಸ್ಸಟಭಾವೇನಾತಿ** ಕಾಮೇಹಿ ವಿಸಂಯುತ್ತಭಾವೇನ। **ಕಾಮಂ ಸಮ್ಮಸನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ದುವಿಧಮ್ಪಿ ಕಾಮಂ ಅನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ಸಮ್ಮಸನ್ತಸ್ಸ। ಪಜ್ಜತಿ ಪವತ್ತತಿ ಏತೇನಾತಿ ಪದಂ, ಕಾಮಸ್ಸ ಪದನ್ತಿ **ಕಾಮಪದಂ,** ಕಾಮಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಕಾರಣಸ್ಸ ಘಾತೋ ಸಮುಗ್ಘಾತೋ, ತಂ **ಕಾಮಪದಘಾತಂ।** ತೇನಾಹ **“ಕಾಮವೂಪಸಮ”**ನ್ತಿ। ಕಾಮೇಹಿ ವಿವಿತ್ತಂ **ಕಾಮವಿವಿತ್ತಂ।** ಸೋ ಏವ ಚ ನೇಸಂ ಅನ್ತೋ ಸಮುಚ್ಛೇದವಿವೇಕೇತಿ ಕತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ಸಾಧೇತಬ್ಬೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋತಿ ವುತ್ತಂ **“ಕಾಮವಿವಿತ್ತನ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ”**ತಿ। ಕಾಮತೋ ನಿಕ್ಖಮತೀತಿ ನಿಕ್ಖಮೋ, ಸೋ ಏವ **ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸಙ್ಕಪ್ಪೋ।** ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸಙ್ಕಪ್ಪಸ್ಸ ಸದ್ದತ್ಥವಿಭಾವೇನ ಯಥಾವುತ್ತೋ ಕಾಮಪಚ್ಚನೀಕಟ್ಠಾದಿಕೋ ಅತ್ಥನಿದ್ಧಾರಣವಿಸೇಸೋ ಅನ್ತೋಗಧೋ।

ಏಸೇವ ನಯೋತಿ ಇಮಿನಾ ಬ್ಯಾಪಾದಪಚ್ಚನೀಕಟ್ಠೇನ ವಿಹಿಂಸಾಯ ಪಚ್ಚನೀಕಟ್ಠೇನಾತಿಆದಿಕಂ ಅಬ್ಯಾಪಾದಾವಿಹಿಂಸಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾನಂ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರಣವಿಧಿಂ ಅತಿದಿಸತಿ। **ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸಙ್ಕಪ್ಪಾದಯೋತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅಬ್ಯಾಪಾದಅವಿಹಿಂಸಾಸಙ್ಕಪ್ಪೇ ಏವ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಕಾಮ…ಪೇ॰… ಸಞ್ಞಾನನ್ತಿ** ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಿವಿರತಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾದಿಸಞ್ಞಾನಂ। **ನಾನತ್ತಾತಿ** ನಾನಾಖಣಿಕತ್ತಾ। **ತೀಸು ಠಾನೇಸೂತಿ** ತಿಪ್ಪಕಾರೇಸು ಕಾರಣೇಸು। **ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸಾತಿ** ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹಸ್ಸ। ಭೂಮಿಲದ್ಧಉಪ್ಪನ್ನಂ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ। ಏಸ ನಯೋ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ। **ಪದಚ್ಛೇದತೋತಿ** ಕಾರಣುಪಚ್ಛೇದತೋ। **ಪದನ್ತಿ** ಹಿ ಉಪ್ಪತ್ತಿಕಾರಣನ್ತಿ ವುತ್ತೋವಾಯಮತ್ಥೋ। **ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಸಾಧನವಸೇನಾತಿ** ಯಥಾ ಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಆಯತಿಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಸಾಧನವಸೇನ। ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ವಿಯ **ಏಕೋವ ಕುಸಲಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।**

ಚತೂಸು ಠಾನೇಸೂತಿ ವಿಸಂವಾದನಾದೀಸು ಚತೂಸು ವೀತಿಕ್ಕಮಟ್ಠಾನೇಸು। ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವೋ ನಾಮ ಆಹಾರನಿಮಿತ್ತಕೋತಿ ಆಹ **"ಖಾದನೀಯಭೋಜನೀಯಾದೀನಂ ಅತ್ಥಾಯಾ"**ತಿ। ಸಬ್ಬಸೋ ಅನೇಸನಾಯ ಪಹಾನಂ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೋತಿ ಆಹ **"ಬುದ್ಧಪ್ಪಸತ್ಥೇನ ಆಜೀವೇನಾ"**ತಿ। ಕಮ್ಮಪಥಪತ್ತಾನಂ ವಸೇನ **"ಸತ್ತಸು ಠಾನೇಸೂ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಕಮ್ಮಪಥಪತ್ತಾಯ ಹಿ ಅನೇಸನಾಯ ಸೋ ಪದಘಾತಂ ಕರೋತಿಯೇವ।

ತಥಾರೂಪೇ ವಾ ಆರಮ್ಮಣೇತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಇಮಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇ ಕಿಲೇಸಾ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ತಸ್ಮಿಂ ಏವ। **ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನನ್ತಿ** ಅನುಪ್ಪಾದಸ್ಸಪಿ ಪತ್ಥನಾವಸೇನ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ। **ವೀರಿಯಚ್ಛನ್ದನ್ತಿ** ವೀರಿಯಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಕಾಮತಾಛನ್ದಂ। "ಛನ್ದಸಮ್ಪಯುತ್ತವೀರಿಯಞ್ಚಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ವೀರಿಯಮೇವ ಪನ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾಕುಸಲಾನುಪ್ಪಾದನೇ ಲಬ್ಭಮಾನಛನ್ದತಾಯ ಧುರಸಮ್ಪಗ್ಗಹತಾಯ ಛನ್ದಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ವೀರಿಯಂ – "ಅನಿಕ್ಖಿತ್ತಛನ್ದತಾ ಅನಿಕ್ಖಿತ್ತಧುರತಾ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೩) ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ। ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖೇ ಪತಿತುಂ ಅದತ್ವಾ **ಚಿತ್ತಂ ಪಗ್ಗಹಿತಂ ಕರೋತಿ। ಪಧಾನನ್ತಿ** ಪಧಾನಭೂತವೀರಿಯಂ।

ಉಪ್ಪತ್ತಿಪಬನ್ಧವಸೇನಾತಿ ನಿರನ್ತರುಪ್ಪಾದನವಸೇನ। **ಚತೂಸು ಠಾನೇಸು ಕಿಚ್ಚಸಾಧನವಸೇನಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತೇಸು ಚತೂಸು ಠಾನೇಸು ಪಧಾನಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ನಿಪ್ಫಾದನವಸೇನ ಅನುಪ್ಪಾದನಾದಿವಸೇನ। **ಕಿಚ್ಚಸಾಧನವಸೇನಾತಿ** ಕಾಯವೇದನಾಚಿತ್ತಧಮ್ಮೇಸು ಸುಭಸುಖನಿಚ್ಚಅತ್ತಗಾಹವಿಧಮನವಸೇನ ಅಸುಭದುಕ್ಖಾನಿಚ್ಚಾನತ್ತಸಾಧನವಸೇನ।

ಅಯನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತೋ ಸದಿಸಾಸದಿಸತಾವಿಸೇಸೋ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಮಗ್ಗಸ್ಸ। **ಏತ್ಥ ಕಥನ್ತಿ** ಯದಿ ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಸಬ್ಬಭವಗ್ಗಾ ಝಾನಙ್ಗಮಗ್ಗಙ್ಗಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಂ ಸದಿಸತಾ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ "ಆರುಪ್ಪೇ ಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಞ್ಚ ಲೋಕುತ್ತರ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಕಥಂ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **"ಏತ್ಥಾಪೀ"**ತಿಆದಿ। **ತಂಝಾನಿಕಾವಾತಿ** ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀಸು ಯಂ ಝಾನಂ ಮಗ್ಗಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ ಪಾದಕಭೂತಂ, ತಂಝಾನಿಕಾವ **ಅಸ್ಸ** ಅರಿಯಸ್ಸ ಉಪರಿಪಿ **ತಯೋ ಮಗ್ಗಾ । ಏವನ್ತಿ** ವುತ್ತಾಕಾರೇನ। **ಪಾದಕಜ್ಝಾನಮೇವ ನಿಯಮೇತಿ** ಆರುಪ್ಪೇ ಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಾ ಖನ್ಧಾತಿ** ಸಮ್ಮಸಿತಖನ್ಧೇ ವದನ್ತಿ। **ಪುಗ್ಗಲಜ್ಝಾಸಯೋ ನಿಯಮೇತಿ** ಪಾದಕಸಮ್ಮಸಿತಜ್ಝಾನಾನಂ ಭೇದೇ। ಯಸ್ಮಾ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಞಾಣಮೇವ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಿವಿಸೇಸಂ ನಿಯಮೇತಿ, ತತೋ ದುತಿಯಾದಿಪಾದಕಜ್ಝಾನತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಞಾಣಸ್ಸ ಪಾದಕಜ್ಝಾನಾತಿಕ್ಕನ್ತಾನಂ ಅಙ್ಗಾನಂ ಅಸಮಾಪಜ್ಜಿತುಕಾಮತಾವಿರಾಗಭಾವತೋ ಇತರಸ್ಸ ಚ ಅತಬ್ಭಾವತೋ ತೀಸುಪಿ ವಾದೇಸು ವಿಪಸ್ಸನಾವ ನಿಯಮೇತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ತಸ್ಮಾ ವಿಪಸ್ಸನಾನಿಯಮೇನೇವ ಹಿ ಪಠಮವಾದೇಪಿ ಅಪಾದಕಜ್ಝಾನಾದಿಪಾದಕಾಪಿ ಮಗ್ಗಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ। ಇತರೇಹಿ ಚ ಪಾದಕಜ್ಝಾನೇಹಿ ವಿಪಸ್ಸನಾನಿಯಮೇಹಿ ತಂತಂಝಾನಿಕಾವ। ಏವಂ ಸೇಸವಾದೇಸು ವಿಪಸ್ಸನಾನಿಯಮೋ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ದುತಿಯವಾದೇ ತಂತಂಝಾನಿಕತಾ ಸಮ್ಮಸಿತಸಙ್ಖಾರವಿಪಸ್ಸನಾನಿಯಮೇಹಿ ಹೋತಿ। ತತ್ರ ಹಿ ವಿಪಸ್ಸನಾ ತಂತಂವಿರಾಗಭಾವನಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ, ನ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾ ಹುತ್ವಾ ಝಾನಙ್ಗಾದಿನಿಯಮಂ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಕರೋತೀತಿ ಏವಂ ವಿಪಸ್ಸನಾನಿಯಮೋ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ವಾದೇ ಪಾದಕಸಮ್ಮಸಿತಜ್ಝಾನುಪನಿಸ್ಸಯಸಬ್ಭಾವೇ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ ಏಕನ್ತೇನ ಹೋತೀತಿ **"ಪುಗ್ಗಲಜ್ಝಾಸಯೋ ನಿಯಮೇತೀತಿ ವದನ್ತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ಏತಿಸ್ಸಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಏಕಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ **"ತೇಸಂ ವಾದವಿನಿಚ್ಛಯೋ…ಪೇ॰… ವೇದಿತಬ್ಬೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪುಬ್ಬಭಾಗೇತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಕ್ಖಣೇ।

ವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಸೂಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೯. **ಸೂಕನ್ತಿ** ಸಾಲಿಯವಾದೀನಂ ವಾಲಮಾಹ। ಸೋ ಹಿ ನಿಕನ್ತಕಸದಿಸೋ ಪಟಿಮುಖಗತಂ ಹತ್ಥಂ ವಾ ಪಾದಂ ವಾ ಭಿನ್ದತಿ, ತಸ್ಮಾ ಭೇದಂ ಇಚ್ಛನ್ತೇನ ಉದ್ಧಗ್ಗಂ ಕತ್ವಾ ಠಪಿತಂ **ಸಮ್ಮಾಪಣಿಹಿತಂ** ನಾಮ, ತಥಾ ಅಟ್ಠಪಿತಂ **ಮಿಚ್ಛಾಪಣಿಹಿತಂ** ನಾಮಾತಿ ವುತ್ತಂ।

ಮಿಚ್ಛಾಪಣಿಹಿತಾಯಾತಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಪಞ್ಞಾಯ ಮಿಚ್ಛಾಠಪನಂ ನಾಮ - "ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ಕಮ್ಮವಸೇನ ಸುಖದುಕ್ಖಂ ಪಚ್ಚನುಭವನ್ತಿ, ತಂ ಪನ ಕಮ್ಮಂ ಇಸ್ಸರಸ್ಸ ಇಚ್ಛಾವಸೇನ ಬ್ರಹ್ಮಾ ನಿಮ್ಮಿನಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಮಿಚ್ಛಾಪಕಪ್ಪನಂ। ಕೇಚಿ ಪನ "ನತ್ಥಿ ದಿನ್ನನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪವತ್ತಿ, ತಸ್ಸ ವಾ ಞಾಣಸ್ಸ ಅಪ್ಪವತ್ತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಮಿಚ್ಛಾಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪವತ್ತನಂ, ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ವಾ ಅಪ್ಪವತ್ತನಂ ಮಿಚ್ಛಾಠಪನಂ। ತೇನಾಹ "**ಅಪ್ಪವತ್ತಿತತ್ತಾ**"ತಿ। **ಅವಿಜ್ಜಂ ಭಿನ್ದಿಸ್ಸತೀ**ತಿ ಅವಿಜ್ಜಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದಿಸ್ಸತಿ। **ಮಗ್ಗನಿಸ್ಸಿತಂ ಕತ್ವಾ** ಮಗ್ಗೇ ಏವ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ। ತಞ್ಹಿ ಞಾಣಂ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಮೂಲಕಾರಣಂ ಮಗ್ಗೇ ಸಿದ್ಧೇ ತಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಿತೋ। "ಸಮ್ಮಾಪಣಿಹಿತಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಮ್ಮಾಪಣಿಹಿತಾಯ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯಾ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ **ಮಿಸ್ಸಕಮಗ್ಗೋ ಕಥಿತೋ**। ಛವಿಭೇದಸದಿಸೋ ಚೇತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾಭೇದೋ, ಲೋಹಿತುಪ್ಪಾದಸದಿಸೋ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗಭಾವೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಸೂಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ನನ್ದಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦. **ಛನ್ನಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ** ವತ್ಥಚ್ಛಾದಿಯಾ ಛನ್ನಙ್ಗಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ, ನ ನಗ್ಗಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ।

ಅವಿಜ್ಜಾವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ವಿಹಾರವಗ್ಗೋ

೧. ಪಠಮವಿಹಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧. **ಅಡ್ಢಮಾಸ**ನ್ತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। **ಪಟಿಸಲ್ಲೀಯಿತು**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಕಾಲಂ ಪಟಿ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ಧಮ್ಮಚಿನ್ತಾಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿಲೀಯಿತುಂ। **ವಿನೇತಬ್ಬೋ**ತಿ ಸಮುಚ್ಛೇದವಿನಯೇನ ವಿನೇತಬ್ಬೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗನ್ತಬ್ಬೋ। **ತ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಆಪಜ್ಜನಂ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಜನತಾಯ। **ಅಪಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕತೋ ಅಪೇತಿ। **ಸೂ**ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ।

ಪದೇಸೇನಾತಿ ಏಕದೇಸೇನ। ಸಹ ಪದೇಸೇನಾತಿ **ಸಪದೇಸೋ**। ಸ್ವಾಯಂ ಸಪದೇಸೋ ಯಸ್ಮಾ ವೇದನಾವಸೇನೇವ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತೋ, ತಸ್ಮಾ ಪರಮತ್ಥಧಮ್ಮಕೋಟ್ಠಾಸೇ ವೇದನಾ ಅನವಸೇಸತೋ ಲಬ್ಭತಿ, ತೇ ಗಣ್ಹನ್ತೋ "**ಖನ್ಧಪದೇಸೋ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ತಂ ಸಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಖನ್ಧಪದೇಸಾದಿಕಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ। "**ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ**"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥದಸ್ಸನವಸೇನ "**ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೋ**"ತಿ ಆಹ। ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಇಧ ಸಮ್ಮಸನಂ ನಾಮ, ನ ವಿಪಸ್ಸನಾ। ವಿಪಸ್ಸನಾಸಮ್ಮಸನಂ ಪನ ಭಗವತೋ ವಿಸಾಖಪುಣ್ಣಮಾಯಂ ಏವ ನಿಪ್ಫನ್ನಂ, ತಸ್ಮಾ ಭಗವತೋ ಅಞ್ಞಭೂಮಿಕಾಪಿ ವೇದನಾ ಅಞ್ಞಭೂಮಿಕಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ವಿರುದ್ಧಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ "**ಯಾವ ಭವಗ್ಗಾ ಪವತ್ತಾ ಸುಖಾ ವೇದನಾ**"ತಿ। **ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನಾ**ತಿ ಸರೂಪತೋ ಸಮುದಯತೋ ಅತ್ಥಙ್ಗಮತೋ ಅಸ್ಸಾದಾದಿತೋತಿ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ। **ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ** ಉಪಪರಿಕ್ಖನ್ತೋ।

ನಿಪ್ಪದೇಸಾನೇವ ಅನವಸೇಸಾನೇವ। ಇನ್ದ್ರಿಯಸತಿಪಟ್ಠಾನಪದೇಸೋ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋತಿ ಅನುದ್ಧತೋ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಭಗವತೋ। **ಠಾನೇ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಸಞ್ಞಿತೇ ಓಕಾಸೇ। **ಸಾ ಸಾ ಚ ವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತೀ**ತಿ ಖನ್ಧವಸೇನ ಆಯತನಾದಿವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತಿತ್ವಾ ತೇಸಂ ಏಕದೇಸಭೂತಂ ವೇದನಂಯೇವ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ತಂ ಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಸಮಾಪನ್ನಾ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ ಚ। ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ ಹಿ ತಥಾ ಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನವಸೇನ ಅತ್ಥತೋ ಅಭಿನ್ನಾಪಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭೂತಧಮ್ಮಭೇದೇನ ಭಿನ್ನಾ ವಿಯ ವುಚ್ಚತಿ, ಯತೋ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಭೇದಾ ದೇವಸಿಕಂ ವಳಞ್ಜನಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಾ। ಕಾಮಂ ಅಞ್ಞಧಮ್ಮವಸೇನಪಿ ಜಾತಾ ಏವ, ವೇದನಾವಸೇನ ಪನೇತ್ಥ

ಅಭಿನಿವೇಸೋ ಕತೋ **ವೇದನಾನುಭಾವೇನ ಜಾತಾ**। ಕಸ್ಮಾ ಏವಂ ಜಾತಾತಿ? ಬುದ್ಧಾನಂ ಞಾಣಪದಸ್ಸ ಅನ್ತರವಿಭಾಗತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಭಗವಾ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಅಡ್ಢಮಾಸಂ ವೇದನಾವಸೇನೇವ ಸಮ್ಮಸನಂ ಪವತ್ತೇತಿ, ತದನುಸಾರೇನ ಚ ತಾ ವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಸಮಾಪಜ್ಜಿ। ತಯಿದಂ ಅಚ್ಛರಿಯಂ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ಭಿಕ್ಖೂ ಪವೇದೇನ್ತೋ ಸತ್ಥಾ - "ಯೇನ ಸ್ವಾಹ"ನ್ತಿಆದಿಮವೋಚ।

ಅಕುಸಲಾವಾತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತ-ಅದಿನ್ನಾದಾನ-ಕಾಮೇಸುಮಿಚ್ಛಾಚಾರ-ಮುಸಾವಾದ-ಪಿಸುಣವಾಚಾಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪ-ಅಭಿಜ್ಝಾ-ಬ್ಯಾಪಾದವಸೇನ ತಂತಂಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನವಸೇನ ಚ ಅಕುಸಲಾ ವೇದನಾ ಏವ ಹೋತಿ। ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾದೀಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ನಿಚ್ಚಾ ಧುವಾ ಭವಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ಏವಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ದೇವಕುಲಾದೀಸು** ದೇವಪೂಜತ್ಥಂ, ಸಬ್ಬಜನಪರಿಭೋಗತ್ಥಂ ವಾ **ಮಾಲಾವಚ್ಛಂ ರೋಪೇನ್ತಿ**। **ವಧಬನ್ಧನಾದೀನೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅದಿನ್ನಾದಾನ-ಮಿಚ್ಛಾಚಾರ-ಮುಸಾವಾದ-ಪಿಸುಣವಾಚಾ-ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವಿಪಾಕಸ್ಸ ಅಪಚುರತ್ತಾ ಅಪಾಕಟತ್ತಾ ಚ "**ಭವನ್ತರಗತಾನ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಇತಿ ನೇಸನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ, ಪಕಾರತ್ಥೋ ವಾ। ತೇನ ಯಥಾ ಫರುಸವಾಚಾವಸೇನ, ಏವಂ ತದಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಾನಂ ವಸೇನ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಪಚ್ಚಯಾ ಅಕುಸಲವೇದನಾಪ್ಪವತ್ತಿ ಯಥಾರಹಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ। **ಏಸೇವ ನಯೋತಿ** ಇಮಿನಾ ಯಥಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಪಚ್ಚಯಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಪಚ್ಚಯಾ ಚ ಕುಸಲಾಕುಸಲವಿಪಾಕವೇದನಾ ಸಹಜಾತಕೋಟಿಯಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ ಚ ವಸೇನ ಯಥಾರಹಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಾ, ಏವಂ ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪಪಚ್ಚಯಾದೀಸುಪಿ ಯಥಾರಹಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಅತಿದಿಸತಿ। **ಛನ್ದಪಚ್ಚಯಾತಿ** ಏತ್ಥ ತಣ್ಹಾಛನ್ದಸಹಿತೋ ಕತ್ತುಕಾಮತಾಛನ್ದೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ "**ಛನ್ದಪಚ್ಚಯಾತಿಆದೀಸು ಪನ ಛನ್ದಪಚ್ಚಯಾ ಅಟ್ಠಲೋಭಸಹಗತಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವೇದನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ**"ತಿ। **ವಿತಕ್ಕಪಚ್ಚಯಾತಿ** ಏತ್ಥ ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತೋವ ವಿತಕ್ಕೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ವುತ್ತಂ "**ವಿತಕ್ಕಪಚ್ಚಯಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನವೇದನಾವಾ**"ತಿ। ವಿತಕ್ಕಪಚ್ಚಯಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನವೇದನಾಯ ಗಹಿತತ್ತಾ "**ಠಪೇತ್ವಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನ**"ನ್ತಿ। ಉಪರಿ ತಿಸ್ಸೋ ರೂಪಾವಚರಾ, ಹೇಟ್ಠಾ ತಿಸ್ಸೋ ಅರೂಪಾವಚರಾ ಏವಂ **ಸೇಸಾ ಛ ಸಞ್ಞಾಸಮಾಪತ್ತಿವೇದನಾ**।

ತಿಣ್ಣನ್ತಿ ಛನ್ದವಿತಕ್ಕಸಞ್ಞಾನಂ। **ಅವೂಪಸಮೇತಿ** ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ಅವೂಪಸಮಿತೇ। ತಿಣ್ಣಞ್ಹಿ ತೇಸಂ ಸಹಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಯತಾ ಅಟ್ಠಲೋಭಸಹಗತಚಿತ್ತೇಸು ಏವ। ತತ್ಥ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ ತಂ ವುತ್ತಮೇವ। **ಛನ್ದಮತ್ತಸ್ಸಾತಿ** ತೇಸು ತೀಸು ಛನ್ದಮತ್ತಸ್ಸ। **ವೂಪಸಮೇ ಪಠಮಜ್ಝಾನವೇದನಾವ** ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। **ಛನ್ದವಿತಕ್ಕಾನಂ ವೂಪಸಮೇ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದಿವೇದನಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ** ಸಞ್ಞಾಯ ಅವೂಪಸನ್ತತ್ತಾ। ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದಿವೇದನಾಗಹಣೇನ ಹಿ ಸಬ್ಬಾ ಸಞ್ಞಾಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಚ ಗಹಿತಾವ ಹೋನ್ತಿ। **ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ವೂಪಸಮೇತಿ** ಛನ್ದವಿತಕ್ಕಸಞ್ಞಾನಂ ವೂಪಸಮೇ **ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನವೇದನಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ**। ಭವಗ್ಗಪ್ಪತ್ತಸಞ್ಞಾ ಹಿ ವೂಪಸಮನ್ತಿ ಛನ್ದಸಙ್ಕಪ್ಪಾನಂ ಅಚ್ಚನ್ತಸುಖುಮಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ। ಹೇಟ್ಠಾ "ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಪಚ್ಚಯಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಹಣೇನ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಪಿ ಗಹಿತಾವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - "**ಅಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಪತ್ತಿಯಾತಿ ಅರಹತ್ತಫಲಸ್ಸ ಪತ್ತತ್ಥಾಯಾ**"ತಿ। ಅಥ ವಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನ ವಿನಾ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೋ ನತ್ಥೀತಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಂ ಅತ್ಥಾಪನ್ನಂ ಕತ್ವಾ "**ಅರಹತ್ತಫಲಸ್ಸ ಪತ್ತತ್ಥಾಯಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಆಯಮೇತಿ ಫಲೇನ ಮಿಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಆಯಾಮೋ,** ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೋತಿ ಆಹ "**ಅತ್ಥಿ ಆಯಾಮನ್ತಿ ಅತ್ಥಿ ವೀರಿಯ**"ನ್ತಿ। **ತಸ್ಸ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಸ್ಸಾತಿ** ಅಞ್ಞಾಧಿಗಮಕಾರಣಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮಸ್ಸ ವಸೇನ। ಪಾಳಿಯಂ ಠಾನ-ಸದ್ದೋ ಕಾರಣಪರಿಯಾಯೋತಿ ಆಹ - "**ಅರಹತ್ತಫಲಸ್ಸ ಕಾರಣೇ**"ತಿ। **ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾತಿ** ಏತ್ಥ **ತಂ**-ಸದ್ದೇನ "ಠಾನೇ"ತಿ ವುತ್ತಕಾರಣಮೇವ ಪಚ್ಚಾಮಟ್ಠನ್ತಿ ಆಹ - "**ಅರಹತ್ತಸ್ಸ ಠಾನಪಚ್ಚಯಾ**"ತಿ। **ಚತುಮಗ್ಗಸಹಜಾತಾತಿ** ಏತೇನ "ಅರಹತ್ತಫಲಸ್ಸ ಪತ್ತತ್ಥಾಯಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗಾನಂ ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿವಸೇನ ಗಹಿತಭಾವಮೇವ ಜೋತೇತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಚತುಮಗ್ಗಸಹಜಾತಾತಿ ವತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಲೋಕುತ್ತರವೇದನಾತಿ ಭೂತಕಥನಂ ವಿಸೇಸನಂ। ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಲೋಕುತ್ತರವೇದನಾತಿ ಪಠಮಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ, ಪಚ್ಛಾ ಚತುಮಗ್ಗಸಹಜಾತಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಪಠಮವಿಹಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ದುತಿಯವಿಹಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೨. ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ವೂಪಸಮತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಹೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿವೂಪಸಮೋ**। "ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿವೂಪಸಮೋ ನಾಮ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ। ಭವನ್ತರೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೋ ಅತಿದೂರೇತಿ ಮಞ್ಞಮಾನೋ ವಿಪಾಕವೇದನಂ ನ ಗಣ್ಹಾತೀ"ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಂ। **"ಇಮಿನಾ ನಯೇನಾ"**ತಿ ಅತಿದಿಸಿತ್ವಾಪಿ ತಮತ್ಥಂ ಪಾಕಟತರಂ ಕಾತುಂ **"ಯಸ್ಸ ಯಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿಂ ವತ್ವಾ ಏವ ಸಾಮಞ್ಞವಸೇನ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಪಚ್ಛಿಮೇಸು ತೀಸು ಪದೇಸು ಸರೂಪತೋಯೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಛನ್ದವೂಪಸಮಪಚ್ಚಯಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। **ವುತ್ತತ್ಥಾನೇವ** ಅನನ್ತರಸುತ್ತೇ।

ದುತಿಯವಿಹಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩-೮. ಸೇಕ್ಖಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೩-೧೮. ತಿಸ್ಸನ್ನಮ್ಪಿ ಸಿಕ್ಖಾನಂ ಸಿಕ್ಖನಂ ಸೀಲಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಸಿಕ್ಖನಸೀಲೋ**। ಸಿಕ್ಖತೀತಿಪಿ ವಾ **ಸೇಕ್ಖೋ**। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಸಿಕ್ಖತೀತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಸ್ಮಾ ಸೇಕ್ಖೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಕಿಞ್ಚ ಸಿಕ್ಖತಿ? ಅಧಿಸೀಲಮ್ಪಿ ಸಿಕ್ಖತೀ"ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೮೬)। **ತೀಹಿ ಫಲೇಹಿ** ಹೇಟ್ಠಾ। ಸಾಪಿ ಚತುತ್ಥಮಗ್ಗೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಉಪ್ಪನ್ನಸಿಕ್ಖಾಪಿ। ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಹಿ ಸಿಕ್ಖಾಕಿಚ್ಚಂ ನ ನಿಟ್ಠಿತಂ ವಿಪ್ಪಕತಭಾವತೋ, ಫಲಕ್ಖಣೇ ಪನ ನಿಟ್ಠಿತಂ ನಾಮ। **ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ** ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ।

ಸೇಕ್ಖಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ವಿಹಾರವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಮಿಚ್ಛತ್ತವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೨೧-೩೦. **ಮಿಚ್ಛಾಸಭಾವ**ನ್ತಿ ಅಯಾಥಾವಸಭಾವಂ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಸಭಾವಂ। **ಸಮ್ಮಾಸಭಾವ**ನ್ತಿ ಯಾಥಾವಸಭಾವಂ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಸಭಾವಂ। **ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪತ್ತಾಧಿಕರಣಹೇತೂ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಅಧಿ**-ಸದ್ದೋ ಅನತ್ಥಕೋತಿ ಆಹ - **"ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪತ್ತಿಕರಣಹೇತೂ"**ತಿ। ಞಾಯತಿ ಪಟಿವಿದ್ಧವಸೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಞಾಯೋ**। ಸೋ ಏವ ತಂಸಮಙ್ಗೀನಂ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಪಾತತೋ ಧಾರಣಟ್ಠೇನ **ಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಆಹ - **"ಞಾಯಂ ಧಮ್ಮನ್ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಧಮ್ಮ"**ನ್ತಿ। ಞಾಣಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಸಭಾವೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಮೇವೇತ್ಥ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಞಾಣ-ಸದ್ದೇನ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **"ಮಿಚ್ಛಾವಿಞ್ಞಾಣೋ"**ತಿ। **ಮಿಚ್ಛಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೋ**ತಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಾಪಂ ಕತ್ವಾ "ಅಹೋ ಮಯಾ ಕತಂ ಸುಕತ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತೋ ಮಿಚ್ಛಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೋ। ಗೋಸೀಲಗೋವತಾದಿಪೂರಣಂ ಮುತ್ತೀತಿ ಏವಂ ಗಣ್ಹತೋ **ಮಿಚ್ಛಾವಿಮುತ್ತಿ** ನಾಮ। ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪದಾದೀಹಿ ವಿವಟ್ಟನ್ತಿ ಏವಂ **ವಟ್ಟವಿವಟ್ಟಂ ಕಥಿತಂ**। **ಪುಗ್ಗಲೋ ಪುಚ್ಛಿತೋ**ತಿ ನಿಗಮಿತೋ ಚ "ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಸಪ್ಪುರಿಸೋ"ತಿಆದಿನಾ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ "ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕೋ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪುಗ್ಗಲೋವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ, ತಥಾಪಿ ಪುಗ್ಗಲಸೀಸೇನಾಯಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾತಿ ಆಹ **"ಧಮ್ಮೋ ವಿಭತ್ತೋ"**ತಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಧಮ್ಮೇನ ಪುಗ್ಗಲೋ ದಸ್ಸಿತೋ"**ತಿ। **ಧಮ್ಮೇನಾ**ತಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಆದಿಕೇನ ಧಮ್ಮೇನ। ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಬ್ಬಸೋ **ಸಪ್ಪುರಿಸಾ** ನಾಮ, ಖೀಣಾಸವೋ **ಸಪ್ಪುರಿಸತರೋ**। **ಸುಪ್ಪವತ್ತನಿಯೋ**ತಿ ಸುಖೇನ ಪವತ್ತೇತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯೋ। **ಧಾವತೀ**ತಿ ಗಚ್ಛತಿ। ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನೇನ ಉಪೇಚ್ಚ ನಿಸ್ಸಿತಬ್ಬತೋ ಉಪನಿಸಾ, ಪಚ್ಚಯೋ, ಏಕಸ್ಸ ಸ-ಕಾರಸ್ಸ ಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ ವಾತಿ ಆಹ - **"ಸಉಪನಿಸಂ ಸಪಚ್ಚಯ"**ನ್ತಿ। ಪರಿಕರಣತೋ **ಪರಿಕ್ಖಾರೋ,** ಪರಿವಾರೋತಿ ಆಹ - **"ಸಪರಿಕ್ಖಾರಂ ಸಪರಿವಾರ"**ನ್ತಿ। ಸಹಜಾತವಸೇನ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಚ ಸಪಚ್ಚಯತಾ ಕಿಚ್ಚಸಾಧನೇ ನಿಪ್ಫಾದನೇ ಸಹಾಯಭಾವೂಪಗಮನೇ ಚ ಸಪರಿವಾರತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಮಿಚ್ಛತ್ತವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಪಟಿಪತ್ತಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೩೧-೪೦. ಅಯಾಥಾವಪಟಿಪತ್ತಿ, ನ ಯಥಾಪಟಿಪತ್ತಿ, ಹೇತುಮ್ಹಿಪಿ ಫಲೇಪಿ ಅಯಾಥಾವವತ್ಥುಸಾಧನತೋ। **ಏಕಂ ಸುತ್ತಂ ಧಮ್ಮವಸೇನ ಕಥಿತಂ** ಪಟಿಪತ್ತಿವಸೇನ। **ಏಕಂ ಸುತ್ತಂ ಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ಕಥಿತಂ** ಪಟಿಪನ್ನಕವಸೇನ। ಸಂಸಾರಮಹೋಘಸ್ಸ ಪರತೀರಭಾವತೋ ಯೋ ನಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ತಂ ಪಾರೇತಿ ಗಮೇತೀತಿ ಪಾರಂ, ನಿಬ್ಬಾನಂ, ತಬ್ಬಿಧುರತಾಯ ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಪಾರನ್ತಿ ಅಪಾರಂ, ಸಂಸಾರೋತಿ ವುತ್ತಂ - **"ಅಪಾರಾಪಾರನ್ತಿ ವಟ್ಟತೋ ನಿಬ್ಬಾನ"**ನ್ತಿ। **ಪಾರಙ್ಗತಾತಿ** ಅಸೇಕ್ಖೇ ಸನ್ಧಾಯ। **ಯೇಪಿ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ** ಸೇಕ್ಖೇ। **ಯೇಪಿ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ** ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನೇ। **ಪಾರಗಾಮಿನೋತಿ** ಏತ್ಥ ಕಿತ-ಸದ್ದೋ ತಿಕಾಲವಾಚೀತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ।

ತೀರನ್ತಿ ಓರಿಮತೀರಮಾಹ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ವಟ್ಟಮೇವ ಅನುಧಾವತೀ"**ತಿ। ಏಕನ್ತಕಾಳಕತ್ತಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಪಭಸ್ಸರಭಾವಕರಣತೋ ಕಣ್ಹಾಭಿಜಾತಿಹೇತುತೋ ಚ ವುತ್ತಂ **"ಕಣ್ಹನ್ತಿ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮ"**ನ್ತಿ। ವೋದಾನಭಾವತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಭಸ್ಸರಭಾವಕರಣತೋ ಸುಕ್ಕಾಭಿಜಾತಿಹೇತುತೋ ಚ ವುತ್ತಂ - **"ಸುಕ್ಕನ್ತಿ ಕುಸಲಧಮ್ಮ"**ನ್ತಿ। ಕಿಲೇಸಮಾರ-ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಮಾರ-ಮಚ್ಚುಮಾರಾನಂ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನತಾಯ ಓಕಂ ವುಚ್ಚತಿ ವಟ್ಟಂ, ತಬ್ಬಿಧುರತಾಯ ಅನೋಕನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಆಹ - **"ಓಕಾ ಅನೋಕನ್ತಿ ವಟ್ಟತೋ ನಿಬ್ಬಾನ"**ನ್ತಿ।

ಪರಮತ್ಥತೋ ಸಮಣಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಅರಿಯಾ, ಸಮಣಾನಂ ಭಾವೋ ಸಾಮಞ್ಞಂ, ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ, ತೇನ ಅರಣೀಯತೋ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬತೋ ಸಾಮಞ್ಞತ್ಥೋ ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಆಹ - **"ಸಾಮಞ್ಞತ್ಥನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ತಂ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞತ್ಥ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞೇನ** ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ। **ರಾಗಕ್ಖಯೋತಿ** ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಸದ್ದತ್ಥೋ। ತೇನ "ದೋಸಕ್ಖಯೋ ಮೋಹಕ್ಖಯೋ"ತಿ ಪದದ್ವಯಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ವಟ್ಟತಿಯೇವಾತಿ ವದನ್ತಿ** "ರಾಗಕ್ಖಯೋ"ತಿ। ಪರಿಯಾಯೇನ ಹಿ ಅರಹತ್ತಸ್ಸ ವತ್ತಬ್ಬತ್ತಾತಿ।

ಪಟಿಪತ್ತಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಪೇಯ್ಯಾಲವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೪೧-೪೮. ಅಪರಾಪರಂ ಪರಿವತ್ತಮಾನೇನ ವತ್ತಸಮ್ಪನ್ನೇನ ಸಂಸಾರದ್ಧಾನಪರಿಞ್ಞಾವಸೇನೇವ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಪತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ ವುತ್ತಂ - **"ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪತ್ವಾ ಪರಿಞ್ಞಾತಂ ನಾಮ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪತ್ವಾತಿ** ನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತಿಹೇತು। ಹೇತುಅತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ ತ್ವಾ-ಸದ್ದೋ ಯಥಾ - "ಘತಂ ಪಿವಿತ್ವಾ ಬಲಂ ಹೋತಿ, ಸೀಹಂ ದಿಸ್ವಾ ಭಯಂ ಹೋತೀ"ತಿ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಯಸ್ಮಾ ಅಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಪರಿಜಾನನಕಿಚ್ಚೇನ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಪತ್ತಿಯಾ ಅದ್ಧಾನಪರಿಞ್ಞಾಸಿದ್ಧಿ ಞಾಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ಉಪಚಾರವಸೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ "ಅದ್ಧಾನಪರಿಞ್ಞಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಯಥಾ "ಹಿಮಸನ್ತಿ ಸೂರಿಯಂ ಉಗ್ಗಮೇತೀ"ತಿ। **ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯತ್ಥ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ವಿಜ್ಜಾತಿ** ಅಗ್ಗಮಗ್ಗವಿಜ್ಜಾ। **ವಿಮುತ್ತೀತಿ** ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಸಮಾಧಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ । ತೇಸಂ ಫಲಂ ಅಞ್ಞಾತಿ ಆಹ - **"ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿಫಲೇನ ಅರಹತ್ತಂ ಕಥಿತ"**ನ್ತಿ। ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನನತೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಸ್ಸನತೋ ಚ ಞಾಣದಸ್ಸನನ್ತಿ ಇಧ ಫಲನಿಬ್ಬಾನಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಆಹ - **"ಞಾಣದಸ್ಸನೇನ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಕಥಿತಾ"**ತಿ। **ಸೇಸೇಹೀತಿ** ರಾಗ-ವಿರಾಗ-ಸಂಯೋಜನಪ್ಪಹಾನ-ಅನುಸಯಸಮುಗ್ಘಾತ-ಅದ್ಧಾನಪರಿಞ್ಞಾ- ಆಸವಕ್ಖಯ-ವಿಜ್ಜಾ-ವಿಮುತ್ತಿ-ಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ-ಞಾಣದಸ್ಸನ-ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಪದೇಹಿ।

ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಪೇಯ್ಯಾಲವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಸೂರಿಯಪೇಯ್ಯಾಲವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೪೯-೬೨. ಯಥಾ ಅರುಣುಗ್ಗಂ ಸೂರಿಯುಗ್ಗಮನಸ್ಸ ಏಕನ್ತಿಕಂ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ, ಏವಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪಾತುಭಾವಸ್ಸಾತಿ ಸದಿಸೂಪಮಾ **ಅರುಣುಗ್ಗಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾಯ**। ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೋತಿ ಚೇತ್ಥ ಅರಿಯೋ, **ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ** ವಾ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ **ಸೂರಿಯಪಾತುಭಾವೋ ವಿಯ** ತೇನ ವಿಧೂಪನೀಯನ್ಧಕಾರವಿಧಮನತೋ। **ಕುಸಲಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಛನ್ದೋ ಛನ್ದಸಮ್ಪದಾ** ಇತರಛನ್ದತೋ ಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ। **ಕಾರಾಪಕಅಪ್ಪಮಾದಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ಕಾರಾಪಕಸ್ಸ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥೇವ ಸಮ್ಪದಾಸದ್ದಾ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಹೇತುತಾಯ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಅಞ್ಞೇನಪಿ ಆಕಾರೇನಾ**ತಿ "ವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತ"ನ್ತಿಆದಿಆಕಾರತೋ ಅಞ್ಞೇನ "ರಾಗವಿನಯಪರಿಯೋಸಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಆಕಾರೇನ।

ಸೂರಿಯಪೇಯ್ಯಾಲವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಏಕಧಮ್ಮಪೇಯ್ಯಾಲವಗ್ಗಾದಿವಣ್ಣನಾ

೬೩-೧೩೮. ತಥಾ ತಥಾ ವುತ್ತೇ ಬುಜ್ಝನಕಾನಂ ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ಕಥಿತೋ, ತಸ್ಮಾ "ವುತ್ತೋ ಏವ ಅತ್ಥೋ, ಕಸ್ಮಾ ಪುನ ವುತ್ತೋ"ತಿ ನ ಚೋದೇತಬ್ಬಂ।

ಏಕಧಮ್ಮಪೇಯ್ಯಾಲವಗ್ಗಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಅಪ್ಪಮಾದಪೇಯ್ಯಾಲವಗ್ಗೋ

೧. ತಥಾಗತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೩೯. **ಕಾರಾಪಕಅಪ್ಪಮಾದೋ** ನಾಮ "ಇಮೇ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಪಹಾತಬ್ಬಾ, ಇಮೇ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾ"ತಿ ವುತ್ತವಜ್ಜೇತಬ್ಬವಜ್ಜನಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಸಮ್ಪಾದನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಅಪ್ಪಮಾದೋ। **ಏಸಾ**ತಿ ಅಪ್ಪಮಾದೋ। **ಲೋಕಿಯೋವ**। ನ ಲೋಕುತ್ತರೋ। **ಅಯ**ನ್ತಿ **ಏಸಾ**ತಿ ಚ ಅಪ್ಪಮಾದಮೇವ ವದತಿ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ಚತುಭೂಮಕಧಮ್ಮಾನಂ। **ಪಟಿಲಾಭಕಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಪಟಿಲಾಭಾಪನಟ್ಠೇನ।

ತಥಾಗತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಪದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೪೦. **ಜಙ್ಗಲಾನ**ನ್ತಿ ಜಙ್ಗಲವಾಸೀನಂ। **ಜಙ್ಗಲ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಥದ್ಧಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಪಥವೀಪರಿಯಾಯೋ, ನ ಅನುಪಟ್ಠಾನವಿದೂರದೇಸವಾಚೀ। ತೇನಾಹ – "**ಪಥವೀತಲವಾಸೀನ**"ನ್ತಿ। ಪದಾನಂ ವುಚ್ಚಮಾನತ್ತಾ "**ಸಪಾದಕಪಾಣಾನ**"ನ್ತಿ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಸಮೋಧಾನ**ನ್ತಿ ಅನ್ತೋಗಧಭಾವಂ। ತೇನಾಹ – "**ಓಧಾನಂ ಉಪಕ್ಖೇಪ**"ನ್ತಿ, ಉಪನೇತ್ವಾ ಪಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩-೧೦. ಕೂಟಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೪೧-೧೪೮. ವಸ್ಸಿಕಾಯ ಪುಪ್ಫಂ **ವಸ್ಸಿಕಂ** ಯಥಾ "ಆಮಲಕಿಯಾ ಫಲಂ ಆಮಲಕ"ನ್ತಿ। **ಮಹಾತಲಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಉಪರಿಪಾಸಾದೇ। **"ಯಾನಿ ಕಾನಿಚೀ"**ತಿ ಪದೇಹಿ ಇತರಾನಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಾನಿ ಭವಿತುಂ ಯುತ್ತಾನೀತಿ **"ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಸಾಮಿವಚನ"**ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತಥಾ ವಿಭತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮೋ ಕತೋ। **"ತನ್ತಾವುತಾನ"**ನ್ತಿ ಪದಂ ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಸಾಮಿವಚನನ್ತಿ ತತ್ಥ "ವತ್ಥಾನೀ"ತಿ ವಚನಸೇಸೇನ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಥ ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಕೂಟಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅಪ್ಪಮಾದವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಬಲಕರಣೀಯವಗ್ಗೋ

೧. ಬಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೪೯. ಕಮ್ಮಾನಿಯೇವ **ಕಮ್ಮನ್ತಾ** ಯಥಾ ಸುತ್ತನ್ತಾ। **ಅರಿಯಂ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಂ ಮಗ್ಗನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ನಾನನ್ತರಿಯಕತಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಿ ಗಹಿತಾ ಏವ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಹವಿಪಸ್ಸನ"**ನ್ತಿ।

೨. ಬೀಜಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೫೦. ಪಞ್ಚವಿಧಮ್ಪಿ ಸಮೂಹಟ್ಠೇನ **ಬೀಜಗಾಮೋ ನಾಮ**। **ತದೇವಾತಿ** ಮೂಲಬೀಜಾದಿ **ಏವ**। **ಸಮ್ಪನ್ನನ್ತಿ** ಸಹಜಾತಮೂಲವನ್ತಂ। **ನೀಲಭಾವತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾತಿ** ನೀಲಭಾವಾಪತ್ತಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ।

೩. ನಾಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೫೧. **ಬಲಂ ಗಾಹೇನ್ತೀತಿ** ಅತ್ತನೋ ಸರೀರಬಲಂ ಗಾಹೇನ್ತಿ। ತಂ ಪನ ನಾಗಾನಂ ಬಲಪ್ಪತ್ತಿ ಏವಾತಿ ಆಹ - **"ಬಲಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀ"**ತಿ। **ಸಮ್ಭೇಜ್ಜಮುಖದ್ವಾರನ್ತಿ** ಮಹಾಸಮುದ್ದೇನ ಸಮ್ಭೇದಗತಮಹಾನದೀನಂ ಮುಖದ್ವಾರಂ। **ನಾಗಾ ಕಾಯಂ ವಡ್ಢೇನ್ತೀತಿ**ಆದಿ ಯಸ್ಮಾ ಚ ಭಗವತಾ ಉಪಮಾವಸೇನ ಆಭತಂ, ತಸ್ಮಾ **ಏವಮೇವ ಖೋತಿ ಏತ್ಥಾ**ತಿಆದಿನಾ ಉಪಮಂ ಸಂಸನ್ದತಿ। **ಆಗತೇಸೂತಿ**ಆದೀಸು ತೀಸು ಪದೇಸು ಭಾವೇನಭಾವಲಕ್ಖಣೇ।

೪. ಕುಮ್ಭಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೫೩. **ನ ಪತಿಆವಮತೀತಿ** ಚ ನಿಕುಜ್ಜಿತಭಾವೇನ ಉದಕವಮನೋ ಘಟೋ, ನ ತಂ ಪುನ ಮುಖೇನ ಗಣ್ಹಾತಿ। ತೇನಾಹ **"ನ ಅನ್ತೋ ಪವೇಸೇತೀ"**ತಿ।

೭. ಆಕಾಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೫೫. **ತೇನೇತಂ ವುತ್ತನ್ತಿ** ತೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಇಜ್ಝನೇನ ಏತೇಸಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾನಂ ಇಜ್ಝನಂ ವುತ್ತಂ।

೮-೯-೧೦. ಪಠಮಮೇಘಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೫೭-೧೫೮. **ಪಂಸುರಜೋಜಲ್ಲನ್ತಿ** ಭೂಮಿರೇಣುಸಹಜಾತಮಲಂ। **ವಾಣಿಜಕೋಪಮೇತಿ** ವಾಣಿಜಕೋಪಮಪರಮಸುತ್ತೇ ಚಾಪಿ।

೧೧-೧೨. ಆಗನ್ತುಕಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೫೯-೧೬೦. ಸಹವಿಪಸ್ಸನಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ ಇಜ್ಝನೇನ **ಏತಂ** ಅಭಿಞ್ಞಾಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಪರಿಜಾನನಾದೀನಂ ಇಜ್ಝನಂ **ವುತ್ತಂ** ಖತ್ತಿಯಾದೀನಂ ವಿಸಯಆದಿಕಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಕಥಾಯ ಸಜ್ಜಿತತ್ತಾ।

ಬಲಕರಣೀಯವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಏಸನಾವಗ್ಗೋ

೧. ಏಸನಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೬೧. **ಕಾಮಾನ**ನ್ತಿ ವತ್ಥುಕಾಮಕಿಲೇಸಕಾಮಾನಂ। ಕಿಲೇಸಕಾಮೋಪಿ ಹಿ ಕಾಮಿತನ್ತಿ ಪರಿಕಪ್ಪಿತೇನ ವಿಧಿನಾ ಚ ಅಧಿಕರಾಗೇಹಿ ಏಸನೀಯೋ। **ಭವಾನ**ನ್ತಿ ತಿಣ್ಣಂ ಗತೀನಂ। ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಪರಿಕಪ್ಪಿತಸ್ಸ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಭಾವತೋ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ''ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ''ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ।

೨-೧೧. ವಿಧಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೬೨-೧೭೧. ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀತಿಆದಿನಾ ತಂತಂವಿಭಾಗೇನ ಧೀಯನ್ತಿ ವಿಧೀಯನ್ತೀತಿ **ವಿಧಾ,** ಮಾನಕೋಟ್ಠಾಸಾ, ಮಾನಟ್ಠಪನಾ ವಾ। **ನೀಹನನ್ತೀ**ತಿ ವಿಬಾಧೇನ್ತಿ।

ಏಸನಾವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೧. ಓಘವಗ್ಗೋ

೧-೨. ಓಘಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೭೨-೧೭೩. ವಟ್ಟೇ ಓಹನನ್ತಿ ಓಸೀದಾಪೇನ್ತೀತಿ **ಓಘಾ। ರೂಪಾರೂಪಭವೇ**ತಿ ರೂಪಭವೇ ಚ ಅರೂಪಭವೇ ಚ ರೂಪಾರೂಪತಣ್ಹೋಪನಿಸ್ಸಯಾ ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಕಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಖನ್ಧಾ। ಯೋಜನಟ್ಠೇನ **ಯೋಗೋ।**

೩-೪. ಉಪಾದಾನಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೭೪-೧೭೫. ಕಾಮನವಸೇನ ಉಪಾದಿಯನತೋ **ಕಾಮುಪಾದಾನಂ।** ತೇನಾಹ **''ಕಾಮಗ್ಗಹಣ''**ನ್ತಿ। **ನಾಮಕಾಯಸ್ಸಾ**ತಿ ವೇದನಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಂ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾನಂ। **ಘಟನಪಬನ್ಧನಕಿಲೇಸೋ**ತಿ ಹೇತುನಾ ಫಲಸ್ಸ ಕಮ್ಮವಟ್ಟಸ್ಸ ವಿಪಾಕವಟ್ಟೇನ ದುಕ್ಖಪ್ಪಬನ್ಧಸಞ್ಞಿತಸ್ಸ ಘಟನಸ್ಸ ಸಮ್ಬುಜ್ಝನಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಕಕಿಲೇಸೋ। **ಅನ್ತಗ್ಗಾಹಿಕದಿಟ್ಠಿ** ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದಗಾಹೋ।

ಉಪಾದಾನಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫-೧೦. ಅನುಸಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೭೬-೧೮೧. **ಥಾಮಗತಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಸತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಥಿರಭಾವೂಪಗಮನಭಾವೇನ। **ಥಾಮಗತ**ನ್ತಿ ಚ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣೋ ಕಾಮರಾಗಾದೀನಂಯೇವ ಆವೇಣಿಕೋ ಸಭಾವೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಕಾಮರಾಗೋವಾ**ತಿ ಕಾಮರಾಗೋ ಏವ ಅಪ್ಪಹೀನೋ। ಸೋ ಸತಿ

ಪಚ್ಚಯಲಾಭೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹತಾಯ ಸನ್ತಾನೇ ಅನುಸೇತೀತಿ **ಅನುಸಯೋ। ಸೇಸೇಸುಪೀತಿ** ಪಟಿಘಾನುಸಯಾದೀಸು। ಓರಮ್ಭಾಗೋ ವುಚ್ಚತಿ ಕಾಮಧಾತು ರೂಪಾರೂಪಭಾವತೋ ಹೇಟ್ಠಾಭೂತತ್ತಾ। ತತ್ಥ ಪವತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ **ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ** ಯಥಾ ''ಪಚ್ಛಿಯೋ ಗೋದುಹಕೋ''ತಿ। ಸಂಯೋಜೇನ್ತೀತಿ **ಸಂಯೋಜನಾನಿ,** ಹೇಟ್ಠಾ ವಿಯ ಅತ್ಥೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ। **ಉದ್ಧಮ್ಭಾಗೋ** ಮಹಗ್ಗತಭಾಗೋ, ತಸ್ಸ ಹಿತಾನೀತಿ ಸಬ್ಬಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಅನುಸಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಓಘವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಮಗ್ಗಸಂಯುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸಂಯುತ್ತಂ

೧. ಪಬ್ಬತವಗ್ಗೋ

೧.ಹಿಮವನ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೮೨. ಬುಜ್ಝತಿ ಚತುಸಚ್ಚಂ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಏತಾಯಾತಿ **ಬೋಧಂ,** ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗೀ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಪನ ಚತುಸಚ್ಚಂ ಬುಜ್ಝತೀತಿ **ಬೋಧಿ। ಅಙ್ಗಾತಿ** ಕಾರಣಾ। ಯಾಯ ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗಿಯಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತಣ್ಹಾವಸೇನ **ಪತಿಟ್ಠಾನಂ,** ದಿಟ್ಠಿವಸೇನ **ಆಯೂಹನಾ**। ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಯಾ **ಪತಿಟ್ಠಾನಂ,** ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯಾ **ಆಯೂಹನಾ**। ಲೀನವಸೇನ **ಪತಿಟ್ಠಾನಂ,** ಉದ್ಧಚ್ಚವಸೇನ **ಆಯೂಹನಾ**। ಕಾಮಸುಖಾನುಯೋಗವಸೇನ **ಪತಿಟ್ಠಾನಂ,** ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗವಸೇನ **ಆಯೂಹನಾ। ಓಘತರಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧) -

> “ಕಿಲೇಸವಸೇನ ಪತಿಟ್ಠಾನಂ, ಅಭಿಸಙ್ಖಾರವಸೇನ ಆಯೂಹನಾ। ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀಹಿ ಪತಿಟ್ಠಾನಂ, ಅವಸೇಸಕಿಲೇಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಆಯೂಹನಾ, ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಾಭಿಸಙ್ಖಾರವಸೇನ ಪತಿಟ್ಠಾನಂ, ಸಬ್ಬಲೋಕಿಯಕುಸಲಾಭಿಸಙ್ಖಾರವಸೇನ ಆಯೂಹನಾ”ತಿ -

ವುತ್ತೇಸು ಪಕಾರೇಸು ಇಧ ಅವುತ್ತಾನಂ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಕಿಲೇಸಸನ್ತಾನನಿದ್ದಾಯ ಉಟ್ಠಹತೀತಿ** ಏತೇನ ಸಿಖಾಪತ್ತವಿಪಸ್ಸನಾಸಹಗತಾನಮ್ಪಿ ಸತಿಆದೀನಂ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಚತ್ತಾರೀತಿ**ಆದಿನಾ ಮಗ್ಗಫಲೇನ ಸಹಗತಾನಂ। ಸತ್ತಹಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇಹಿ ಭಾವಿತೇಹಿ ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧೋ ಹೋತೀತಿ ಕಥಮಿದಂ ಜಾನಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ಯಥಾಹಾ”**ತಿಆದಿ। **ಝಾನಙ್ಗಮಗ್ಗಙ್ಗಾದಯೋ ವಿಯಾತಿ** ಏತೇನ ಬೋಧಿಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸದ್ದಾನಂ ಸಮುದಾಯಾವಯವವಿಸಯತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸೇನಙ್ಗರಥಙ್ಗಾದಯೋ ವಿಯಾತಿ** ಏತೇನ ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಬೋಧಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾತಿ ವುತ್ತಂ “ಕಾರಣತ್ಥೋ ಅಙ್ಗಸದ್ದೋ”ತಿ। ಬುಜ್ಝತೀತಿ ಬೋಧಿ, ಬೋಧಿಯಾ ಏವ ಅಙ್ಗಾತಿ **ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾತಿ** ವುತ್ತಂ **“ಬುಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ”**ತಿ। ವಿಪಸ್ಸನಾದೀನಂ ಕಾರಣಾನಂ ಬುಜ್ಝಿತಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಚಾನಂ ಅನುರೂಪಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭಾವೇನ ಪಟಿಮುಖಂ ಅವಿಪರೀತಂ ಸಮ್ಮಾ ಬುಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಏವಂ ವತ್ಥುವಿಸೇಸದೀಪಕೇಹಿ ಉಪರಿಮಗ್ಗೇಹಿ ಅನುಬುಜ್ಝನ್ತೀತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಬೋಧಿಸದ್ದೇಹಿ ನಿಪ್ಪದೇಸೇನ ವುತ್ತಂ “ಬುಜ್ಝನತಾಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತೀ”ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಲೀನಪತಿಟ್ಠಾನ-ಕಾಮಸುಖಲ್ಲಿಕಾನುಯೋಗ-ಉಚ್ಛೇದಾಭಿನಿವೇಸಾನಂ ಧಮ್ಮವಿಚಯ-ವೀರಿಯಪೀತಿಪಧಾನ-ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗೀ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ। ಉದ್ಧಚ್ಚಾಯೂಹನಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗ-ಸಸ್ಸತಾಭಿನಿವೇಸಾನಂ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮಾಧಿ-ಉಪೇಕ್ಖಾಪಧಾನ-ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗೀ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ। ಸತಿ ಪನ ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಹಿ ಸಾ ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕಾ ವುತ್ತಾ।

ಸಂ-ಸದ್ದೋ ಪಸಂಸಾಯಂ। ಪುನದೇವ ಸುನ್ದರೋ ಚ ಅತ್ಥೋಪೀತಿ ಆಹ **“ಪಸತ್ಥೋ ಸುನ್ದರೋ ಚ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ”**ತಿ। **ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತೇತೀತಿ** ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠಭಾವೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಿ ಸವಿಸೇಸಭಾವಂ ವದತಿ। **“ಏಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತೀ”**ತಿ ವತ್ವಾ ತತ್ಥ ಯಥಾವುತ್ತವಿವೇಕತ್ತಯತೋ ಅಞ್ಞಂ ವಿವೇಕದ್ವಯಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ತೇ ಹೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಝಾನಕ್ಖಣೇ ತಾವ ಕಿಚ್ಚತೋ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತಂ, ವಿಪಸ್ಸನಾಕ್ಖಣೇ ಅಜ್ಝಾಸಯತೋ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತಂ ಭಾವೇತೀತಿ। ತೇನಾಹ - “ಅನುತ್ತರಂ ವಿಮೋಕ್ಖಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ। ತತ್ಥ ತತ್ಥ ನಿಚ್ಛಯತಾಯ ಕಸಿಣಜ್ಝಾನಗ್ಗಹಣೇನ ಅನುಪ್ಪಾದಾನಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಹಿಮವನ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಕಾಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೮೩. ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ಠಿತಿ, ಕಾರಣಂ। ಕಮ್ಮಉತುಚಿತ್ತಾಹಾರಸಙ್ಖಾತೋ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಪಚ್ಚಯೋ ಠಿತಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಪಚ್ಚಯಟ್ಠಿತಿಕೋ**। ಆಹಾರಪಚ್ಚಯಸದ್ದಾ ಹಿ ಏಕತ್ಥಾ। **ಸುಭಮ್ಪೀ**ತಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ಪಚ್ಚಯೋ, ಅಸುಭೇ ಸುಭಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತನತೋ ಸುಭನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನ ಕಾರಣೇನ ಪವತ್ತನಕಸ್ಸ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತತ್ತಾ **ಸುಭನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ। **ಸುಭಸ್ಸಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಸುಭಸ್ಸ। **ಆರಮ್ಮಣಮ್ಪೀ**ತಿ ಸುಭಾಕಾರೇನ, ಇಟ್ಠಾಕಾರೇನ ವಾ ಗಯ್ಹಮಾನಂ ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ ಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ ವುತ್ತಾಕಾರೇನ। **ಅನುಪಾಯಮನಸಿಕಾರೋ**ತಿ ಆಕಙ್ಖಿತಸ್ಸ ಹಿತಸುಖಸ್ಸ ಅನುಪಾಯಭೂತೋ ಮನಸಿಕಾರೋ, ತತೋ ಏವ **ಉಪ್ಪಥಮನಸಿಕಾರೋ**ತಿ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ। **ತಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಯಥಾನಿದ್ಧಾರಿತೇ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಭೂತೇ ತದಾರಮ್ಮಣಭೂತೇ ಚ ದುವಿಧೇಪಿ ಸುಭನಿಮಿತ್ತೇ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ "ಸುಭಾರಮ್ಮಣೇ"ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। **ಅತ್ಥಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸುಭನಿಮಿತ್ತನ್ತಿಆದೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದನೀವರಣಸ್ಸ ಆಹಾರದಸ್ಸನಪಾಳಿ ಉತ್ತಾನಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ - "**ಏವಂ ಸಬ್ಬನೀವರಣೇಸು ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ**"ತಿ।

ಪಟಿಘೋಪಿ ಪಟಿಘನಿಮಿತ್ತಂ ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಪಚ್ಛಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಭಾವತೋ। **ಪಟಿಘಾರಮ್ಮಣಂ** ನಾಮ ಏಕೂನವೀಸತಿ ಆಘಾತವತ್ಥುಭೂತಾ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಾ। **ಅರತೀ**ತಿ ಪನ್ತಸೇನಾಸನಾದೀಸು ಅರಮಣಂ । **ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತಾ**ತಿ ಉಕ್ಕಣ್ಠಭಾವೋ। **ಪನ್ತೇಸೂ**ತಿ ದೂರೇಸು, ವಿವಿತ್ತೇಸು ವಾ। **ಅಧಿಕುಸಲೇಸೂ**ತಿ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಧಮ್ಮೇಸು। **ಅರತಿ** ರತಿಪಟಿಪಕ್ಖೋ। **ಅರತಿತಾ**ತಿ ಅರಮಣಾಕಾರೋ। **ಅನಭಿರತೀ**ತಿ ಅನಭಿರತಭಾವೋ। **ಅನಭಿರಮಣಾ**ತಿ ಅನಭಿರಮಣಾಕಾರೋ। **ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತಾ**ತಿ ಉಕ್ಕಣ್ಠನಾಕಾರೋ। **ಪರಿತಸ್ಸಿತಾ**ತಿ ಉಕ್ಕಣ್ಠನವಸೇನೇವ ಪರಿತಸ್ಸನಾ।

ಆಗನ್ತುಕಂ, ನ ಸಭಾವಸಿದ್ಧಂ। **ಕಾಯಾಲಸಿಯ**ನ್ತಿ ನಾಮಕಾಯೇ ಅಲಸಭಾವೋ। **ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಯಂ** ಪನ "ತನ್ದೀತಿ ಜಾತಿಆಲಸಿಯ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ವದತೀ**ತಿ ಏತೇನ ಅತಿಸೀತಾದಿಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಕೋಚಾಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ** ಕಿಲೇಸವತ್ಥುವಿಭಙ್ಗೇ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೫೭)। **ತನ್ದೀ**ತಿ ಜಾತಿಆಲಸಿಯಂ। **ತನ್ದಿಯನಾ**ತಿ ತನ್ದಿಯನಾಕಾರೋ। **ತನ್ದಿಮನಕತಾ**ತಿ ತನ್ದಿಯಾ ಅಭಿಭೂತಚಿತ್ತತಾ। ಅಲಸಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಆಲಸ್ಯಂ**। ಆಲಸ್ಯಾಯನಾಕಾರೋ **ಆಲಸ್ಯಾಯನಾ**। ಆಲಸ್ಯಾಯಿತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಆಲಸ್ಯಾಯಿತತ್ತಂ**। ಇತಿ ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಇಮೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಕಿಲೇಸವಸೇನ ಕಾಯಾಲಸಿಯಂ ಕಥಿತಂ।

ಕಿಲೇಸವಸೇನಾತಿ ಸಮ್ಮೋಹವಸೇನ। **ಕಾಯವಿನಮನಾ**ತಿ ಕಾಯಸ್ಸ ವಿರೂಪತೋ ನಮನಾ। **ಜಮ್ಭನಾ**ತಿ ಫನ್ದನಾ। ಪುನಪ್ಪುನಂ ಜಮ್ಭನಾ **ವಿಜಮ್ಭನಾ**। **ಆನಮನಾ**ತಿ ಪುರತೋ ನಮನಾ। **ವಿನಮನಾ**ತಿ ಪಚ್ಛತೋ ನಮನಾ। **ಸನ್ನಮನಾ**ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ನಮನಾ। **ಪಣಮನಾ**ತಿ ಯಥಾ ಹಿ ತನ್ತತೋ ಉಟ್ಠಿತಪೇಸಕಾರೋ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಉಪರಿಟ್ಠಿತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಉಜುಂ ಕಾಯಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತಿ, ಏವಂ ಕಾಯಸ್ಸ ಉದ್ಧಂ ಠಪನಾ। **ಬ್ಯಾಧಿಯಕ**ನ್ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಬ್ಯಾಧಿತಾ। ಇತಿ ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಇಮೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಕಿಲೇಸವಸೇನ ಕಾಯಫನ್ದನಮೇವ ಕಥಿತಂ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೫೮)।

ಭತ್ತಪರಿಳಾಹೋತಿ ಭತ್ತವಸೇನ ಪರಿಳಾಹುಪ್ಪತ್ತಿ। **ಭುತ್ತಾವಿಸ್ಸಾ**ತಿ ಭುತ್ತವತೋ। **ಭತ್ತಮುಚ್ಛಾ**ತಿ ಭತ್ತಗೇಲಞ್ಞಂ। ಅತಿಭುತ್ತಪಚ್ಚಯಾ ಹಿ ಮುಚ್ಛಾಪತ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತಿ। **ಭತ್ತಕಿಲಮಥೋ**ತಿ ಭುತ್ತಪಚ್ಚಯಾ ಕಿಲನ್ತಭಾವೋ। **ಭತ್ತಪರಿಳಾಹೋ**ತಿ ಭತ್ತದರಥೋ। ಕುಚ್ಛಿಪೂರಂ ಭುತ್ತವತೋ ಹಿ ಪರಿಳಾಹುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಪಹತಿನ್ದ್ರಿಯೋ ವಿಯ ಹೋತಿ, ಕಾಯೋ ಖಿಜ್ಜತಿ। **ಕಾಯದುಟ್ಠುಲ್ಲ**ನ್ತಿ ಭುತ್ತಭತ್ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಕಾಯಸ್ಸ ಅಕಮ್ಮಞ್ಞತಾ।

ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಲೀಯನಾಕಾರೋತಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಙ್ಕೋಚಪ್ಪತ್ತಿ। **ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಕಲ್ಯತಾ**ತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಗಿಲಾನಭಾವೋ। **ಗಿಲಾನೋ**ತಿ ಅಕಲ್ಲಕೋ ವುಚ್ಚತಿ। ತಥಾ ಚಾಹ "ನಾಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಅಕಲ್ಲಕೋ"ತಿ। **ಅಕಮ್ಮಞ್ಞತಾ**ತಿ ಚಿತ್ತಗೇಲಞ್ಞಸಙ್ಖಾತೋ ಅಕಮ್ಮಞ್ಞನಾಕಾರೋ। **ಓಲೀಯನಾ**ತಿ ಓಲೀಯನಾಕಾರೋ। ಇರಿಯಾಪಥಿಕಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಂ ಯಸ್ಸ ವಸೇನ ಇರಿಯಾಪಥಂ ಸನ್ಧಾರೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ

ಓಲೀಯತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಆಕಾರಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "**ಓಲೀಯನಾ**"ತಿ। ದುತಿಯಪದಂ ಉಪಸಗ್ಗೇನ ವಡ್ಢಿತಂ। **ಲೀನನ್ತಿ** ಅವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾಯ ಸಙ್ಕೋಚಪ್ಪತ್ತಂ। ಇತರೇ ದ್ವೇ ಆಕಾರನಿದ್ದೇಸಾ। **ಥಿನನ್ತಿ** ಅವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾಯ ಅನುಸ್ಸಾಹನಾ ಅಸಙ್ಘಹನಸಙ್ಘಹನಂ। ಥಿಯನಾಕಾರೋ **ಥಿಯನಾ**। **ಥಿಯಿತತ್ತನ್ತಿ** ಥಿಯಿತಸ್ಸ ಆಕಾರೋ, ಅವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಚೇತಸೋ ಅವೂಪಸಮೋತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅವೂಪಸನ್ತತಾ ಅಸನ್ನಿಸಿನ್ನಭಾವೋ। ತೇನಾಹ - "**ಅವೂಪಸನ್ತಾಕಾರೋ**"ತಿ। **ಅತ್ಥತೋ ಪನೇತನ್ತಿ** ಸ್ವಾಯಂ ಅವೂಪಸನ್ತಾಕಾರೋ ವಿಕ್ಖೇಪಸಭಾವತ್ತಾ ವಿಕ್ಖೇಪಹೇತುತಾಯ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಏತಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಮೇವ।

ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಆರಮ್ಮಣಧಮ್ಮಾ ನಾಮ "ಬುದ್ಧೇ ಕಙ್ಖತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಆಗತಅಟ್ಠಕಙ್ಖಾವತ್ಥುಭೂತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಯಸ್ಮಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಬ್ಯಾಪಾದಾದಯೋ ವಿಯ ಅನು ಅನು ಉಗ್ಗಹಣಪಚ್ಚಯಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕಙ್ಖಾಟ್ಠಾನೀಯಂ ಆರಮ್ಮಣಮೇವ ದಸ್ಸಿತಂ "ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಆರಮ್ಮಣಧಮ್ಮಾ"ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಪಚ್ಛಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಪಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಟ್ಠಾನೀಯಧಮ್ಮಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತತ್ರಾಯಂ ವಚನತ್ಥೋ - ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಠಾನೀಯಾ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಏವ ಠಾನೀಯಾ **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಟ್ಠಾನೀಯಾ**। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸಪಿ ತತ್ಥ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯತಂ ಉಪಾದಾಯ "**ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾತಿ ಇಮೇ ದ್ವೇ ಧಮ್ಮಾ ಆರಮ್ಮಣೇನ ಕಥಿತಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸುಭನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಹಿ ಪಚ್ಚಯಭಾವಮತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ, ತಥಾಪಿ ಯಥಾ "ಪಟಿಘಮ್ಪಿ ಪಟಿಘನಿಮಿತ್ತ"ನ್ತಿ ಕತ್ವಾ "ಬ್ಯಾಪಾದೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯೇನ ಕಥಿತೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ಸುಭಮ್ಪಿ ಸುಭನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯೇನ ಕಥಿತೋತಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ। **ಸೇಸಾ** ಥಿನಮಿದ್ಧಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾನಿ। ತತ್ಥ ಥಿನಮಿದ್ಧಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಹಜಾತಾದಿವಸೇನ ಪಚ್ಚಯೋ, ತಥಾ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚನ್ತಿ। ಉಭಯೇಸಮ್ಪಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ "**ಸಹಜಾತೇನ ಚ ಉಪನಿಸ್ಸಯೇನ ಚಾ**"ತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಸತಿ ನಾಮ "ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ"ತಿಆದಿನಾ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನುಸ್ಸರಣವಸೇನ ವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಟ್ಠಾನೀಯಾ ನಾಮ। ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇ ಚ ಅನುಸ್ಸವಾದಿವಸೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ತಥಾ ಪವತ್ತತೇವ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಸತಿಯಾ**"ತಿಆದಿ।

ಕೋಸಲ್ಲಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪಞ್ಞಾ, ತತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಾ **ಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತಾ**। **ಅನವಜ್ಜಸುಖವಿಪಾಕಾತಿ** ಅನವಜ್ಜಾ ಹುತ್ವಾ ಸುಖವಿಪಾಕಾ ವಿಪಚ್ಚನಕಾ। ಪದದ್ವಯೇನ ಪಚ್ಚಯತೋ ಸಭಾವತೋ ಕಿಚ್ಚತೋ ಫಲತೋ ಕುಸಲಧಮ್ಮಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಕುಸಲನಿದ್ದೇಸೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸಾವಜ್ಜಾತಿ** ಗಾರಯ್ಹಾ। **ಅನವಜ್ಜಾತಿ** ಅಗಾರಯ್ಹಾ। **ಹೀನಾ** ಲಾಮಕಾ। **ಪಣೀತಾ** ಸೇಟ್ಠಾ। **ಕಣ್ಹಾ** ಕಾಳಕಾ ಅಸುದ್ಧಾ। **ಸುಕ್ಕಾ** ಓದಾತಾ ಸುದ್ಧಾ । **ಪಟಿಭಾಗ**-ಸದ್ದೋ ಪಠಮೇ ವಿಕಪ್ಪೇ ಸದಿಸಕೋಟ್ಠಾಸತ್ಥೋ, ದುತಿಯೇ ಪಟಿಪಕ್ಖಕೋಟ್ಠಾಸತ್ಥೋ, ತತಿಯೇ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಪಟಿಪಕ್ಖಕೋಟ್ಠಾಸತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಕುಸಲಕಿರಿಯಾಯ ಆದಿಕಮ್ಮಭಾವೇನ ಪವತ್ತವೀರಿಯಂ ಧಿತಿಸಭಾವತಾಯ ಧಾತೂತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ "**ಆರಮ್ಭಧಾತೂತಿ ಪಠಮಾರಮ್ಭವೀರಿಯ**"ನ್ತಿ। ಲದ್ಧಾಸೇವನಂ ವೀರಿಯಂ ಬಲಪ್ಪತ್ತಂ ಹುತ್ವಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಂ ವಿಧಮತೀತಿ ಆಹ - "**ನಿಕ್ಕಮಧಾತೂತಿ ಕೋಸಜ್ಜತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತತ್ತಾ ತತೋ ಬಲವತರ**"ನ್ತಿ। ಅಧಿಮತ್ತಾಧಿಮತ್ತತರಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಧಮನಸಮತ್ಥಂ ಪಟುಪಟುತರಾದಿಭಾವಪ್ಪತ್ತಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - "**ಪರಕ್ಕಮಧಾತೂತಿ ಪರಂ ಪರಂ ಠಾನಂ ಅಕ್ಕಮನತಾಯ ತತೋಪಿ ಬಲವತರ**"ನ್ತಿ।

ತಿಟ್ಠತಿ ಪವತ್ತತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಠಾನೀಯಾ। ಆರಮ್ಮಣಧಮ್ಮಾ, ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಠಾನೀಯಾತಿ **ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಟ್ಠಾನೀಯಾತಿ "ಪೀತಿಯಾ ಆರಮ್ಮಣಧಮ್ಮಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಅಪರಾಪರುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪೀತಿಪಿ ತಥಾ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭತೀತಿ ವುತ್ತಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ "ಪೀತಿಯಾ ಏವ ತಂ ನಾಮ"ನ್ತಿ। **ದರಥಪಸ್ಸದ್ಧೀತಿ** ದರಥೋ ಕಿಲೇಸಪರಿಳಾಹೋ, ಸೋ ಪಸ್ಸಮ್ಭತಿ ಏತಾಯಾತಿ ದರಥಪಸ್ಸದ್ಧಿ, ಕಾಯಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ ವೇದನಾದಿಖನ್ಧತ್ತಯಸ್ಸ ವಿಯ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸಪಿ ಪಸ್ಸಮ್ಭನಂ ಹೋತಿ, ಚಿತ್ತಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸೇವ ಪಸ್ಸಮ್ಭನಂ,

ತತೋ ಏವೇತ್ಥ ಭಗವತಾ ಲಹುತಾದೀನಂ ವಿಯ ದುವಿಧತಾ ವುತ್ತಾ। ತಥಾ ಸಮಾಹಿತಾಕಾರಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಗಯ್ಹಮಾನೋ ಸಮಥೋವ **ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಂ,** ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಂ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಮ್ಪಿ। ವಿವಿಧಂ ಅಗ್ಗಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಬ್ಯಗ್ಗೋ, ವಿಕ್ಖೇಪೋ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ ಅನವಟ್ಠಾನರಸೋ ಭನ್ತತಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ ವುತ್ತೋ। ಏಕಗ್ಗಭಾವತೋ ಬ್ಯಗ್ಗಪಟಿಪಕ್ಖೋತಿ **ಅಬ್ಯಗ್ಗೋ,** ಸಮಾಧಿ, ಸೋ ಏವ ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ವಿಯ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ "**ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನ**"ನ್ತಿ।

ಯೋ ಆರಮ್ಮಣೇ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಾಕಾರಂ ಅನಾದಿಯಿತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬೋ ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರೋ, ಯೋ ಚ ಪುಬ್ಬೇ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರೋ, ದುವಿಧೋಪಿ ಸೋ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಆರಮ್ಮಣಧಮ್ಮೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ - "**ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರೋ ಉಪೇಕ್ಖಾಟ್ಠಾನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ**"ತಿ। **ಆರಮ್ಮಣೇನ ಕಥಿತಾ** ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸೇವ ತೇಸಂ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ। **ಸೇಸಾತಿ** ವೀರಿಯಾದಯೋ ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮಾ। ತೇಸಞ್ಹಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋವ ಸಾತಿಸಯೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋತಿ।

ಕಾಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಸೀಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೮೪. **ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಲೋಕುತ್ತರಂ ಸೀಲಂ** ನಾಮ ಮಗ್ಗಫಲಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಕಮ್ಮನ್ತಾಜೀವಾ ಸೀಲಲಕ್ಖಣಪ್ಪತ್ತಾ ತದಞ್ಞೇ ಚೇತನಾದಯೋ। **ಲೋಕಿಯಂ** ಪನ ಕಿರಿಯಾಬ್ಯಾಕತಚಿತ್ತಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಚಾರಿತ್ತಸೀಲಂ, ವಾರಿತ್ತಸೀಲಸ್ಸ ಪನ ಸಮ್ಭವೋ ಏವ ನತ್ಥಿ ವಿರಮಣವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವತೋ। "ಪುಬ್ಬಭಾಗಸೀಲಂ ಲೋಕಿಯಸೀಲ"ನ್ತಿ ಕೇಚಿ।

ಚಕ್ಖುದಸ್ಸನನ್ತಿ ಚಕ್ಖೂಹಿ ದಸ್ಸನಂ। **ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ದಸ್ಸನನ್ತಿ** ಸಭಾವಧಮ್ಮಾನಂ ಸಙ್ಖತಾನಂ ಪಚ್ಚತ್ತಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಞಾತಪರಿಞ್ಞಾಯ, ಅನಿಚ್ಚಾದಿಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ತೀರಣಪರಿಞ್ಞಾಯ ದಸ್ಸನಂ। ಪಜಹನ್ತೋಪಿ ಹಿ ತೇ ಪಹಾತಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಪಸ್ಸತಿ ನಾಮ। ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ತಥಲಕ್ಖಣಂ ಮಗ್ಗಫಲೇಹಿ ದಸ್ಸನಂ, ತಂ ಪನ **ಪಟಿವಿಜ್ಝನಂ**। ಝಾನೇನ ಪಥವೀಕಸಿಣಾದೀನಂ, ಅಭಿಞ್ಞಾಹಿ ರೂಪಾನಂ ದಸ್ಸನಮ್ಪಿ **ಞಾಣದಸ್ಸನಮೇವ**। **ಚಕ್ಖುದಸ್ಸನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ** ಸವನಪಯಿರುಪಾಸನಾನಂ ಪರತೋ ಗಹಿತತ್ತಾ। **ಪಞ್ಹಪಯಿರುಪಾಸನನ್ತಿ** ಪಞ್ಹಪುಚ್ಛನವಸೇನ ಪಯಿರುಪಾಸನಂ ಅಞ್ಞಕಮ್ಮತ್ಥಾಯ ಉಪಸಙ್ಕಮನಸ್ಸ ಕೇವಲಂ ಉಪಸಙ್ಕಮನೇನೇವ ಜೋತಿತತ್ತಾ।

ಅರಿಯಾನಂ ಅನುಸ್ಸತಿ ನಾಮ ಗುಣವಸೇನ, ತತ್ಥಾಪಿ ಲದ್ಧಓವಾದಾವಜ್ಜನಮುಖೇನ ಯಥಾಭೂತಸೀಲಾದಿಗುಣಾನುಸ್ಸರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಝಾನವಿಪಸ್ಸನಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಞ್ಞೇಸಂಯೇವ ಸನ್ತಿಕೇತಿ** ಅರಿಯೇಹಿ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಸಾಸನಿಕಾನಂಯೇವ ಸನ್ತಿಕೇ। ತೇನಾಹ - "**ಅನುಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ನಾಮಾ**"ತಿ। **ಅಞ್ಞೇಸೂತಿ** ಸಾಸನಿಕೇಹಿ ಅಞ್ಞೇಸು ತಾಪಸಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾದೀಸು। ತತ್ಥ ಹಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಅರಿಯಾನಂ ಅನುಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ನಾಮ ನ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ।

ಸತಸಹಸ್ಸಮತ್ತಾ ಅಹೇಸುಂ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕತ್ತಾ ಮಹಾಥೇರಸ್ಸ। **ಲಙ್ಕಾದೀಪೇತಿ** ನಿಸ್ಸಯಸೀಸೇನ ನಿಸ್ಸಿತಸಲ್ಲಕ್ಖಣಂ। ನ ಹಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ದೀಪಪಟಿಲದ್ಧಾ, ಅಥ ಖೋ ದೀಪನಿವಾಸಿಆಚರಿಯಪಟಿಲದ್ಧಾ। **ಮಹಿನ್ದ...ಪೇ॰... ಪಬ್ಬಜನ್ತಿ ನಾಮ** ತಸ್ಸ ಪರಿವಾರತಾಯ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯಾತಿ।

ಸರತೀತಿ ತಂ ಓವಾದಾನುಸಾಸನಿಧಮ್ಮಂ ಚಿನ್ತೇತಿ ಚಿತ್ತೇ ಕರೋತಿ। **ವಿತಕ್ಕಾಹತಂ ಕರೋತೀತಿ** ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪರಿವಿತಕ್ಕನೇನ ತದತ್ಥಂ ವಿತಕ್ಕನಿಪ್ಫಾದಿತಂ ಕರೋತಿ। **ಆರದ್ಧೋ ಹೋತೀತಿ** ಸಮ್ಪಾದಿತೋ ಹೋತಿ। ತಂ ಪನ ಸಮ್ಪಾದನಂ ಪಾರಿಪೂರಿ ಏವಾತಿ ಆಹ "**ಪರಿಪುಣ್ಣೋ ಹೋತೀ**"ತಿ। **ತತ್ಥಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತೇ ಧಮ್ಮೇ। **ಞಾಣಚಾರವಸೇನಾತಿ** ಞಾಣಸ್ಸ ಪವತ್ತನವಸೇನ। **ತೇಸಂ ತೇಸಂ**

ಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಓವಾದಧಮ್ಮೇ ಆಗತಾನಂ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ। **ಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ವಿಸೇಸಲಕ್ಖಣಂ ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಞ್ಚ। **ಪವಿಚಿನತೀ**ತಿ "ಇದಂ ರೂಪಂ ಏತ್ತಕಂ ರೂಪ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವಿಚಯಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। **ಞಾಣಞ್ಚ ರೋಪೇತೀ**ತಿ "ಅನಿಚ್ಚಂ ಚಲಂ ಪಲೋಕಂ ಪಭಙ್ಗೂ"ತಿಆದಿನಾ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತೇತಿ। **ವೀಮಂಸನಂ...ಪೇ॰... ಆಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ರೂಪಸತ್ತಕಾರೂಪಸತ್ತಕಕ್ಕಮೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ವಿಯ ಅನಿಚ್ಚತಾದೀನಂ ದಸ್ಸನಂ ಸಮ್ಮಸನಂ ಆಪಜ್ಜತಿ।

ಉಭಯಮ್ಪೇತನ್ತಿ ಫಲಾನಿಸಂಸಾತಿ ವುತ್ತದ್ವಯಂ। **ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ** ಪರಿಯಾಯಸದ್ದತ್ತಾ। **ಪಟಿಕಙ್ಖಾ**ತಿ ಪಗೇವ। **ಮರಣಕಾಲೇ**ತಿ ಮರಣಕಾಲಸಮೀಪೇ। ಸಮೀಪತ್ಥೇ ಹಿ ಇದಂ ಭುಮ್ಮನ್ತಿ ಆಹ **"ಮರಣಸ್ಸ ಆಸನ್ನಕಾಲೇ"**ತಿ।

ಸೋ ತಿವಿಧೋ ಹೋತಿ ಞಾಣಸ್ಸ ತಿಕ್ಖಮಜ್ಝಮುದುಭಾವೇನ। ತೇನಾಹ **"ಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಾಯುಕೇಸೂ"**ತಿಆದಿ। **ಉಪಹಚ್ಚಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ ನಾಮ** ಆಯುವೇಮಜ್ಝಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯನತೋ। **ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚೀ**ತಿ ಅವಿಹಾದೀಸು ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ। **ಸಪ್ಪಯೋಗೇನಾ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಸಙ್ಖಾರಸಙ್ಖಾತೇನ ಪಯೋಗೇನ, ಸಹ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಯೋಗೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುದ್ಧಾವಾಸಭೂಮಿಯಂ ಉದ್ಧಂಯೇವ ಮಗ್ಗಸೋತೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಉದ್ಧಂಸೋತೋ**। ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಅಕನಿಟ್ಠಭವಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಅಕನಿಟ್ಠಗಾಮೀ**।

ಅವಿಹಾದೀಸು ವತ್ತಮಾನೋಪಿ ಏಕಂಸತೋ ಉದ್ಧಂಗಮನಾರಹೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅಕನಿಟ್ಠಗಾಮೀ ಏವ ನಾಮಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಏಕೋ ಉದ್ಧಂಸೋತೋ ಅಕನಿಟ್ಠಗಾಮೀತಿ ಪಞ್ಚ ಹೋನ್ತೀ"**ತಿ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। ಉದ್ಧಂಸೋತಭಾವತೋ ಯದಿಪಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಾದೀಸುಪಿ ಅರಿಯಭೂಮಿ ನಿಬ್ಬತ್ತತೇವ, ತಥಾಪಿ ತತ್ಥ ಭೂಮೀಸು ಆಯುಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅಕನಿಟ್ಠಭವೇ ಆಯುವಸೇನೇವ ಸೋಳಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಾಯುಕತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। "ಸತ್ತ ಫಲಾ ಸತ್ತಾನಿಸಂಸಾ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಾ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ **"ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗವಿಪಸ್ಸನಾ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಕಥಿತಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸತ್ತನ್ನಮ್ಪಿ ಸಹಭಾವೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ **"ಅಪುಬ್ಬಂ ಅಚರಿಮಂ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಯಿದಂ ಪಾಳಿಯಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ "ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ"ತಿ ಆಗತವಚನೇನ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಂ ಪನ ನಾನಾಸಭಾವತ್ತಾ **"ನಾನಾಲಕ್ಖಣಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಸೀಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ವತ್ಥಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೮೫. **"ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ"ತಿ ಏವಂ ಚೇ ಮಯ್ಹಂ ಹೋತೀ**ತಿ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ನಾಮ ಸೇಟ್ಠೋ ಉತ್ತಮೋ ಪವರೋ, ತಸ್ಮಾಹಂ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸೀಸೇನ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಅಪ್ಪೇತ್ವಾ ವಿಹರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಏವಂ ಚೇ ಮಯ್ಹಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ **ಹೋತೀ**ತಿ ಅತ್ಥೋ। **"ಅಪ್ಪಮಾಣೋ"ತಿ ಏವಂ ಮಯ್ಹಂ ಹೋತೀ**ತಿ ಸ್ವಾಯಂ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ, ಸಬ್ಬಸೋ ಪಮಾಣಕರಕಿಲೇಸಾಭಾವತೋ ಅಪ್ಪಮಾಣಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣತೋ ಚ ಅಪ್ಪಮಾಣೋತಿ ಏವಂ ಮಯ್ಹಂ ಅನ್ತೋಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ಅಸಮ್ಮೋಹವಸೇನ ಹೋತಿ। **ಸುಪರಿಪುಣ್ಣೋ**ತಿ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಸುಟ್ಠು ಪರಿಪುಣ್ಣೋತಿ ಏವಂ ಮಯ್ಹಂ ಅನ್ತೋಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ಅಸಮ್ಮೋಹವಸೇನ ಹೋತೀತಿ। **ತಿಟ್ಠತೀ**ತಿ ಯಥಾಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಅವಟ್ಠಾನೇನ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ತಿಟ್ಠತಿ ಪಟಿಬನ್ಧವಸೇನ। **ಉಪ್ಪಾದಂ ಅನಾವಜ್ಜಿತತ್ತಾ**ತಿ ಉಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಅನಾವಜ್ಜನೇನ ಅಸಮನ್ನಾಹಾರೇನ। ಉಪ್ಪಾದಸೀಸೇನ ಚೇತ್ಥ ಉಪ್ಪಾದವನ್ತೋವ ಸಙ್ಖಾರಾ ಗಹಿತಾ। **ಅನುಪ್ಪಾದ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಾಭಾವತೋ ಉಪ್ಪಾದವನ್ತೇಹಿ ಚ ವಿನಿಸ್ಸಟತ್ತಾ। **ಪವತ್ತ**ನ್ತಿ ವಿಪಾಕಪ್ಪವತ್ತಂ। **ಅಪ್ಪವತ್ತ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ। **ನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರನಿಮಿತ್ತಂ। **ಅನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ಸಙ್ಖಾರೇ**ತಿ ಉಪ್ಪಾದಾದಿಅನಾಮಸನೇನ ಕೇವಲಮೇವ ಸಙ್ಖಾರಗಹಣಂ। **ವಿಸಙ್ಖಾರ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ಆವಜ್ಜಿತತ್ತಾ** ಆವಜ್ಜಿತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಿಯಾ **ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ತಿಟ್ಠತಿ**। **ಅಟ್ಠಹಾಕಾರೇಹೀ**ತಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ। **ಜಾನಾತೀ**ತಿ ಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಿತಕಾಲೇ

ಪಜಾನಾತಿ। **ಅಟ್ಠಹಾಕಾರೇಹೀ**ತಿ ಉಪ್ಪಾದಾವಜ್ಜನಾದೀಹಿ ಚೇವ ಅನುಪ್ಪಾದಾವಜ್ಜನಾದೀಹಿ ಚ ವುತ್ತಾಕಾರವಿಪರೀತೇಹಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ **ಚವನ್ತಂ** ಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನ ಅನವಟ್ಠಾನತೋಪಿ ಗಚ್ಛನ್ತಂ **ಚವತೀ**ತಿ ಥೇರೋ **ಪಜಾನಾತೀ**ತಿ।

ಫಲಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾತಿ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ। ಕಿಂ ಪನ ತೇ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಆಹ "**ಯದಾ ಹೀ**"ತಿಆದಿ। **ಸೀಸಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಪಧಾನಂ ಸೇಟ್ಠಂ ಕತ್ವಾ। **ತದನ್ವಯಾ**ತಿ ತದನುಗತಾ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಂ ಅನುಗಚ್ಛನಕಾ। ತಞ್ಚ ಖೋ ತಥಾ ಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಸೇನ। ಕೇಚಿ ಪನ "ತಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾದಿಕಂ ಕತ್ವಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ।

ವತ್ಥಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಭಿಕ್ಖುಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೮೯. **ಬೋಧಾಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಬೋಧೋ ನಾಮ ಬುಜ್ಝನಂ, ತಂ ಪನ ಕಿಸ್ಸ ಕೇನಾತಿ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ "**ಕಿಂ ಬುಜ್ಝನತ್ಥಾಯಾ**"ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಮಗ್ಗೇನಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಮಗ್ಗೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಬುಜ್ಝನತ್ಥಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯ ಕತಕಿಚ್ಚತಂ ಬುಜ್ಝನತ್ಥಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ಪಠಮವಿಕಪ್ಪೇ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯೋ ಏವ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ತೇನ ಅತುಟ್ಠೋ "**ಮಗ್ಗೇನ ವಾ**"ತಿ ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪಮಾಹ। **ವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತಂ ವಿರಾಗನಿಸ್ಸಿತ**ನ್ತಿ ಪದೇಹಿ ಸಬ್ಬಂ ಮಗ್ಗಕಿಚ್ಚಂ ತಸ್ಸ ಫಲಞ್ಚ ದಸ್ಸಿತಂ। **ನಿರೋಧನಿಸ್ಸಿತ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ನಿಬ್ಬಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ। **ಕಾಮಾಸವಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚತೀ**ತಿಆದಿನಾ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ। **ವಿಮುತ್ತಸ್ಮಿಂ ವಿಮುತ್ತಮಿತಿ ಞಾಣಂ ಹೋತೀ**ತಿಆದಿನಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ದಸ್ಸಿತಾ।

ಭಿಕ್ಖುಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬-೭. ಕುಣ್ಡಲಿಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೮೭-೧೮೮. ನಿಬದ್ಧವಾಸವಸೇನ ಆರಾಮೇ ನಿಸೀದನಸೀಲೋತಿ **ಆರಾಮನಿಸಾದೀ**। ಪರಿಸಂ ಓಗಾಳ್ಹೋ ಹುತ್ವಾ ಚರತೀತಿ **ಪರಿಸಾವಚರೋ**ತಿ ಆಹ - "**ಯೋ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾಕಾರೇನ। **ಗಹಣ**ನ್ತಿ ನಿಗ್ಗಹಣಂ। ತೇನ ಪುಚ್ಛಾಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ವಿವರತಿ। **ನಿಬ್ಬೇಠನ**ನ್ತಿ ನಿಗ್ಗಹನಿಬ್ಬೇಠನಂ। ತೇನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ವಿವರತಿ। **ಇಮಿನಾ ನಯೇನಾ**ತಿ ಏತೇನ "ಇತಿವಾದೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಇತಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಉಪಾರಮ್ಭಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವದತಿ ಏತೇನಾತಿ **ವಾದೋ,** ದೋಸೋ। **ಇತಿವಾದೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಏವಂ ಇಮಸ್ಸ ಉಪರಿ ವಾದಾರೋಪನಂ ಹೋತಿ। **ಇತಿವಾದಪ್ಪಮೋಕ್ಖೋ**ತಿ ಏವಂ ತತೋ ಪಮೋಕ್ಖೋ ಹೋತಿ । ಏವಂ ವಾದಪ್ಪಮೋಕ್ಖಾನಿಸಂಸಂ ಪರೇಹಿ ಆರೋಪಿತದೋಸಸ್ಸ ನಿಬ್ಬೇಠನವಸೇನ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ದೋಸಪವೇದನವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಯಂ ಪುಚ್ಛಾಯ ದೋಸೋ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಏತ್ತಕಂ ಠಾನನ್ತಿಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ "ತೀಣಿ ಸುಚರಿತಾನೀ"ತಿ ಏತ್ತಕಂ ಠಾನಂ। **ಇಮಂ ದೇಸನ**ನ್ತಿ "ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ ಖೋ"ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಂ ಇಮಂ ದೇಸನಂ। **ನಾಭಿಜ್ಝಾಯತೀ**ತಿ ನ ಅಭಿಜ್ಝಾಯತಿ। **ನಾಭಿಹಂಸತೀ**ತಿ ನ ಅಭಿತುಸ್ಸತಿ। **ಗೋಚರಜ್ಝತ್ತೇ ಠಿತಂ ಹೋತೀ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾರಮ್ಮಣೇ ಸಮಾಧಾನವಸೇನ ಠಿತಂ ಹೋತಿ ಅವಟ್ಠಿತಂ। ತೇನಾಹ "**ಸುಸಣ್ಠಿತ**"ನ್ತಿ। **ಸುಸಣ್ಠಿತ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಅವಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ಠಿತಂ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಿಮುತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನುಯುಞ್ಜನವಸೇನ ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ನೀವರಣತೋ ವಿಮುತ್ತಿಯಾ। ಸುಟ್ಠು ವಿಮುತ್ತನ್ತಿ **ಸುವಿಮುತ್ತಂ**। **ತಸ್ಮಿಂ** ಅಮನಾಪರೂಪದಸ್ಸನೇ **ನ ಮಙ್ಕು** ವಿಲಕ್ಖೋ ನ ಹೋತಿ। **ಕಿಲೇಸವಸೇನ** ದೋಸವಸೇನ। **ಅಟ್ಠಿತಚಿತ್ತೋ** ಅಥದ್ಧಚಿತ್ತೋ। ಕೋಪವೇಸೇನ ಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಥದ್ಧಂ ಹೋತಿ, ನ ಮುದುಕಂ। **ಅದೀನಮಾನಸೋ**ತಿ ದೋಮನಸ್ಸವಸೇನ ಯೋ ದೀನಭಾವೋ, ತದಭಾವೇನ ನಿದ್ದೋಸಮಾನಸೋ। **ಅಪೂತಿಚಿತ್ತೋ**ತಿ ಬ್ಯಾಪಜ್ಜಾಭಾವೇನ ಸೀತಿಭೂತಚಿತ್ತೋ।

ಇಮೇಸು ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು ಅಟ್ಠಾರಸ ದುಚ್ಚರಿತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಕಾಯವಚೀಮನೋದುಚ್ಚರಿತಭೇದೇನ। ತಾನಿ ವಿಭಾಗೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕಥ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣೇ ಆಪಾಥಗತೇ**ತಿ ನಯದಾನಮತ್ತಮೇತಂ। ತೇನ "ಅನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣೇ ಆಪಾಥಗತೇ ದೋಸಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ತಿವಿಧದುಚ್ಚರಿತಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಥಾ "ಮಜ್ಝತ್ತಾರಮ್ಮಣೇ ಮೋಹಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ಚ। ಮನೋದುಚ್ಚರಿತಾದಿಸಾಮಞ್ಞೇನ ಪನ ತೀಣಿಯೇವ ದುಚ್ಚರಿತಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಪಞ್ಞತ್ತಿವಸೇನಾತಿ ವತ್ಥುಂ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ಪಿಣ್ಡಗಹಣಮುಖೇನ ಕೇವಲಂ ಪಞ್ಞತ್ತಿವಸೇನೇವ। **ಭಾವನಾಪಟಿಸಙ್ಖಾನೇ**ತಿ ಭಾವನಾಸಿದ್ಧೇ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನೇ, ಭಾವನಾಯ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನೇ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇಮಾನೀ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾನಿ ಛದ್ವಾರಾರಮ್ಮಣಾನಿ। **ದುಚ್ಚರಿತಾನೀ**ತಿ ದುಚ್ಚರಿತಕಾರಣಾನಿ। ಅಪ್ಪಟಿಸಙ್ಖಾನೇ ಠಿತಸ್ಸ ದುಚ್ಚರಿತಾನಿ ಸುಚರಿತಾನಿ ಕತ್ವಾ। **ಪರಿಣಾಮೇತೀ**ತಿ ಪರಿವತ್ತೇತಿ ದುಚ್ಚರಿತಾನಿ ತತ್ಥ ಅನುಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಸುಚರಿತಾನಿ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ। **ಏವ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ। **ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ…ಪೇ॰… ವೇದಿತಬ್ಬೋ** ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸಮ್ಪಾದನವಸೇನ ತಿಣ್ಣಂ ಸುಚರಿತಾನಂ ಸಿಜ್ಝನತೋ। ತೇನಾಹ **"ಏತ್ತಾವತಾ"**ತಿಆದಿ। **ಏತ್ತಾವತಾ**ತಿ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ "ತೀಣಿ ಸುಚರಿತಾನಿ ಪರಿಪೂರೇನ್ತೀ"ತಿ ಪದಂ, ಏತ್ತಾವತಾ। **ಸೀಲಾನುರಕ್ಖಕಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸೀಲ**ನ್ತಿ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಸ್ಸ ಅನುರಕ್ಖಕಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸೀಲಂ ಕಥಿಕಂ। ಕಥಂ ಪನ ತದೇವ ತಸ್ಸ ಅನುರಕ್ಖಕಂ ಹೋತೀತಿ? ಅಪರಾಪರುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಭಾವತೋ।

ತೀಣಿ ಸೀಲಾನೀತಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರ-ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿ-ಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತ-ಸೀಲಾನಿ। **ಲೋಕುತ್ತರಮಿಸ್ಸಕಾ**ತಿ ಲೋಕಿಯಾಪಿ ಲೋಕುತ್ತರಾಪಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸತ್ತನ್ನಂ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನ**ನ್ತಿ ಲೋಕುತ್ತರಾನಂ ಸತ್ತನ್ನಂ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಂ। **ಮೂಲಭೂತಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗಾ,** ತೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಚತ್ತಾರೋ ಖೋ, ಕುಣ್ಡಲಿಯ, ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಭಾವಿತಾ ಬಹುಲೀಕತಾ ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ಪರಿಪೂರೇನ್ತೀ"ತಿ। **ತೇಪೀ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ। **ಸತಿಪಟ್ಠಾನಮೂಲಕಾ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ**ತಿ ಲೋಕಿಯಸತಿಪಟ್ಠಾನಮೂಲಕಾ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾವ। **ಪುಬ್ಬಭಾಗಾವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಕೇಚಿ "ಪುಬ್ಬಭಾಗಾ ಚಾ"ತಿ ಪಾಠಂ ಕತ್ವಾ "ಪುಬ್ಬೇವ ಲೋಕುತ್ತರಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗಾ ಚಾ"ತಿ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ। **ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿಮೂಲಕಾ**ತಿ "ಸತ್ತ ಖೋ, ಕುಣ್ಡಲಿಯ, ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಭಾವಿತಾ ಬಹುಲೀಕತಾ ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿಂ ಪರಿಪೂರೇನ್ತೀ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಾ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಲೋಕುತ್ತರಾವ ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿಸಹಗತಭಾವತೋ।

ಕುಣ್ಡಲಿಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಉಪವಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೮೯. **ಪಚ್ಚತ್ತ**ನ್ತಿ ಕರಣನಿದ್ದೇಸೋ ಅಯನ್ತಿ ಆಹ - **"ಅತ್ತನಾವಾ"**ತಿ। **ಕುರುಮಾನೋಯೇವಾ**ತಿ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ ಏವ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಸುಟ್ಠು ವಿಮುತ್ತ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರೇನ ನೀವರಣಾನಂ ದೂರೀಭಾವತೋ ತೇಹಿ ಸುಟ್ಠು ವಿಮುತ್ತಂ। **ಅತ್ಥಂ ಕರಿತ್ವಾ**ತಿ ಭಾವನಾಮನಸಿಕಾರಂ ಉತ್ತಮಂ ಕತ್ವಾ। "ಮಹಾ ವತ ಮೇ ಅಯಂ ಅತ್ಥೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ"ತಿ **ಅತ್ಥಿಕೋ ಹುತ್ವಾ**।

೯. ಪಠಮಉಪ್ಪನ್ನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೯೦. **ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪಾತುಭಾವಾ**ತಿಆದಿನಾ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಕಾಲೇ ಏವ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗರತನಪಟಿಲಾಭೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಪಬ್ಬತವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಗಿಲಾನವಗ್ಗೋ

೧-೩. ಪಾಣಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೯೨-೧೯೪. **ಯೇಸನ್ತಿ** ಯೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ। **ಚತ್ತಾರೋ ಇರಿಯಾಪಥಾ ಅತ್ಥಿ** ಲಬ್ಭನ್ತಿ ತದುಪಗಸರೀರಾವಯವಲಾಭೇನ। **ಏತನ್ತಿ** "ಚತ್ತಾರೋ ಇರಿಯಾಪಥೇ ಕಪ್ಪೇನ್ತೀ"ತಿ ಏತಂ ವಚನಂ। "ವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತ"ನ್ತಿಆದಿವಚನತೋ **"ಸಹವಿಪಸ್ಸನಕೇ ಮಗ್ಗಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ"**ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। **ದುತಿಯತತಿಯಾನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ** ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ।

೪-೧೦. ಪಠಮಗಿಲಾನಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೯೫-೨೦೧. **ವಿಸುದ್ಧಂ ಅಹೋಸಿ** ವಿಸಭಾಗಧಾತುಕ್ಖೋಭಂ ವೂಪಸಮೇನ್ತಂ। ತೇನಾಹ - **"ಪೋಕ್ಖರಪತ್ತೇ ...ಪೇ॰... ವಿನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಗತೋ"**ತಿ। **ಏಸೇವ ನಯೋ** ಪಾಳಿತೋ ಅತ್ಥತೋ ಚ ಚತುತ್ಥೇನ ಪಞ್ಚಮಛಟ್ಠಾನಂ ಸಮಾನತ್ತಾ। **ವಿಸರುಕ್ಖವಾತಸಮ್ಫಸ್ಸೇನಾತಿ** ವಿಸರುಕ್ಖಸನ್ನಿಸ್ಸಿತವಾತಸಮ್ಫಸ್ಸೇನ। **ಮನ್ದಸೀತಜರೋತಿ** ಮುದುಕೋ ಸೀತಜರೋ। **ಸೇಸನ್ತಿ** ವುತ್ತಾವಸೇಸಂ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ** ಸತ್ತಮಾದೀಸು ಚತೂಸು।

ಗಿಲಾನವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಉದಾಯಿವಗ್ಗೋ

೧-೨. ಬೋಧಾಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೨೦೨-೨೦೩. **ಕಿತ್ತಕೇನ ನು ಖೋ** ಕಾರಣೇನ **ಬುಜ್ಝನಕಅಙ್ಗಾ ನಾಮ ವುಚ್ಚನ್ತಿ** ಬುಜ್ಝನಕಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅಙ್ಗಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭನ್ತಿ। **ಮಿಸ್ಸಕಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಕಥಿತಾ** ಸಹವಿಪಸ್ಸನಾ ಮಗ್ಗಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಕಥಿತಾತಿ ಕತ್ವಾ। **ಧಮ್ಮಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಕಥಿತೋ** ಗಣನಾಮತ್ತೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ವುತ್ತತ್ತಾ ನ ಭೂಮನ್ತರಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ವಿಪಸ್ಸನಾದಿಪರಿಚ್ಛೇದೋ ವಾ।

೩-೫. ಠಾನಿಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೨೦೪-೨೦೬. ಕಾಮರಾಗೇನ ಗಧಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಭೂತಾ ಕಾಮರಾಗಟ್ಠಾನಿಯಾತಿ ಆಹ **"ಆರಮ್ಮಣಧಮ್ಮಾ"**ನ್ತಿ। "ಮನಸಿಕಾರಬಹುಲೀಕಾರಾ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ **"ಆರಮ್ಮಣೇನೇವ ಕಥಿತ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ವುತ್ತಪರಿಚ್ಛೇದೋತಿ** ಏತೇನ ನ ಕೇವಲಂ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನೇವ, ಅಥ ಖೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪಠಮವಗ್ಗಸ್ಸ ಹಿ ದುತಿಯೇ ಸುತ್ತೇ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋ। **ಮಿಸ್ಸಕಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಕಥಿತಾ** ಅವಿಭಾಗೇನೇವ ಕಥಿತತ್ತಾ। **ಅಪರಿಹಾನಿಯೇತಿ** ತೇಹಿ ಸಿಕ್ಖಾಹಿ ಅಪರಿಹಾನಾವಹೇ।

೬-೭. ತಣ್ಹಕ್ಖಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೨೦೭-೨೦೮. **"ಸೋ ಮಂ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **ಭಗವತಾ ಓಸಾಪಿತದೇಸನಂ। ಪತ್ಥಟತ್ತಾ** ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ವಿತ್ಥಾರಿತಂ ಗತತ್ತಾ। **ಮಹನ್ತಭಾವನ್ತಿ** ಭಾವನಾವಸೇನೇವ ಮಹತ್ತಂ ಗತತ್ತಾ। ತತೋ ಏವ **ವಡ್ಢಿಪ್ಪಮಾಣಾ।** ನೀವರಣವಿಗಮೇ ಸಮ್ಭವತೋ ಪಚ್ಚಯತೋ ಬ್ಯಾಪಾದೋ ವಿಗತೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - **"ನೀವರಣಾನಂ ದೂರೀಭಾವೇನ ಬ್ಯಾಪಾದವಿರಹಿತತ್ತಾ"**ತಿ। **ತಣ್ಹಾಮೂಲಕನ್ತಿ** ತಣ್ಹಾಪಚ್ಚಯಂ। ಯಞ್ಹಿ ತಣ್ಹಾಸಹಗತಂ ಅಸಹಗತಮ್ಪಿ ತಣ್ಹಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ನಿಪ್ಫನ್ನಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ತಣ್ಹಾಮೂಲಕಂ। **ಪಹೀಯತಿ** ಅನುಪ್ಪಾದಪ್ಪಹಾನೇನ। **ತಣ್ಹಾದೀನಂಯೇವ ಖಯಾ,** ನ ತೇಸಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಖಯಾ। **ಏತೇಹಿ** ತಣ್ಹಕ್ಖಯಾದಿಪದೇಹಿ।

೮. ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೯. ನಿಬ್ಬಿಜ್ಝನ್ತೀತಿ ನಿಬ್ಬೇಧಾ, ನಿಬ್ಬಿಜ್ಝನಧಮ್ಮಾ ಧಮ್ಮವಿನಯಾದಯೋ, ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗೇ ಗತೋ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯೋ, ತಂ **ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಂ**। ತೇನಾಹ **"ನಿಬ್ಬಿಜ್ಝನಕೋಟ್ಠಾಸಿಯ"**ನ್ತಿ। **ಭಾವೇತ್ವಾ ಠಿತೇನ** ಚಿತ್ತೇನ। ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಮ್ಪಿ ಗಹೇತ್ವಾ **"ಮಗ್ಗಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಮಿಸ್ಸಕಾ"**ತಿ ವುತ್ತಾ। **ತೇಹೀ**ತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇಹಿ **ಭಾವಿತಂ** ಚಿತ್ತಂ। **ತೇ ವಾ** ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ **ಭಾವೇತ್ವಾ ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ** ನಾಮ ಫಲಚಿತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ **ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಲೋಕುತ್ತರಮೇವ। ತಮ್ಪೀ**ತಿ ಫಲಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಮಗ್ಗಾನನ್ತರತಾಯ **ಮಗ್ಗನಿಸ್ಸಿತಂ ಕತ್ವಾ ಮಿಸ್ಸಕಮೇವ ಕಥೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ** "ಬೋಧಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ।

೯. ಏಕಧಮ್ಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೦. **ಸಂಯೋಜನಸಙ್ಖಾತಾ ವಿನಿಬನ್ಧಾ**ತಿ ಕಾಮರಾಗಾದಿಸಂಯೋಜನಸಞ್ಞಿತಾ ಬನ್ಧನಾ। **ಪರಿನಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಗಹಣಾ**ತಿ ಗಿಲಿತ್ವಾ ವಿಯ ಪರಿನಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಗಹಣಾಕಾರಾ।

೧೦. ಉದಾಯಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೧. ಬಹುಕತಂ ವುಚ್ಚತಿ ಬಹುಕಾರೋ ಬಹುಮಾನೋ, ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಬಹುಕತನ್ತಿ **ಅಬಹುಕತೋ,** ಅಕತಬಹುಮಾನೋ। ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಉಕ್ಕುಜ್ಜನ್ತೋ ವಿಯ ನಿರುಜ್ಝಮಾನೋ ಅವಕುಜ್ಜನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಉಕ್ಕುಜ್ಜಂ ವುಚ್ಚತಿ ಉದಯೋ, ಅವಕುಜ್ಜಂ ವಯೋ"**ತಿ। **ಪರಿವತ್ತೇನ್ತೋ**ತಿ ಅನಿಚ್ಚಾತಿಪಿ ದುಕ್ಖಾತಿಪಿ ಅನತ್ತಾತಿಪಿ। "ಏಸೋ ಹಿ ತೇ ಉದಾಯಿ ಮಗ್ಗೋ ಪಟಿಲದ್ಧೋ, ಯೋ ತೇ…ಪೇ॰… ತಥತ್ತಾಯ ಉಪನೇಸ್ಸತೀ"ತಿ ಪರಿಯೋಸಾನೇ ಭಗವತೋ ವಚನಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಾಧಕಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ತೇನ ತೇನಾಕಾರೇನ ವಿಹರನ್ತ**ನ್ತಿ ಯೇನ ಸಮ್ಮಸನಾಕಾರೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾವಿಹಾರೇನ ವಿಹರನ್ತಂ। **ತಥಾಭಾವಾಯಾ**ತಿ ಖೀಣಾಸವಭಾವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯ। ತೇನಾಹ - **"ಖೀಣಾ ಜಾತೀತಿ…ಪೇ॰… ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಏವಮಾಹಾ"**ತಿ।

ಉದಾಯಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ನೀವರಣವಗ್ಗೋ

೩-೪. ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೧೪-೧೧೫. **ನ ಚ ಪಭಾವನ್ತ**ನ್ತಿ ನ ಚ ಪಭಾಸಮ್ಪನ್ನಂ। **ಪಭಿಜ್ಜನಸಭಾವ**ನ್ತಿ ತಾಪೇತ್ವಾ ತಾಲನೇ ಪಭಙ್ಗುತಂ। **ಅವಸೇಸಂ ಲೋಹ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಾವಸೇಸಂ ಜಾತಿಲೋಹಂ, ವಿಜಾತಿಲೋಹಂ, ಕಿತ್ತಿಮಲೋಹನ್ತಿ ಪಭೇದಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಲೋಹಂ। **ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತುಂ ಅಪ್ಪದಾನೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ನನು ಲೋಕಿಯಕುಸಲಚಿತ್ತಸ್ಸಪಿ ಸುವಿಸುದ್ಧಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತುಂ ಅಪ್ಪದಾನೇನ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸತಾತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಯಸ್ಮಿಂ ಪನ ಸನ್ತಾನೇ ನೀವರಣಾನಿ ಲದ್ಧಪತಿಟ್ಠಾನಿ, ತತ್ಥ ಮಹಗ್ಗತಕುಸಲಸ್ಸಪಿ ಅಸಮ್ಭವೋ, ಪಗೇವ ಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲಸ್ಸ, ಪರಿತ್ತಕುಸಲಂ ಪನ ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ನೀವರಣೇ ಹಿ ವೂಪಸನ್ತೇ ಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಪರಿಸುದ್ಧಂ ಹೋತಿ, ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಅಪರಿಸುದ್ಧದೀಪಕಪಲ್ಲಿಕವಟ್ಟಿತೇಲಾದಿಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ದೀಪೋ ವಿಯ, ಅಪಿಚ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತುಂ ಅಪ್ಪದಾನೇನೇವ ತೇಸಂ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯದಗ್ಗೇನ ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಆರಮ್ಮಣೇ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ **ಚುಣ್ಣವಿಚುಣ್ಣತಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ನ ಆವರನ್ತೀ**ತಿ ಕುಸಲಧಮ್ಮೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತುಂ ಅಪ್ಪದಾನವಸೇನ ನ ಆವರನ್ತಿ, ಅಥ ಖೋ ತೇಸಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಹೋನ್ತಿ। **ನ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇನ್ತೀ**ತಿ ನ ವಿನನ್ಧನ್ತಿ। **ಚತುಭೂಮಕಚಿತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಚತುತ್ಥಭೂಮಕಕುಸಲಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನುಪಕ್ಕಿಲೇಸಾ, ತೇಹಿ ಅಕಿಲಿಸ್ಸನತೋ।

೮. ಆವರಣನೀವರಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೯. **ಪಞ್ಞಾ ದುಬ್ಬಲಾ ಹೋತಿ,** ನ ಬಲವತೀ ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **“ಮನ್ದಾ ಅವಿಸದಾ”**ತಿ।

ಪಞ್ಚ ನೀವರಣಾ ದೂರೇ ಹೋನ್ತಿ ಆವರಣಾಭಾವತೋ। **ತಮೇವ ಪೀತಿನ್ತಿ** ಸಪ್ಪಾಯಧಮ್ಮಸವನೇ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಪೀತಿಂ। ತಸ್ಸಾ ತದಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾಕಾರಸಲ್ಲಕ್ಖಣೇನ ಅವಿಜಹನ್ತೋ ಪುನಪ್ಪುನಂ ತಸ್ಸಾ ನಿಬ್ಬತ್ತನೇನ। ತೇನಾಹ **“ಪಞ್ಚ ನೀವರಣೇ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ”**ತಿ। **ಇದಂ ಸನ್ಧಾಯಾತಿ** ಏತ್ತಕೇ ದಿವಸೇಪಿ ನ ವಿನಸ್ಸನ್ತಿ, ಸಾ ಧಮ್ಮಪೀತಿ ಲದ್ಧಪಚ್ಚಯಾ ಹುತ್ವಾ ವಿಸೇಸಾವಹಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ ಏತಂ “ಇಮಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ನೀವರಣಾ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ನ ಹೋನ್ತೀ”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಪಕ್ಖಿಯಾತಿ** ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಪಚ್ಚಯಾ। **ನಸ್ಸನ್ತೀತಿ** ನಿರೋಧಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಪವತ್ತನತೋ ನಸ್ಸನ್ತಿ। ಸಭಾಗಪಚ್ಚಯವಸೇನ **ಪುನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಾಪಿ...ಪೇ॰... ವುಚ್ಚತಿ** ಕಿಚ್ಚಸಾಧನವಸೇನ ಪವತ್ತನತೋ।

೯. ರುಕ್ಖಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೦. **ಅಭಿರುಹನಕಾತಿ** ಸಮೀಪರುಕ್ಖೇ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ರುಹನಕಾ। **ಅಟ್ಠಿಕಚ್ಛಕೋತಿ** ಅಟ್ಠಿಬಹುಲಕಚ್ಛಕೋ। ಕಪಿಥನಸದಿಸಫಲತ್ತಾ **ಕಪಿತ್ಥನೋತಿ** ಲದ್ಧನಾಮೋ।

೧೦. ನೀವರಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೧. **ಅನ್ಧಭಾವಕರಣಾ** ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುಸ್ಸ ವಿಬನ್ಧನತೋ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ “ಅಚಕ್ಖುಕರಣಾ ಪಞ್ಞಾನಿರೋಧಿಕಾ”ತಿ ವುತ್ತಾ। ವಿಹನತಿ ವಿಬಾಧತೀತಿ **ವಿಘಾತೋ,** ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಆಹ **“ವಿಘಾತಪಕ್ಖಿಯಾತಿ ದುಕ್ಖಪಕ್ಖಿಕಾ”**ತಿ। ನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಾಯ ನ ಸಂವತ್ತನ್ತೀತಿ **ಅನಿಬ್ಬಾನಸಂವತ್ತನಿಕಾ। ಮಿಸ್ಸಕಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾವ ಕಥಿತಾ** ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಕಾನಂ ಕಥಿತತ್ತಾ।

ನೀವರಣವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಚಕ್ಕವತ್ತಿವಗ್ಗೋ

೧. ವಿಧಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೧. ವಿಧೀಯನ್ತೀತಿ **ವಿಧಾ,** ಮಾನಾದಿಭಾಗಾ ಕೋಟ್ಠಾಸಾತಿ ಆಹ **“ತಯೋ ಮಾನಕೋಟ್ಠಾಸಾ”**ತಿ। **ತಥಾ ತಥಾ ವಿದಹನತೋತಿ** “ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ”ತಿಆದಿನಾ ತೇನ ತೇನಾಕಾರೇನ ವಿದಹನತೋ ಠಪನತೋ, ಠಪೇತಬ್ಬತೋ ವಾ।

೨. ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೩. **ಸಿರಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ರಾಜತಿ** ದಿಪ್ಪತಿ ಸೋಭತೀತಿ **ರಾಜಾ,** ದಾನಪಿಯವಚನಅತ್ಥಚರಿಯಾಸಮಾನತ್ತತಾಸಙ್ಖಾತೇಹಿ **ಚತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥೂಹಿ। ರಞ್ಜೇತೀತಿ** ರಮೇತಿ। **ಅಬ್ಭುಗ್ಗತಾಯಾತಿ** ಉದೀರಿತಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಗಚ್ಛನತೋ। **ಚಕ್ಕಂ ವತ್ತೇತೀತಿ** ಚಕ್ಕರತನಂ ಪವತ್ತೇತಿ। **ದೇವಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಪೂಜನೀಯದೇವಟ್ಠಾನಂ। **ಚೇತಿಕತಟ್ಠೇನಾತಿ** ಪೂಜನೀಯಭಾವೇನ। **ಅಗ್ಘೋ ನತ್ಥಿ** ಚಿರಕಾಲಸಮ್ಭವಪುಞ್ಞಾನುಭಾವಸಿದ್ಧರತನಸಬ್ಭಾವತೋ। **ಅಞ್ಞೇಹಿ** ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ಪರಿಗ್ಗಹಭೂತರತನೇಹಿ। **ಲೋಕೇತಿ** ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ। ತೇನ ತದಞ್ಞಲೋಕಂ ನಿವತ್ತೇತಿ। **ವಿಜ್ಜಮಾನಗ್ಗಹಣೇನ** ಅತೀತಾನಾಗತಂ ನಿವತ್ತೇತಿ। **ಬುದ್ಧಾ ಚ ಕದಾಚಿ ಕರಹಚಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ** ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋಪಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅನೋಮಸ್ಸಾತಿ** ಅಲಾಮಕಸ್ಸ ಉಕ್ಕಟ್ಠಸ್ಸ। **ಸೇಸಾನಿ** ರತನಾನಿ।

ತತ್ರಾತಿ ವಾಕ್ಯೋಪಞ್ಞಾಸನೇ ನಿಪಾತೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಪಾತುಭಾವವಚನೇ। **"ಅಯುತ್ತ"**ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ವಿವರನ್ತೋ **"ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತೇಹಿ ರತನೇಹಿ **ಚಕ್ಕವತ್ತನನಿಯಮಾಪೇಕ್ಖತಾಯ** ಚಕ್ಕವತ್ತಿವಚನಸ್ಸ। **ನಿಯಮೇನಾ**ತಿ ಏಕನ್ತೇನ। **ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ** ಭಾವಿನಿ ಭೂತೇ ವಿಯ ಉಪಚಾರೋತಿ ಯಥಾ - "ಅಗಮಾ ರಾಜಗಹಂ ಬುದ್ಧೋ"ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೪೧೦)। **ಲದ್ಧನಾಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಚಕ್ಕವತ್ತೀತಿ ಲೋಕೇ ಲದ್ಧಸಮಞ್ಞಸ್ಸ ಪತ್ಥನೀಯಸ್ಸ ಪುರಿಸವಿಸೇಸಸ್ಸ। **ಮೂಲುಪ್ಪತ್ತಿವಚನತೋಪೀ**ತಿ "ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ಪಾತುಭಾವಾ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಪಠಮುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಚನತೋಪಿ। ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ವಿವರನ್ತೋ **"ಯೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯೋ ಹಿ ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಾಜಾ, ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚಕ್ಕರತನಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಚಕ್ಕವತ್ತೀತಿ ಏವಂ ನಾಮಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। "ಚಕ್ಕಂ ವತ್ತೇಸ್ಸತೀ"ತಿ ಇದಂ ಪನ ನಿಯಾಮಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ರತನಾನುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತನಯತೋ ಸಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ "ಚಕ್ಕವತ್ತೀ"ತಿ। **ಏಕಮೇವಾ**ತಿ ಚಕ್ಕರತನಮೇವ ಪಠಮಂ ಪಾತುಭವತಿ। ಯಸ್ಮಿಂ ಭೂತೇ ರಞ್ಞೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಮಞ್ಞಾ, ಅಥ ಪಚ್ಛಾ ರತನಾನಿ ಪಾತುಭವನ್ತೀತಿ ಬಹೂನಂ ಪಾತುಭಾವಂ ಉಪಾದಾಯ **ಬಹುಲವಚನತೋಪಿ ಏತಂ** "ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ಪಾತುಭಾವಾ ರತನಾನಂ ಪಾತುಭಾವೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಯಂ** ಹೇತುಕತ್ತುಸಞ್ಞಿತೋ ಅತ್ಥಭೇದೋ। **ಪಾತುಭಾವಾ**ತಿ ಪಾತುಭಾವತೋ। ಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರೋ ಭಿನ್ನಸನ್ತಾನತಾಯ **ರತನಾನಮ್ಪಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ಉಪನಿಸ್ಸಯಹೇತೂ**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಯುತ್ತಮೇವೇತಂ** ಯಥಾವುತ್ತಯುತ್ತಿಯುತ್ತತ್ತಾ।

ವತ್ತಬ್ಬಭೂತೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ, ಅತ್ಥನಿದ್ದೇಸೋ, ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ **ಸಙ್ಖೇಪಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ**। ಚಕ್ಕರತನಾನುಭಾವೇನ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸರಿಯಸ್ಸ ಸಿಜ್ಝನತೋ **"ದಾತುಂ ಸಮತ್ಥಸ್ಸಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣೇ ಪದೇಸೇ ಪವತ್ತತ್ತಾ **ಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣಂ ಅನ್ಧಕಾರಂ**। ಅತಿದೀಘಾತಿರಸ್ಸತಾದಿಂ ಛಬ್ಬಿಧಂ ದೋಸಂ ವಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸಾತಿ ವಚನಸೇಸೋ।

ಸಬ್ಬೇಸಂ ಚತುಭೂಮಕಧಮ್ಮಾನಂ ಪುರೇಚರಂ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಗತಿಯೋ ಸಮನ್ವೇಸನವಸೇನ ಪವತ್ತನತೋ। ಬುದ್ಧಾದೀಹಿಪಿ ಅಪ್ಪಹಾನೀಯತಾಯ ಮಹನ್ತಧಮ್ಮಸಭಾವತ್ತಾ ಧಮ್ಮಕಾಯೇ ಚ ಜೇಟ್ಠಕಟ್ಠೇನ **ಧಮ್ಮಕಾಯೂಪಪನ್ನಂ**। ಪಞ್ಞಾಪಾಸಾದತಾಯ ಚಸ್ಸ ಉಪರಿಗತಟ್ಠೇನ **ಅಚ್ಚುಗ್ಗತಂ**। ವಿತ್ಥತಟ್ಠೇನ **ವಿಪುಲಂ**। ಮಹನ್ತತಾಯ **ಮಹನ್ತಂ**। ಅನಾದಿಕಾಲಭಾವಿತಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಖಣೇನೇವ ವಿದ್ಧಂಸನತೋ **ಸೀಘಂ ಲಹು ಜವ**ನ್ತಿ ಪರಿಯಾಯಾ। ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಧಮ್ಮಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ **"ಏಕನ್ತ-ಕುಸಲತ್ತಾ"**ತಿ। ಸಮ್ಪಯುತ್ತವಸೇನ ಪೀತಿಯಾ ಆಲೋಕವಿದ್ಧಂಸನಭಾವವಸೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯಾದೀ"**ತಿಆದಿ। **ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಿಕಧಮ್ಮಪರಿಚ್ಛೇದೋ**ತಿ ಚತುಭೂಮಕತ್ತಾ ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಕೋ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಧಮ್ಮಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಕಥಿತೋ।

೪-೧೦. ದುಪ್ಪಞ್ಞಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೧೫-೧೨೦. ಏಳಂ ವುಚ್ಚತಿ ದೋಸೋ, ಏಳೇನ ಮೂಗೋ ವಿಯಾತಿ **ಏಳಮೂಗೋ**ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಮುಖೇನ ವಾಚ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಚಕ್ಕವತ್ತಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಸಾಕಚ್ಛವಗ್ಗೋ

೧. ಆಹಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೨೧. **ಪುರಿಮನಯತೋ**ತಿ "ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಟ್ಠಾನೀಯಾನಂ ಧಮ್ಮಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಆಗತನಯತೋ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾಕಾರೇನ। ಸತಿ ಚ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಞ್ಚ **ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ**। ಸತಿಪಧಾನಂ ವಾ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾದೀಸು ಸತ್ಥಕಭಾವಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಕಞಾಣಂ

ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ। ತಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸತೋಕಾರೀಭಾವಾವಹತ್ತಾ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। ಯಥಾ ಚ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮಪ್ಪಹಾನಂ ಅನುರೂಪಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಚ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಸತಿರಹಿತಪುಗ್ಗಲವಜ್ಜನಾ ಸತೋಕಾರೀಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾ ಚ ತತ್ಥ ಚ ಯುತ್ತಪಯುತ್ತತಾ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಹೋತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞ**"ನ್ತಿಆದಿನಾ। **ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರೀ ಹೋತಿ**। ತಥಾ ಹಿ ಅರಹಾವ "ಸತಿವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಧಮ್ಮಾನಂ, ಧಮ್ಮೇಸು ವಾ ವಿಚಯೋ, ಸೋ ಏವ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ, ತಸ್ಸ **ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ**। **ಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾತಿ** ಆಚರಿಯಂ ಪಯಿರುಪಾಸಿತ್ವಾ ಪಞ್ಚಪಿ ನಿಕಾಯೇ ಸಹಟ್ಠಕಥಾಯ ಪರಿಯೋಗಾಹೇತ್ವಾ ಯಂ ಯಂ ತತ್ಥ ಗಣ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ "ಇದಂ, ಭನ್ತೇ, ಕಥಂ ಇಮಸ್ಸ ಕೋ ಅತ್ಥೋ"ತಿ ಏವಂ ಖನ್ಧಾದೀಸು ಅತ್ಥಪುಚ್ಛಕಭಾವೋ। ತೇನಾಹ "**ಖನ್ಧ... ಪೇ॰... ಬಹುಲತಾ**"ತಿ।

ವತ್ಥುವಿಸದಕಿರಿಯಾತಿ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ಸರೀರಂ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಾನಿ ಚ ಚೀವರಾದೀನಿ ಇಧ "ವತ್ಥೂನೀ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ, ತಾನಿ ಯಥಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸುಖಾವಹಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ಕರಣಂ ತೇಸಂ ವಿಸದಭಾವಕರಣಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಾನ**"ನ್ತಿಆದಿ। **ಉಸ್ಸನ್ನದೋಸನ್ತಿ** ವಾತಾದಿಉಸ್ಸನ್ನದೋಸಂ। **ಸೇದಮಲಮಕ್ಖಿತನ್ತಿ** ಸೇದೇನ ಚೇವ ಜಲ್ಲಿಕಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಸರೀರಮಲೇನ ಚ ಮಕ್ಖಿತಂ। **ಚ**-ಸದ್ದೇನ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಸರೀರಸ್ಸ ಚ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಚ ಪೀಳಾವಹಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸೇನಾಸನಂ ವಾತಿ ವಾ**-ಸದ್ದೇನ ಪತ್ತಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಅವಿಸದೇ** ಸತಿ, ವಿಸಯಭೂತೇ ವಾ। ಕಥಂ ಭಾವನಮನುಯುತ್ತಸ್ಸ ತಾನಿ ವಿಸಯೋತಿ? ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಪವತ್ತನಕಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದವಸೇನ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ತೇ ಹಿ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಯ ಇಜ್ಝನ್ತಿಯಾಪಿ ಅಪರಿಸುದ್ಧಭಾವಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ। **ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕೇಸು** ನಿಸ್ಸಯಾದಿಪಚ್ಚಯಭೂತೇಸು। **ಞಾಣಮ್ಪೀತಿ ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನೇ। ತೇನ ನ ಕೇವಲಂ ತಂ ವತ್ಥುಯೇವ , ಅಥ ಖೋ ತಸ್ಮಿಂ ಅಪರಿಸುದ್ಧೇ ಞಾಣಮ್ಪಿ ಅಪರಿಸುದ್ಧಂ ಹೋತೀತಿ ನಿಸ್ಸಯಾಪರಿಸುದ್ಧಿಯಾ ನಿಸ್ಸಿತಾಪರಿಸುದ್ಧಿ ವಿಯ ವಿಸಯಸ್ಸ ಅಪರಿಸುದ್ಧತಾಯ ವಿಸಯೀನಂ ಅಪರಿಸುದ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಅನ್ವಯತೋ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಚ।

ಸಮಭಾವಕರಣಂ ಕಿಚ್ಚತೋ ಅನೂನಾಧಿಕಭಾವಕರಣಂ। ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ಸದ್ಧೇಯ್ಯವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಅಧಿಮೋಕ್ಖಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಪಟುತರಭಾವೇನ ಪಞ್ಞಾಯ ಅವಿಸದತಾಯ ವೀರಿಯಾದೀನಞ್ಚ ಅನುಬಲಪ್ಪದಾನಸಿಥಿಲತಾದಿನಾ **ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಬಲವಂ ಹೋತಿ**। ತೇನಾಹ "**ಇತರಾನಿ ಮನ್ದಾನೀ**"ತಿ। **ತತೋತಿ** ತಸ್ಮಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಬಲವಭಾವತೋ ಇತರೇಸಞ್ಚ ಮನ್ದತ್ತಾ। ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖೇ ಪತಿತುಂ ಅದತ್ವಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹನಂ ಅನುಬಲಪ್ಪದಾನಂ **ಪಗ್ಗಹೋ,** ಪಗ್ಗಹಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಆರಮ್ಮಣಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಠಾನಂ, ಅನಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ವಾ **ಉಪಟ್ಠಾನಂ,** ವಿಕ್ಖೇಪಪಟಿಪಕ್ಖೋ। ಯೇನ ವಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಸೋ **ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ**। ರೂಪಗತಂ ವಿಯ ಚಕ್ಖುನಾ ಯೇನ ಯಾಥಾವತೋ ವಿಸಯಸಭಾವಂ ಪಸ್ಸತಿ, ತಂ **ದಸ್ಸನಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ** ಬಲವತಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯೇನ ಅಭಿಭೂತತ್ತಾ। ಸಹಜಾತಧಮ್ಮೇಸು ಹಿ ಇನ್ದಟ್ಠಂ ಕರೋನ್ತಾನಂ ಸಹ ಪವತ್ತಮಾನಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಏಕರಸತಾವಸೇನೇವ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿ, ನ ಅಞ್ಞಥಾ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಕಾರಣಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ। **ತನ್ತಿ** ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಧಮ್ಮಸಭಾವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನಾತಿ ಯಸ್ಸ ಸದ್ಧೇಯ್ಯವತ್ಥುನೋ ಉಳಾರತಾದಿಗುಣೇ ಅಧಿಮುಚ್ಚನಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಬಲವಂ ಜಾತಂ, ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನತಾದಿವಿಭಾಗತೋ ಯಾಥಾವತೋ ವೀಮಂಸನೇನ। ಏವಞ್ಹಿ ಏವಂಧಮ್ಮತಾನಯೇನ ಸಭಾವಸರಸತೋ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹಮಾನೇ ಸವಿಪ್ಫಾರೋ ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ ನ ಹೋತಿ - "ಅಯಂ ಇಮೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಭಾವೋ"ತಿ ಪಞ್ಞಾಬ್ಯಾಪಾರಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯತ್ತಾ। ಧುರಿಯಧಮ್ಮೇಸು ಹಿ ಯಥಾ ಸದ್ಧಾಯ ಬಲವಭಾವೇ ಪಞ್ಞಾಯ ಮನ್ದಭಾವೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಪಞ್ಞಾಯ ಬಲವಭಾವೇ ಸದ್ಧಾಯ ಮನ್ದಭಾವೋ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ತಂ

ಧಮ್ಮಸಭಾವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನ...ಪೇ॰... ಹಾಪೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ। **ತಥಾ ಅಮನಸಿಕರಣೇನಾ**ತಿ ಯೇನಾಕಾರೇನ ಭಾವನಮನುಯುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಬಲವಂ ಜಾತಂ, ತೇನಾಕಾರೇನ ಭಾವನಂ ನಾನುಯುಞ್ಜನೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಇಧ ದುವಿಧೇನ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಬಲವಭಾವೋ ಅತ್ತನೋ ವಾ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸೇನ ಕಿಚ್ಚುತ್ತರಿಯತೋ ವೀರಿಯಾದೀನಂ ವಾ ಮನ್ದಕಿಚ್ಚತಾಯ। ತತ್ಥ ಪಠಮವಿಕಪ್ಪೇ ಹಾಪನವಿಧಿ ದಸ್ಸಿತೋ, ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ ಪನ ಯಥಾ ಮನಸಿಕರೋತೋ ವೀರಿಯಾದೀನಂ ಮನ್ದಕಿಚ್ಚತಾಯ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಬಲವಂ ಜಾತಂ, ತಥಾ ಅಮನಸಿಕಾರೇನ ವೀರಿಯಾದೀನಂ ಪಟುತರಭಾವಾವಹೇನ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ತೇಹಿ ಸಮತಂ ಕರೋನ್ತೇನ ಹಾಪೇತಬ್ಬಂ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸಿನ್ದ್ರಿಯೇಸುಪಿ ಹಾಪನವಿಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ವಕ್ಕಲಿತ್ಥೇರವತ್ಥೂತಿ ಸೋ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ ಸದ್ಧಾಧಿಮುತ್ತೋ ತತ್ಥ ಚ ಕತಾಧಿಕಾರೋ ಸತ್ಥು ರೂಪಕಾಯದಸ್ಸನೇ ಪಸುತೋ ಏವ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತೋ ಸತ್ಥಾರಾ – "ಕಿಂ ತೇ, ವಕ್ಕಲಿ, ಇಮಿನಾ ಪೂತಿಕಾಯೇನ ದಿಟ್ಠೇನ, ಯೋ ಖೋ, ವಕ್ಕಲಿ, ಧಮ್ಮಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಮಂ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೮೭) ಓವದಿಯಮಾನೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ನಿಯೋಜಿತೋಪಿ ತಂ ಅನನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ ಪಣಾಮಿತೋ ಅತ್ತಾನಂ ವಿನಿಪಾತೇತುಂ ಪಪಾತಟ್ಠಾನಂ ಅಭಿರುಹಿ। ಅಥ ನಂ ಸತ್ಥಾ ಯಥಾನಿಸಿನ್ನೋವ ಓಭಾಸವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇನ ಅತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ –

"ಪಾಮೋಜ್ಜಬಹುಲೋ ಭಿಕ್ಖು, ಪಸನ್ನೋ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ।
ಅಧಿಗಚ್ಛೇ ಪದಂ ಸನ್ತಂ, ಸಙ್ಖಾರೂಪಸಮಂ ಸುಖ"ನ್ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೮೧) –

ಗಾಥಂ ವತ್ವಾ "ಏಹಿ, ವಕ್ಕಲೀ"ತಿ ಆಹ। ಸೋ ತೇನ ವಚನೇನ ಅಮತೇನೇವ ಅಭಿಸಿತ್ತೋ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇಸಿ, ಸದ್ಧಾಯ ಬಹುಲಭಾವತೋ ವಿಪಸ್ಸನಾವೀಥಿಂ ನಾರೋಹತಿ। ತಂ ಞತ್ವಾ ಭಗವಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತ್ತಪಟಿಪಾದನಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸೋಧೇತ್ವಾ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ಸತ್ಥಾರಾ ದಿನ್ನನಯೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ – "ವಕ್ಕಲಿತ್ಥೇರವತ್ಥು ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನ"ನ್ತಿ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಮತ್ತಭಾವೇ ಸೇಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಸಕಿಚ್ಚಾಕರಣೇ।

ಇತರಕಿಚ್ಚಭೇದನ್ತಿ ಉಪಟ್ಠಾನಾದಿಕಿಚ್ಚವಿಸೇಸಂ। **ಪಸ್ಸದ್ಧಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಮಾಧಿಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಹಾಪೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಬಲವಭಾವೋ ಧಮ್ಮಸಭಾವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನ ಹಾಯತಿ, ಏವಂ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಮತ್ತತಾ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾದಿಭಾವನಾಯ ಹಾಯತಿ ಸಮಾಧಿಪಕ್ಖಿಕತ್ತಾ ತಸ್ಸಾ। ತಥಾ ಹಿ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಮತ್ತತಂ ಕೋಸಜ್ಜಪಾತತೋ ರಕ್ಖನ್ತೀ ವೀರಿಯಾದಿಭಾವನಾ ವಿಯ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಮತ್ತತಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಪಾತತೋ ರಕ್ಖನ್ತೀ ಏಕಂಸತೋ ಹಾಪೇತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಪಸ್ಸದ್ಧಾದಿಭಾವನಾಯ ಹಾಪೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ। **ಸೋಣತ್ಥೇರಸ್ಸ ವತ್ಥೂ**ತಿ ಸುಕುಮಾರಸೋಣತ್ಥೇರಸ್ಸ ವತ್ಥು। ಸೋ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾಪಿ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸೀತವನೇ ವಿಹರನ್ತೋ – "ಮಮ ಸರೀರಂ ಸುಖುಮಾಲಂ, ನ ಚ ಸಕ್ಕಾ ಸುಖೇನೇವ ಸುಖಂ ಅಧಿಗನ್ತುಂ, ಕಾಯಂ ಕಿಲಮೇತ್ವಾಪಿ ಸಮಣಧಮ್ಮೋ ಕಾತಬ್ಬೋ"ತಿ ಠಾನಚಙ್ಕಮನಮೇವ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ ಪಧಾನಮನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ ಪಾದತಲೇಸು ಫೋಟೇಸು ಉಟ್ಠಿತೇಸುಪಿ ವೇದನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ದಳ್ಹವೀರಿಯಂ ಕರೋನ್ತೋ ಅಚ್ಚಾರದ್ಧವೀರಿಯತಾಯ ವಿಸೇಸಂ ಪವತ್ತೇತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ। ಸತ್ಥಾ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ವೀಣೋಪಮೋವಾದೇನ ಓವದಿತ್ವಾ ವೀರಿಯಸಮತಾಯೋಜನವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸೋಧೇತ್ವಾ ಗಿಜ್ಝಕೂಟಂ ಗತೋ। ಥೇರೋಪಿ ಸತ್ಥಾರಾ ದಿನ್ನನಯೇನ ವೀರಿಯಸಮತಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಭಾವೇನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತೇವ ಪತಿಟ್ಠಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಸೋಣತ್ಥೇರಸ್ಸ ವತ್ಥು ದಸ್ಸೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ। **ಸೇಸೇಸುಪೀ**ತಿ ಸತಿಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯೇಸುಪಿ।

ಸಮತನ್ತಿ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅನೂನಾಧಿಕಭಾವಂ, ತಥಾ ಸಮಾಧಿವೀರಿಯಾನಞ್ಚ। ಯಥಾ ಹಿ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾನಂ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಧುರಿಯಧಮ್ಮಭೂತಾನಂ ಕಿಚ್ಚತೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಾತಿವತ್ತನಂ ವಿಸೇಸತೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ। ಯತೋ ತೇಸಂ

ಸಮಧುರತಾಯ ಅಪ್ಪನಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಸಮಾಧಿವೀರಿಯಾನಂ ಕೋಸಜ್ಜುದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕಾನಂ ಸಮತಾಯ ಸತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞುಪತ್ಥಮ್ಭನತೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಅನ್ತದ್ವಯಪಾತಾಭಾವೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಅಪ್ಪನಾ ಇಜ್ಝತೀತಿ। **ಬಲವಸದ್ಧೋ**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ಸಮತ್ಥನಂ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಯೋ ಬಲವತಿಯಾ ಸದ್ಧಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅವಿಸದಞಾಣೋ, ಸೋ ಮುಧಪ್ಪಸನ್ನೋ ಹೋತಿ, ನ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸನ್ನೋ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ ಅವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಪಸೀದತಿ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ತಿತ್ಥಿಯಸಾವಕಾ। **ಕೇರಾಟಿಕಪಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಸಾಠೇಯ್ಯಪಕ್ಖಂ ಭಜತಿ। ಸದ್ಧಾಹೀನಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಅತಿಧಾವನ್ತೋ "ದೇಯ್ಯವತ್ಥುಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ವಿನಾ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಮತ್ತೇನಪಿ ದಾನಮಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಹೋತೀ"ತಿಆದೀನಿ ಪರಿಕಪ್ಪೇತಿ ಹೇತುಪತಿರೂಪಕೇಹಿ ವಞ್ಚಿತೋ, ಏವಂಭೂತೋ ಚ ಸುಕ್ಖತಕ್ಕವಿಲುತ್ತಚಿತ್ತೋ ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ವಚನಂ ನಾದಿಯತಿ, ಸಞ್ಞತ್ತಿಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ। ತೇನಾಹ "**ಭೇಸಜ್ಜಸಮುಟ್ಠಿತೋ ವಿಯ ರೋಗೋ ಅತೇಕಿಚ್ಛೋ ಹೋತೀ**"ತಿ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಮಭಾವೋ ಅತ್ಥಾವಹೋ, ವಿಸಮಭಾವೋ ಅನತ್ಥಾವಹೋ, ಏವಂ ಸಮಾಧಿವೀರಿಯಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಮಭಾವೋ ಅತ್ಥಾವಹೋ, ಇತರೋ ಅನತ್ಥಾವಹೋ, ತಥಾ ಸಮಭಾವೋ ಅವಿಕ್ಖೇಪಾವಹೋ, ಇತರೋ ವಿಕ್ಖೇಪಾವಹೋ। **ಕೋಸಜ್ಜಂ ಅಭಿಭವತಿ,** ತೇನ ಅಪ್ಪನಂ ನ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಏಸ ನಯೋ **ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ಅಭಿಭವತೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। **ತದುಭಯ**ನ್ತಿ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾದ್ವಯಂ ಸಮಾಧಿವೀರಿಯದ್ವಯಞ್ಚ। **ಸಮಂ ಕಾತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಸಮತಂ ಕಾತಬ್ಬಂ।

ಸಮಾಧಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸಾತಿ ಸಮಥಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕಸ್ಸ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಸನ್ತೇ, ಸದ್ಧಾಯ ಥೋಕಂ ಬಲವಭಾವೇ ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸದ್ದಹನ್ತೋ**ತಿ "ಪಥವೀ ಪಥವೀತಿ ಮನಸಿಕಾರಮತ್ತೇನ ಕಥಂ ಝಾನುಪ್ಪತ್ತೀ"ತಿ ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾ "ಅದ್ಧಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ವುತ್ತವಿಧಿ ಇಜ್ಝತೀ"ತಿ ಸದ್ದಹನ್ತೋ ಸದ್ಧಂ ಜನೇನ್ತೋ। **ಓಕಪ್ಪೇನ್ತೋ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ ವಿಯ ಅಧಿಮುಚ್ಚನವಸೇನ ಅವಕಪ್ಪೇನ್ತೋ ಪಕ್ಖನ್ದನ್ತೋ। **ಏಕಗ್ಗತಾ ಬಲವತೀ ವಟ್ಟತಿ** ಸಮಾಧಿಪಧಾನತ್ತಾ ಝಾನಸ್ಸ। **ಉಭಿನ್ನ**ನ್ತಿ ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾನಂ। ಸಮಾಧಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸ ಸಮಾಧಿನೋ ಅಧಿಮತ್ತತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಅಧಿಮತ್ತತಾಪಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾತಿ ಆಹ "**ಸಮತಾಯಪೀ**"ತಿ, ಸಮಭಾವೇನಾಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪ್ಪನಾ**ತಿ ಲೋಕಿಯಅಪ್ಪನಾ। ತಥಾ ಹಿ "ಹೋತಿಯೇವಾ"ತಿ ಸಾಸಙ್ಕಂ ವದತಿ, ಲೋಕುತ್ತರಪ್ಪನಾ ಪನ ತೇಸಂ ಸಮಭಾವೇನೇವ ಇಚ್ಛಿತಾ। ಯಥಾಹ "ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಂ ಯುಗನದ್ಧಂ ಭಾವೇತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೭೦)। ಯದಿ ವಿಸೇಸತೋ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾನಂ ಸಮಾಧಿವೀರಿಯಾನಞ್ಚ ಸಮಾನತಂ ಇಚ್ಛತಿ, ಕಥಂ ಸತೀತಿ ಆಹ - "**ಸತಿ ಪನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಬಲವತೀ ವಟ್ಟತೀ**"ತಿ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕೇಸು ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯೇಸು। ಉದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕೇಕದೇಸೇ ಗಣ್ಹನ್ತೋ "**ಸದ್ಧಾವೀರಿಯಪಞ್ಞಾನ**"ನ್ತಿ ಆಹ। ಅಞ್ಞಥಾ ಪೀತಿ ಚ ಗಹೇತಬ್ಬಾ ಸಿಯಾ। ತಥಾ ಹಿ "**ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖಿಕೇನ ಸಮಾಧಿನಾ**"ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ, ನ ಚ "ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮಾಧಿಉಪೇಕ್ಖಾಹೀ"ತಿ। **ಸಾ**ತಿ ಸತಿ। ಸಬ್ಬೇಸು ರಾಜಕಮ್ಮೇಸು ನಿಯುತ್ತೋತಿ **ಸಬ್ಬಕಮ್ಮಿಕೋ। ತೇನಾ**ತಿ ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ, ತೇನ **ಆಹ** ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ನಿಯುತ್ತಾ **ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕಾ** , ಸಬ್ಬೇನ ವಾ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕೇನ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇನ ಅತ್ಥೇತಬ್ಬಾ ಸಬ್ಬತ್ಥಿಯಾ, ಸಬ್ಬತ್ಥಿಯಾವ **ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕಾ। ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಕುಸಲಚಿತ್ತಂ। ತಸ್ಸ ಹಿ **ಸತಿಪಟಿಸರಣಂ** ಪರಾಯಣಂ ಅಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಪತ್ತಿಯಾ ಅನಧಿಗತಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾಯ। ತೇನಾಹ - "**ಆರಕ್ಖಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ**"ತಿಆದಿ।

ಖನ್ಧಾದಿಭೇದೇ ಅನೋಗಾಳ್ಹಪಞ್ಞಾನನ್ತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಬಾಹುಸಚ್ಚವಸೇನಪಿ ಖನ್ಧಾಯತನಾದೀಸು ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಬುದ್ಧೀನಂ। ಬಹುಸ್ಸುತಸೇವನಾ ಹಿ ಸುತಮಯಞಾಣಾವಹಾ। ತರುಣವಿಪಸ್ಸನಾಸಮಙ್ಗೀಪಿ ಭಾವನಾಮಯಞಾಣೇ ಠಿತತ್ತಾ ಏಕಂಸತೋ ಪಞ್ಞವಾ ಏವ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - "**ಸಮಪಞ್ಞಾಸ...ಪೇ... ಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾ**"ತಿ। ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರಭಾವವಸೇನ ತಪ್ಪರಿಚ್ಛೇದಕಞಾಣಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರಭಾವಗಹಣನ್ತಿ ಆಹ - "**ಗಮ್ಭೀರೇಸು ಖನ್ಧಾದೀಸು ಪವತ್ತಾಯ ಗಮ್ಭೀರಪಞ್ಞಾಯಾ**"ತಿ। ತಞ್ಹಿ ಞೇಯ್ಯಂ ತಾದಿಸಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಚರಿತಬ್ಬತೋ ಗಮ್ಭೀರಞಾಣಚರಿಯಂ, ತಸ್ಸಾ ವಾ ಪಞ್ಞಾಯ ತತ್ಥ ಪಭೇದತೋ ಪವತ್ತಿ ಗಮ್ಭೀರಞಾಣಚರಿಯಾ, ತಸ್ಸಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾತಿ ಆಹ "**ಗಮ್ಭೀರಪಞ್ಞಾಯ ಪಭೇದಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ**"ತಿ। ಯಥಾ ಸತಿವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತೋ ನಾಮ ಅರಹಾ ಏವ, ಏವಂ ಸೋ ಏವ ಪಞ್ಞಾವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತೋಪೀತಿ ಆಹ "**ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರೀ ಹೋತೀ**"ತಿ। ವೀರಿಯಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋತಿ।

“ತತ್ತಂ ಅಯೋಖಿಲಂ ಹತ್ಥೇ ಗಮೇನ್ತೀ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಪಞ್ಚವಿಧಬನ್ಧನಕಮ್ಮಕಾರಣಾ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ **ದೇವದೂತಸುತ್ತಾ**ದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೫೦), ತಸ್ಮಾ ಆದಿತೋ ವುತ್ತತ್ತಾ ಚ ಆಹ - **“ಪಞ್ಚವಿಧಬನ್ಧನಕಮ್ಮಕಾರಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ”**ತಿ। **ಸಕಟವಹನಾದಿಕಾಲೇತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ತದಞ್ಞಮನುಸ್ಸೇಹಿ ತಿರಚ್ಛಾನೇಹಿ ಚ ವಿಬಾಧನೀಯಕಾಲಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಏಕಂ ಬುದ್ಧನ್ತರ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಅಪರಾಪರಂ ಪೇತೇಸು ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸತ್ತವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಏಕಚ್ಚಾನಂ ವಾ ಪೇತಾನಂ, ಏಕಚ್ಚತಿರಚ್ಛಾನಾನಂ ವಿಯ ತಥಾ ದೀಘಾಯುಕತಾಪಿ ಸಿಯಾತಿ ತಥಾ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ಕಾಲೋ ನಾಗರಾಜಾ ಚತುನ್ನಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ರೂಪದಸ್ಸಾವೀ।

ಏವಂ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸಾವಿನೋತಿ “ವೀರಿಯಾಯತ್ತೋ ಏವ ಸಕಲಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೋ”ತಿ ಏವಂ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸನಸೀಲಸ್ಸ। **ಗಮನವೀಥಿ**ನ್ತಿ ಸಪುಬ್ಬಭಾಗಂ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನಿಂ ಪಟಿಪದಂ। ಸಹ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿ, ಸತ್ತವಿಸುದ್ಧಿಪರಮ್ಪರಾ ವಾ। ಸಾ ಹಿ ವಟ್ಟತೋ ನಿಯ್ಯಾನಾಯ ಗನ್ತಬ್ಬಾ ಪಟಿಪದಾತಿ ಕತ್ವಾ ಗಮನವೀಥಿ ನಾಮ।

ಕಾಯದಳ್ಹೀಬಹುಲೋತಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಪೋಸನಪಸುತೋ। **ಪಿಣ್ಡ**ನ್ತಿ ರಟ್ಠಪಿಣ್ಡಂ। ಪಚ್ಚಯದಾಯಕಾನಂ ಅತ್ತನಿ ಕಾರಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಮಹಪ್ಫಲಭಾವಸ್ಸ ಕರಣೇನ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಭಿಕ್ಖಾಯ ಪಟಿಪೂಜನಾ **ಪಿಣ್ಡಾಪಚಾಯನಾ**। **ನೀಹರನ್ತೋ**ತಿ ಪತ್ತತ್ಥವಿಕತೋ ನೀಹರನ್ತೋ। **ತಂ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ**ತಿ ತಂ ಉಪಾಸಿಕಾಯ ವಚನಂ ಪಣ್ಣಸಾಲದ್ವಾರೇ ಠಿತೋವ ಪಞ್ಚಾಭಿಞ್ಞತಾಯ ದಿಬ್ಬಸೋತೇನ ಸುತ್ವಾತಿ ವದನ್ತಿ। ಮನುಸ್ಸಸಮ್ಪತ್ತಿ, ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿ , ಅನ್ತೇ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತೀತಿ **ತಿಸ್ಸೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ**। **ಸಿತಂ ಕರೋನ್ತೋವಾ**ತಿ “ಅಕಿಚ್ಛೇನೇವ ಮಯಾ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಂ ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತ”ನ್ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾವಸಾನೇ ಸಞ್ಜಾತಪಾಮೋಜ್ಜವಸೇನ ಸಿತಂ ಕರೋನ್ತೋ ಏವ।

ಅಲಸಾನಂ ಭಾವನಾಯ ನಾಮಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅಜಾನನ್ತಾನಂ ಕಾಯಸ್ಸ ಪೋಸನಬಹುಲಾನಂ ಯಾವದತ್ಥಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಸೇಯ್ಯಸುಖಾದಿಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತಾನಂ ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಿಕಾನಂ ದೂರತೋವ ವಜ್ಜನಂ **ಕುಸೀತಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಾ**। “ದಿವಸಂ ಚಙ್ಕಮೇನ ನಿಸಜ್ಜಾಯಾ”ತಿಆದಿನಾ ಭಾವನಾರಮ್ಭವಸೇನ ಆರದ್ಧವೀರಿಯಾನಂ ದಳ್ಹಪರಕ್ಕಮಾನಂ ಕಾಲೇನಕಾಲಂ ಉಪಸಙ್ಕಮನಾ **ಆರದ್ಧವೀರಿಯಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾ**। ತೇನಾಹ **“ಕುಚ್ಛಿಂ ಪೂರೇತ್ವಾ”**ತಿಆದಿ।

ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ಪನ “ಜಾತಿಮಹತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ, ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಮಹತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ”ತಿ ಇದಂ ದ್ವಯಂ ನ ಗಹಿತಂ, “ಥಿನಮಿದ್ಧವಿನೋದನತಾ, ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ”ತಿ ಇದಂ ದ್ವಯಂ ಗಹಿತಂ। ತತ್ಥ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸಾವಿತಾಯ ಏವ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಗಹಿತಾ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಸ್ಸ ವೀರಿಯಾಯತ್ತತಾದಸ್ಸನಭಾವತೋ। ಥಿನಮಿದ್ಧವಿನೋದನಂ ತದಧಿಮುತ್ತತಾಯ ಗಹಿತಂ, ವೀರಿಯುಪ್ಪಾದನೇ ಯುತ್ತಪಯುತ್ತಸ್ಸ ಥಿನಮಿದ್ಧವಿನೋದನಂ ಅತ್ಥತೋ ಸಿದ್ಧಮೇವ। ತತ್ಥ ಥಿನಮಿದ್ಧವಿನೋದನಂ ಕುಸೀತಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನ-ಆರದ್ಧವೀರಿಯಪುಗ್ಗಲ-ಸೇವನ-ತದಧಿಮುತ್ತತಾಪಟಿಪಕ್ಖವಿಧಮನ-ಪಚ್ಚಯೂಪಸಂಹಾರವಸೇನ, ಅಪಾಯಭಯಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾದಯೋ ಸಮುತ್ತೇಜನವಸೇನ ವೀರಿಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಯಾ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿನಿಟ್ಠತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **“ಯಾವ ಉಪಚಾರಾ”**ತಿ। **ಸಕಲಸರೀರಂ ಫರಮಾನೋ**ತಿ ಪೀತಿಸಮುಟ್ಠಾನೇಹಿ ಪಣೀತರೂಪೇಹಿ ಸಕಲಸರೀರಂ ಫರಮಾನೋ। ಧಮ್ಮಸಙ್ಘಗುಣೇ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಸ್ಸಪಿ ಯಾವ ಉಪಚಾರಾ ಸಕಲಸರೀರಂ ಫರಮಾನೋ ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಏವಂ ಸೇಸಅನುಸ್ಸತೀಸು ಪಸಾದನೀಯಸುತ್ತನ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯ ಚ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ ತಸ್ಸಾಪಿ ವಿಮುತ್ತಾಯತನಭಾವೇನ ತಗ್ಗತಿಕತ್ತಾ। **ಏವರೂಪೇ ಕಾಲೇ**ತಿ ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಭಯಾದೀಸೂತಿ ವುತ್ತಕಾಲೇ। **ಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ...ಪೇ॰... ನ ಸಮುದಾಚರನ್ತೀ**ತಿ ಇದಂ ಉಪಸಮಾನುಸ್ಸತಿಯಾ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಸಙ್ಖಾರಾನಞ್ಹಿ ಸಪ್ಪದೇಸವೂಪಸಮೇಪಿ ನಿಪ್ಪದೇಸವೂಪಸಮೇ ವಿಯ ತತ್ಥ ಸಪಞ್ಞಾಯ ಪವತ್ತನತೋ

ಭಾವನಾಮನಸಿಕಾರೋ ಕಿಲೇಸವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮತ್ಥೋ ಹುತ್ವಾ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿಂ ಆವಹನ್ತೋ ತಥಾರೂಪಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಹೋತೀತಿ। ಪಸಾದನೀಯೇಸು ಠಾನೇಸು ಪಸಾದಸಿನೇಹಾಭಾವೇನ ಸಂಸೂಚಿತಹದಯತಾ ಲೂಖತಾ। ಸಾ ಚ ತತ್ಥ ಆದರಗಾರವಾಕರಣೇನ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಆಹ **"ಅಸಕ್ಕಚ್ಚಕಿರಿಯಾಯ ಸಂಸೂಚಿತಲೂಖಭಾವೋ"**ತಿ।

ಕಾಯಚಿತ್ತದರಥವೂಪಸಮಲಕ್ಖಣಾ ಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಏವ ಯಥಾವುತ್ತಬೋಧಿಅಙ್ಗಭೂತೋ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ, ತಸ್ಸ **ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ**। **ಪಣೀತಭೋಜನಸೇವನತಾ**ತಿ ಪಣೀತಸಪ್ಪಾಯಭೋಜನಸೇವನತಾ। ಉತುಇರಿಯಾಪಥಸುಖಗ್ಗಹಣೇಹಿ ಸಪ್ಪಾಯಉತುಇರಿಯಾಪಥಂ ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಞ್ಹಿ ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ಸಪ್ಪಾಯಂ ಸೇವಿಯಮಾನಂ ಕಾಯಸ್ಸ ಕಲ್ಲತಾಪಾದನವಸೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಕಲ್ಲತಂ ಆವಹನ್ತಂ ದುವಿಧಾಯಪಿ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ ಕಾರಣಂ ಹೋತಿ। ಸತ್ತೇಸು ಲಬ್ಭಮಾನಂ ಸುಖದುಕ್ಖಂ ಅಹೇತುಕನ್ತಿ ಅಯಮೇಕೋ ಅನ್ತೋ, ಇಸ್ಸರಾದಿವಿಸಮಹೇತುಕನ್ತಿ ಅಯಂ ದುತಿಯೋ, ಏತೇ ಉಭೋ ಅನ್ತೇ ಅನುಪಗಮ್ಮ ಯಥಾಸಕಂ ಕಮ್ಮುನಾ ಹೋತೀತಿ ಅಯಂ ಮಜ್ಝಿಮಾ ಪಟಿಪತ್ತಿ। ಮಜ್ಝತ್ತೋ ಪಯೋಗೋ ಯಸ್ಸ ಸೋ ಮಜ್ಝತ್ತಪಯೋಗೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಮಜ್ಝತ್ತಪಯೋಗತಾ**। ಅಯಞ್ಹಿ ಪಹಾನಸಾರದ್ಧಕಾಯತಾ-ಸಞ್ಜಾತಪಸ್ಸದ್ಧಕಾಯತಾಯ ಕಾರಣಂ ಹೋನ್ತೀ ಪಸ್ಸದ್ಧಿದ್ವಯಂ ಆವಹತಿ। ಏತೇನೇವ ಸಾರದ್ಧಕಾಯಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನ-ಪಸ್ಸದ್ಧಕಾಯಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾನಂ ತದಾವಹನತಾ ಸಂವಣ್ಣಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ವತ್ಥುವಿಸದಕಿರಿಯಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತ್ತಪಟಿಪಾದನಾ ಚ "ಪಞ್ಞಾವಹಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ಸಮಥಾವಹಾಪಿ ತಾ ಹೋನ್ತಿ ಸಮಥಾವಹಭಾವೇನೇವ ಪಞ್ಞಾವಹತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ವತ್ಥುವಿಸದ...ಪೇ॰... ವೇದಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ।

ಕರಣಕೋಸಲ್ಲಭಾವನಾಕೋಸಲ್ಲಾನಂ ನಾನನ್ತರಿಯಭಾವತೋ ರಕ್ಖಣಕೋಸಲ್ಲಸ್ಸ ಚ ತಂಮೂಲಕತ್ತಾ **"ನಿಮಿತ್ತಕುಸಲತಾ ನಾಮ ಕಸಿಣನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹಣಕುಸಲತಾ"**ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। **ಅತಿಸಿಥಿಲವೀರಿಯತಾದೀಹೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗಮನ್ದತಂ ಅಪ್ಪಮಾದವೇಕಲ್ಲಞ್ಚ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ತಸ್ಸ ಪಗ್ಗಣ್ಹನ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಲೀನಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಿಸಮುಟ್ಠಾಪನೇನ ಲಯಾಪತ್ತಿತೋ ಸಮುಟ್ಠಾಪನಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ –

> "ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಯೇ ಲೀನಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಕಾಲೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ, ಕಾಲೋ ವೀರಿಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ, ಕಾಲೋ ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಲೀನಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಿತ್ತಂ, ತಂ ಏತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸುಸಮುಟ್ಠಾಪಯಂ ಹೋತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸೋ ಪರಿತ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಂ ಉಜ್ಜಾಲೇತುಕಾಮೋ ಅಸ್ಸ, ಸೋ ತತ್ಥ ಸುಕ್ಖಾನಿ ಚೇವ ತಿಣಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಸುಕ್ಖಾನಿ ಗೋಮಯಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಸುಕ್ಖಾನಿ ಕಟ್ಠಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಮುಖವಾತಞ್ಚ ದದೇಯ್ಯ, ನ ಚ ಪಂಸುಕೇನ ಓಕಿರೇಯ್ಯ, ಭಬ್ಬೋ ನು ಖೋ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ಪರಿತ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಂ ಉಜ್ಜಾಲೇತುನ್ತಿ। ಏವಂ, ಭನ್ತೇ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೪)।

ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾಸಕಂ ಆಹಾರವಸೇನ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದೀನಂ ಭಾವನಾ ಸಮುಟ್ಠಾಪನಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಸಾ ಅನನ್ತರಂ ವಿಭಾವಿತಾ ಏವ।

ಅಚ್ಚಾರದ್ಧವೀರಿಯತಾದೀಹೀತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗಬಲವತಂ ಪಮೋದುಪ್ಪಿಲಾವನಞ್ಚ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ತಸ್ಸ ನಿಗ್ಗಣ್ಹನ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಉದ್ಧತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಿಸಮುಟ್ಠಾಪನೇನ ಉದ್ಧತಾಪತ್ತಿತೋ ನಿಸೇಧನಂ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಭಗವತಾ –

> "ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಯೇ ಉದ್ಧತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಕಾಲೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ, ಕಾಲೋ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ, ಕಾಲೋ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ

ಹೇತು? ಉದ್ಧತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಿತ್ತಂ, ತಂ ಏತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸುವೂಪಸಮಯಂ ಹೋತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸೋ ಮಹನ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇತುಕಾಮೋ ಅಸ್ಸ, ಸೋ ತತ್ಥ ಅಲ್ಲಾನಿ ಚೇವ ತಿಣಾನಿ....ಪೇ॰... ಪಂಸುಕೇನ ಚ ಓಕಿರೇಯ್ಯ, ಭಬ್ಬೋ ನು ಖೋ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ಮಹನ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇತುನ್ತಿ। ಏವಂ, ಭನ್ತೇ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೪)।

ಏತ್ಥಾಪಿ ಯಥಾಸಕಂ ಆಹಾರವಸೇನ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದೀನಂ ಭಾವನಾ ಸಮುಟ್ಠಾಪನಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತತ್ಥ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾ ವುತ್ತಾ ಏವ, ಸಮಾಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ವುಚ್ಚಮಾನಾ, ಇತರಸ್ಸ ಅನನ್ತರಂ ವಕ್ಖತಿ। **ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗಮನ್ದತಾಯಾ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಬ್ಯಾಪಾರಸ್ಸ ಅಪ್ಪಭಾವೇನ। ಯಥಾ ಹಿ ದಾನಂ ಅಲೋಭಪ್ಪಧಾನಂ, ಸೀಲಂ ಅದೋಸಪ್ಪಧಾನಂ, ಏವಂ ಭಾವನಾ ಅಮೋಹಪ್ಪಧಾನಾ। ತತ್ಥ ಯದಾ ಪಞ್ಞಾ ನ ಬಲವತೀ ಹೋತಿ, ತದಾ ಭಾವನಾ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ವಿಸೇಸಾವಹಾ ನ ಹೋತಿ, ಅನಭಿಸಙ್ಖತೋ ವಿಯ ಆಹಾರೋ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಯೋಗಿನೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಭಿರುಚಿಂ ನ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ತೇನ ತಂ ನಿರಸ್ಸಾದಂ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಭಾವನಾಯ ಸಮ್ಮದೇವ ವೀಥಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವೇನ ಉಪಸಮಸುಖಂ ನ ವಿನ್ದತಿ, ತೇನಪಿ ಚಿತ್ತಂ ನಿರಸ್ಸಾದಂ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗ...ಪೇ॰... ನಿರಸ್ಸಾದಂ ಹೋತೀ**"ತಿ।

ತಸ್ಸ ಸಂವೇಗುಪ್ಪಾದನಞ್ಚ ಪಸಾದುಪ್ಪಾದನಞ್ಚ ತಿಕಿಚ್ಛನನ್ತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅಟ್ಠ ಸಂವೇಗವತ್ಥೂನೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಜಾತಿಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣಾನಿ ಯಥಾರಹಂ ಸುಗತಿಯಂ ದುಗ್ಗತಿಯಞ್ಚ ಹೋನ್ತೀತಿ ತದಞ್ಞಮೇವ ಪಞ್ಚವಿಧಬನ್ಧನಾದಿಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾದಿಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿಬಾಧನಾದಿಹೇತುಕಂ ಅಪಾಯದುಕ್ಖಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಯಿದಂ ಸಬ್ಬಂ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಭವನಿಸ್ಸಿತಂ ಗಹಿತನ್ತಿ ಅತೀತೇ ಅನಾಗತೇ ಚ ಕಾಲೇ ವಟ್ಟಮೂಲಕದುಕ್ಖಾನಿ ವಿಸುಂ ಗಹಿತಾನಿಯೇವ। ಯೇ ಪನ ಸತ್ತಾ ಆಹಾರೂಪಜೀವಿನೋ ತತ್ಥ ಚ ಉಟ್ಠಾನಫಲೂಪಜೀವಿನೋ, ತೇಸಂ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಂ ಜೀವಿಕದುಕ್ಖಂ ಅಟ್ಠಮಂ ಸಂವೇಗವತ್ಥು ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಸಮಯೇ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ**ತಿ ಅಯಂ ಸಮ್ಪಹಂಸಿತಬ್ಬಸಮಯೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಂವೇಗಜನನವಸೇನ ಚೇವ ಪಸಾದುಪ್ಪಾದನವಸೇನ ಚ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಹಂಸನಾ, ಸಂವೇಗಜನನಪುಬ್ಬಕಪಸಾದುಪ್ಪಾದನೇನ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಸ್ಸ ತೋಸನಾತಿಅತ್ಥೋ।

ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಆಗಮ್ಮಾತಿ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚವಿರಹೇನ ಸಮಥವೀಥಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಸಮ್ಮದೇವ ಭಾವನಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಆಗಮ್ಮ।

ಅಲೀನನ್ತಿಆದೀಸು ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖಿಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನಧಿಮತ್ತತಾಯ **ಅಲೀನಂ,** ಉದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕಾನಂ ಅನಧಿಮತ್ತತಾಯ **ಅನುದ್ಧತಂ,** ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಪಸಮಸುಖಾಧಿಗಮೇನ ಚ **ಅನಿರಸ್ಸಾದಂ,** ತತೋ ಏವ ಆರಮ್ಮಣೇ **ಸಮಪ್ಪವತ್ತಂ ಸಮಥವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನಞ್ಚ**। ತತ್ಥ ಅಲೀನತಾಯ ಪಗ್ಗಹೇ, ಅನುದ್ಧತಾಯ ಚ ನಿಗ್ಗಹೇ, ಅನಿರಸ್ಸಾದತಾಯ ಸಮ್ಪಹಂಸನೇ ನ ಬ್ಯಾಪಾರಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಅಲೀನಾನುದ್ಧಚ್ಚತಾಹಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಂ, ಅನಿರಸ್ಸಾದತಾಯ ಸಮಥವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನಂ, ಸಮಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ವಾ ಅಲೀನಂ ಅನುದ್ಧತಂ, ಸಮಥವೀಥಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅನಿರಸ್ಸಾದನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಸಮಯೇ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನತಾ**ತಿ ಅಯಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಗ್ಗಹನಿಗ್ಗಹಸಮ್ಪಹಂಸನೇಸು ಬ್ಯಾವಟತಾಸಙ್ಖಾತಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಂ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಉಪೇಕ್ಖನಾ ವುಚ್ಚತಿ। **ಏಸಾತಿ** ಸಮಾಧಿಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರೀ ಹೋತೀ**ತಿ ಏತೇನ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಸಮಾಧಿವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತೋಪಿ ಅರಹಾ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಅನುರೋಧವಿರೋಧಪಹಾನವಸೇನ ಮಜ್ಝತ್ತಭಾವೋ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಸಿಜ್ಝನತೋ, ಅಸತಿ ಚ ಅಸಿಜ್ಝನತೋ, ಸೋ ಚ ಮಜ್ಝತ್ತಭಾವೋ ವಿಸಯವಸೇನ ದುವಿಧೋತಿ ಆಹ "**ಸತ್ತಮಜ್ಝತ್ತತಾ ಸಙ್ಖಾರಮಜ್ಝತ್ತತಾ**"ತಿ। ತದುಭಯವಸೇನ ಚಸ್ಸ ವಿರುಜ್ಝನಂ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ ಏವ ದೂರೀಕತನ್ತಿ ಅನುರುಜ್ಝನಸ್ಸೇವ ಪಹಾನವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಸತ್ತಮಜ್ಝತ್ತತಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಕೇಲಾಯನಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಂ "ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಕಾರಣ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಹಿ ವಿಸೇಸತೋ ರಾಗೋ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ, ತತೋ ರಾಗಬಹುಲಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಉಪೇಕ್ಖಾ "ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ"ತಿ

ವುಚ್ಚತಿ। **ದ್ವೀಹಾಕಾರೇಹೀ**ತಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಂ ಅತ್ತಸುಞ್ಞತಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣನ್ತಿ ಇಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ। **ದ್ವೀಹೇವಾ**ತಿ ಅವಧಾರಣಂ ಸಞ್ಞಾಸಹಿತಾಯ ಸಞ್ಞಾಸಮಾನತಾಯ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಸಞ್ಞಾ ಏವ ಹೇತ್ಥ ಸಮಾನಂ, ನ ಸಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ಸಬ್ಬಥಾ ಸಮಾನನ್ತಿ। **ಅಸ್ಸಾಮಿಕಭಾವೋ** ಅನತ್ತನಿಯತಾ। ಸತಿ ಹಿ ಅತ್ತನಿ ತಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚನಭಾವೇನ ಚೀವರಂ ಅಞ್ಞಂ ವಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ತನಿಯಂ ನಾಮ ಸಿಯಾ, ಸೋ ಪನ ಕೋಚಿ ನತ್ಥೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅನದ್ಧನಿಯ**ನ್ತಿ, ನ ಅದ್ಧಾನಕ್ಖಮಂ, ನ ಚಿರಟ್ಠಾಯಿ ಇತ್ತರಂ ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಾವಕಾಲಿಕ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ।

ಮಮಾಯತೀತಿ ಮಮತ್ತಂ ಕರೋತಿ। ಮಮಾತಿ ತಣ್ಹಾಯ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹ ತಿಟ್ಠತಿ। **ಧನಾಯನ್ತಾ**ತಿ ಧನಂ ದಬ್ಬಂ ಕರೋನ್ತಾ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ **ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರೀ ಹೋತಿ**। ತಥಾ ಹಿ ಅರಹತೋ ಏವ ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾನಿಪ್ಫತ್ತಿ।

ಅಸುಭಾರಮ್ಮಣಾ ಧಮ್ಮಾತಿ ಅಸುಭಪ್ಪಕಾರಾ ಅಸುಭಝಾನಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಕಾಮಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಾಪಿ ಕೇಸಾದಯೋ ಅಸುಭಪ್ಪಕಾರಾ ಏವ, ವಿಸೇಸತೋ ಪನ ಜಿಗುಚ್ಛಿತಬ್ಬೇ ಜಿಗುಚ್ಛಾವಹೇ ಗಣ್ಹನ್ತೋ "**ದಸಾ**"ತಿ ಆಹ। ಯಥಾ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಸಭಾವಸರಸತೋ ತತ್ಥ ಅಸುಭಸಞ್ಞಾ ಸನ್ತಿಟ್ಠತಿ, ತಥಾ ಪವತ್ತೋ ಮನಸಿಕಾರೋ **ಉಪಾಯಮನಸಿಕಾರೋ**। ಅಸುಭೇ ಅಸುಭಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಕಾರಸ್ಸ ಉಗ್ಗಣ್ಹನಂ, ಯಥಾ ವಾ ತತ್ಥ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಥಾ ಮನಸಿಕಾರೋ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹೋ। ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾವಹಾಯ ಅಸುಭಭಾವನಾಯ ಅನುಯುಞ್ಜನಾ **ಅಸುಭಭಾವನಾನುಯೋಗೋ**।

ಮನಚ್ಛಟ್ಠಾನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಸುಟ್ಠು ಸುಸಂವರಣೇ ಸತಿ ಅವಸರಂ ಅಲಭನ್ತೋ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ಪಹೀಯತೇವ, ತಥಾ ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುನೋ ಮಿತಾಹಾರಸ್ಸ ಥಿನಮಿದ್ಧಾಭಿಭವಾಭಾವಾ ಓತಾರಂ ಅಲಭಮಾನೋ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ಪಹೀಯತಿ। ಯೋ ಪನ ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಸಞ್ಞಂ ತಬ್ಬಿಪರಿಣಾಮಸ್ಸ ತದಾಧಾರಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಚ ಉದರಿಯಭೂತಸ್ಸ ಅತಿವಿಯ ಜೇಗುಚ್ಛತಂ, ಕಾಯಸ್ಸ ಚ ಆಹಾರತಿಟ್ಠಕತಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಜಾನಾತಿ, ಸೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಭೋಜನೇ ಪಮಾಣಸ್ಸ ಜಾನನೇನ ವಿಸೇಸತೋ **ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞೂ** ನಾಮ। ತಸ್ಸ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ಪಹೀಯತೇವ, ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ಅಪ್ಪಾಹಾರತಂಯೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಚತುನ್ನ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಸುಭಕಮ್ಮಿಕತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೋ** ದನ್ತಟ್ಠಿದಸ್ಸಾವೀ। **ಪಹೀನಸ್ಸಾ**ತಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಪಹೀನಸ್ಸ। ಅಭಿಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯೇನ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಲೋಭೋ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದನೀವರಣನ್ತಿ "**ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಆಯತಿಂ ಅನುಪ್ಪಾದೋ**"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಮೇಜ್ಜತಿ ಹಿತಫರಣವಸೇನ ಸಿನಿಯ್ಹತೀತಿ ಮಿತ್ತೋ, ಹಿತೇಸೀ ಪುಗ್ಗಲೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಮಿತ್ತೇ ಭವಾ, ಮಿತ್ತಸ್ಸ ವಾ ಏಸಾತಿ ಮೇತ್ತಾ, ಹಿತೇಸಿತಾ। ಸಾ ಏವ ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಚೇತಸೋ ವಿಮುತ್ತೀತಿ **ಮೇತ್ತಾಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ**। ತತ್ಥ ಮೇತ್ತಾಯನಸ್ಸ ಸತ್ತೇಸು ಹಿತಫರಣಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನಂ ಪವತ್ತನಂ **ಮೇತ್ತಾನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹೋ**। ತೇನಾಹ "**ಓದಿಸ್ಸಕಾ**"ತಿಆದಿ।

ತತ್ಥ ಅತ್ತಪಿಯಸಹಾಯಮಜ್ಝತ್ತವೇರಿವಸೇನ **ಓದಿಸ್ಸಕತಾ**। ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದೇ ಕತೇ **ಅನೋದಿಸ್ಸಕತಾ**। ಏಕಾದಿದಿಸಾಫರಣವಸೇನ ದಿಸಾಫರಣತಾ ಮೇತ್ತಾಯ ಉಗ್ಗಣ್ಹನೇ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಉಗ್ಗಹೋ** ಯಾವ ಉಪಚಾರಾ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಉಗ್ಗಹಿತಾಯ ಆಸೇವನಾ **ಭಾವನಾ,** ಸಬ್ಬಾ ಇತ್ಥಿಯೋ ಪುರಿಸಾ ಅರಿಯಾ ಅನರಿಯಾ ದೇವಾ ಮನುಸ್ಸಾ ವಿನಿಪಾತಿಕಾತಿ ಸತ್ತೋಧಿಕರಣವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಸತ್ತವಿಧಾ, ಅಟ್ಠವೀಸತಿವಿಧಾ ವಾ, ದಸಹಿ ದಿಸಾಹಿ ದಿಸೋಧಿಕರಣವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ದಸವಿಧಾ, ಏಕೇಕಾಯ ದಿಸಾಯ ಸತ್ತಾದಿಇತ್ಥಾದಿಅವೇರಾದಿಭೇದೇನ ಅಸೀತಾಧಿಕಚತುಸತಪ್ಪಭೇದಾ ಚ **ಓಧಿಸೋಫರಣಮೇತ್ತಾ**। ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ, ಪಾಣಾ, ಭೂತಾ, ಪುಗ್ಗಲಾ, ಅತ್ತಭಾವಪರಿಯಾಪನ್ನಾತಿ ಏತೇಸಂ ವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧಾ। ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಅವೇರಾ ಹೋನ್ತು, ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಜಾ, ಅನೀಘಾ, ಸುಖೀ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಹರನ್ತೂತಿ ಚತುಧಾ ಪವತ್ತಿಯಾ ವೀಸತಿವಿಧಾ **ಅನೋಧಿಸೋಫರಣಮೇತ್ತಾ,** ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ - "**ಓಧಿಸೋ...ಪೇ॰... ಭಾವೇನ್ತಸ್ಸಪೀ**"ತಿ। **ತ್ವಂ ಏತಸ್ಸಾ**ತಿಆದಿನಾ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ । **ಪಟಿಸಙ್ಖಾನೇ ಠಿತಸ್ಸಾ**ತಿ ಕೋಧೇ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಆದೀನವಸ್ಸ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಅಕೋಧೇ ಮೇತ್ತಾಯ ಆನಿಸಂಸಸ್ಸ ಚ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನೇ ಸಮ್ಮದೇವ ಜಾನನೇ। **ಸೇವನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಭಜನ್ತಸ್ಸ **ಬ್ಯಾಪಾದೋ ಪಹೀಯತಿ**।

ಅತಿಭೋಜನೇ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೋತಿ ಆಹಾರಸ್ಸ ಅಧಿಕಭೋಜನೇ ಥಿನಮಿದ್ಧಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೋ, "ಏತ್ತಕೇ ಭುತ್ತೇ ಥಿನಮಿದ್ಧಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏತ್ತಕೇ ನೋ"ತಿ ಥಿನಮಿದ್ಧಸ್ಸ ಕಾರಣಾಕಾರಣಗ್ಗಾಹೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದಿವಾ ಸೂರಿಯಾಲೋಕ**ನ್ತಿ ದಿವಾ ಗಹಿತನಿಮಿತ್ತಂ ಸೂರಿಯಾಲೋಕಂ, ರತ್ತಿಯಂ ಮನಸಿಕರೋನ್ತಸ್ಸಪೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಧುತಙ್ಗಾನಂ ವೀರಿಯನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **"ಧುತಙ್ಗನಿಸ್ಸಿತಸಪ್ಪಾಯಕಥಾಯಪೀ"**ತಿ।

ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಮ್ಪಿ ಕತಾಕತಾನುಸೋಚನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಚೇತಸೋ ಅವೂಪಸಮಾವಹತಾಯ ಉದ್ಧಚ್ಚೇನ ಸಮಾನಲಕ್ಖಣಮೇವಾತಿ ತದುಭಯಸ್ಸ ಪಹಾನಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಭಗವಾ - "ಅತ್ಥಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚೇತಸೋ ವೂಪಸಮೋ"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಸ್ಮಾ ಬಾಹುಸಚ್ಚಾದಿ ತಸ್ಸ ಪಹಾನಕಾರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚ ಛ ಧಮ್ಮಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಬಹುಸ್ಸುತಸ್ಸ ಗನ್ಥತೋ, ಅತ್ಥತೋ ಧಮ್ಮಂ ವಿಚಾರೇನ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥವೇದಾದಿಪಟಿಲಾಭಸಮ್ಭವತೋ ವಿಕ್ಖೇಪೋ ನ ಹೋತಿ। ಯಥಾವಿಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಯಥಾಧಮ್ಮಪಟಿಕಾರಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ ಅನವಸರೋವಾತಿ **"ಬಾಹುಸಚ್ಚೇನಪಿ…ಪೇ… ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ಪಹೀಯತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯದಗ್ಗೇನ ಬಹುಸ್ಸುತಸ್ಸ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನವತೋ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ಪಹೀಯತಿ, ತದಗ್ಗೇನ ಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾವಿನಯಪಕತಞ್ಞುತಾಹಿಪಿ ತಂ ಪಹೀಯತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ವುದ್ಧಸೇವಿತಾ ಚ ವುದ್ಧಸೀಲಿತಂ ಆವಹತೀತಿ ಚೇತಸೋ ವೂಪಸಮಕರತ್ತಾ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಸ್ಸ ಪಹಾನಕಾರೀ ವುತ್ತಾ, ವುದ್ಧಭಾವಂ ಪನ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವಿನಯಧರಾ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚವಿನೋದಕಾ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ವಿಕ್ಖೇಪೋ ಚ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಹೇತುಕೋ ಹೋತೀತಿ **"ಕಪ್ಪಿಯಾಕಪ್ಪಿಯಪರಿಪುಚ್ಛಾಬಹುಲಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿನಾ ವಿನಯನಯೇನೇವ ಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾದಯೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ। **ಪಹೀನೇ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚೇ**ತಿ ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಭುಮ್ಮಂ। ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಸ್ಸ ದೋಮನಸ್ಸಸಹಗತತ್ತಾ **ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ಆಯತಿಂ ಅನುಪ್ಪಾದೋ** ವುತ್ತೋ।

ಕುಸಲಾಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾತಿಆದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ। ಕಾಮಂ ಬಾಹುಸಚ್ಚಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾಹಿ ಅಟ್ಠವತ್ಥುಕಾಪಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಪಹೀಯತಿ, ತಥಾಪಿ ರತನತ್ತಯವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಮೂಲಿಕಾ ಸೇಸವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ತೀಣಿ ರತನಾನಿ ಆರಬ್ಭಾ"**ತಿಆದಿ। ವಿನಯೇ ಪಕತಞ್ಞುತಾಯ ಚ ಸತಿ ಸಿಕ್ಖಾಯ ಕಙ್ಖಾಯ ಅಸಮ್ಭವೋ ಏವ, ತಥಾ ರತನತ್ತಯಗುಣಾವಬೋಧೇ ಸತಿ ಪುಬ್ಬನ್ತಾದೀಸು ಸಂಸಯಸ್ಸಾತಿ ಆಹ - **"ವಿನಯೇ"**ತಿಆದಿ। **ಓಕಪ್ಪನೀಯಸದ್ಧಾ** ಸದ್ಧೇಯ್ಯವತ್ಥುಂ ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ ವಿಯ ಅಧಿಮುಚ್ಚನಂ, ತಞ್ಚ ತಥಾ ಅಧಿಮೋಕ್ಖುಪ್ಪಾದನಮೇವ। ಸದ್ಧಾಯ ನಿನ್ನಪೋಣಪಬ್ಭಾರತಾ **ಅಧಿಮುತ್ತಿ। ಅರಹತ್ತೇನ ಕೂಟಂ ಗಣ್ಹೀ** ಸತ್ತಪಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ದೇಸನಾಯ ಓಸಾಪಿತತ್ತಾ।

ಆಹಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಪರಿಯಾಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೩೩. **ಸಮ್ಬಹುಲಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ** ಸಙ್ಘಸಮಞ್ಞಾಯ ಅಭಾವತೋ। **ತತೋ ಪರನ್ತಿ** ತಿಣ್ಣಂ ಜನಾನಂ ಉಪರಿ ಸಙ್ಘೋ ಚತುವಗ್ಗಕರಣೀಯಾದಿಸಙ್ಘಕಮ್ಮವಸೇನ ಕಮ್ಮಪ್ಪತ್ತತ್ತಾ। **ಪವಿಸಿಂಸೂತಿ** ಭಾವಿನಿ ಪವಿಸನೇ ಭೂತೇ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ಉಪಚಾರೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ - **"ಪವಿಟ್ಠಾ"**ತಿ। ಭಾವಿನಿ ಹಿ ಭೂತೇ ವಿಯ ಉಪಚಾರೋ। ತೇನಾಹ - **"ತೇ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ, ತೇ ಪನ ಭಿಕ್ಖೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪುನ **ತೇ ಪನಾತಿ** ತಿತ್ಥಿಯಾ ತಿತ್ಥಿಯಸಾವಕಾ ಚ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಞ್ಞಾಪನೇತಿ "ಪಞ್ಚ ನೀವರಣೇ ಪಹಾಯಾ"ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಕಾರೇ ಅತ್ಥಪಞ್ಞಾಪನೇ। ವಿಸಿಸ್ಸತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞತೋ ಪಭಿಜ್ಜತೀತಿ **ವಿಸೇಸೋ,** ಭೇದೋ। ಸ್ವಾಯಂ ಇಧ ಅನ್ತೋಗಧಾಧಿಕಭಾವೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ - **"ಕೋ ವಿಸೇಸೋತಿ ಕಿಂ ಅಧಿಕ"**ನ್ತಿ। ಅಧಿಕಂ ಪಯಸನಂ ಪಯುಞ್ಜನನ್ತಿ **ಅಧಿಪ್ಪಯಾಸೋ,** ಅಧಿಕಪ್ಪಯೋಗೋ। ನಾನಾ ಕರೀಯತಿ

ಏತೇನಾತಿ **ನಾನಾಕರಣಂ,** ಭೇದೋತಿ ಆಹ - **“ಕಿಂ ನಾನತ್ತ”**ನ್ತಿ। **ದುತಿಯಪದೇ**ತಿ “ಅನುಸಾಸನಿಯಾ ವಾ ಅನುಸಾಸನಿ”ನ್ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಪದೇ। **ಏಸೇವ ನಯೋ**ತಿ ಯಥಾ ಪಠಮಸ್ಮಿಂ ಪದೇ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ, ಏವಂ ದುತಿಯಪದೇಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ತೀಣಿ ಠಾನಾನೀತಿ ದೇವಮಾರಬ್ರಹ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ ತೀಣಿ “ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ”ತಿಆದಿನಾ **ಲೋಕೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ।** “ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯಾ ಪಜಾಯ ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯಾ”ತಿ **ದ್ವೇ** ಠಾನಾನಿ। **“ಪಜಾಯಾ”**ತಿ ಏತ್ಥ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಇತಿ **ಪಞ್ಚಹಿ** ಪದೇಹಿ। **ಉದ್ದೇಸ**ನ್ತಿ ಉದ್ದಿಸಿತಬ್ಬತಂ। **ಗಣನ**ನ್ತಿ ಏಕೋ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋತಿ ಗಹೇತಬ್ಬತಂ ಗಚ್ಛತಿ। **ಅತ್ತನೋ ಹತ್ಥಪಾದಾದೀಸೂ**ತಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಸಮುದಾಯಂ ಆರಬ್ಭ ಪಟಿಘಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ। **ಅತ್ತನೋ ಖನ್ಧೇಸು ವಿಮತಿ** “ಅಹಂ ನು ಖೋಸ್ಮಿ”ತಿಆದಿನಾ।

ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸಬ್ಬಂ ವೀರಿಯಂ ಚೇತಸಿಕಮೇವ, ಯಂ ಪನ ಕಾಯಕಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನಾದಿವಸೇನ ಮನಸಿ ಕಾಯಿಕಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪನಂ ವೀರಿಯಂ ಕಾಯಿಕನ್ತಿ ಲದ್ಧಪರಿಯಾಯನ್ತಿ ತತೋ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ಚೇತಸಿಕನ್ತಿ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತದುತಿಯತಾದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಯದಿಪಿ ಯಥಾಕಪ್ಪಿತಇರಿಯಾಪಥಸನ್ಧಾರಣವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಂ ವೀರಿಯಂ ಕಾಯಸ್ಸ ತಥಾಪವತ್ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತನ್ತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ, ತಥಾಪಿ ನ ತಾದಿಸೋ ಕಾಯಪಯೋಗೋ, ತದಾ ಪವತ್ತೋ ನತ್ಥೀತಿ ವುತ್ತಂ **“ಕಾಯಪಯೋಗಂ ವಿನಾ ಉಪ್ಪನ್ನವೀರಿಯ”**ನ್ತಿ। **ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸದಿಸೋ ವಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕೇ ಸಙ್ಖಾರೇ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಅಜ್ಝತ್ತಧಮ್ಮೇಸು ಉಪೇಕ್ಖಾತಿಆದಿನಯಂ ಅತಿದಿಸತಿ।

“ಮಿಸ್ಸಕಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಕಥಿತಾ”ತಿ ವತ್ವಾ ತಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **“ಏತೇಸೂ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಚಙ್ಕಮನ್ತೇನಪಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ ಅಧಿಗನ್ತುಂ ಸಕ್ಕಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **“ಮಗ್ಗಂ ಅಪತ್ತಂ ಕಾಯಿಕವೀರಿಯ”**ನ್ತಿ। **ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ನ ಲಬ್ಭನ್ತೀ**ತಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ನ ಲಬ್ಭನ್ತೀ। **ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ಉದ್ಧರನ್ತಿ** ಪರಿಯಾಯತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸೇಸಾ**ತಿ ಬಹಿದ್ಧಾಧಮ್ಮೇಸು ಸತಿ-ಧಮ್ಮವಿಚಯ-ಉಪೇಕ್ಖಾ-ಚೇತಸಿಕ-ವೀರಿಯ-ಸವಿತಕ್ಕ-ಸವಿಚಾರ-ಪೀತಿ-ಸಮಾಧೀ ದ್ವೇ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಯೋ ಚ। ಅಯಂ ಪನ ನಯೋ ಪಚುರಪ್ಪವತ್ತಿವಸೇನ ಅಟ್ಠಕಥಾನಯೇನೇವ ವುತ್ತೋ। ಥೇರವಾದವಸೇನ ಪನ ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರಮತ್ತಾ ಪೀತಿಸಮಾಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ರೂಪಾವಚರಾಪಿ ಅತ್ಥೀತಿ ತೇಪಿ ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ ಮಿಸ್ಸಕಾವ ಹೋನ್ತೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾತಿ।

ಪರಿಯಾಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಅಗ್ಗಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೩೪. **ಲೋಣಧೂಪನ**ನ್ತಿ ಲೋಣಞ್ಚ ಧೂಪನಞ್ಚ ಲೋಣಧೂಪನಂ। **ಯೋಧಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಯೋಧಪುಗ್ಗಲೇನ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕಮ್ಮಂ। **ಮನ್ತಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ರಾಜಕಿಚ್ಚಮನ್ತನಂ। **ಪಟಿಹಾರಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ರಞ್ಞೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಆಗತಾನಂ ವಚನಂ ರಞ್ಞೋ ನಿವೇದೇತ್ವಾ ತತೋ ನೇಸಂ ಪಟಿಹರಣಕಮ್ಮಂ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕತ್ತಾ ಸತಿಯಾ। **ಏವಂ** “ಸತಿಞ್ಚ ಖ್ವಾಹ”ನ್ತಿಆದಿಕಂ ಅವೋಚ। **ಪುಬ್ಬಭಾಗವಿಪಸ್ಸನಾ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾವ ಕಥಿತಾ** ಪಗ್ಗಹನಿಗ್ಗಹವಿನೋದಿತತ್ತಾ।

ಅಗ್ಗಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಮೇತ್ತಾಸಹಗತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೩೫. ಕೀದಿಸಾ ಗತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಕಿಂಗತಿಕಾ,** ಕಿಂನಿಟ್ಠಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕೀದಿಸೀ ಪರಮಾ ಉತ್ತಮಾ ಕೋಟಿ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಕಿಂಪರಮಾ।** ಕೀದಿಸಂ ಫಲಂ ಆನಿಸಂಸಂ ಉದಯೋ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಕಿಂಫಲಾ। ಸಂಸಟ್ಠಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತ**ನ್ತಿ ಇದಂ **ಸಹಗತ-**

ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥದಸ್ಸನಮತ್ತಂ, ಇಧ ಪನ ಮೇತ್ತಾಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಪುಬ್ಬಭಾಗಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಚ "ಮೇತ್ತಾಸಹಗತಂ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ** ಸಬ್ಬೇಸು ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇಸು ಸಬ್ಬೇಸು ಚ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೇಸು।

ಪಟಿಕೂಲೇತಿ ವಿರಜ್ಜತೀತಿ ಪಟಿಕೂಲಂ, ಅನಿಟ್ಠಂ। ನ ಪಟಿಕೂಲಂ **ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲಂ,** ಇಟ್ಠಂ। ತೇನಾಹ **"ಇಟ್ಠೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿ"**ನ್ತಿ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ। **ಏವನ್ತಿ** ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞೀ। ಸತ್ತೇ ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲೇ **ಅಸುಭಫರಣಂ,** ಸಙ್ಖಾರೇ ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲೇ **ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಮನಸಿಕಾರಂ ಕರೋನ್ತೋ। ಅಸುಭಾಯಾತಿ** ಅಸುಭಸಞ್ಞಾಯ। **ಅನಿಚ್ಚತೋ ವಾ ಉಪಸಂಹರತೀತಿ** ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಮನಸಿಕಾರಂ ಪವತ್ತೇತಿ। "ಏಸೇವ ನಯೋ"ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ **"ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲಪಟಿಕೂಲೇಸೂ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖನ್ತಿ** ಛಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಪಹೀನಾನುರೋಧಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಛಳಙ್ಗವನ್ತಂ ಉಪೇಕ್ಖಂ।

ಮೇತ್ತಾಯಾತಿ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯ। ಪಟಿಕೂಲಾದೀಸು ವತ್ಥೂಸು ಇಚ್ಛಿತವಿಹಾರೇನ ವಿಹರಿತುಂ ಸಮತ್ಥತಾ ಅರಿಯಾನಂ ಏವ, ತತ್ಥ ಚ ಅರಹತೋ ಏವ ಇಜ್ಝನತೋ **ಅರಿಯಿದ್ಧಿ** ನಾಮ। ತಸ್ಸಾ **ಅರಿಯಿದ್ಧಿಯಾ ಚ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ ದೇಸನಾ ವಿನಿವಟ್ಟೇತಬ್ಬಾ** ಪರಿಯೋಸಾನೇತಬ್ಬಾ **ಸಿಯಾ। ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ** ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಅಪರಿಪಕ್ಕತ್ತಾ ನಿಕನ್ತಿಯಾ ಚ ದುಪ್ಪರಿಯಾದಾನತೋ। **ಅಯಂ ದೇಸನಾತಿ** "ಮೇತ್ತಾಸಹಗತಂ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಂ ಭಾವೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಅಯಂ ದೇಸನಾ ಆರದ್ಧಾ। ಯೋ ಹಿ ಮೇತ್ತಾಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ಸಮ್ಮಸನಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಪರಿಸುದ್ಧೇಸು ವಣ್ಣಕಸಿಣೇಸು ವಿಮೋಕ್ಖಸಙ್ಖಾತಂ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ ಭಗವಾ - "ಸುಭಂ ಖೋ ಪನ ವಿಮೋಕ್ಖಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀ"ತಿ।

ಸುಭಪರಮನ್ತಿ ಸುಭವಿಮೋಕ್ಖಪರಮಂ। **ಇಧ** ಲೋಕೇ ಏವ **ಪಞ್ಞಾ ಅಸ್ಸ**। ತೇನಾಹ **"ಲೋಕಿಯಪಞ್ಞಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। **ಅರಹತ್ತಪರಮಾವ ಮೇತ್ತಾ** ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪಾದಕತ್ತಾ। **ಕರುಣಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋತಿ** ಕರುಣಾದಿಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ಸಙ್ಖಾರೇ ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಸ್ಸ ಅರಹತ್ಥಪರಮಾ ಕರುಣಾ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಮುದಿತಾಉಪೇಕ್ಖಾಸುಪಿ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಅತಿದಿಸತಿ। ಪುನ ದೇಸನಾರಮ್ಭಪಯೋಜನಂ ಪನ "ಇಮಿನಾ ನಯೇನಾ"ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಅತಿದಿಟ್ಠಮೇವ।

ಸುಭಪರಮಾದಿತಾತಿ ಮೇತ್ತಾಕರುಣಾಮುದಿತಾಉಪೇಕ್ಖಾನಂ ಸುಭಪರಮತಾ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಪರಮತಾ, ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಪರಮತಾ, ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಪರಮತಾ। **ತಸ್ಸ ತಸ್ಸಾತಿ** ಸುಭವಿಮೋಕ್ಖಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ ತಿಣ್ಣಂ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನಞ್ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯತ್ತಾ। **ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲಪರಿಚಯಾತಿ** ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣೇ ಮನಸಿಕಾರಬಹುಲೀಕಾರಾ। **ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವಾತಿ** ಸುಖೇನೇವ। **ತತ್ಥಾತಿ** ವಿಸುದ್ಧತಾಯ ಇಟ್ಠೇಸು ವಣ್ಣಕಸಿಣೇಸು। **ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಭಾವನಾಮಯಚಿತ್ತಂ **ಪಕ್ಖನ್ದತಿ** ಅಪ್ಪನಾವಸೇನ। **ತತೋ ಪರ**ನ್ತಿ ತತೋ ಸುಭವಿಮೋಕ್ಖತೋ ಪರಂ ವಿಮೋಕ್ಖಾನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ, ಮೇತ್ತಾಸಹಗತಭಾವೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಸತ್ತದುಕ್ಖಂ ಸಮನುಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸಾತಿ ದಣ್ಡೇನ ಅಭಿಹಟಪ್ಪತ್ತರೂಪಹೇತುಂ ಸತ್ತೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕದುಕ್ಖಂ ಞಾಣೇನ ವೀಮಂಸನ್ತಸ್ಸ। ತಯಿದಂ ರೂಪನಿಮಿತ್ತಕಂ ಸತ್ತೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಂ ದುಕ್ಖಂ ಞಾಣೇನ ಕರುಣಾವಿಹಾರಿಸ್ಸ ವಿಸೇಸತೋ ಪಕ್ಖನ್ದತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಪಕ್ಖನ್ದತೀ"**ತಿ, ನ ಪನ ಸಬ್ಬಸೋ ಅರೂಪೇ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸನತೋ।

ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಸಮನುಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸಾತಿ ಇದಂ ಪಾಮೋಜ್ಜಗಹಣಮುಖೇನ ತನ್ನಿಸ್ಸಯವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಗಹಣಂ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ವಿಞ್ಞಾಣಗ್ಗಹಣಪರಿಚಿತ**ನ್ತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ವಿಞ್ಞಾಣಗ್ಗಹಣೇ ಪರಿಚಿತಂ।

ಉಪೇಕ್ಖಾವಿಹಾರಿಸ್ಸಾತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಂ ವಿಹರತೋ। **ಆಭೋಗಾಭಾವತೋತಿ** ಸುಖಾದಿವಸೇನ ಆಭುಜನಾಭಾವತೋ। **ಸುಖ...ಪೇ... ಸಮ್ಭವತೋತಿ** ಸುಖದುಕ್ಖಾತಿ ಪರಮತ್ಥಕಮ್ಮಗ್ಗಹಣೇ ವಿಮುಖತಾಸಮ್ಭವತೋ।

ಅವಿಜ್ಜಮಾನಗ್ಗಹಣದುಕ್ಖನ್ತಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಸತ್ತಪಞ್ಞತ್ತಿಗಹಣಪರಿಚಿತಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅಭಾವಮತ್ತಕಸ್ಸ ಗಹಣಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ ಕುಸಲಮ್ಪಿ ಹೋತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಮೇತ್ತಾಸಹಗತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಸಙ್ಗಾರವಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೩೬. **ಪಠಮಞ್ಞೇವಾತಿ** ಪುರೇತರಂಯೇವ। ಅಸಜ್ಝಾಯಕತಾನಂ ಮನ್ತಾನಂ ಅಪ್ಪಟಿಭಾನಂ ಪಗೇವ ಪಠಮಂಯೇವ ಸಿದ್ಧಂ, ತತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಅಭಿಭವೋ ಗಹಣನ್ತಿ ಆಹ - **“ಕಾಮರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಿತೇನಾತಿ ಕಾಮರಾಗಗಹಿತೇನಾ”**ತಿ। ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತಿ ಅಪನೇತೀತಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಂ, ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ನಿಸ್ಸರತಿ ಏತೇನಾತಿ ನಿಸ್ಸರಣಂ, ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಞ್ಚ ತಂ ನಿಸ್ಸರಣಞ್ಚಾತಿ **ವಿಕ್ಖಮ್ಭನನಿಸ್ಸರಣಂ**। ತೇನಾಹ - **“ತತ್ಥಾ”**ತಿಆದಿ। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅತ್ತನಾ ಅರಣಿಯೋ ಪತ್ತಬ್ಬೋ **ಅತ್ತತ್ಥೋ,** ತಥಾ **ಪರತ್ಥೋ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

“ಅನಿಚ್ಚತೋ ಅನುಪಸ್ಸನ್ತೋ ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಂ ಪಜಹತೀ”ತಿಆದೀಸು ಬ್ಯಾಪಾದಾದೀನಂ ಅನಾಗತತ್ತಾ ಅಬ್ಯಾಪಾದವಾರೇ ತದಙ್ಗನಿಸ್ಸರಣಂ ನ ಗಹಿತಂ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ನ ಗಹಿತಂ, ಪಟಿಸಙ್ಖಾನವಸೇನ ಪನ ತಸ್ಸ ವಿನೋದೇತಬ್ಬತಾಯ ತದಙ್ಗನಿಸ್ಸರಣಮ್ಪಿ ಲಬ್ಭತೇವಾತಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ। **ಆಲೋಕಸಞ್ಞಾ** ಉಪಚಾರಪ್ಪತ್ತಾ, ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಾ ವಾ, ಯೋ ಕೋಚಿ ಕಸಿಣಜ್ಝಾನಾದಿಭೇದೋ **ಸಮಥೋ।** **ಧಮ್ಮವವತ್ಥಾನಂ** ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಕುಥಿತೋತಿ ತತ್ತೋ। **ಉಸ್ಮುದಕಜಾತೋತಿ** ತಸ್ಸೇವ ಕುಥಿತಭಾವಸ್ಸ ಉಸ್ಮುದಕತಂ ಅಚ್ಚುಣ್ಹತಂ ಪತ್ತೋ। ತೇನಾಹ **“ಉಸುಮಜಾತೋ”**ತಿ। **ತಿಲಬೀಜಕಾದಿಭೇದೇನಾತಿ** ತಿಲಬೀಜಕಕಣ್ಣಿಕಕೇಸರಾದಿಭೇದೇನ। **ಸೇವಾಲೇನ...ಪೇ॰... ಪಣಕೇನಾತಿ** ಉದಕಪಿಚ್ಛಿಲೇನ। **ಅಪ್ಪಸನ್ನೋ** ಆಕುಲತಾಯ। **ಅಸನ್ನಿಸಿನ್ನೋ** ಕಲಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ। **ಅನಾಲೋಕಟ್ಠಾನೇತಿ** ಆಲೋಕರಹಿತೇ ಠಾನೇ।

ಸಙ್ಗಾರವಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಅಭಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೩೭. **ಏಕಂಸೇನ ಭಗವಾ ನೀವರಣಾತಿ** ಏಕಂಸತೋ ಏವ ಭಗವಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ ನೀವರಣಾ ಚಿತ್ತೇ ಕುಸಲಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ನೀವರಣತೋ। **ಕಾಯಕಿಲಮಥೋತಿ** ಕಾಯಪರಿಸ್ಸಮೋ, ಸೋ ಪನ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯತ್ತಾ “ದರಥೋ”ತಿ ವುತ್ತೋ। ಚಿತ್ತಕಿಲಮಥೋ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಜಾತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹ - **“ತಸ್ಸ ಕಿರಾ”**ತಿಆದಿ। ಚಿತ್ತದರಥೋಪಿ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭೀತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಮಗ್ಗೇನೇವಾತಿ** ಯಥಾಧಿಗತೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನೇವ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಅಭಯಸ್ಸ ರಾಜಕುಮಾರಸ್ಸ। **ಏತಂ** ಕಾಯಚಿತ್ತದರಥದ್ವಯಂ।

ಅಭಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಾಕಚ್ಛವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಆನಾಪಾನವಗ್ಗೋ

೧. ಅಟ್ಠಿಕಮಹಪ್ಫಲಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೨೩೮. ಉಪ್ಪನ್ನಸಞ್ಞಾತಿ ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಂ ವದತಿ। ತೇನಾಹ **"ತಂ ಪನೇತ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಭವಿಚಮ್ಮಮ್ಪಿ ಉಪಟ್ಠಾತೀ**ತಿ ಇದಂ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಂ ಅವಿಞ್ಞಾಣಕಮ್ಪಿ ಕಾಯಸಾಮಞ್ಞತೋ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಸತಿ ವಾ ಉಪಾದಿಸೇಸೇ**ತಿ ಏತ್ಥ ಉಪಾದಿಯತಿ ಅತ್ತನೋ ಆರಮ್ಮಣಂ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ **ಉಪಾದಿ,** ಉಪಾದಾನಂ, ಏತಸ್ಸ ಏಕದೇಸೇ ಅಪ್ಪಹೀನೇ ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಆನಾಪಾನವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ನಿರೋಧವಗ್ಗೋ

೧-೧೦. ಅಸುಭಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೨೪೮-೨೫೭. ಅನಭಿರತಿನ್ತಿ ಅನಭಿರಮಣಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತಂ। ಅಚ್ಚನ್ತನಿರೋಧಭೂತೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಪವತ್ತಸಞ್ಞಾ **ನಿರೋಧಸಞ್ಞಾ।** ತತ್ಥ ಸಾ ಮಗ್ಗಸಹಗತಾ ಲೋಕುತ್ತರಾ , ಯಾ ಪನ ನಿಬ್ಬಾನೇ ನಿನ್ನಭಾವೇನ ಪವತ್ತಾ, ಉಪಸಮಾನುಸ್ಸತಿಸಹಗತಾ ಚ, ಸಾ ಲೋಕಿಯಾತಿ ಆಹ - **"ನಿರೋಧಸಞ್ಞಾ ಮಿಸ್ಸಕಾ"**ತಿ। "ತೇಸಂ ನವಸೂ"ತಿಆದಿ ಪಮಾದಪಾಠೋ। "ಏಕಾದಸಸು ಅಪ್ಪನಾ ಹೋತಿ, ನವ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಿಕಾ"ತಿ ಪಾಠೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। **ವೀಸತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನೀ**ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ಇಧಾಗತನಯೋ, ನ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಾದೀಸು ಆಗತನಯೋ । ಏತ್ಥ ಚ ಆರಮ್ಮಣಾದೀಸು ಯಥಾಯೋಗಂ ಅಪ್ಪನಂ ಉಪಚಾರಂ ವಾ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಭೂತಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಕಥಿತಾ।

ನಿರೋಧವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸಂಯುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಸತಿಪಟ್ಠಾನಸಂಯುತ್ತಂ

೧. ಅಮ್ಬಪಾಲಿವಗ್ಗೋ

೧. ಅಮ್ಬಪಾಲಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೬೭. **ಏಕಾಯನ್ವಾಯ**ನ್ತಿ ಸನ್ಧಿವಸೇನ ವುತ್ತಂ ಓ-ಕಾರಸ್ಸ ವ-ಕಾರಂ ಅ-ಕಾರಸ್ಸ ದೀಘಂ ಕತ್ವಾ। ಅಯಂ ಕಿರ ಸಂಯುತ್ತಾಭಿಲಾಪೋ, ತತ್ಥ ಅಯನ-ಸದ್ದೋ ಮಗ್ಗಪರಿಯಾಯೋ। ನ ಕೇವಲಂ ಅಯಮೇವ, ಅಥ ಖೋ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಮಗ್ಗಪರಿಯಾಯಾತಿ ಪದುದ್ಧಾರಂ ಕರೋನ್ತೋ **"ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಹೀ"**ತಿಆದಿಂ ವತ್ವಾ ಯದಿ ಮಗ್ಗಪರಿಯಾಯೋ ಆಯನ-ಸದ್ದೋ, ಕಸ್ಮಾ ಪುನ ಮಗ್ಗೋತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಏಕಮಗ್ಗೋ**ತಿ ಏಕೋವ ಮಗ್ಗೋ। ನ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿಮಗ್ಗೋ ಅಞ್ಞೋ ಅತ್ಥೀತಿ। ನನು ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ ಇಧ ಮಗ್ಗೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತದಞ್ಞೇಪಿ ಬಹೂ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾ ಅತ್ಥೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ ಅತ್ಥಿ, ತೇ ಪನ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತಾ ತದವಿನಾಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಞಾಣವೀರಿಯಾದಯೋ ನಿದ್ದೇಸೇ ಗಹಿತಾ, ಉದ್ದೇಸೇ ಸತಿಯಾ ಏವ ಗಹಣಂ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯವಸೇನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಸತಿಯಾ ಮಗ್ಗಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ। **ನ ದ್ವೇಧಾಪಥಭೂತೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಇಮಸ್ಸ ದ್ವಯಭಾವಾಭಾವಂ ವಿಯ ಅನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿಭಾವಾಭಾವಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ। **ನಿಬ್ಬಾನಗಮನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ ಏತೇನಾತಿ ನಿಬ್ಬಾನಗಮನಂ, ಸೋ ಏವ ಅವಿಪರೀತಭಾವನಾಯ ಅತ್ಥೋ, ತೇನ ನಿಬ್ಬಾನಗಮನಟ್ಠೇನ, ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮೂಪಾಯತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಗ್ಗನೀಯಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಗವೇಸಿತಬ್ಬತಾಯ।

ರಾಗಾದೀಹೀತಿ "ರಾಗೋ ಮಲಂ, ದೋಸೋ ಮಲಂ, ಮೋಹೋ ಮಲ"ನ್ತಿ (ವಿಭಂ॰ ೯೨೪) ಏವಂ ವುತ್ತೇಹಿ ರಾಗಾದೀಹಿ ಮಲೇಹಿ। ಸಾ ಪನಾಯಂ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತಾನಂ ವಿಸುದ್ಧಿ ಸಿಜ್ಝಮಾನಾ ಯಸ್ಮಾ ಸೋಕಾದೀನಂ ಅನುಪ್ಪಾದಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "ಸೋಕಪರಿದೇವಾನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾಯಾ"ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಸೋಚನಂ ಞಾತಿಬ್ಯಸನಾದಿನಿಮಿತ್ತಂ ಚೇತಸೋ ಸನ್ತಾಪೋ ಅನ್ತೋನಿಜ್ಝಾನಂ **ಸೋಕೋ**। ಞಾತಿಬ್ಯಸನಾದಿನಿಮಿತ್ತಮೇವ ಸೋಕಾಧಿಕತಾಜನಿತೋ "ಕಹಂ ಏಕಪುತ್ತಕಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪರಿದೇವನವಸೇನ ವಾಚಾವಿಪ್ಪಲಾಪೋ ಪರಿದೇವನಂ **ಪರಿದೇವೋ**। ತಸ್ಸ ಆಯತಿಂ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನಂ ಇಧ ಸಮತಿಕ್ಕಮೋತಿ ಆಹ **"ಪಹಾನಾಯಾ"**ತಿ। **ದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸಾ**ನನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಚೇತಸಿಕದುಕ್ಖತಾಯ ದೋಮನಸ್ಸಸ್ಸಪಿ ದುಕ್ಖಸದ್ದೇನೇವ ಗಹಣೇ ಸಿದ್ಧೇ ಸದ್ದೇನ ಅನಿವತ್ತನತೋ ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾಯ ವಿಸೇಸವಚನಂ ಸೇಟ್ಠನ್ತಿ "ದೋಮನಸ್ಸಾನ"ನ್ತೇವ ವುತ್ತಂ। **ಚೇತಸಿಕದೋಮನಸ್ಸಸ್ಸಾ**ತಿ ಭೂತಕಥನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಞಾಯತಿ ಏತೇನ ಯಾಥಾವತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝೀಯತಿ ಚತುಸಚ್ಚನ್ತಿ **ಞಾಯೋ** ವುಚ್ಚತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ। ನನು ಅಯಮ್ಪಿ ಮಗ್ಗೋ, ಕಿಂ ಮಗ್ಗೋ ಏವ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾಯ ಹೋತೀತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ - **"ಅಯಂ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ತಣ್ಹಾವ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸವಿಪಾಕಾನಂ ವಿನನಟ್ಠೇನ ಸಂಸಿಬ್ಬನಟ್ಠೇನ **ವಾನಂ**। ತೇನ ತಣ್ಹಾವಾನೇನ ವಿರಹಿತತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಅಭಾವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖಾಯಾ**ತಿ ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖತ್ಥಾಯ।

ವಣ್ಣಭಾಸನನ್ತಿ ಪಸಂಸಾವಚನಂ। **ವಿಸುದ್ಧಿ**ನ್ತಿ ವಿಸುಜ್ಝನಂ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ। **ಉಗ್ಗಹೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಾಚುಗ್ಗತಕರಣಂ ಉಗ್ಗಹೋ। ಪರಿಚಯಕರಣಂ ಪರಿಪುಚ್ಛಾಮೂಲಕತ್ತಾ ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ನ ತತೋ ಹೇಟ್ಠಾತಿ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಕಾಯಾದೀನಂ ವೇದನಾದಿಸಭಾವತ್ತಾಭಾವಾ ಕಾಯವೇದನಾಚಿತ್ತವಿಮುತ್ತಸ್ಸ ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಸುಂ ವಿಪಲ್ಲಾಸವತ್ಥನ್ತರಭಾವೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ ಚ ಹೇಟ್ಠಾ ಗಹಣೇಸು ವಿಪಲ್ಲಾಸವತ್ಥೂನಂ ಅನಿಟ್ಠಾನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಪಞ್ಚಮಸ್ಸ ಪನ ವಿಪಲ್ಲಾಸವತ್ಥುನೋ ಅಭಾವೇನ **"ನ ಉದ್ಧ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ಆರಮ್ಮಣವಿಭಾಗೇನ ಹೇತ್ಥ ಸತಿಪಟ್ಠಾನವಿಭಾಗೋತಿ। **ತಯೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ**ತಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರದಸ್ಸನಂ, ನ ಇಧ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತಸ್ಸ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥದಸ್ಸನಂ। **ಆದೀಸು ಹೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ "ಫಸ್ಸಸಮುದಯಾ ವೇದನಾನಂ ಸಮುದಯೋ, ನಾಮರೂಪಸಮುದಯಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮುದಯೋ,

ಮನಸಿಕಾರಸಮುದಯಾ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮುದಯೋ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೪೦೮) ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾತಿ ವುತ್ತಾನಂ ಸತಿಗೋಚರಾನಂ ಪಕಾಸಕೇ ಸುತ್ತಪದೇಸೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಏವಂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗಪಾಳಿಯಮ್ಪಿ ಅವಸೇಸಪಾಳಿಪದೇಸದಸ್ಸನತ್ಥೋ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸತಿಯಾ ಪಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಸತಿಯಾ ಪತಿಟ್ಠಾತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ।

ಅರಿಯೋತಿ ಆರಕತ್ತಾದಿನಾ ಅರಿಯಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಮಾಹ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ **ಸಳಾಯತನವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೧೧)। ತತ್ಥ ಹಿ -

> "ತಯೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಯದರಿಯೋ…ಪೇ॰… ಮರಹತೀತಿ ಇತಿ ಖೋ ಪನೇತಂ ವುತ್ತಂ, ಕಿಞ್ಚೇತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವುತ್ತಂ। ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ಥಾ ಸಾವಕಾನಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಅನುಕಮ್ಪಕೋ ಹಿತೇಸೀ ಅನುಕಮ್ಪಂ ಉಪಾದಾಯ - 'ಇದಂ ವೋ ಹಿತಾಯ ಇದಂ ವೋ ಸುಖಾಯಾ'ತಿ। ತಸ್ಸ ಸಾವಕಾ ನ ಸುಸ್ಸೂಸನ್ತಿ, ನ ಸೋತಂ ಓದಹನ್ತಿ, ನ ಅಞ್ಞಾ ಚಿತ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಪೇನ್ತಿ, ವೋಕ್ಕಮ್ಮ ಚ ಸತ್ಥುಸಾಸನಾ ವತ್ತನ್ತಿ। ತತ್ರ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ ನ ಚೇವ ಅನತ್ತಮನೋ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಅನತ್ತಮನತಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ, ಅನವಸ್ಸುತೋ ಚ ವಿಹರತಿ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ। ಇದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಠಮಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ। ಯದರಿಯೋ ಸೇವತಿ…ಪೇ॰.. ಮರಹತಿ। ಪುನ ಚಪರಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ಥಾ …ಪೇ॰… ಇದಂ ವೋ ಸುಖಾಯಾತಿ। ತಸ್ಸ ಏಕಚ್ಚೇ ಸಾವಕಾ ನ ಸುಸ್ಸೂಸನ್ತಿ…ಪೇ॰… ಏಕಚ್ಚೇ ಸಾವಕಾ ಸುಸ್ಸೂಸನ್ತಿ…ಪೇ॰… ನ ಚ ವೋಕ್ಕಮ್ಮ ಸತ್ಥುಸಾಸನಾ ವತ್ತನ್ತಿ। ತತ್ರ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ ನ ಚೇವ ಅನತ್ತಮನೋ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಅನತ್ತಮನತಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ, ನ ಚೇವ ಅತ್ತಮನೋ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಅತ್ತಮನತಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ। ಅನತ್ತಮನತಞ್ಚ ಅತ್ತಮನತಞ್ಚ ತದುಭಯಂ ಅಭಿನಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ವಿಹರತಿ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ। ಇದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದುತಿಯಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ… ಪೇ॰… ಮರಹತಿ। ಪುನ ಚಪರಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ,…ಪೇ॰… ಸುಖಾಯಾತಿ, ತಸ್ಸ ಸಾವಕಾ ಸುಸ್ಸೂಸನ್ತಿ…ಪೇ॰… ವತ್ತನ್ತಿ। ತತ್ರ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ ಅತ್ತಮನೋ ಚೇವ ಹೋತಿ, ಅತ್ತಮನತಞ್ಚ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ, ಅನವಸ್ಸುತೋ ಚ ವಿಹರತಿ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ। ಇದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತತಿಯಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ -

ಏವಂ ಪಟಿಘಾನುನಯೇಹಿ ಅನವಸ್ಸುತತಾ ನಿಚ್ಚಂ ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿತಾಯ ತದುಭಯವೀತಿವತ್ತತಾ "ಸತಿಪಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ। ಬುದ್ಧಾನಂಯೇವ ಹಿ ನಿಚ್ಚಂ ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿತಾ ಹೋತಿ ಆವೇಣಿಕಧಮ್ಮಭಾವತೋ, ನ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾದೀನಂ। ಪ-ಸದ್ದೋ ಆರಮ್ಭಂ ಜೋತೇತೀತಿ, ಆರಮ್ಭೋ ಚ ಪವತ್ತೀತಿ ಕತ್ವಾ ಆಹ **"ಪವತ್ತಯಿತಬ್ಬತೋತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। **ಸತಿಯಾ** ಕರಣಭೂತಾಯ **ಪಟ್ಠಾನಂ** ಪಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ। ಅನ-ಸದ್ದೋ ಹಿ ಬಹುಲವಚನೇನ ಕಮ್ಮತ್ಥೋಪಿ ಹೋತೀತಿ।

ತಥಾಸ್ಸ ಕತ್ತುಅತ್ಥೋಪಿ ಲಬ್ಭತೀತಿ **"ಪತಿಟ್ಠಾತೀತಿ ಪಟ್ಠಾನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಉಪಟ್ಠಾತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಉಪ**-ಸದ್ದೋ ಭುಸತ್ಥವಿಸಿಟ್ಠಂ ಪಕ್ಖನ್ದನಂ ದೀಪೇತೀತಿ **"ಓಕ್ಕನ್ದಿತ್ವಾ ಪಕ್ಖನ್ದಿತ್ವಾ ಪವತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪುನ ಭಾವತ್ಥಂ ಸತಿಸದ್ದಂ ಪಟ್ಠಾನಸದ್ದಞ್ಚ ವಣ್ಣೇನ್ತೋ **"ಅಥ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತೇನ ಪುರಿಮವಿಕಪ್ಪೇ ಸತಿ-ಸದ್ದೋ ಪಟ್ಠಾನ-ಸದ್ದೋ ಚ ಕತ್ತುಅತ್ಥೋತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। **ಸರಣಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಚಿರಕತಸ್ಸ ಚಿರಭಾಸಿತಸ್ಸ ಚ ಅನುಸ್ಸರಣಟ್ಠೇನ। **ಇದನ್ತಿ** ಯಂ "ಸತಿಯೇವ ಸತಿಪಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಇದಂ **ಇಧ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತಪದೇಸೇ **ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ।**

ಯದಿ ಏವನ್ತಿ ಯದಿ ಸತಿ ಏವ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ, ಸತಿ ನಾಮ ಏಕೋ ಧಮ್ಮೋ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಕಸ್ಮಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾತಿ ಬಹುವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಸತೀನಂ ಬಹುತ್ತಾ"**ತಿಆದಿ। ಯದಿ ಬಹುಕಾ ತಾ ಸತಿಯೋ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಮಗ್ಗೋತಿ ಏಕವಚನನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಮಗ್ಗನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ನಿಯ್ಯಾನಟ್ಠೇನ। ನಿಯ್ಯಾನಿಕೋ ಹಿ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮೋ, ತೇನೇವ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವೇನ ಏಕತ್ತುಪಗತೋ ಏಕನ್ತತೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಅತ್ಥಿಕೇಹಿ ಚ ತದತ್ಥಂ ಮಗ್ಗೀಯತೀತಿ ಆಹ **"ವುತ್ತಞ್ಹೇತ"**ನ್ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಚತಸ್ಸೋಪಿ ಚೇತಾ**ತಿ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಾಪಿ ಚ ಏತಾ ಸತಿಯೋ। **ಅಪರಭಾಗೇ**ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ। **ಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಕಾಯಾದೀಸು

ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಸುಭಸಞ್ಞಾದಿವಿಧಮನವಸೇನ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಪವತ್ತಿತ್ವಾ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಸಕಿಂಯೇವ ತತ್ಥ ಚತುಬ್ಬಿಧಸ್ಸಪಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸಸ್ಸ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪಹಾನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಮೇವಸ್ಸ ಚತುಕಿಚ್ಚಸಾಧನತಂ ಉಪಾದಾಯ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ, ತಥಾಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಭೇದಾಭಾವತೋ ಮಗ್ಗೋತಿ ಏಕವಚನೇನ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನಾಹ - **"ತಸ್ಮಾ ಚತಸ್ಸೋಪಿ ಏಕೋ ಮಗ್ಗೋತಿ ವುತ್ತಾ"**ತಿ।

ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾ ಇತರಾಸಂ ಪುಚ್ಛಾನಂ ಇಧ ಅಸಮ್ಭವತೋ ನಿದ್ದೇಸಾದಿವಸೇನ ದೇಸೇತುಕಾಮತಾಯ ಚ ತಥಾ ವುತ್ತತ್ತಾ। "ಅಯಞ್ಚೇವ ಕಾಯೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ಚ ನಾಮರೂಪ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭೧, ೨೮೭, ೨೯೭; ಪಾರಾ॰ ೧೧) ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ, "ಸುಖಞ್ಚ ಕಾಯೇನ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀ"ತಿಆದೀಸು ವೇದನಾದಯೋ ತಯೋ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾ, "ಯಾ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಕಾಯಸ್ಸ ಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧೀ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ४೦) ವೇದನಾದಯೋ ತಯೋ ಚೇತಸಿಕಾ ಖನ್ಧಾ "ಕಾಯೋ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ತತೋ ವಿಸೇಸನತ್ಥಂ **"ಕಾಯೇತಿ ರೂಪಕಾಯೇ"**ತಿ ಆಹ। **ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ತಸ್ಸೀಲತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕಾಯಂ ಅನುಪಸ್ಸನಸೀಲೋ"**ತಿ ಆಹ। **ಅನಿಚ್ಚತೋ ಅನುಪಸ್ಸತೀ**ತಿ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕಕಾಯಂ "ಅನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ ಅನುಪಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಏವ ಚಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಚಾಕಾರಮ್ಪಿ ಅನುಪಸ್ಸತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ಚಸ್ಸ ನಿಚ್ಚಗಾಹಸ್ಸ ವಿಸೇಸೋಪಿ ನ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ನೋ ನಿಚ್ಚತೋ"**ತಿ। ತಥಾ ಹೇಸ "ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಂ ಪಜಹತೀ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೨೮) ವುತ್ತೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಅನಿಚ್ಚತೋ ಏವ ಅನುಪಸ್ಸತೀತಿ ಏವಕಾರೋ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋತಿ ತೇನ ನಿವತ್ತಿತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ನೋ ನಿಚ್ಚತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಚೇತ್ಥ ದುಕ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾದಿನಿವತ್ತನಮಾಸಙ್ಕಿತಬ್ಬಂ ಪಟಿಯೋಗಿನಿವತ್ತನಪರತ್ತಾ ಏವ-ಕಾರಸ್ಸ, ಉಪರಿ ದೇಸನಾಆರುಳ್ಹತ್ತಾ ಚ ತಾಸಂ। **ದುಕ್ಖತೋ ಅನುಪಸ್ಸತೀ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - ಅನಿಚ್ಚಸ್ಸ ದುಕ್ಖತ್ತಾ ತಮೇವ ಕಾಯಂ ದುಕ್ಖತೋ ಅನುಪಸ್ಸತಿ, ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನತ್ತತ್ತಾ ಅನತ್ತತೋ ಅನುಪಸ್ಸತೀತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಯಂ ಅನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನತ್ತಾ, ನ ತಂ ಅಭಿನನ್ದಿತಬ್ಬಂ, ಯಞ್ಚ ನ ಅಭಿನನ್ದಿತಬ್ಬಂ, ನ ತತ್ಥ ರಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "ಅನಿಚ್ಚತೋ ಅನುಪಸ್ಸತಿ, ನೋ ನಿಚ್ಚತೋ, ದುಕ್ಖತೋ ಅನುಪಸ್ಸತಿ, ನೋ ಸುಖತೋ, ಅನತ್ತತೋ ಅನುಪಸ್ಸತಿ, ನೋ ಅತ್ತತೋ, ನಿಬ್ಬಿನ್ದತಿ, ನೋ ನನ್ದತಿ, ವಿರಜ್ಜತಿ, ನೋ ರಜ್ಜತೀ"ತಿ। ಸೋ ಏವಂ ಅರಜ್ಜನ್ತೋ ರಾಗಂ **ನಿರೋಧೇತಿ, ನೋ ಸಮುದೇತಿ,** ಸಮುದಯಂ ನ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಚ **ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜತಿ, ನೋ ಆದಿಯತಿ।** ಅಯಞ್ಹಿ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಅನುಪಸ್ಸನಾ ತದಙ್ಗವಸೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಕಾಯತನ್ನಿಸ್ಸಯಖನ್ಧಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪರಿಚ್ಚಜನತೋ ಸಙ್ಖತದೋಸದಸ್ಸನೇನ ತಬ್ಬಿಪರೀತೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ ತನ್ನಿನ್ನತಾಯ ಪಕ್ಖನ್ದನತೋ "ಪರಿಚ್ಚಾಗಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ ಚೇವ ಪಕ್ಖನ್ದನಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ ಚಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖು ವುತ್ತನಯೇನ ಕಿಲೇಸೇ ಚ ಪರಿಚ್ಚಜತಿ, ನಿಬ್ಬಾನೇ ಚ ಪಕ್ಖನ್ದತಿ, ತಥಾಭೂತೋ ಚ ಪರಿಚ್ಚಜನವಸೇನ ಕಿಲೇಸೇ ನ ಆದಿಯತಿ, ನಾಪಿ ಅದೋಸದಸ್ಸಿತಾವಸೇನ ಸಙ್ಖತಾರಮ್ಮಣಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜತಿ, ನೋ ಆದಿಯತೀ"ತಿ। ಇದಾನಿ ನಿಸ್ಸಿತಾಹಿ ಅನುಪಸ್ಸನಾಹಿ ಯೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಹಾನಂ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅನಿಚ್ಚತೋ ಅನುಪಸ್ಸನ್ತೋ ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಂ ಪಜಹತೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಸಙ್ಖಾರಾ ನಿಚ್ಚಾತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಂ ವಿಪರೀತಸಞ್ಞಂ। ದಿಟ್ಠಿಚಿತ್ತವಿಪಲ್ಲಾಸಪಹಾನಮುಖೇನೇವ ಸಞ್ಞಾವಿಪಲ್ಲಾಸಪ್ಪಹಾನನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾಗಹಣಂ, ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ವಾ ತೇಸಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ನನ್ದಿ**ನ್ತಿ ಸಪ್ಪೀತಿಕತಣ್ಹಂ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ವಿಹರತೀತಿ ಇಮಿನಾ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಸಮಙ್ಗಿನೋ ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೋ ವುತ್ತೋತಿ ಆಹ - **"ಇರಿಯತೀ"**ತಿ, ಇರಿಯಾಪಥಂ ಪವತ್ತೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಅಭಿಬ್ಯಾಪನತೋ **"ತೀಸು ಭವೇಸೂ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಉಪ್ಪಜ್ಜನವಸೇನ ಪನ ಕಿಲೇಸಾ ಪರಿತ್ತಭೂಮಕಾ ಏವಾತಿ। ಯದಿಪಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಹಾನಂ ಆತಾಪನನ್ತಿ ತಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೇವ, ಆತಪ್ಪ-ಸದ್ದೋವಿಯ ಪನ ಆತಾಪ-ಸದ್ದೋಪಿ ವೀರಿಯೇ ಏವ ನಿರುಳ್ಹೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ವೀರಿಯಸ್ಸೇತಂ ನಾಮ"**ನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಪ್ಪಹಾನೇ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಅಬ್ಭುಸ್ಸಹನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಸ್ಸ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯಂ ತದಾತಾಪನನ್ತಿ ವೀರಿಯಮೇವ ತಥಾ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ಅಞ್ಞೇ ಧಮ್ಮಾ।

ಆತಾಪೀತಿ ಚಾಯಮೀಕಾರೋ ಪಸಂಸಾಯ, ಅತಿಸಯಸ್ಸ ವಾ ದೀಪಕೋತಿ ಆತಾಪೀಗಹಣೇನ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಸಮಙ್ಗಿತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಮ್ಮಾ ಸಮನ್ತತೋ ಸಾಮಞ್ಚ ಪಜಾನನ್ತೋ **ಸಮ್ಪಜಾನೋ,** ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸತೋ ವವತ್ಥಾನೇ ಅಞ್ಞಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸಿತಾಭಾವೇನ ಸಮ್ಮಾ ಅವಿಪರೀತಂ, ಸಬ್ಬಾಕಾರಪಜಾನನೇನ ಸಮನ್ತತೋ, ಉಪರೂಪರಿ ವಿಸೇಸಾವಹಭಾವೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಸಾಮಂ ಪಜಾನನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯದಿ ಪಞ್ಞಾಯ ಅನುಪಸ್ಸತಿ, ಕಥಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನತಾತಿ ಆಹ **"ನ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ತಸ್ಮಾ ಸತಿಯಾ ಲದ್ಧುಪಕಾರಾಯ ಏವ ಪಞ್ಞಾಯ ಏತ್ಥ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಕಾಯೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೋ ಭಿಕ್ಖು ಅನುಪಸ್ಸಕೋ, ತಸ್ಮಾ **"ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ"**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅನ್ತೋಸಙ್ಖೇಪೋ** ಅನ್ತೋಲೀನತಾ, ಕೋಸಜ್ಜನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಾಯಪರಿಗ್ಗಹೋತಿ** ಏತ್ಥ ಸೀಲವಿಸೋಧನಾದಿ ಗಣನಾದಿ ಉಗ್ಗಹಕೋಸಲ್ಲಾದಿ ಚ **ಉಪಾಯೋ,** ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯತೋ **ಅನುಪಾಯೋ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತೀ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಉಪಾಯಂ ನ ಪರಿಚ್ಚಜತಿ, ಅನುಪಾಯಞ್ಚ ನ ಉಪಾದಿಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿ...ಪೇ॰... ಅಸಮತ್ಥೋ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ತೇನಾತಿ** ಉಪಾಯಾನುಪಾಯಾನಂ ಪರಿಗ್ಗಹಪರಿವಜ್ಜನೇಸು ಅಪರಿಚ್ಚಾಗಾಪರಿಗ್ಗಹೇಸು ಚ ಅಸಮತ್ಥಭಾವೇನ। **ಅಸ್ಸ** ಯೋಗಿನೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಸತಿಯೇವೇತ್ಥ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ ವುತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾಸ್ಸ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ ವೀರಿಯಾದಯೋ ಅಙ್ಗನ್ತಿ ಆಹ - **"ಸಮ್ಪಯೋಗಙ್ಗಞ್ಚಸ್ಸ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ"**ತಿ। **ಅಙ್ಗ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಕಾರಣಪರಿಯಾಯೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸತಿಗ್ಗಹಣೇನೇವೇತ್ಥ** ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿಸ್ಸಪಿ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ತಸ್ಸಾ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೇ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ। ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಸತಿಸೀಸೇನಾಯಂ ದೇಸನಾ। ನ ಹಿ ಕೇವಲಾಯ ಸತಿಯಾ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ ಸಮ್ಭವತಿ, ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮೋ ವಾ, ನಾಪಿ ಕೇವಲಾ ಸತಿ ಪವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾಸ್ಸ ಝಾನದೇಸನಾಯಂ ಸವಿತಕ್ಕಾದಿವಚನಸ್ಸ ವಿಯ ಸಮ್ಪಯೋಗಙ್ಗದಸ್ಸನತಾತಿ ಅಙ್ಗ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅವಯವಪರಿಯಾಯತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ಪಹಾನಙ್ಗನ್ತಿ** "ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಪಹಾತಬ್ಬಙ್ಗಂ **ದಸ್ಸೇತುಂ।** ಯಸ್ಮಾ ಏತ್ಥ ಪುಬ್ಬಭಾಗಮಗ್ಗೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ನ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗೋ, ತಸ್ಮಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಮೇವ ವಿನಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತದಙ್ಗವಿನಯೇನ ವಾ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿನಯೇನ ವಾ"**ತಿ ಆಹ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಯೋಗಿನೋ। **ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ** ವೇದನಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ। ತೇಸಞ್ಹಿ ತತ್ಥ ಅನಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ **"ಅತ್ಥುದ್ಧಾರನಯೇನೇತಂ ವುತ್ತ"**ನ್ತಿ ಆಹ। **ಯಂ ಪನಾತಿ** ವಿಭಙ್ಗೇ, ವಿಭಙ್ಗಪಕರಣೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಏತ್ಥಾತಿ** "ಲೋಕೇ"ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಪದೇ, ತಾ ಚ ಲೋಕಿಯಾ ಏವ ಅನುಪಸ್ಸನಾ ನಾಮ ಸಮ್ಮಸನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ।

ದುಕ್ಖತೋತಿ ವಿಪರಿಣಾಮಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖತಾಹಿ ದುಕ್ಖಸಭಾವತೋ, ದುಕ್ಖಾತಿ ಅನುಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಯೋ ಸುಖಂ ದುಕ್ಖತೋ ಅದ್ದಾತಿ** ಯೋ ಭಿಕ್ಖು ಸುಖಂ ವೇದನಂ ವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖತಾಯ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಅದ್ದಕ್ಖಿ। **ದುಕ್ಖಮದ್ದಕ್ಖಿ ಸಲ್ಲತೋತಿ** ದುಕ್ಖವೇದನಂ ಪೀಳಾಜನನತೋ ಅನ್ತೋತುದನತೋ ದುನ್ನೀಹರಣತೋ ಚ ಸಲ್ಲನ್ತಿ ಅದ್ದಕ್ಖಿ ಪಸ್ಸಿ। **ಅದುಕ್ಖಮಸುಖನ್ತಿ** ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಂ। **ಸನ್ತನ್ತಿ** ಸುಖದುಕ್ಖಾನಂ ವಿಯ ಅನೋಳಾರಿಕತಾಯ ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ವೂಪಸನ್ತಸಭಾವತ್ತಾ ಚ ಸನ್ತಂ। **ಅನಿಚ್ಚತೋತಿ** ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವತೋ ಉದಯಬ್ಬಯವನ್ತತೋ ತಾವಕಾಲಿಕತೋ ನಿಚ್ಚಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ ಚ ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಯೋ ಅದ್ದಕ್ಖಿ। **ಸ ವೇ ಸಮ್ಮದ್ದಸೋ ಭಿಕ್ಖೂತಿ** ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ಏಕಂಸೇನ, ಪರಿಬ್ಯತ್ತಂ ವಾ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಮಾ ಪಸ್ಸನಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ದುಕ್ಖಾತಿಪೀತಿ ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖತಾಯ ದುಕ್ಖಾ ಇತಿಪಿ। **ಸಬ್ಬಂ ತಂ** ವೇದಯಿತಂ **ದುಕ್ಖಸ್ಮಿಂ** ಅನ್ತೋಗಧಂ ಪರಿಯಾಪನ್ನನ್ತಿ **ವದಾಮಿ** ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತೋ। **ಸುಖದುಕ್ಖತೋಪಿ ಚಾತಿ** ಸುಖಾದೀನಂ ಠಿತಿವಿಪರಿಣಾಮಞಾಣಸುಖತಾಯ ಚ ವಿಪರಿಣಾಮಟ್ಠಿತಿಅಞ್ಞಾಣದುಕ್ಖತಾಯ ಚ ವುತ್ತತ್ತಾ ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಸುಖತೋ ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಚ ದುಕ್ಖತೋ ಅನುಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸತ್ತ ಅನುಪಸ್ಸನಾ** ಹೇಟ್ಠಾ ಪಕಾಸಿತಾ ಏವ।

ಆರಮ್ಮಣಾ...ಪೇ॰... ಭೇದಾನನ್ತಿ ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣನಾನತ್ತಸ್ಸ ನೀಲಾದಿತಬ್ಭೇದಸ್ಸ, ಛನ್ದಾದಿಅಧಿಪತಿನಾನತ್ತಸ್ಸ ಹೀನಾದಿತಬ್ಭೇದಸ್ಸ, ಞಾಣಝಾನಾದಿಸಹಜಾತನಾನತ್ತಸ್ಸ ಸಸಙ್ಖಾರಿಕಾಸಙ್ಖಾರಿಕ-ಸವಿತಕ್ಕ-ಸವಿಚಾರಾದಿತಬ್ಭೇದಸ್ಸ, ಕಾಮಾವಚರಾದಿಭೂಮಿನಾನತ್ತಸ್ಸ, ಉಕ್ಕಟ್ಠಮಜ್ಝಿಮಾದಿತಬ್ಭೇದಸ್ಸ, ಕುಸಲಾದಿಕಮ್ಮನಾನತ್ತಸ್ಸ,

ದೇವಗತಿಸಂವತ್ತನಿಯತಾದಿತಬ್ಭೇದಸ್ಸ, ಕಣ್ಹಸುಕ್ಕವಿಪಾಕನಾನತ್ತಸ್ಸ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯತಾದಿತಬ್ಭೇದಸ್ಸ, ಪರಿತ್ತಭೂಮಕಾದಿಕಿರಿಯಾನಾನತ್ತಸ್ಸ, ತಿಹೇತುಕಾದಿತಬ್ಭೇದಸ್ಸ ವಸೇನ ಅನುಪಸ್ಸಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸವತ್ಥುಕಾವತ್ಥುಕಾದಿನಾನತ್ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲತ್ತಯಸಾಧಾರಣಾದಿತಬ್ಭೇದಸ್ಸ ಚ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸರಾಗಾದೀನನ್ತಿ ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಸುತ್ತೇ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೮೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೪) ಆಗತಾನಂ ಸರಾಗವೀತರಾಗಾದಿಭೇದಾನಂ। **ಸಲಕ್ಖಣ-ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಾನನ್ತಿ** ಫುಸನಾದಿತಂತಂಸಲಕ್ಖಣಾನಞ್ಚೇವ ಅನಿಚ್ಚತಾದಿಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಾನಞ್ಚ ವಸೇನಾತಿ ಯೋಜನಾ।

ಸುಞ್ಞತಧಮ್ಮಸ್ಸಾತಿ ಅನತ್ತತಾಸಙ್ಖಾತಸುಞ್ಞತಸಭಾವಸ್ಸ। "ಸಲಕ್ಖಣ-ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಾನ"ನ್ತಿ ಹಿ ಇಮಿನಾ ಯೋ ಇತೋ ಬಾಹಿರಕೇಹಿ ಸಾಮಿನಿವಾಸೀಕಾರಕವೇದಕಅಧಿಟ್ಠಾಯಕಭಾವೇನ ಪರಿಕಪ್ಪಿತೋ ಅತ್ತಾ, ತಸ್ಸ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ನಿಚ್ಚತಾ ಸುಖತಾ ವಿಯ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಅಭಾವೋ ವಿಭಾವಿತೋ। ನತ್ಥಿ ಏತೇಸಂ ಅತ್ತಾತಿ **ಅನತ್ತಾ,** ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಏಕಧಮ್ಮೋಪಿ ಅತ್ತಾ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ನ ಅತ್ತಾತಿಪಿ ಅನತ್ತಾತಿ ಅಯಂ ತೇಸಂ ಸುಞ್ಞತಧಮ್ಮೋ। ತಸ್ಸ ಸುಞ್ಞತಧಮ್ಮಸ್ಸ, ಯಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ** (ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೧) "ತಸ್ಮಿಂ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಸುಞ್ಞತವಾರದೇಸನಾ ವುತ್ತಾ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಅಮ್ಬಪಾಲಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಸತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೬೮. ಸರತೀತಿ **ಸತೋ**। ಅಯಂ ಪನ ನ ಯಾಯ ಕಾಯಚಿ ಸತಿಯಾ ಸತೋ, ಅಥ ಖೋ ಏದಿಸಾಯಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕಾಯಾದಿಅನುಪಸ್ಸನಾಸತಿಯಾ"**ತಿ ಆಹ। **ಚತುಸಮ್ಪಜಞ್ಞಪಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಸಮ್ಪಜಞ್ಞಪಞ್ಞಾಯ, ಅಭಿಕ್ಕಮನಂ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತನ್ತಿ ಆಹ - **"ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಂ ವುಚ್ಚತಿ ಗಮನ"**ನ್ತಿ। ತಥಾ ಪಟಿಕ್ಕಮನಂ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ - **"ಪಟಿಕ್ಕನ್ತಂ ನಿವತ್ತನ"**ನ್ತಿ। ನಿವತ್ತನಞ್ಚ ನಿವತ್ತಿಮತ್ತಂ, ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಪನ ಗಮನಂ ಗಮನಮೇವ। **ಕಾಯಂ ಅಭಿಹರನ್ತೋ** ಅಭಿಗಮನವಸೇನ ಕಾಯಂ ನಾಮೇನ್ತೋ। ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾಸಯನೇಸು ಯೋ ಗಮನಾದಿವಿಧಿನಾ ಕಾಯಸ್ಸ ಪುರತೋ ಅಭಿಹಾರೋ, ಸೋ ಅಭಿಕ್ಕಮೋ, ಪಚ್ಛತೋ ಅಪಹರಣಂ ಪಟಿಕ್ಕಮೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಠಾನೇಪೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಆಸನಸ್ಸಾ**ತಿ ಪೀಠಕಾದಿಆಸನಸ್ಸ। **ಪುರಿಮಅಙ್ಗಾಭಿಮುಖೋ**ತಿ ಅಟನಿಕಾದಿಪುರಿಮಾವಯವಾಭಿಮುಖೋ। **ಸಂಸರನ್ತೋ**ತಿ ಸಂಸಪ್ಪನ್ತೋ। **ಪಚ್ಛಾಸಂಸರನ್ತೋ**ತಿ ಪಟಿಆಸಪ್ಪನ್ತೋ। **ಏಸೇವ ನಯೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸರೀರಸ್ಸೇವ ಅಭಿಮುಖಸಂಸಪ್ಪನಪಟಿಆಸಪ್ಪನಾನಿ ನಿದಸ್ಸೇತಿ।

ಸಮ್ಮಾ ಪಜಾನನಂ **ಸಮ್ಪಜಾನಂ**। ತೇನ ಅತ್ತನಾ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಕರಣಸೀಲೋ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀತಿ ಆಹ - **"ಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚಕಾರೀ"**ತಿ। ಸಮ್ಪಜಾನಮೇವ ಹಿ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ। **ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಸ್ಸೇವ ವಾ ಕಾರೀ**ತಿ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಸ್ಸೇವ ಕರಣಸೀಲೋ। **ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಕರೋತೇವಾ**ತಿ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾದೀಸು ಅಸಮ್ಮೋಹಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ ಏವ, ಸಮ್ಪಜಾನಸ್ಸೇವ ವಾ ಕಾರೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ**।

ಧಮ್ಮತೋ ವಡ್ಢಿತಸಙ್ಖಾತೇನ ಸಹ ಅತ್ಥೇನ ವತ್ತತೀತಿ ಸಾತ್ಥಕಂ, ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾದಿ, ಸಾತ್ಥಕಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಾನನಂ **ಸಾತ್ಥಕಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ**। ಸಪ್ಪಾಯಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಉಪಕಾರಾವಹಸ್ಸ ಹಿತಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಾನನಂ **ಸಪ್ಪಾಯಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ**। ಅಭಿಕ್ಕಮಾದೀಸು ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಗೋಚರೇ, ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಚ ಪವತ್ತೇಸು ಅವಿಜಹಿತೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತೇ ಗೋಚರೇ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ **ಗೋಚರಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ**। ಅಭಿಕ್ಕಮಾದೀಸು ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನಮೇವ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ **ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ**। **ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ**ತಿ ತುಲಯಿತ್ವಾ ತೀರೇತ್ವಾ, ಪಟಿಸಙ್ಖಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಙ್ಘದಸ್ಸನೇನೇವ** ಉಪೋಸಥಪವಾರಣಾದಿಅತ್ಥಂ ಗಮನಂ ಸಙ್ಗಹಿತಂ। **ಅಸುಭದಸ್ಸನಾದೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಕಸಿಣಪರಿಕಮ್ಮಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ **"ಚೇತಿಯಂ ದಿಸ್ವಾಪಿ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಾತೀ**ತಿ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೋ ಏಸೋ। ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನುಪ್ಪಾದನಮ್ಪಿ ಹಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ ವುದ್ಧಿ ಏವ।

ದಕ್ಖಿಣದ್ವಾರೇತಿ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣಸ್ಸ ದಕ್ಖಿಣದ್ವಾರೇ, ತಥಾ **ಪಚ್ಛಿಮದ್ವಾರೇತಿ**ಆದೀಸು। **ಅಭಯವಾಪಿ ಪಾಳಿಯ**ನ್ತಿ ಅಭಯವಾಪಿಯಾ ಪುರತ್ಥಿಮತೀರೇ।

ಬುದ್ಧವಂಸ-ಅರಿಯವಂಸ-ಚೇತಿಯವಂಸ-ದೀಪವಂಸಾದಿವಂಸಕಥನತೋ **ಮಹಾಅರಿಯವಂಸಭಾಣಕೋ** ಥೇರೋ। **ಪಞ್ಞಾಯನಟ್ಠಾನೇ**ತಿ ಚೇತಿಯಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಯನಟ್ಠಾನೇ। **ಏಕಪದುದ್ಧಾರೇ**ತಿ ಪದುದ್ಧಾರಪತಿಟ್ಠಾನಪರಿವತ್ತನಂ ಅಕತ್ವಾ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅವಟ್ಠಾನೇ। **ಕೇಚೀ**ತಿ ಅಭಯಗಿರಿವಾಸಿನೋ।

ತಸ್ಮಿಂ ಪನಾತಿ ಸಾತ್ಥಕಸಮ್ಪಜಞ್ಞವಸೇನ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಅತ್ಥೇಪಿ ಗಮನೇ। ಅತ್ಥೋ ನಾಮ ಧಮ್ಮತೋ ವಡ್ಢೀತಿ ಯಂ ಸಾತ್ಥಕನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ ಗಮನಂ, ತಂ ಸಪ್ಪಾಯಮೇವಾತಿ ಸಿಯಾ ಕಸ್ಸಚಿ ಆಸಙ್ಕಾತಿ ತನ್ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ **"ಚೇತಿಯದಸ್ಸನಂ ತಾವಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಚಿತ್ತಕಮ್ಮರೂಪಕಾನಿ ವಿಯಾ**ತಿ ಚಿತ್ತಕಮ್ಮಕತಾ ಪಟಿಮಾಯೋ ವಿಯ, ಯನ್ತಪಯೋಗೇನ ವಾ ವಿಚಿತ್ತಕಮ್ಮಾ ಪಟಿಮಾಯ ಸದಿಸಾ ಯನ್ತರೂಪಕಾ ವಿಯ। **ಅಸಮಪೇಕ್ಖನಂ** ಗೇಹಸ್ಸಿತಅಞ್ಞಾಣುಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅಯೋನಿಸೋ ಓಲೋಕನಾದಿ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ **"ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಬಾಲಸ್ಸ ಮೂಳ್ಹಸ್ಸ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೮)। ಹತ್ಥಿಆದಿಸಮ್ಮದ್ದೇನ **ಜೀವಿತನ್ತರಾಯೋ**। ವಿಸಭಾಗರೂಪದಸ್ಸನಾದಿನಾ **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತರಾಯೋ**।

ಪಬ್ಬಜಿತದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅನುವತ್ತನಕಥಾ ಆಚಿಣ್ಣಾ, ಅನನುವತ್ತನಕಥಾ ಪನ ತಸ್ಸಾ ಅಪರಾ ದುತಿಯಾ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - **"ದ್ವೇ ಕಥಾ ನಾಮ ನ ಕಥಿತಪುಬ್ಬಾ"**ತಿ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ "ಸಚೇ ಪನಾ"ತಿಆದಿಕಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವುತ್ತಾಕಾರಂ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ, ನ "ಪುರಿಸಸ್ಸ ಮಾತುಗಾಮಾಸುಭ"ನ್ತಿಆದಿಕಂ ವುಚ್ಚಮಾನಂ।

ಯೋಗಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನತಾಯ ಭಾವನಾಯ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **"ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತಂ ಗೋಚರ"**ನ್ತಿ। **ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ಯಥಾ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಉಗ್ಗಹಕೋಸಲ್ಲಸ್ಸ ಸಮ್ಪಾದನವಸೇನ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ।

ಹರತೀತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪವತ್ತೇತಿ, ಯಾವ ಪಿಣ್ಡಪಾತಪಟಿಕ್ಕಮಾ ಅನುಯುಞ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ಪಚ್ಚಾಹರತೀ**ತಿ ಆಹಾರೂಪಭೋಗತೋ ಯಾವ ದಿವಾಟ್ಠಾನುಪಸಙ್ಕಮನಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನ ಪಟಿನೇತಿ। **ಸಮಾದಾಯ ವತ್ತತಿ** ಸಮ್ಮಾ ಆದಿಯಿತ್ವಾ ತೇಸಂ ವತ್ತಾನಂ ಪರಿಪೂರಣವಸೇನ ವತ್ತತಿ। **ಸರೀರಪರಿಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಮುಖಧೋವನಾದಿಸರೀರಪಟಿಜಗ್ಗನಂ। **ದ್ವೇ ತಯೋ ಪಲ್ಲಙ್ಕೇ**ತಿ ದ್ವೇ ತಯೋ ನಿಸಜ್ಜಾವಾರೇ ದ್ವೇ ತೀಣಿ ಉಣ್ಹಾಸನಾನಿ। ತೇನಾಹ - **"ಉಸುಮಂ ಗಾಹಾಪೇನ್ತೋ"**ತಿ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನೇವಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮುಖೇನೇವ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಜಹನ್ತೋ ಏವ। ತೇನ "ಪತ್ತೋಪಿ ಅಚೇತನೋ"ತಿಆದಿನಾ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ, ಯಥಾಪರಿಹರಿಯಮಾನಂ ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಜಹಿತ್ವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತಥೇವಾ**ತಿ ತಿಕ್ಖತ್ತುಮೇವ। ಪರಿಭೋಗಚೇತಿಯತೋ ಸರೀರಚೇತಿಯಂ ಗರುತರನ್ತಿ ಕತ್ವಾ **"ಚೇತಿಯಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ"**ತಿ ಚೇತಿಯವನ್ದನಾಯ ಪಠಮಂ ಕರಣೀಯತಾ ವುತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ - "ಚೇತಿಯಂ ಬಾಧಯಮಾನಾ ಬೋಧಿಸಾಖಾ ಹರಿತಬ್ಬಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ಬುದ್ಧಗುಣಾನುಸ್ಸರಣವಸೇನೇವ ಬೋಧಿಞ್ಚ ಪಣಿಪಾತಕರಣನ್ತಿ ಆಹ - **"ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಾ ವಿಯ ನಿಪಚ್ಚಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ"**ತಿ। **ಗಾಮಸಮೀಪೇ**ತಿ ಗಾಮಸ್ಸ ಉಪಚಾರಟ್ಠಾನೇ।

ಜನಸಙ್ಗಹಣತ್ಥನ್ತಿ "ಮಯಿ ಅಕಥೇನ್ತೇ ಏತೇಸಂ ಕೋ ಕಥೇಸ್ಸತೀ"ತಿ ಧಮ್ಮಾನುಗ್ಗಹೇನ ಜನಸಙ್ಗಹಣತ್ಥಂ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ "ಧಮ್ಮಕಥಾ ನಾಮ ಕಥೇತಬ್ಬಾ ಏವಾ"ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ ವದನ್ತಿ, ಯಸ್ಮಾ ಚ ಧಮ್ಮಕಥಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಿನಿಮುತ್ತಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನೇವಾ**ತಿ ಅತ್ತನಾ ಪರಿಹರಿಯಮಾನಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಜಹನ್ತೋ ತದನುಗುಣಂಯೇವ ಧಮ್ಮಕಥಂ ಕಥೇತ್ವಾ। **ಅನುಮೋದನಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ "ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನೇವಾ"ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ಸಮ್ಪತ್ತಪರಿಚ್ಛೇದೇನೇವಾ**ತಿ ಪರಿಚಿತೋ ಅಪರಿಚಿತೋತಿಆದಿವಿಭಾಗಂ ಅಕತ್ವಾ ಸಮ್ಪತ್ತಕೋಟಿಯಾ ಏವ, ಸಮಾಗಮಮತ್ತೇನೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭಯೇ**ತಿ ಪರಚಕ್ಕಾದಿಭಯೇ।

ಕಮ್ಮಜತೇಜೋತಿ ಗಹಣಿಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವೀಥಿಂ ನಾರೋಹತಿ** ಖುದಾಪರಿಸ್ಸಮೇನ ಕಿಲನ್ತಕಾಯತ್ತಾ ಸಮಾಧಾನಾಭಾವತೋ। **ಅವಸೇಸಟ್ಠಾನೇ**ತಿ ಯಾಗುಯಾ ಅಗ್ಗಹಿತಟ್ಠಾನೇ। **ಪೋಙ್ಖಾನುಪೋಙ್ಖ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನುಪಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಅವಿಚ್ಛೇದ-ದಸ್ಸನಮೇತಂ, ಯಥಾ ಪೋಙ್ಖಾನುಪೋಙ್ಖಂ ಪವತ್ತಾಯ ಸರಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅನವಿಚ್ಛೇದೋ, ಏವಮೇತಸ್ಸಪಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನುಪಟ್ಠಾನಸ್ಸಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ನಿಕ್ಖಿತ್ತಧುರೋ ಭಾವನಾನುಯೋಗೇ। ವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಪೂರಣೇನ **ಸಬ್ಬವತ್ತಾನಿ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ**। ಕಾಮೇ ಅವೀತರಾಗೋ ಹೋತಿ। ಕಾಯೇ ಅವೀತರಾಗೋ। ರೂಪೇ ಅವೀತರಾಗೋ। ಯಾವದತ್ಥಂ ಉದರಾವದೇಹಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಸೇಯ್ಯಸುಖಂ ಪಸ್ಸಸುಖಂ ಮಿದ್ಧಸುಖಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ವಿಹರತಿ। ಅಞ್ಞತರಂ ದೇವನಿಕಾಯಂ ಪಣಿಧಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೦; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೬) ಏವಂ ವುತ್ತಂ **ಪಞ್ಚವಿಧಚೇತೋವಿನಿಬನ್ಧಚಿತ್ತೋ। ಚರಿತ್ವಾ**ತಿ ಪವತ್ತಿತ್ವಾ।

ಗತಪಚ್ಚಾಗತಿಕವತ್ತವಸೇನಾತಿ ಭಾವನಾಸಹಿತಂಯೇವ ಭಿಕ್ಖಾಯ ಗತಪಚ್ಚಾಗತಂ ಗಮನಪಚ್ಚಾಗಮನಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಗತಪಚ್ಚಾಗತಿಕಂ, ತದೇವ ವತ್ತಂ, ತಸ್ಸ ವಸೇನ। ಅತ್ತನೋ ಹಿತಸುಖಂ ಕಾಮೇನ್ತಿ ಇಚ್ಛನ್ತೀತಿ **ಅತ್ತಕಾಮಾ,** ಧಮ್ಮಚ್ಛನ್ದವನ್ತೋ। "ಧಮ್ಮೋ"ತಿ ಹಿ ಹಿತಂ ತಂನಿಮಿತ್ತಕಞ್ಚ ಸುಖನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅತ್ತನಿಯತ್ತಾ ಅತ್ತಭಾವಪರಿಚ್ಛನ್ನತ್ತಾ ಚ ಅತ್ತಾ ನಾಮ ಧಮ್ಮೋ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - **"ಅತ್ತದೀಪಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಿಹರಥ ಅತ್ತಸರಣಾ"**ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೪೩)। ತಂ ಕಾಮೇನ್ತಿ ಇಚ್ಛನ್ತೀತಿ **ಅತ್ತಕಾಮಾ। ಉಸಭಂ** ನಾಮ ವೀಸತಿ ಯಟ್ಠಿಯೋ। **ತಾಯ ಸಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ತಾಯ ಪಾಸಾಣಸಞ್ಞಾಯ, "ಏತ್ತಕಂ ಠಾನಮಾಗತಾ"ತಿ ಜಾನನ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸೋ ಏವ ನಯೋ** ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖೂತಿಆದಿಕೋ ಯೋ ಠಾನೇ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ಏವ ನಿಸಜ್ಜಾಯಪಿ ನಯೋ। ಪಚ್ಛತೋ ಆಗಚ್ಛನ್ತಾನಂ ಛಿನ್ನಭತ್ತಭಾವಭಯೇನಪಿ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಂ ಪರಿಬ್ರೂಹೇತಿ।

ಮದ್ದನ್ತಾತಿ ಧಞ್ಞಕರಣಟ್ಠಾನೇ ಸಾಲಿಸೀಸಾನಿ ಮದ್ದನ್ತಾ। **ಮಹಾಪಧಾನಂ ಪೂಜೇಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಅತ್ಥಾಯ ಲೋಕನಾಥೇನ ಛ ವಸ್ಸಾನಿ ಕತಂ ದುಕ್ಕರಚರಿಯಂ ಏವಾಹಂ ಯಥಾಸತ್ತಿ ಪೂಜೇಸ್ಸಾಮೀತಿ। ಪಟಿಪತ್ತಿಪೂಜಾ ಹಿ ಸತ್ಥುಪೂಜಾ, ನ ಆಮಿಸಪೂಜಾತಿ। **ಠಾನಚಙ್ಕಮಮೇವಾ**ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾತಬ್ಬಇರಿಯಾಪಥಕಾಲವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ನ ಭೋಜನಾದಿಕಾಲೇಸು ಅವಸ್ಸಂ ಕಾತಬ್ಬನಿಸಜ್ಜಾಯ ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ।

ವೀಥಿಂ ಓತರಿತ್ವಾ ಇತೋ ಚಿತೋ ಅನೋಲೋಕೇತ್ವಾ ಪಠಮಮೇವ ವೀಥಿಯೋ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಾತಿ ಆಹ **"ವೀಥಿಯೋ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ"**ತಿ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುಚ್ಚತಿ - "ಪಾಸಾದಿಕೇನ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇನಾ"ತಿಆದಿ। ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥ ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ**ತಿಆದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ। **ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತ**ನ್ತಿ "ಯಾವದೇವ ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩; ೨.೨೪; ೩.೭೫; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೫೮; ೮.೯) ವುತ್ತೇಹಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಂ ಕತ್ವಾ। **ನೇವ ದವಾಯಾ**ತಿಆದಿ ಪನ ಪಟಿಕ್ಖೇಪದಸ್ಸನಂ।

ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ, ಯದಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನೋ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಇದಞ್ಚ ಯಥಾ ಹೇಟ್ಠಾ ತೀಸು ಠಾನೇಸು, ಏವಂ ಇತೋ ಪರೇಸು ಠಾನೇಸು ಉಪನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಯಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪದಾ ಕಪ್ಪಾನಂ ದ್ವೇ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ ತಜ್ಜಂ ಪುಞ್ಞಞಾಣಸಮ್ಭಾರಸಮ್ಭರಣಂ, ಸಾವಕಬೋಧಿಯಂ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾನಂ ಏಕಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ, ಮಹಾಸಾವಕಾನಂ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಮೇವ ತಜ್ಜಂ ಸಮ್ಭಾರಸಮ್ಭರಣಂ, ಇತರೇಸಂ ಅತೀತಾಸು ಜಾತೀಸು ವಿವಟ್ಟಸನ್ನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಂ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಂ ಕುಸಲಂ। **ಬಾಹಿಯೋ ದಾರುಚೀರಿಯೋ**ತಿ ಬಾಹಿಯವಿಸಯೇ ಜಾತಸಂವದ್ಧತಾಯ ಬಾಹಿಯೋ, ದಾರುಚೀರಪರಿಹರಣೇನ ದಾರುಚೀರಿಯೋತಿ ಲದ್ಧಸಮಞ್ಞೋ। ಸೋ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ "ತಸ್ಮಾತಿಹ ತೇ, ಬಾಹಿಯ, ಏವಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ - ದಿಟ್ಠೇ ದಿಟ್ಠಮತ್ತಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿವಸಪ್ಪವತ್ತೇನ (ಉದಾ॰ ೧೦) ಸಂಖಿತ್ತೇನೇವ ಓವಾದೇನ

ಖಿಪ್ಪತರಂ ವಿಸೇಸಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “**ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞೋ ವಾ ಹೋತಿ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಥೇರೋ ಬಾಹಿಯೋ ದಾರುಚೀರಿಯೋ**”ತಿ। ಏವಂ **ಮಹಾಪಞ್ಞೋ ವಾ**ತಿಆದೀಸು ಯಥಾರಹಂ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ।

ತನ್ತಿ ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನಂ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। **ಅತ್ತಾ ಅಭಿಕ್ಕಮ**ತೀತಿ ಇಮಿನಾ ಅನ್ಧಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹವಸೇನ ಅಭಿಕ್ಕಮೇ ಸಮ್ಮುಯ್ಹನಂ ದಸ್ಸೇತಿ, **ಅಹಂ ಅಭಿಕ್ಕಮಾಮೀ**ತಿ ಪನ ಇಮಿನಾ ಮಾನಗ್ಗಾಹವಸೇನ, ತದುಭಯಂ ಪನ ತಣ್ಹಾಯ ವಿನಾ ನ ಹೋತೀತಿ ತಣ್ಹಾಗ್ಗಾಹವಸೇನಪಿ ಸಮ್ಮುಯ್ಹನಂ ದಸ್ಸಿತಮೇವ ಹೋತಿ, “**ತಥಾ ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನ್ತೋ**”ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನಂ ಯೇನ ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗೇನ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಅಭಿಕ್ಕಮಾಮೀತಿ ಚಿತ್ತೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೇ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ಅನುಗತಾ ತೇಜೋಧಾತು ಉದ್ಧರಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ। ಉದ್ಧರಣಗತಿಕಾ ಹಿ ತೇಜೋಧಾತೂತಿ ಉದ್ಧರಣೇ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ತಸ್ಸಾ ಅನುಗತಭಾವೋ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಾಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮೇತ್ಥ ಧಾತೂನಂ ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಅಧಿಮತ್ತತಾ, ಇತರಾಸಞ್ಚ ಓಮತ್ತತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಏಕೇಕಪಾದುದ್ಧರಣೇ...ಪೇ॰... ಬಲವತಿಯೋ**”ತಿ ಆಹ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತೇಜೋಧಾತುಯಾ ಅನುಗತಾ ವಾಯೋಧಾತು ಅತಿಹರಣವೀತಿಹರಣಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ। ತಿರಿಯಗತಿಕಾಯ ಹಿ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ಅತಿಹರಣವೀತಿಹರಣೇಸು ಸಾತಿಸಯೋ ಬ್ಯಾಪಾರೋತಿ ತೇಜೋಧಾತುಯಾ ತಸ್ಸಾನುಗತಭಾವೋ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಾಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮೇತ್ಥ ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಅಧಿಮತ್ತತಾ, ಇತರಾಸಞ್ಚ ಓಮತ್ತತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ತಥಾ ಅತಿಹರಣವೀತಿಹರಣೇಸೂ**”ತಿ ಆಹ। ಸತಿಪಿ ಅನುಗಮನಾನುಗನ್ತಬ್ಬತಾವಿಸೇಸೇ ತೇಜೋಧಾತುವಾಯೋಧಾತುಭಾವಮತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ **ತಥಾ**-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ।

ತತ್ಥ ಅಕ್ಕನ್ತಟ್ಠಾನತೋ ಪಾದಸ್ಸ ಉಕ್ಖಿಪನಂ **ಉದ್ಧರಣಂ,** ಠಿತಟ್ಠಾನಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪುರತೋ ಹರಣಂ **ಅತಿಹರಣಂ**। ರುಕ್ಖಖಾಣುಆದಿಪರಿಹರಣತ್ಥಂ, ಪತಿಟ್ಠಿತಪಾದಘಟ್ಟನಪರಿಹರಣತ್ಥಂ ವಾ ಪಸ್ಸೇನ ಹರಣಂ **ವೀತಿಹರಣಂ**। ಯಾವ ಪತಿಟ್ಠಿತಪಾದೋ, ತಾವ ಆಹರಣಂ **ಅತಿಹರಣಂ,** ತತೋ ಪರಂ ಹರಣಂ **ವೀತಿಹರಣ**ನ್ತಿ ಅಯಂ ವಾ ಏತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಅನುಗತಾ ಆಪೋಧಾತು ವೋಸ್ಸಜ್ಜನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ। ಗರುತರಸಭಾವಾ ಹಿ ಆಪೋಧಾತೂತಿ ವೋಸ್ಸಜ್ಜನೇ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ತಸ್ಸಾನುಗತಭಾವೋ, ತಸ್ಮಾ ತಾಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮೇತ್ಥ ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಅಧಿಮತ್ತತಾ, ಇತರಾಸಞ್ಚ ಓಮತ್ತತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ “**ವೋಸ್ಸಜ್ಜನೇ...ಪೇ॰... ಬಲವತಿಯೋ**”ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಆಪೋಧಾತುಯಾ ಅನುಗತಾ ಪಥವೀಧಾತು ಸನ್ನಿಕ್ಖೇಪನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ। ಪತಿಟ್ಠಾಭಾವೇ ವಿಯ ಪತಿಟ್ಠಾಪನೇಪಿ ತಸ್ಸಾ ಸಾತಿಸಯಕಿಚ್ಚತ್ತಾ ಆಪೋಧಾತುಯಾ ತಸ್ಸಾ ಅನುಗತಭಾವೋ, ತಥಾ ಘಟ್ಟನಕಿರಿಯಾಯ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ವಸೇನ ಸನ್ನಿರುಮ್ಭನಸ್ಸ ಸಿಜ್ಝನತೋ ತತ್ರಾಪಿ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಆಪೋಧಾತುಅನುಗತಭಾವೋ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ - “**ತಥಾ ಸನ್ನಿಕ್ಖೇಪನಸನ್ನಿರುಮ್ಭನೇಸೂ**”ತಿ।

ತತ್ರಾತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅಭಿಕ್ಕಮನೇ, ತೇಸು ವಾ ವುತ್ತೇಸು ಉದ್ಧರಣಾದೀಸು ಛಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು। **ಉದ್ಧರಣೇ**ತಿ ಉದ್ಧರಣಕ್ಖಣೇ। **ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಉದ್ಧರಣಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ ರೂಪಧಮ್ಮಾ ತಂಸಮುಟ್ಠಾಪಕಾ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾ ಚ। **ಅತಿಹರಣಂ ನ ಪಾಪುಣನ್ತಿ** ಖಣಮತ್ತಾವಟ್ಠಾನತೋ। **ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವಾ**ತಿ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ। ನ ಹಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ದೇಸನ್ತರಸಙ್ಕಮನಂ ಅತ್ಥಿ। **ಪಬ್ಬಂ ಪಬ್ಬ**ನ್ತಿಆದಿ ಉದ್ಧರಣಾದಿಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಸನ್ಧಾಯ ಸಭಾಗಸನ್ತತಿವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅತಿಇತ್ತರೋ ಹಿ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಪವತ್ತಿಕ್ಖಣೋ, ಗಮನಸ್ಸಾದಾನಂ ದೇವಪುತ್ತಾನಂ ಹೇಟ್ಠುಪರಿಯಾಯೇನ ಪಟಿಮುಖಂ ಧಾವನ್ತಾನಂ ಸಿರಸಿ ಪಾದೇ ಚ ಬದ್ಧಖುರಧಾರಾಸಮಾಗಮತೋಪಿ ಸೀಘತರೋ। ಯಥಾ ತಿಲಾನಂ ಭಜ್ಜಿಯಮಾನಾನಂ ತಟತಟಾಯನೇನ ಭೇದೋ ಲಕ್ಖೀಯತಿ, ಏವಂ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೇನಾತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ “**ತಟತಟಾಯನ್ತಾ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಹಿ ಏಕನ್ತತೋ ಭಿಜ್ಜನ್ತೀತಿ।

ಸದ್ಧಿಂ ರೂಪೇನಾತಿ ಇದಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ನಿರೋಧೇನ ಸದ್ಧಿಂ ನಿರುಜ್ಝನಕರೂಪಧಮ್ಮವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಯಂ ತತೋ ಸತ್ತರಸಮಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಅಞ್ಞಥಾ ಯದಿ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ಸಮಾನಕ್ಖಣಾ ಸಿಯುಂ, “ರೂಪಂ

ಗರುಪರಿಣಾಮಂ ದನ್ಧನಿರೋಧ"ನ್ತಿಆದಿವಚನೇಹಿ ವಿರೋಧೋ ಸಿಯಾ। ತಥಾ - "ನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಞ್ಞಂ ಏಕಧಮ್ಮಮ್ಪಿ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮಿ, ಯಂ ಏವಂ ಲಹುಪರಿವತ್ತಂ, ಯಥಯಿದಂ ಚಿತ್ತ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೪೮) ಏವಮಾದಿಪಾಳಿಯಾ ಚ। ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಹಿ ಸಾರಮ್ಮಣಸಭಾವಾ ಯಥಾಬಲಂ ಅತ್ತನೋ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಭೂತಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇನ್ತಾಯೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ತೇಸಂ ತಂಸಭಾವನಿಪ್ಫತ್ತಿಅನನ್ತರಂ ನಿರೋಧೋ, ರೂಪಧಮ್ಮಾ ಪನ ಅನಾರಮ್ಮಣಾ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ತೇಸಂ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬಭಾವನಿಪ್ಫತ್ತಿ ಸೋಳಸಹಿ ಚಿತ್ತೇಹಿ ಹೋತೀತಿ ತಕ್ಖಣಾಯುಕತಾ ತೇಸಂ ಇಚ್ಛಿತಾ, ಲಹುಕವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸಯಸಙ್ಗತಿಮತ್ತಪಚ್ಚಯತಾಯ ತಿಣ್ಣಂ ಖನ್ಧಾನಂ, ವಿಸಯಸಙ್ಗತಿಮತ್ತತಾಯ ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಲಹುಪರಿವತ್ತಿತಾ, ದನ್ಧಮಹಾಭೂತಪಚ್ಚಯತಾಯ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ದನ್ಧಪರಿವತ್ತಿತಾ। ನಾನಾಧಾತುಯಾ ಯಥಾಭೂತಞಾಣಂ ಖೋ ಪನ ತಥಾಗತಸ್ಸೇವ, ತೇನ ಚ ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೋ ರೂಪಧಮ್ಮೋವ ವುತ್ತೋ, ಪಚ್ಛಾಜಾತಪಚ್ಚಯೋ ಚ ತಸ್ಸೇವಾತಿ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಾನಕ್ಖಣತಾ ನ ಯುಜ್ಜತೇವ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಞ್ಞಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇ ಚಿತ್ತಂ, ಅಞ್ಞಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ ಯಂ ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನಂ ಚಿತ್ತಂ, ತಂ ಅಞ್ಞಂ, ತಂ ಪನ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಂ ಅಪರಸ್ಸ ಅನನ್ತರಾದಿಪಚ್ಚಯೋ ಹುತ್ವಾ ಏವ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ ತಥಾಲದ್ಧಪಚ್ಚಯಂ ಅಞ್ಞಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇ ಚಿತ್ತಂ। ಯದಿ ಏವಂ ತೇಸಂ ಅನ್ತರೋ ಲಬ್ಭೇಯ್ಯಾತಿ, ನೋತಿ ಆಹ "**ಅವೀಚಿಮನುಪಬನ್ಧೋ**"ತಿ। ಯಥಾ ವೀಚಿ ಅನ್ತರೋ ನ ಲಬ್ಭತಿ, "ತದೇವೇತ"ನ್ತಿ ಅವಿಸೇಸವಿದೂ ಮಞ್ಞನ್ತಿ, ಏವಂ ಅನು ಅನು ಪಬನ್ಧೋ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೋ ರೂಪಸನ್ತಾನೋ ಚ **ನದೀಸೋತೋವ** ನದಿಯಂ ಉದಕಪ್ಪವಾಹೋ ವಿಯ **ವತ್ತತಿ**।

ಅಭಿಮುಖಂ ಲೋಕಿತಂ **ಆಲೋಕಿತ**ನ್ತಿ ಆಹ "**ಪುರತೋಪೇಕ್ಖನ**"ನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಯಂದಿಸಾಭಿಮುಖೋ ಗಚ್ಛತಿ ತಿಟ್ಠತಿ ನಿಸೀದತಿ ವಾ, ತದಭಿಮುಖಂ ಪೇಕ್ಖನಂ ಆಲೋಕಿತಂ , ತಸ್ಮಾ ತದನುಗತಂ ವಿದಿಸಾಲೋಕನಂ ವಿಲೋಕಿತನ್ತಿ ಆಹ "**ವಿಲೋಕಿತಂ ನಾಮ ಅನುದಿಸಾಪೇಕ್ಖನ**"ನ್ತಿ। ಸಮ್ಮಜ್ಜನಪರಿಭಣ್ಡಾದಿಕರಣೇ ಓಲೋಕಿತಸ್ಸ, ಉಲ್ಲೋಕಾಹರಣಾದೀಸು ಉಲ್ಲೋಕಿತಸ್ಸ, ಪಚ್ಛತೋ ಆಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಪರಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ಪರಿವಜ್ಜನಾದಿವಸೇನ ಅಪಲೋಕಿತಸ್ಸ ಚ ಸಿಯಾ ಸಮ್ಭವೋತಿ ಆಹ - "**ಇಮಿನಾ ವಾ ಮುಖೇನ ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ತಾನಿ ಗಹಿತಾನೇವಾ**"ತಿ।

ಕಾಯಸಕ್ಖಿನ್ತಿ ಕಾಯೇನ ಸಚ್ಛಿಕತವನ್ತಂ, ಪಚ್ಚಕ್ಖಕಾರಿನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋಹಾಯಸ್ಮಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಕಾಲೇ ಏವ "ಯಮೇವಾಹಂ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಅಗುತ್ತದ್ವಾರತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಾಸನೇ ಅನಭಿರತಿಆದಿವಿಪ್ಪಕಾರಂ ಪತ್ತೋ, ತಮೇವ ಸುಟ್ಠು ನಿಗ್ಗಹೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಉಸ್ಸಾಹಜಾತೋ ಬಲವಹಿರೋತ್ತಪ್ಪೋ, ತತ್ಥ ಚ ಕತಾಧಿಕಾರತ್ತಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೇ ಉಕ್ಕಂಸಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತೋ, ತೇನೇವ ನಂ ಸತ್ಥಾ - "ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಮ ಸಾವಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರಾನಂ ಯದಿದಂ ನನ್ದೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೦) ಏತದಗ್ಗೇ ಠಪೇಸಿ।

ಸಾತ್ಥಕತಾ ಚ ಸಪ್ಪಾಯತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ಆಲೋಕಿತವಿಲೋಕಿತಸ್ಸಾತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾವಿಜಹನಸ್ಸೇವ ಗೋಚರಸಮ್ಪಜಞ್ಞಭಾವತೋತಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಹೇತುಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ। **ಅತ್ತನೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಸೇನೇವ ಆಲೋಕನವಿಲೋಕನಂ ಕಾತಬ್ಬಂ,** ಖನ್ಧಾದಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೇಹಿ ಅಞ್ಞೋ ಉಪಾಯೋ ನ ಗವೇಸಿತಬ್ಬೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಯಸ್ಮಾ ಆಲೋಕಿತಾದಿಸಮಞ್ಞಾಪಿ ಧಮ್ಮಮತ್ತಸ್ಸೇವ ಪವತ್ತಿವಿಸೇಸೋ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಯಾಥಾವತೋ ಪಜಾನನಂ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಬ್ಭನ್ತರೇ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಚಿತ್ತಕಿರಿಯವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರವಸೇನಾ**ತಿ ಕಿರಿಯಮಯಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನವಾಯೋಧಾತುಯಾ ಚಲನಾಕಾರಪವತ್ತಿವಸೇನ। **ಅಧೋ ಸೀದತೀ**ತಿ ಥೋಕಂ ಓತರತಿ। **ಉದ್ಧಂ ಲಙ್ಘೇತೀ**ತಿ ಲಙ್ಘನ್ತಂ ವಿಯ ಉಪರಿ ಗಚ್ಛತಿ।

ಅಙ್ಗಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನನ್ತಿ ಪಧಾನಭೂತಂ ಅಙ್ಗಕಿಚ್ಚಂ ನಿಪ್ಫಾದೇನ್ತಂ, ಉಪಪತ್ತಿಭವಸ್ಸ ಸರೀರಂ ಹುತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಠಮಜವನೇಪಿ...ಪೇ॰... ಸತ್ತಮಜವನೇಪಿ ನ ಹೋತೀ**ತಿ ಇದಂ ಪಞ್ಚದ್ವಾರವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿಯಂ "ಇತ್ಥೀ ಪುರಿಸೋ"ತಿ ರಜ್ಜನಾದೀನಂ ಅಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಹಿ ಆವಜ್ಜನವೋಟ್ಠಬ್ಬನಾನಂ ಅಯೋನಿಸೋ ಆವಜ್ಜನವೋಟ್ಠಬ್ಬನವಸೇನ ಇಟ್ಠೇ ಇತ್ಥಿರೂಪಾದಿಮ್ಹಿ ಲೋಭಮತ್ತಂ, ಅನಿಟ್ಠೇ ಪಟಿಘಮತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಮನೋದ್ವಾರೇ ಪನ "ಇತ್ಥೀ ಪುರಿಸೋ"ತಿ ರಜ್ಜನಾದಿ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಜವನಂ ಮೂಲಂ, ಯಥಾವುತ್ತಂ ವಾ ಸಬ್ಬಂ ಭವಙ್ಗಾದಿ। ಏವಂ ಮನೋದ್ವಾರಜವನಸ್ಸ ಮೂಲಭೂತಧಮ್ಮಪರಿಜಾನನವಸೇನೇವ ಮೂಲಪರಿಞ್ಞಾ ವುತ್ತಾ, ಆಗನ್ತುಕತಾವಕಾಲಿಕತಾ ಪನ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಜವನಸ್ಸೇವ ಅಪುಬ್ಬಭಾವವಸೇನ ಚೇವ ಇತ್ತರಭಾವವಸೇನ ಚ ವುತ್ತಾ। **ಹೇಟ್ಠುಪರಿಯವಸೇನ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪತಿತೇಸೂ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಸ್ಸ ಉಪರಿಮಸ್ಸ ಚ ಅಪರಾಪರಂ ಭಙ್ಗಪ್ಪತ್ತಿಮಾಹ।

ತನ್ತಿ ಜವನಂ। ತಸ್ಸ ಜವನಸ್ಸ ನ ಯುತ್ತನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಆಗನ್ತುಕೋ** ಅಬ್ಭಾಗತೋ। ಉದಯಬ್ಬಯಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ತಾವತಕೋ ಕಾಲೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ತಾವಕಾಲಿಕಾನಿ**।

ಏತಂ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ। **ಸಮವಾಯೇ**ತಿ ಸಾಮಗ್ಗಿಯಂ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧವಸೇನ ಆಲೋಕನವಿಲೋಕನೇ ಪಞ್ಞಾಯಮಾನೇ ತಬ್ಬಿನಿಮುತ್ತೋ - **ಕೋ ಏಕೋ ಆಲೋಕೇತಿ, ಕೋ ವಿಲೋಕೇತಿ**। **ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ**ತಿ ಇದಂ ಸುತ್ತನ್ತನಯೇನ ಪರಿಯಾಯತೋ ವುತ್ತಂ। **ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯೋ**ತಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇತಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಮ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತಾದಿಪಚ್ಚಯಾನಮ್ಪಿ ಲಬ್ಭನತೋ।

ಕಾಲೇತಿ ಸಮಿಞ್ಜಿತುಂ ಯುತ್ತಕಾಲೇ **ಸಮಿಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ,** ತಥಾ ಪಸಾರೇತುಂ ಯುತ್ತಕಾಲೇ **ಪಸಾರೇನ್ತಸ್ಸ**। "**ಮಣಿಸಪ್ಪೋ** ನಾಮ ಏಕಾ ಸಪ್ಪಜಾತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಲಳನ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಪನಂ, ಲೀಳಾಕರಣಂ ವಾ।

ಉಣ್ಹಪಕತಿಕೋ ಪರಿಳಾಹಬಹುಲಕಾಯೋ। ಸೀಲಸ್ಸ ವಿದೂಸನೇನ ಅಹಿತಾವಹತ್ತಾ **ಮಿಚ್ಛಾಜೀವವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಅಸಪ್ಪಾಯಂ**। "**ಚೀವರಮ್ಪಿ ಅಚೇತನ**"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಚೀವರಸ್ಸ ವಿಯ ಕಾಯೋಪಿ ಅಚೇತನೋತಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಅತ್ತಸುಞ್ಞತಾವಿಭಾವನೇನ "**ಅಬ್ಭನ್ತರೇ**"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಪರಿದೀಪೇನ್ತೋ ಇತರೀತರಸನ್ತೋಸಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ "**ತಸ್ಮಾ**"ತಿಆದಿ।

ಚತುಪಞ್ಚಗಣ್ಠಿಕಾಹತೋತಿ ಆಹತಚತುಪಞ್ಚಗಣ್ಠಿಕೋ, ಚತುಪಞ್ಚಗಣ್ಠಿಕಾಹಿ ವಾ ಹತಸೋಭೋ।

ಅಟ್ಠವಿಧೋಪಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಅಟ್ಠವಿಧೋಪಿ ಪಯೋಜನವಿಸೇಸೋ। ಮಹಾಸಿವತ್ಥೇರವಾದವಸೇನ "ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವುತ್ತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ "**ನೇವ ದವಾಯಾತಿಆದಿನಾ ನಯೇನಾ**"ತಿ ಪನ ಇದಂ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಙ್ಗದಸ್ಸನಮುಖೇನ ಪಾಳಿ ಆಗತಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಪಥವೀಸನ್ಧಾರಕಜಲಸ್ಸ ತಂಸನ್ಧಾರಕವಾಯುನಾ ವಿಯ ಪರಿಭುತ್ತಸ್ಸ ಆಹಾರಸ್ಸ ವಾಯೋಧಾತುಯಾವ ಆಸಯೇ ಅವಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಆಹ - "**ವಾಯೋಧಾತುವಸೇನೇವ ತಿಟ್ಠತೀ**"ತಿ। **ಅತಿಹರತೀ**ತಿ ಯಾವ ಮುಖಾ ಅಭಿಹರತಿ। **ವೀತಿಹರತೀ**ತಿ ತತೋ ಕುಚ್ಛಿಯಂ ವಿಮಿಸ್ಸಂ ಕರೋನ್ತೋ ಹರತಿ। **ಅತಿಹರತೀ**ತಿ ವಾ ಮುಖದ್ವಾರಂ ಅತಿಕ್ಕಾಮೇನ್ತೋ ಹರತಿ। **ವೀತಿಹರತೀ**ತಿ ಕುಚ್ಛಿಗತಂ ಪಸ್ಸತೋ ಹರತಿ। **ಪರಿವತ್ತೇತೀ**ತಿ ಅಪರಾಪರಂ ಚಾರೇತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಆಹಾರಸ್ಸ ಧಾರಣಪರಿವತ್ತನಸಞ್ಚುಣ್ಣನವಿಸೋಸನಾನಿ ಪಥವೀಧಾತುಸಹಿತಾ ಏವ ವಾಯೋಧಾತು ಕರೋತಿ, ನ ಕೇವಲಾತಿ ತಾನಿ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಕಿಚ್ಚಭಾವೇನ ವುತ್ತಾನಿ, ಸಾ ಏವ ಧಾರಣಾದೀನಿ ಕಿಚ್ಚಾನಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಸಾಧಾರಣಾತಿ ವುತ್ತಾನಿ। **ಅಲ್ಲತ್ತಞ್ಚ ಅನುಪಾಲೇತೀ**ತಿ ಯಥಾ ವಾಯೋಧಾತುಆದೀಹಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ವಿಸೋಸನಂ ನ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಅನುಪಾಲೇತಿ ಅಲ್ಲಭಾವಂ। **ತೇಜೋಧಾತೂ**ತಿ ಗಹಣೀಸಙ್ಖಾತಾ ತೇಜೋಧಾತು। ಸಾ ಹಿ ಅನ್ತೋಪವಿಟ್ಠಂ ಆಹಾರಂ ಪರಿಪಾಚೇತಿ। **ಅಞ್ಜಸೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಆಹಾರಸ್ಸ ಪವಿಸನಾದೀನಂ ಮಗ್ಗೋ ಹೋತಿ। **ಆಭುಜತೀ**ತಿ

ಪರಿಯೇಸನವಸೇನ, ಅಜ್ಝೋಹರಣಜಿಣ್ಣಾಜಿಣ್ಣತಾದಿಪಟಿಸಂವೇದನವಸೇನ ಚ ಆವಜ್ಜೇತಿ, ವಿಜಾನಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂತಂವಿಜಾನನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತೋಯೇವ ಹಿ ಪಯೋಗೋ "ಸಮ್ಮಾಪಯೋಗೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ। ಯೇನ ಹಿ ಪಯೋಗೇನ ಪರಿಯೇಸನಾದಿ ನಿಪ್ಫಜ್ಜತಿ, ಸೋ ತಬ್ಬಿಸಯವಿಜಾನನಮ್ಪಿ ನಿಪ್ಫಾದೇತಿ ನಾಮ ತದವಿನಾಭಾವತೋ। ಅಥ ವಾ ಸಮ್ಮಾಪಯೋಗಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ **ಅನ್ವಾಯ** ಆಗಮ್ಮ **ಆಭುಜತಿ** ಸಮನ್ನಾಹರತಿ। ಆಭೋಗಪುಬ್ಬಕೋ ಹಿ ಸಬ್ಬೋಪಿ ವಿಞ್ಞಾಣಬ್ಯಾಪಾರೋತಿ ತಥಾ ವುತ್ತಂ।

ಗಮನತೋತಿ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರವಸೇನ ಗೋಚರಗಾಮಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಗಮನತೋ। **ಪರಿಯೇಸನತೋ**ತಿ ಗೋಚರಗಾಮೇ ಭಿಕ್ಖತ್ಥಂ ಆಹಿಣ್ಡನತೋ। **ಪರಿಭೋಗತೋ**ತಿ ಆಹಾರಸ್ಸ ಪರಿಭುಞ್ಜನತೋ। **ಆಸಯತೋ**ತಿ ಪಿತ್ತಾದಿಆಸಯತೋ। ಆಸಯತಿ ಏತ್ಥ ಏಕಜ್ಝಂ ಪವತ್ತಮಾನೋಪಿ ಕಮ್ಮಬಲವವತ್ಥಿತೋ ಹುತ್ವಾ ಮರಿಯಾದವಸೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಸಙ್ಕರತೋ ಸಯತಿ ತಿಟ್ಠತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಆಸಯೋ,** ಆಮಾಸಯಸ್ಸ ಉಪರಿ ತಿಟ್ಠನಕೋ ಪಿತ್ತಾದಿಕೋ। ಮರಿಯಾದತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಮಾಕಾರೋ। ನಿಧೇತಿ ಯಥಾಭುತ್ತೋ ಆಹಾರೋ ನಿಚಿತೋ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ನಿಧಾನಂ, ಆಮಾಸಯೋ, ತತೋ **ನಿಧಾನತೋ। ಅಪರಿಪಕ್ಕತೋ**ತಿ ಗಹಣೀಸಙ್ಖಾತೇನ ಕಮ್ಮಜತೇಜೇನ ಅವಿಪಕ್ಕತೋ। **ಪರಿಪಕ್ಕತೋ**ತಿ ಯಥಾಭುತ್ತಸ್ಸ ಆಹಾರಸ್ಸ ವಿಪಕ್ಕಭಾವತೋ। **ಫಲತೋ**ತಿ ನಿಪ್ಫತ್ತಿತೋ। **ನಿಸ್ಸನ್ದತೋ**ತಿ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ವಿಸ್ಸನ್ದನತೋ । **ಸಮ್ಮಕ್ಖನತೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಮಕ್ಖನತೋ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾಯ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೧.೨೯೪) ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಸರೀರತೋ ಸೇದಾ ಮುಚ್ಚನ್ತೀತಿ ವೇಗಸನ್ಧಾರಣೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಪರಿಳಾಹತೋ ಸರೀರತೋ ಸೇದಾ ಮುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಅಞ್ಞೇ ಚ ರೋಗಾ** ಕಣ್ಣಸೂಲಭಗನ್ದರಾದಯೋ। **ಅಟ್ಠಾನೇ**ತಿ ಮನುಸ್ಸಾಮನುಸ್ಸಪರಿಗ್ಗಹೇ ಅಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಖೇತ್ತದೇವಾಯತನಾದಿಕೇ। ಕುದ್ಧಾ ಹಿ ಮನುಸ್ಸಾ ಅಮನುಸ್ಸಾಪಿ ವಾ ಜೀವಿತಕ್ಖಯಂ ಪಾಪೇನ್ತಿ। ವಿಸ್ಸಟ್ಠತ್ತಾ **ನೇವ ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅತ್ತನೋ,** ಕಸ್ಸಚಿ ಅನಿಸ್ಸಜ್ಜಿತತ್ತಾ ಜಿಗುಚ್ಛನೀಯತ್ತಾ ಚ **ನ ಪರಸ್ಸ, ಉದಕತುಮ್ಬತೋ**ತಿ ವೇಳುನಾಳಿಆದಿಉದಕಭಾಜನತೋ। **ತನ್ತಿ** ಛಡ್ಡಿತಉದಕಂ।

ಏತ್ಥ ಚ ಏಕೋ ಇರಿಯಾಪಥೋ ದ್ವೀಸು ಠಾನೇಸು ಆಗತೋ, ಸೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅಭಿಕ್ಕಮಪಟಿಕ್ಕಮಗಹಣೇನ। "ಗಮನೇಪಿ ಪುರತೋ ಪಚ್ಛತೋ ಚ ಕಾಯಸ್ಸ ಅಭಿಹರಣಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಇಧ ಗಮನಮೇವ ಗಹಿತ"ನ್ತಿ ಅಪರೇ। ಯಸ್ಮಾ ಇಧ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಕಥಾಯಂ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಮೇವ ಧುರಂ, ತಸ್ಮಾ ಅನ್ತರನ್ತರೇ ಇರಿಯಾಪಥೇ ಪವತ್ತಾನಂ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ನಿರೋಧದಸ್ಸನವಸೇನ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರಿತಾ ಗಹಿತಾತಿ। ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾ ಪನ ಏವಂ ವದನ್ತಿ - ಏಕೋ ಹಿ ಭಿಕ್ಖು ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ, ಅಞ್ಞಂ ವಿತಕ್ಕೇನ್ತೋ ಗಚ್ಛತಿ, ಏಕೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾವ ಗಚ್ಛತಿ, ತಥಾ ಏಕೋ ತಿಟ್ಠನ್ತೋ, ನಿಸೀದನ್ತೋ, ಸಯನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ, ಅಞ್ಞಂ ವಿತಕ್ಕೇನ್ತೋ ಸಯತಿ, ಏಕೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾವ ಸಯತಿ। ಏತ್ತಕೇನ ಪನ ನ ಪಾಕಟಂ ಹೋತೀತಿ ಚಙ್ಕಮನೇನ ದೀಪೇನ್ತಿ। ಯೋ ಭಿಕ್ಖು ಚಙ್ಕಮನಂ ಓತರಿತ್ವಾ ಚಙ್ಕಮನಕೋಟಿಯಂ ಠಿತೋ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ - "ಪಾಚೀನಚಙ್ಕಮನಕೋಟಿಯಂ ಪವತ್ತಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ಪಚ್ಛಿಮಚಙ್ಕಮನಕೋಟಿಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ, ಪಚ್ಛಿಮಚಙ್ಕಮನಕೋಟಿಯಂ ಪವತ್ತಾಪಿ ಪಾಚೀನಚಙ್ಕಮನಕೋಟಿಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ, ಚಙ್ಕಮನಮಜ್ಝೇ ಪವತ್ತಾ ಉಭೋ ಕೋಟಿಯೋ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ, ಚಙ್ಕಮನೇ ಪವತ್ತಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ಠಾನಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ, ಠಾನೇ ಪವತ್ತಾ ನಿಸಜ್ಜಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ, ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಪವತ್ತಾ ಸಯನಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ"ತಿ, ಏವಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಏವ ಚಿತ್ತಂ ಭವಙ್ಗಂ ಓತಾರೇತಿ, ಉಟ್ಠಹನ್ತೋ ಪನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾವ ಉಟ್ಠಹತಿ। ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖು **ಗತಾದೀಸು ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ** ನಾಮ ಹೋತೀತಿ।

ಏವಮ್ಪಿ ಸುತ್ತೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಭೂತಂ ಹೋತಿ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಭೂತಂ ನ ಕಾತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ಯಾವ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಾವ ಚಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಠತ್ವಾ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಸಯಮಾನೋ ಏವಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಯತಿ - "ಕಾಯೋ ಅಚೇತನೋ ಮಞ್ಚೋ ಅಚೇತನೋ, ಕಾಯೋ ನ ಜಾನಾತಿ 'ಅಹಂ ಮಞ್ಚೇ ಸಯಿತೋ'ತಿ, ಮಞ್ಚೋಪಿ ನ ಜಾನಾತಿ 'ಮಯಿ ಕಾಯೋ ಸಯಿತೋ'ತಿ,

ಅಚೇತನೋ ಕಾಯೋ ಅಚೇತನೇ ಮಞ್ಚೇ ಸಯಿತೋ"ತಿ, ಏವಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಏವ ಚಿತ್ತಂ ಭವಙ್ಗಂ ಓತಾರೇತಿ, ಪಬುಜ್ಝನ್ತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾವ ಪಬುಜ್ಝತೀತಿ ಅಯಂ **ಸುತ್ತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ** ನಾಮ ಹೋತಿ। ಕಾಯಿಕಾದಿಕಿರಿಯಾನಿಬ್ಬತ್ತನೇನ ತಮ್ಮಯತ್ತಾ ಆವಜ್ಜನಕಿರಿಯಾನಿಬ್ಬತ್ತಕತ್ತಾ ಆವಜ್ಜನಕಿರಿಯಾಸಮುಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಚ ಜವನಂ, ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಾ ಛದ್ವಾರಪ್ಪವತ್ತಂ ಕಿರಿಯಾಮಯಪವತ್ತಂ ನಾಮ, ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಜಾಗರಿತಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ **ಜಾಗರಿತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ** ನಾಮ। ಅಪಿಚ ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ಛ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಕತ್ವಾ ಪಞ್ಚ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಜಗ್ಗನ್ತೋಪಿ **ಜಾಗರಿತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ** ನಾಮ ಹೋತೀತಿ।

ವಿಮುತ್ತಾಯತನಸೀಸೇ ಠತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋಪಿ ಬಾತ್ತಿಂಸತಿರಚ್ಛಾನಕಥಂ ಪಹಾಯ ದಸಕಥಾವತ್ಥುನಿಸ್ಸಿತಸಪ್ಪಾಯಕಥಂ ಕಥೇನ್ತೋಪಿ **ಭಾಸಿತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ** ನಾಮ ಹೋತಿ। ಅಟ್ಠತಿಂಸಾಯ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಚಿತ್ತರುಚಿಯಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಮನಸಿಕಾರಂ ಪವತ್ತೇನ್ತೋಪಿ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಂ ಸಮಾಪನ್ನೋಪಿ **ತುಣ್ಹೀಭಾವೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ** ನಾಮ। ದುತಿಯಞ್ಹಿ ಝಾನಂ ವಚೀಸಙ್ಖಾರಪ್ಪಹಾನತೋ ವಿಸೇಸತೋ ತುಣ್ಹೀಭಾವೋ ನಾಮಾತಿ। **ಓಟ್ಠೇ ಚಾತಿ**ಆದೀಸು **ಚ**-ಸದ್ದೇನ ಕಣ್ಠಸೀಸನಾಭಿಆದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ತದನುರೂಪಂ ಪಯೋಗ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಸಙ್ಖಾತಂ ಪಯೋಗಂ, ಯತೋ ಸಬ್ಬೇ ವಿಚಾರಾದಯೋ ನಿಪ್ಫಜ್ಜನ್ತಿ। **ಉಪಾದಾರೂಪಪವತ್ತಿಯಾತಿ** ವಿಞ್ಞತ್ತಿವಿಕಾರಸಹಿತಸದ್ದಾಯತನುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ। **ಏವ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ। ಸತ್ತಸುಪಿ ಠಾನೇಸು ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನವಸೇನ "**ಮಿಸ್ಸಕ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾಸತಿಯಾಪಿ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಿಅನುರೂಪತ್ತಾ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾನುರೂಪ**ಪುಬ್ಬಭಾಗಂ** ಸತ್ತಟ್ಠಾನಿಯಸ್ಸ ಏಕನ್ತಲೋಕಿಯತ್ತಾ।

ಸತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಭಿಕ್ಖುಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೬೯. ಯಸ್ಮಾ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು "ದೇಸೇತು ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಭಗವಾ ಸಂಖಿತ್ತೇನ ಧಮ್ಮ"ನ್ತಿ ಸಂಖಿತ್ತೇನ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಯಾಚಿ, ತಸ್ಸ ಸಂಖಿತ್ತರುಚಿಭಾವತೋ, ತಸ್ಮಾ ಸಂಖಿತ್ತೇನೇವ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತುಕಾಮೋ ಭಗವಾ "ತಸ್ಮಾತಿಹಾ"ತಿಆದಿಮಾಹಾತಿ ವುತ್ತಂ - "**ಯಸ್ಮಾ ಸಂಖಿತ್ತೇನ ದೇಸನಂ ಯಾಚಸಿ, ತಸ್ಮಾ**"ತಿ। ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾದಿಟ್ಠಿಕಸ್ಸೇವ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಗುಣವಿಸೇಸಾ ಇಜ್ಝನ್ತಿ, ನ ದಿಟ್ಠಿವಿಪನ್ನಸ್ಸ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ದಿಟ್ಠೀತಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾದಿಟ್ಠೀ**"ತಿ।

೪. ಸಾಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೭೦. ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೇ ಅಪಾಯದುಕ್ಖೇ ಅಪಾತನವಸೇನ ಧಾರಣಟ್ಠೇನ **ಧಮ್ಮೋ,** ಸಾಸನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ, ತದೇವ ತದಙ್ಗಾದಿವಸೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ವಿನಯನಟ್ಠೇನ **ವಿನಯೋತಿ** ಆಹ - "**ಧಮ್ಮೋತಿ ವಾ...ಪೇ॰... ನಾಮ**"ನ್ತಿ। ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮೇಹಿ ಅನಭಿಭೂತತಾಯ ಏಕೋ ಉದೇತೀತಿ ಏಕೋದೀತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ಸಮಾಧಿ ಭೂತೋ ಜಾತೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಏಕೋದಿಭೂತಾ**। ಏತ್ಥ ಚ **ಏಕೋದಿಭೂತಾತಿ** ಏತೇನ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಾವಹೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಕೋ ಸಮಾಧಿ ವುತ್ತೋ। **ಸಮಾಹಿತಾತಿ** ಏತೇನ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿ। **ಏಕಗ್ಗಚಿತ್ತಾತಿ** ಏತೇನ ಸುಭಾವಿತೋ ವಸಿಪ್ಪತ್ತೋ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿ ವುತ್ತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ನವಕಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಭಾವಿತಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗಾ**। ತೇ ಹಿ ಯಥಾಭೂತಞಾಣಾಯ ಭಾವಿತಾ। ಯಥಾಭೂತಞಾಣನ್ತಿ ಹಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ಖೀಣಾಸವೇಹಿ ಭಾವಿತಸತಿಪಟ್ಠಾನಾಪಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗಾ**। ತೇಸಞ್ಹಿ ಕತಕರಣೀಯಾನಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಾಯ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಾ, ಸೇಕ್ಖಾನಂ ಪನ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಾ ಪರಿಞ್ಞತ್ಥಾಯ ಪವತ್ತಾ ಲೋಕಿಯಾ, ಪರಿಜಾನನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಲೋಕುತ್ತರಾತಿ "**ಮಿಸ್ಸಕಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ।

೫. ಅಕುಸಲರಾಸಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೭೧. ಪಞ್ಚಮೇ **ಕೇವಲೋ**ತಿ ಕುಸಲಧಮ್ಮೇಹಿ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸೋ, ತತೋ ಏವ ಸಕಲೋ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೋ ಅನವಜ್ಜಟ್ಠೋ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

೬. ಸಕುಣಗ್ಘಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೭೨. ಪಾಕತಿಕಸಕುಣಕುಲೇಸು ಬಲವಭಾವತೋ ತೇಸಂ ಹನನತೋ **ಸಕುಣಗ್ಘಿ**। ಸೇನೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸೇನಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನ"**ನ್ತಿ, ಸೇನವಿಸೇಸೋ ಪನ ಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಆಮಿಸತ್ಥಾಯ ಪತ್ತತ್ತಾ **"ಲೋಭಸಾಹಸೇನ ಪತ್ತಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಲೋಭನಿಮಿತ್ತೇನ ಸಾಹಸಾಕಾರೇನ ಪತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಙ್ಗಲೇನ ಕಟ್ಠಂ ಕಸಿತಂ ನಙ್ಗಲಕಟ್ಠಂ, ತಂ ಕರೀಯತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ನಙ್ಗಲಕಟ್ಠಕರಣ**ನ್ತಿ ಆಹ - **"ಅಧುನಾ ಕಟ್ಠಂ ಖೇತ್ತಟ್ಠಾನ"**ನ್ತಿ। ಲೇಡ್ಡುಯೋ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಲೇಡ್ಡುಟ್ಠಾನಂ,** ಲೇಡ್ಡುನಿಮಿತ್ತಂ ಕಸಿತಟ್ಠಾನಂ। ವಜ್ಜತೀತಿ ವದಂ, ವಚನಂ। ಕುಚ್ಛಿತಂ ವದಂ ಅವದಂ। ಗರಹನೇ ಹಿ ಅಯಂ ಅ-ಕಾರೋ ಯಥಾ - "ಅಪುತ್ತೋ ಅಭರಿಯಾ"ತಿ। ಅವದಂ ಮಾನೇತೀತಿ **ಅವದಮಾನಾ,** ಅತ್ತನೋ ಬಲಮದೇನ ಲಾಪಂ ಅತಿಮಞ್ಞಿತ್ವಾ ವದನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನೇವಾಹ "ಗಚ್ಛ ಖೋ, ತ್ವಂ ಲಾಪ, ತತ್ರಪಿ ಮೇ ಗನ್ತ್ವಾ ನ ಮೋಕ್ಖಸೀ"ತಿ। ಯಂ ಪನ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಂ "ಅತ್ತನೋ ಬಲಸ್ಸ ಸುಟ್ಠು ವಣ್ಣಂ ವದಮಾನಾ"ತಿ, ತತ್ಥ ಅತ್ತತೋ ಆಪನ್ನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। "ವದಮಾನೋ"ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ಸಾರಮ್ಭವಸೇನ ಅವ್ಹಾಯನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ "ಏಹಿ ಖೋ ದಾನಿ ಸಕುಣಗ್ಘೀ"ತಿ। **ಸುಟ್ಠು ಠಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಜಿಯಾಮುತ್ತಸರಸ್ಸ ವಿಯ ಸೀಘಪಾತಯೋಗ್ಯತಾಕರಣೇನ ಉಭೋ ಪಕ್ಖೇ ಸಮ್ಮಾ ಠಪೇತ್ವಾ। **ಅಯ**ನ್ತಿ ಸಕುಣಗ್ಘಿ। **ಇತ್ವಾ**ತಿ ಯಥಾಭೂತದಸ್ಸನೇನ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣೇನ ಜಾನಿತ್ವಾ। **ಫಾಲೀಯಿತ್ಥಾ**ತಿ ಫಾಲಚ್ಛೇದತಿಖಿಣಸಿಖರೇ ಸುಕ್ಖಲೇಡ್ಡುಸ್ಮಿಂ ಭಿಜ್ಜಿತ್ಥ।

೭. ಮಕ್ಕಟಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೭೩. **ಸಞ್ಚಾರೋ**ತಿ ಸಞ್ಚರಣಂ। **ಲೇಪ**ನ್ತಿ ಸಿಲೇಸಸದಿಸಂ ಆಲೇಪನಂ। **ಕಾಜಸಿಕ್ಕಾ ವಿಯಾ**ತಿ ಕಾಜದಣ್ಡಕೇ ಓಲಗ್ಗೇತಬ್ಬಾ ಸಿಕ್ಕಾ ವಿಯ। ಅಪಿಚ ಚತಸ್ಸೋ ರಜ್ಜುಯೋ ಉಪರಿ ಬನ್ಧನಟ್ಠಾನಞ್ಚಾತಿ **ಪಞ್ಚಟ್ಠಾನಂ**। **ಓಡ್ಡಿತೋ**ತಿ ಓಲಮ್ಬಿತೋ। **ಥುನನ್ತೋ**ತಿ ನಿತ್ಥುನನ್ತೋ।

೮. ಸೂದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೭೪. ಆಹಾರಸಮ್ಪಾದನೇನ ತಂತಂಆಹಾರವತ್ಥುಗತೇ ಸೂದೇತಿ ಪಗ್ಘರೇತೀತಿ **ಸೂದೋ,** ಭತ್ತಕಾರಕೋ। ದಹರೇಹಿ ಮನಾಪತರಂ ಅಚ್ಚೇತಬ್ಬತೋ ಅತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬತೋ ಅಚ್ಚಯಾ, ಭೋಜನೇ ರಸವಿಸೇಸಾ, ತಸ್ಮಾ **ನಾನಚ್ಚಯೇಹೀ**ತಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರರಸವಿಸೇಸೇಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ನಾನಚ್ಚಯೇಹೀ"ತಿಆದಿ। ಅಗ್ಗೀಯತಿ ಅಸಙ್ಕರತೋ ವಿಭಜೀಯತೀತಿ ಅಗ್ಗೋ, ಅಮ್ಬಿಲಮೇವ ಅಗ್ಗೋ **ಅಮ್ಬಿಲಗ್ಗೋ**ತಿ ಆಹ - **"ಅಮ್ಬಿಲಗ್ಗೇಹೀತಿ ಅಮ್ಬಿಲಕೋಟ್ಠಾಸೇಹೀ"**ತಿ। ದಾತುಂ ಅಭಿಹರಿತಬ್ಬತಾಯ **ಅಭಿಹಾರಾ,** ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಾ। ತೇನಾಹ - **"ಅಭಿಹಟಾನಂ ದಾಯಾನ"**ನ್ತಿ। **ಇದಂ ಮೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅನುಲೋಮಂ**ವಾತಿ ಇದಂ ಮಮ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಏವಂ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಅನುಲೋಮಾವಸಾನಮೇವ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ। ಏವಂ ಪುನ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಉಸ್ಸಕ್ಕಿತ್ವಾ ವಿಸೇಸನಿಬ್ಬತ್ತನತ್ಥಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಏವಂ **ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ** ಬಾಲೋ ಅಬ್ಯತ್ತೋ, ಪಣ್ಡಿತೋ ಪನ ಸಕ್ಕೋತಿ। **ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಸ್ಸ। **ಪುಬ್ಬಭಾಗವಿಪಸ್ಸನಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾವ ಕಥಿತಾ** "ಸಕಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತೀ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ।

೯. ಗಿಲಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೭೫. ಪಾದಗಾಮೋತಿ ನಗರಸ್ಸ ಪದಸದಿಸೋ ಮಹನ್ತಗಾಮೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ವೇಸಾಲಿಯಂ ವಿಹರತಿ ವೇಳುವಗಾಮಕೇ"**ತಿ। ಅಹಿತನಿಸೇಧನ-ಹಿತನಿಯೋಜನ-ಬ್ಯಸನಪರಿಚ್ಚಜನ-ಲಕ್ಖಣೋ ಮಿತ್ತಭಾವೋ ಯೇಸು ಅತ್ಥಿ, ತೇ **ಮಿತ್ತಾ**। ಯೇ ಪನ ದಿಟ್ಠಮತ್ತಸಹಾಯಾ, ತೇ **ಸನ್ದಿಟ್ಠಾ**। ಯೇ ಸವಿಸೇಸಂ ಭತ್ತಿಮನ್ತೋ, ತೇ **ಸಮ್ಭತ್ತಾ**ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಮಿತ್ತಾತಿ ಮಿತ್ತಾವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಭಗವತೋ। ಪಞ್ಚಮಿಯಂ ಅಟ್ಠಮಿಯಂ ಚಾತುದ್ದಸಿಯಂ ಪಞ್ಚದಸಿಯನ್ತಿ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ ಚತ್ತಾರೋ ವಾರೇ ಕತ್ವಾ ಮಾಸಸ್ಸ **ಅಟ್ಠವಾರೇ**।

ವೇದನಾನಂ ಬಲವಭಾವೇನ **ಖರೋ ಫರುಸೋ** ಕಕ್ಖಳೋ। **ಆಬಾಧೋ**ತಿ ಪುಬ್ಬಕಮ್ಮಹೇತುತಾಯ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನೋ ಆಬಾಧೋ ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖತಾಸಙ್ಖಾತೋ ಸಬ್ಬಕಾಲಿಕತ್ತಾ ಸರೀರಸ್ಸ ಸಭಾಗರೋಗೋ ನಾಮ। ನಾಯಮೀದಿಸೋ ಆಬಾಧೋ, ಅಯಂ ಪನ ಬಹಲತರಬ್ಯಾಧಿತಾಯ **"ವಿಸಭಾಗರೋಗೋ"**ತಿ ವುತ್ತೋ। ಅನ್ತ-ಸದ್ದೋ ಸಮೀಪಪವತ್ತೋತಿ ಆಹ - **"ಮರಣನ್ತಂ ಮರಣಸನ್ತಿಕ"**ನ್ತಿ। **ವೇದನಾ...ಪೇ॰... ಅಕರೋನ್ತೋ** ಉಕ್ಕಂಸಗತಭಾವಿತಕಾಯಾದಿತಾಯ। **ಅಪೀಳಿಯಮಾನೋ**ತಿ ಅಪೀಳಿಯಮಾನೋ ವಿಯ। ಓವಾದಮೇವ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಅಪಲೋಕನನ್ತಿ ಆಹ - **"ಓವಾದಾನುಸಾಸನಿಂ ಅದತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ಪುಬ್ಬಭಾಗವೀರಿಯಂ** ನಾಮ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಪರಿಕಮ್ಮಭೂತವಿಪಸ್ಸನಾವೀರಿಯಂ। **ಜೀವಿತಮ್ಪಿ ಜೀವಿತಸಙ್ಖಾರೋ** ಪತಿತುಂ ಅದತ್ವಾ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಅಭಿಸಙ್ಖರಣತೋ।

"ಏತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಹಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಖಣಪರಿಚ್ಛೇದವತೀ ಸಮಾಪತ್ತಿ **ಖಣಿಕಸಮಾಪತ್ತಿ**। **ನಿಗ್ಗುಮ್ಬಂ ನಿಜ್ಜಟಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ರೂಪಸತ್ತಕಾರೂಪಸತ್ತಕವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಮಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಖಿಲವಿರಹೇನ ನಿಗ್ಗುಮ್ಬಂ, ಅಬ್ಯಾಕುಲತಾಯ ನಿಜ್ಜಟಂ ಕತ್ವಾ। **ಮಹಾವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನಾ**ತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸವಿಸೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರಿತಾನಂ ಅಟ್ಠಾರಸಾದೀನಂ ಮಹಾವಿಪಸ್ಸನಾನಂ ವಸೇನ ವಿಪಸ್ಸಿತ್ವಾ **ಸಮಾಪನ್ನಾ** ಯಾ **ಸಮಾಪತ್ತಿ, ಸಾ ಸುಟ್ಠು ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತಿ** ವೇದನಂ ಮಹಾಬಲವತಾಯ ಪುಬ್ಬಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ, ಮಹಾನುಭಾವತಾಯ ತಥಾಪವತ್ತಿತವಿಪಸ್ಸನಾವೀರಿಯಸ್ಸ। **ಯಥಾ ನಾಮಾ**ತಿಆದಿನಾ ತಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ವೇದನಾ**ತಿ ದುಕ್ಖವೇದನಾ। **ಚುದ್ದಸಹಾಕಾರೇಹೀ**ತಿ ತಸ್ಸೇವ ಸತ್ತಕದ್ವಯಸ್ಸ ವಸೇನ ವದತಿ। **ಸನ್ನೇತ್ವಾ**ತಿ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಸಮಾಪನ್ನಜ್ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿಸಮ್ಭೂತೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಪೀತಿಸಿನೇಹೇನ ತೇಮೇತ್ವಾ। **ಸಮಾಪತ್ತೀ**ತಿ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ।

ಗಿಲಾನಾ ವುಟ್ಠಿತೋತಿ ಗಿಲಾನಭಾವತೋ ವುಟ್ಠಿತೋ। ಸರೀರಸ್ಸ ಗರುಥದ್ಧಭಾವಪ್ಪತ್ತಿ ಮಧುರಕತಾತಿ ಆಹ - **"ಸಞ್ಜಾತಗರುಭಾವೋ ಸಞ್ಜಾತಥದ್ಧಭಾವೋ"**ತಿ। **ನಾನಾಕಾರತೋ**ತಿ ಪುರತ್ಥಿಮಾದಿಭೇದತೋ। **ಸತಿಪಟ್ಠಾನಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಅತ್ತನಾ ಭಾವಿಯಮಾನಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಧಮ್ಮಾ। **ಪಾಕಟಾ ನ ಹೋನ್ತಿ** ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಂ ಅಕಮ್ಮಞ್ಞತಾಯ। **ತನ್ತಿ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಾ ನ ಞಾಯನ್ತಿ।

ಅನನ್ತರಂ ಅಬಾಹಿರನ್ತಿ ಧಮ್ಮವಸೇನ ಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ಚ ಅನ್ತರಬಾಹಿರಂ ಅಕತ್ವಾ। **ಏತ್ತಕ**ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ವಿವರತಿ। **ದಹರಕಾಲೇ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ದಹರಕಾಲೇ। **ನ ಏವಂ ಹೋತೀ**ತಿ "ಅಹಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಪರಿಹರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿಆದಿಕೋ ಮಾನತಣ್ಹಾಮೂಲಕೋ ಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಾನಂ ಪವತ್ತಿಆಕಾರೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ನ ಹೋತಿ, ನತ್ಥೇವ ಪಗೇವ ತೇಸಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾತಿ ಆಹ - **"ಬೋಧಿಪಲ್ಲಙ್ಕೇಯೇವಾ"**ತಿಆದಿ। ಪಟಿಸಙ್ಖರಣೇನ ವೇಠೇನ ಮಿಸ್ಸಕೇನ। **ಮಞ್ಞೇ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಪಟಿಸಙ್ಖರಣಸಙ್ಖಾತೇನ ವೇಠಮಿಸ್ಸಕೇನ ವಿಯ ಜರಸಕಟಂ। **ಅರಹತ್ತಫಲವೇಠೇನಾ**ತಿ ಅರಹತ್ತಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಅತ್ಥಭಾವವೇಠೇನ।

ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ **"ಏಕಚ್ಚಾನಂ ವೇದನಾನನ್ತಿ ಲೋಕಿಯಾನಂ ವೇದನಾನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅತ್ತದೀಪಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಅತ್ತ**-ಸದ್ದೇನ ಧಮ್ಮೋ ಏವ ವುತ್ತೋ, ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವಿಭಾವಿತೋ ಏವ। **ನವವಿಧೋ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ**। ಸೋ ಹಿ ಚತೂಹಿ ಓಘೇಹಿ ಅನಜ್ಝೋತ್ಥರಣೀಯತೋ "ದೀಪೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ। **ತಮಅಗ್ಗೇ**ತಿ ತಮಯೋಗಾಭಾವೇನ ಸದೇವಕಸ್ಸ

ಲೋಕಸ್ಸ ಅಗ್ಗೇ। **ಸಬ್ಬೇಸನ್ತಿ** ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಿಕ್ಖಾಕಾಮಾನಂ। **ತೇ** "ಧಮ್ಮದೀಪಾ ವಿಹರಥಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ **ಚತುಸತಿಪಟ್ಠಾನಗೋಚರಾವ ಭಿಕ್ಖೂ ಅಗ್ಗೇ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ**।

೧೦. ಭಿಕ್ಖುನುಪಸ್ಸಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೭೬. **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಕಮ್ಮಿಕಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನುಯುತ್ತಾ। ವಿಸೇಸೇತೀತಿ **ವಿಸೇಸೋ,** ಅತಿಸಯೋ, ಸ್ವಾಯಂ ಪುಬ್ಬಾಪರವಿಸೇಸೋ ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಕಿಲೇಸಪರಿಳಾಹೋತಿ ಕಾಯೇ ಅಸುಭಾದಿವಸೇನ ಮನಸಿಕಾರಂ ಅದಹನ್ತಸ್ಸ ಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ವೀಥಿಯಂ ಅಪಟಿಪನ್ನತಾ ಸುಭಾದಿವಸೇನ ಕಾಯಾರಮ್ಮಣೋ ಕಿಲೇಸಪರಿಳಾಹೋ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ ತಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ **ಚೇತಸೋ ವಾ ಲೀನತ್ತಂ** ಹೋತಿ, ಗೋಚರಜ್ಝತ್ತತೋ **ಬಹಿದ್ಧಾ ಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಂ ವಿಕ್ಖಿಪತಿ। ಏವಂ ಕಿಲೇಸಪರಿಳಾಹೇ ಜಾ**ತಿಆದಿನಾ ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ಭಾವನಾನುಯೋಗಸ್ಸ ಕಿಲೇಸವತ್ಥುಭಾವಂ ಉಪಾದಾಯ ಸಮುಚ್ಚಯವಸೇನ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತೇ ಪರಿಳಾಹಲೀನತ್ತವಿಕ್ಖೇಪಾ ಏಕಜ್ಝಂ ನ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಾಳಿಯಂ "ಕಾಯಾರಮ್ಮಣೋ ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅನಿಯಮತ್ಥೋ ವಾ-ಸದ್ದೋ ಗಹಿತೋ। **ಕಿಲೇಸಾನುರಞ್ಜಿತೇನಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸವಿವಣ್ಣಿತಚಿತ್ತೇನ ಹುತ್ವಾ ನ ವತ್ತಿತಬ್ಬಂ। ಕಥಂ ಪನ ವತ್ತಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **"ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿದೇವಾ"**ತಿ। **ನ ಚ ವಿತಕ್ಕೇತಿ ನ ಚ ವಿಚಾರೇತೀ**ತಿ ಕಿಲೇಸಸಹಗತೇ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರೇ ನ ಪವತ್ತೇತಿ। **ಸುಖಿತೋ**ತಿ ಝಾನಸುಖೇನ ಸುಖಿತೋ।

ಇಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಭಾವನಾ ಪವತ್ತಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಯಸ್ಮಾ ಹಿ ಇಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ತಂ ಮೂಲಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಪನ್ಥೇ ಸತಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಗುಣಾದಿಅನುಸ್ಸರಣೇನ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ ಮೂಲಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವನಾ ಪವತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಪಣಿಧಾಯ ಭಾವನಾತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಟ್ಠಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಅಪ್ಪವತ್ತೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾದೀನಂ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ವಸೇನ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ ಸಮ್ಭವತಿ। ತೇನಾಹ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ। **ಸಾರೇನ್ತೋ ವಿಯಾ**ತಿ ರಥಂ ವಾಹಯನ್ತೋ ವಿಯ। ಸಮಪ್ಪಮಾಣತೋ ಅಟ್ಠಕಾದಿವಸೇನ **ಸುತಚ್ಛಿತಂ ಪಕ್ಖಿಪನ್ತೋ ವಿಯ।** ಸುಖೇನೇವ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಓಕಾಸಂ ಅದೇನ್ತೋ ಅನ್ತರಾ ಅಸಜ್ಜನ್ತೋ **ಅಲಗ್ಗನ್ತೋ।** ವಿಪಸ್ಸನಾಚಾರಸ್ಸ ಆರದ್ಧವುತ್ತಿತಂ ಅಪರಿಪನ್ಥತಞ್ಚ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಓಪಮ್ಮದ್ವಯಮಾಹ। **ಬ್ಯಾಭಙ್ಗಿಯಾ**ತಿ ಕಾಜದಣ್ಡೇನ। **ಕಿಲೇಸಪರಿಳಾಹಾದೀನ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸಪರಿಳಾಹಲೀನತ್ತವಿಕ್ಖೇಪಾನಂ।

ಗುಳಖಣ್ಡಾದೀನೀತಿ ಗುಳಖಣ್ಡಸಕ್ಖರಖಣ್ಡಾದೀನಿ ಉಚ್ಛುವಿಕಾರಭೂತಾನಿ। "ಕಾಯೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರಾಮೀ"ತಿಆದಿವಚನತೋ **"ಪುಬ್ಬಭಾಗವಿಪಸ್ಸನಾ ಕಥಿತಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಅಮ್ಬಪಾಲಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ನಾಲನ್ದವಗ್ಗೋ

೧. ನಾಲನ್ದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೭೮. ದುತಿಯವಗ್ಗೇ ಪಠಮಸುತ್ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ ತಂ ಲಙ್ಘಿತ್ವಾ **"ದುತಿಯೇ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಭಿಯ್ಯತರೋ ಅಭಿಞ್ಞಾತೋತಿ ಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಸೇಟ್ಠತರೋತಿ ಅಭಿಲಕ್ಖಿತೋ। **ಭಿಯ್ಯತರಾಭಿಞ್ಞೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು ಅಧಿಕತರಪಞ್ಞೋ। ತೇನಾಹ **"ಉತ್ತರಿತರಞಾಣೋ"**ತಿ। ಸಮ್ಮಾ ಅನವಸೇಸತೋ ಬುಜ್ಝತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಸಮ್ಬೋಧೀ**ತಿ ಆಹ – **"ಸಮ್ಬೋಧಿಯನ್ತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇ"**ತಿ। **ನಿಪ್ಪದೇಸಾ ಗಹಿತಾ**ತಿ ಅನವಸೇಸಾ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಗಹಿತಾ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಸಿದ್ಧಿಯಾವ ಭಗವತೋ

ಸಬ್ಬಗುಣಾನಂ ಸಿದ್ಧತ್ತಾ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಬುದ್ಧಾನಂ, ಅಥ ಖೋ ಅಗ್ಗಸಾವಕಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಮ್ಪಿ ತಂತಂಗುಣಸಮಿಜ್ಝನಂ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ದ್ವೇಪಿ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - **ಪಸನ್ನೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಸಾದಸ್ಸ ವತ್ತಮಾನತಾ ದೀಪಿತಾತಿ **ಉಪ್ಪನ್ನಸದ್ಧೋ**ತಿ ಇಮಿನಾಪಿ ಸದ್ಧಾಯ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನತಾ ಪಕಾಸಿತಾತಿ ಆಹ - "**ಏವಂ ಸದ್ದಹಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ**"ತಿ। ಅಭಿಜಾನಾತಿ ಅಭಿಮುಖಭಾವೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಅಭಿಞ್ಞೋ, ಭಿಯ್ಯೋ ಅಧಿಕೋ ಅಭಿಞ್ಞೋತಿ **ಭಿಯ್ಯೋಭಿಞ್ಞೋ**। ಸೋ ಏವ ಅತಿಸಯವಚನಿಚ್ಛಾವಸೇನ ಭಿಯ್ಯೋಭಿಞ್ಞತರೋತಿ ವುತ್ತೋತಿ ಆಹ - "**ಭಿಯ್ಯತರೋ ಅಭಿಞ್ಞಾತೋ**"ತಿ। ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ ಪನ ಅಭಿಜಾನಾತೀತಿ ಅಭಿಞ್ಞಾ, ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠಾ ಪಞ್ಞಾ। ಭಿಯ್ಯೋ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಭಿಯ್ಯೋಭಿಞ್ಞೋ, ಸೋ ಏವ ಅತಿಸಯವಚನಿಚ್ಛಾವಸೇನ **ಭಿಯ್ಯೋಭಿಞ್ಞತರೋ**। ಸ್ವಾಯಂ ಅಸ್ಸ ಅತಿಸಯೋ ಅಭಿಞ್ಞಾಯ ಭಿಯ್ಯೋಭಾವಕತೋತಿ ಆಹ - "**ಭಿಯ್ಯತರಾಭಿಞ್ಞೋ ವಾ**"ತಿ। ಸಮ್ಬುಜ್ಝತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಸಮ್ಬೋಧಿ,** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಞಾಣಞ್ಚ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಹಿ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಞಾಣಂ, ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ **ಸಮ್ಬೋಧಿ ನಾಮ**। ತತ್ಥ ಪಧಾನವಸೇನ ತದತ್ಥದಸ್ಸನೇ ಪಠಮವಿಕಪ್ಪೋ, ಪದಟ್ಠಾನವಸೇನ ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೋ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಞಾಣಸ್ಸೇವ ಗಹಣಂ, ನನು ಹೇಟ್ಠಿಮಾನಿಪಿ ಭಗವತೋ ಮಗ್ಗಞಾಣಾನಿ ಸವಾಸನಮೇವ ಯಥಾಸಕಂ ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಧಮನವಸೇನ ಪವತ್ತಾನಿ। ಸವಾಸನಪ್ಪಹಾನಞ್ಹಿ ಞೇಯ್ಯಾವರಣಪ್ಪಹಾನನ್ತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ತಂ ಪನ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಧಮನಸ್ಸ ವಿಪ್ಪಕತಭಾವತೋತಿ ಆಹ "**ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಞಾಣೇ ವಾ**"ತಿ। **ಸಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬಂ ಸಬ್ಬಂ।

ಖಾದನೀಯಾನಂ ಉಳಾರತಾ ಸಾತರಸಾನುಭಾವೇನಾತಿ ಆಹ "**ಮಧುರೇ ಆಗಚ್ಛತೀ**"ತಿ। ಪಸಂಸಾಯ ಉಳಾರತಾ ವಿಸಿಟ್ಠಭಾವೇನಾತಿ ಆಹ - "**ಸೇಟ್ಠೇ**"ತಿ। ಓಭಾಸಸ್ಸ ಉಳಾರತಾ ಮಹನ್ತಭಾವೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ - "**ವಿಪುಲೇ**"ತಿ। ಉಸಭಸ್ಸ ಅಯನ್ತಿ ಆಸಭೀ, ಇಧ ಪನ ಆಸಭೀ ವಿಯಾತಿ **ಆಸಭೀ**। ತೇನಾಹ - "**ಉಸಭಸ್ಸ ವಾಚಾಸದಿಸೀ**"ತಿ। ಯೇನ ಗುಣೇನ ಸಾ ತಂಸದಿಸಾ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಚಲಾ ಅಸಮ್ಪವೇಧೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯತೋ ಕುತೋಚಿ ಅನುಸ್ಸವನಂ **ಅನುಸ್ಸವೋ**। ವಿಜ್ಜಾಟ್ಠಾನಾದೀಸು ಕತಪರಿಚಯಾನಂ ಆಚರಿಯಾನಂ ತಂ ತಂ ಅತ್ಥಂ ಞಾಪೇನ್ತೀ ಪವೇಣೀ **ಆಚರಿಯಪರಮ್ಪರಾ**। ಕೇವಲಂ ಅತ್ತನೋ ಮತಿಯಾ "ಇತಿ ಕಿರ ಏವಂ ಕಿರಾ"ತಿ ಪರಿಕಪ್ಪನಾ **ಇತಿಕಿರಾ**। ಪಿಟಕಸ್ಸ ಗನ್ಥಸ್ಸ ಸಮ್ಪದಾನತೋ ಭೂತತೋ ತಸ್ಸ ಗಹಣಂ **ಪಿಟಕಸಮ್ಪದಾನಂ**। ಯಥಾಸುತಾನಂ ಅತ್ಥಾನಂ ಆಕಾರಸ್ಸ ಪರಿವಿತಕ್ಕನಂ **ಆಕಾರಪರಿವಿತಕ್ಕೋ**। ತಥೇವಸ್ಸ "ಏವಮೇತ"ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖಮನಂ **ದಿಟ್ಠಿನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿ**। ಆಗಮಾಧಿಗಮೇಹಿ ವಿನಾ ಕೇವಲಂ ಅನುಸ್ಸುತತೋ ತಕ್ಕಮಗ್ಗಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ತಕ್ಕನಂ **ತಕ್ಕೋ**। ಅನುಮಾನವಿಧಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಗಹಣಂ **ನಯಗ್ಗಾಹೋ**। ಯಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧವಿಸಯೇ ಠತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಅಯಂ ಥೇರಸ್ಸ ಚೋದನಾ ಥೇರಸ್ಸ ಚ ಸೋ ಅವಿಸಯೋ, ತಸ್ಮಾ "**ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಞಾಣೇನ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ವಿಯಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸೀಹನಾದೋ ವಿಯಾತಿ **ಸೀಹನಾದೋ**। ತಂಸದಿಸತಾ ಚಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠಭಾವೇನ, ಸೋ ಚೇತ್ಥ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಸೀಹನಾದೋ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಉನ್ನಾದಯನ್ತೇನಾ**ತಿ ಅಸನಿಸದಿಸಂ ಕರೋನ್ತೇನ।

ಅನುಯೋಗದಾಪನತ್ಥನ್ತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಸೋಧಾಪೇತುಂ। ವಿಮದ್ದಕ್ಖಮಞ್ಹಿ ಸೀಹನಾದಂ ನದನ್ತೋ ಅತ್ಥತೋ ಅನುಯೋಗಂ **ಸೋಧೇತಿ** ನಾಮ, ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ ಚ ನಂ **ಸೋಧಾಪೇತಿ** ನಾಮ। **ದಾತು**ನ್ತಿ ಸೋಧೇತುಂ। ಕೇಚಿ "ದಾನತ್ಥ"ನ್ತಿ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ, ತಂ ನ ಯುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಯೋ ಸೀಹದಾನಂ ನದತಿ, ಸೋ ಏವ ತತ್ಥ ಅನುಯೋಗಂ ದೇತೀತಿ ಯುಜ್ಜತಿ। **ನಿಘಂಸನ**ನ್ತಿ ವಿಮದ್ದನಂ। **ಧಮಮಾನ**ನ್ತಿ ತಾಪಯಮಾನಂ। ತಾಪನಞ್ಚೇತ್ಥ ಗಗ್ಗರಿಯಾ ಧಮ್ಮಾಪನಸೀಸೇನ ವದತಿ।

ಸಬ್ಬೇ ತೇತಿ ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅತೀತೇ ನಿರುದ್ಧೇ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇ। ತೇನೇತಂ ದಸ್ಸೇತಿ - ಯೇ ತೇ ಅಹೇಸುಂ ಅತೀತಮದ್ಧಾನಂ ತವ ಅಭಿನೀಹಾರತೋ ಓರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ, ತೇಸಂ ತಾವ ಸಾವಕಞಾಣಗೋಚರೇ ಧಮ್ಮೇ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನ್ತೋ ಮಾರಾದಯೋ ವಿಯ ಚ ಬುದ್ಧಾನಂ ಲೋಕಿಯಚಿತ್ತಾಚಾರಂ ತ್ವಂ ಜಾನೇಯ್ಯಾಸಿ। ಯೇ ಪನ ತೇ ಅಬ್ಭತೀತಾ, ತತೋ ಪರತೋ ಛಿನ್ನವಟುಮಾ ಛಿನ್ನಪಪಞ್ಚಾ ಪರಿಯಾದಿನ್ನವಟ್ಟಾ ಸಬ್ಬದುಕ್ಖವೀತಿವತ್ತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ, ತೇಸಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ತವ ಸಾವಕಞಾಣಸ್ಸ

ಅವಿಸಯಭೂತೇ ಧಮ್ಮೇ ಕಥಂ ಜಾನಿಸ್ಸಸೀತಿ। **ತೇನಾತಿ** ಸಮ್ಬೋಧಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪದಟ್ಠಾನೇನ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಞಾಣೇನ। **ಏವಂಸೀಲಾತಿ** ತಾದಿಸಸೀಲಾ। **ಸಮಾಧಿಪಕ್ಖಾತಿ** ಸಮಾಧಿ ಚ ಸಮಾಧಿಪಕ್ಖಾ ಚ ಸಮಾಧಿಪಕ್ಖಾ ಏಕದೇಸಸರೂಪೇಕಸೇಸನಯೇನ। ತತ್ಥ **ಸಮಾಧಿಪಕ್ಖಾತಿ** ವೀರಿಯಸತಿಯೋ ತದನುಗುಣಾ ಚ ಧಮ್ಮಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ । ಝಾನಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ವಿಹಾರವೋಹಾರೋ, ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಸಮಾಧಿಪ್ಪಧಾನಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಮಾಧಿಪಕ್ಖಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಗಹಿತತ್ತಾ ವಿಹಾರೋ ಗಹಿತೋ"**ತಿ।

ಯಥಾ ಪನ ಹೇಟ್ಠಾ ಗಹಿತಾಪಿ ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾ ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ವಿಮುತ್ತತ್ತಾ ವಿಮುಚ್ಚನ-ಸಙ್ಖಾತ-ಕಿಚ್ಚವಿಸೇಸ-ದಸ್ಸನವಸೇನ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಯಾಯೇನ ಪುನ ಗಹಿತಾ "ಏವಂವಿಮುತ್ತಾ"ತಿ, ಏವಂ ದಿಬ್ಬವಿಹಾರೋ ದಿಬ್ಬವಿಹಾರವಿಸೇಸದಸ್ಸನವಸೇನ ಪುನ ಗಹಿತೋ "ಏವಂವಿಹಾರೀ"ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಮಾಪತ್ತಿವಿಹಾರಾನಂ ವಸೇನೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ಯುಜ್ಜತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ವಿಮುತ್ತೀತಿ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ** ವಿಮುಚ್ಚಿತ್ಥಾತಿ ಕತ್ವಾ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧನ್ತೇತಿ** ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭನೋಸಾಪನೇನ। ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇಹಿ ನಿಸ್ಸಟತ್ತಾ ಅಸಂಸಟ್ಠತ್ತಾ ವಿಮುತ್ತತ್ತಾ ಚ **ನಿಸ್ಸರಣವಿಮುತ್ತಿ** ನಿಬ್ಬಾನಂ।

ಅನಾಗತಬುದ್ಧಾನಂ ಪನಾತಿ ಪನ-ಸದ್ದೋ ವಿಸೇಸತ್ಥಜೋತನೋ। ತೇನ ಅತೀತೇಸು ತಾವ ಖನ್ಧಾನಂ ಭೂತಪುಬ್ಬತ್ತಾ ತತ್ಥ ಸಿಯಾ ಞಾಣಸ್ಸ ಸವಿಸಯೇ ಗತಿ, ಅನಾಗತೇಸು ಪನ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಸಞ್ಜಾತೇಸು ಕಥನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಜೋತೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ಅನಾಗತಾಪೀ"**ತಿಆದಿ। **"ಅತ್ತನೋ ಚೇತಸಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ವಿದಿತಾ"**ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ? ನನು ಅತೀತಾನಾಗತೇ ಸತ್ತಾಹೇ ಏವ ಪವತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸಯೋ, ನ ತತೋ ಪರನ್ತಿ? ನಯಿದಂ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಕಿಚ್ಚವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಅಥ ಖೋ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಅನಾಗತಂಸಞಾಣಾನಂ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ನಾಯಂ ದೋಸೋ। **ವಿದಿತಟ್ಠಾನೇ ನ ಕರೋತಿ** ಸಿಕ್ಖಾಪದೇನೇವ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾ ಸೇತುಘಾತತೋ ಚ। ಕಥಂ ಪನ ಥೇರೋ ದ್ವಯಸಮ್ಭವೇ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಮೇವ ಅಕಾಸಿ, ನ ವಿಭಜ್ಜ ಬ್ಯಾಕಾಸೀತಿ ಆಹ **"ಥೇರೋ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ। ಪಾರಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ಮಿನೋತೀತಿ ಪಾರಮೀ, ಸಾ ಏವ ಞಾಣನ್ತಿ ಪಾರಮಿಞಾಣಂ, ಸಾವಕಾನಂ ಪಾರಮಿಞಾಣಂ **ಸಾವಕಪಾರಮಿಞಾಣಂ**। ತಸ್ಮಿಂ ಸಾವಕಾನಂ ಉಕ್ಕಂಸಪರಿಯನ್ತಗತೇ ಜಾನನೇ ನಾಯಮನುಯೋಗೋ, ಅಥ ಖೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯ ಜಾನನೇ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಸಾವಕಪಾರಮಿಞಾಣೇತಿ ಸಾವಕಪಾರಮಿಞಾಣವಿಸಯೇ"ತಿ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ, ತಥಾ ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ। **ಸೀಲ...ಪೇ॰... ಸಮತ್ಥನ್ತಿ** ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿಞಾಣಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಕಾರಣಾನಂ ಜಾನನಸಮತ್ಥಂ। ಬುದ್ಧಸೀಲಾದಯೋ ಹಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಪರೇಹಿ ಏತೇ ಬುದ್ಧಾತಿ ಜಾನನಸ್ಸ ಚ ಕಾರಣಂ।

ಅನುಮಾನಞಾಣಂ ವಿಯ ಸಂಸಯಟ್ಠಿತಂ ಅಹುತ್ವಾ ಇದಮಿದನ್ತಿ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ಞೇಯ್ಯಂ ಧಾರೇತಿ ನಿಚ್ಛಿನೋತೀತಿ **ಧಮ್ಮೋ,** ಪಚ್ಚಕ್ಖಞಾಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಞಾಣಸ್ಸಾ"**ತಿ। ಅನುಏತೀತಿ **ಅನ್ವಯೋತಿ** ಆಹ **"ಅನುಯೋಗಂ ಅನುಗನ್ತ್ವಾ"**ತಿ। ಪಚ್ಚಕ್ಖಸಿದ್ಧಞ್ಹಿ ಅತ್ಥಂ ಅನುಗನ್ತ್ವಾ ಅನುಮಾನಞಾಣಸ್ಸ ಪವತ್ತಿ "ದಿಟ್ಠೇನ ಅದಿಟ್ಠಸ್ಸ ಅನುಮಾನ"ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವಿದಿತೇ ವೇದಕಮ್ಪಿ ಞಾಣಂ ಅತ್ಥತೋ ವಿದಿತಮೇವ ಹೋತೀತಿ **"ಅನುಮಾನಞಾಣಂ ನಯಗ್ಗಾಹೋ ವಿದಿತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ವಿದಿತೋತಿ** ವಿದ್ಧೋ ಪಟಿಲದ್ಧೋ, ಅಧಿಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪ್ಪಮಾಣೋತಿ** ಅಪರಿಮಾಣೋ ಮಹಾವಿಸಯತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ಅಪರಿಯನ್ತೋ"**ತಿ। **ತೇನಾತಿ** ಅಪರಿಯನ್ತತ್ತಾ। **ತೇನ** ವಾ ಅಪರಿಯನ್ತೇನ ಞಾಣೇನ। ಏತೇನ ಥೇರೋ ಯಂ ಯಂ ಅನುಮೇಯ್ಯಮತ್ಥಂ ಞಾತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ತಸ್ಸ ಅಸಙ್ಗಮಪ್ಪಟಿಹತಂ ಅನುಮಾನಞಾಣಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ಸೋ ಇಮಿನಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಇಮಿನಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನ।

ಪಾಕಾರಸ್ಸ ಥಿರಭಾವಂ ಉದ್ಧಮುದ್ಧಂ ಆಪೇತೀತಿ **ಉದ್ದಾಪಂ,** ಪಾಕಾರಮೂಲಂ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಾಕಾರದ್ವಾರಬನ್ಧಪರಿಖಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪಚ್ಚನ್ತೇ ಭವಂ **ಪಚ್ಚನ್ತಿಮಂ**। ಪಣ್ಡಿತದೋವಾರಿಕಟ್ಠಾನಿಯಂ ಕತ್ವಾ ಥೇರೋ ಅತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಏಕದ್ವಾರನ್ತಿ ಕಸ್ಮಾ ಆಹಾ"**ತಿ ಚೋದನಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇಸಿ।

ಯಸ್ಸಾ ಪಞ್ಞಾಯ ವಸೇನ ಪುರಿಸೋ ಪಣ್ಡಿತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ಪಣ್ಡಿಚ್ಚನ್ತಿ ಆಹ - “**ಪಣ್ಡಿಚ್ಚೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ**”ತಿ। ತಂತಂಇತಿಕತ್ತಬ್ಬತಾಸು ಛೇಕಭಾವೋ ಬ್ಯತ್ತಭಾವೋ **ವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಂ।** ಮೇಧತಿ ಅಞ್ಞಾಣಂ ಹಿಂಸತಿ ವಿಧಮತೀತಿ ಮೇಧಾ, ಸಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಮೇಧಾವೀ।** ಠಾನೇ ಠಾನೇ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಏತಿಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ **ಠಾನುಪ್ಪತ್ತಿಕಾ,** ಠಾನಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಪಞ್ಞಾ। ಅನುಪರಿಯಾಯನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ಅನುಪರಿಯಾಯೋ, ಸೋ ಏವ ಪಥೋತಿ **ಅನುಪರಿಯಾಯಪಥೋ,** ಪರಿತೋ ಪಾಕಾರಸ್ಸ ಅನುಯಾಯನಮಗ್ಗೋ। ಪಾಕಾರಭಾಗಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಾ ಏತ್ಥಾತಿ **ಪಾಕಾರಸನ್ಧಿ,** ಪಾಕಾರಸ್ಸ ಫುಲ್ಲಿತಪದೇಸೋ। ಸೋ ಪನ ಹೇಟ್ಠಿಮನ್ತೇನ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಇಟ್ಠಕಾನಂ ವಿಗಮೇನ ಏವಂ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ - “**ದ್ವಿನ್ನಂ ಇಟ್ಠಕಾನಂ ಅಪಗತಟ್ಠಾನ**”ನ್ತಿ। **ಛಿನ್ನಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಛಿನ್ನಭಿನ್ನಪದೇಸಂ, ಛಿನ್ನಟ್ಠಾನಂ ವಾ। ತಞ್ಹಿ “ವಿವರ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಕಿಲಿಟ್ಠನ್ತಿ** ಮಲೀನಂ। **ಉಪತಾಪೇನ್ತೀತಿ** ಕಿಲೇಸಪರಿಳಾಹೇನ ಸನ್ತಾಪೇನ್ತಿ। **ವಿಬಾಧೇನ್ತೀತಿ** ಪೀಳೇನ್ತಿ। ಉಪ್ಪನ್ನಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ನೀವರಣೇಹಿ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕಾತಿ ಆಹ “**ಅನುಪ್ಪನ್ನಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತುಂ ನ ದೇನ್ತೀ**”ತಿ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಪಚ್ಚಯೂಪಘಾತೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತುಂ ಅಪ್ಪದಾನತೋ। **ಚತೂಸು ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಸು ಸುಟ್ಠು ಠಪಿತಚಿತ್ತಾತಿ** ಚತುಬ್ಬಿಧಾಯಪಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಾಯ ಸಮ್ಮದೇವ ಠಪಿತಚಿತ್ತಾ ಅಪ್ಪಿತಚಿತ್ತಾ। **ಯಥಾಸಭಾವೇನ ಭಾವೇತ್ವಾತಿ** ಯಾಥಾವತೋ ಸಮ್ಮದೇವ ಯಥಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಸಮುಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತಿ, ಏವಂ ಭಾವೇತ್ವಾ।

ಪುರಿಮನಯೇ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾನಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಚ ಮಿಸ್ಸಕಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ತತೋ ಅಞ್ಞಥಾ ವತ್ತುಂ “**ಅಪಿಚೇತ್ಥಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಮಿಸ್ಸಕಾತಿ** ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗವಸೇನ ಮಿಸ್ಸಕಾ। “ಚತೂಸು ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಸು ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಚಿತ್ತಾತಿ ಪಠಮಂ ವುತ್ತತ್ತಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಸು ವಿಪಸ್ಸನಂ ಗಹೇತ್ವಾ, ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ಯಥಾಭೂತಂ ಭಾವೇತ್ವಾತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಮಗ್ಗಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂಯೇವ ಚ ನೇಸಂ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯಬೋಜ್ಝಙ್ಗಭಾವತೋ ತೇಸು ಚ ಅಧಿಗತಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ಮಗ್ಗೋ ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾತಿ ಗಹಿತೇ ಸುನ್ದರೋ ಪಞ್ಹೋ ಭವೇಯ್ಯಾ”ತಿ **ಮಹಾಸಿವತ್ಥೇರೋ ಆಹ। ನ ಪನೇವಂ ಗಹಿತಂ** ಪೋರಾಣೇಹೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಇತೀತಿ** ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಪರಾಮಸನಂ। **ಥೇರೋತಿ** ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೋ।

ತತ್ಥಾತಿ ತೇಸು ಪಚ್ಚನ್ತನಗರಾದೀಸು। **ನಗರಂ ವಿಯ ನಿಬ್ಬಾನಂ** ತದತ್ಥಿಕೇಹಿ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬತೋ ಉಪಗತಾನಞ್ಚ ಪರಿಸ್ಸಯರಹಿತಸುಖಾಧಿಗಮಟ್ಠಾನತೋ। **ಪಾಕಾರೋ ವಿಯ ಸೀಲಂ** ತದುಪಗತಾನಂ ಪರಿತೋ ಆರಕ್ಖಭಾವತೋ। **ಅನುಪರಿಯಾಯಪಥೋ ವಿಯ ಹಿರೀ** ಸೀಲಪಾಕಾರಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ - “ಪರಿಯಾಯಪಥೋತಿ ಖೋ ಭಿಕ್ಖು ಹಿರಿಯಾ ಏತಂ ಅಧಿವಚನ”ನ್ತಿ। **ದ್ವಾರಂ ವಿಯ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ** ನಿಬ್ಬಾನನಗರಪ್ಪವೇಸನೇ ಅಞ್ಞಸಭಾವತೋ। **ಪಣ್ಡಿತದೋವಾರಿಕೋ ವಿಯ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ** ನಿಬ್ಬಾನನಗರಂ ಪವಿಟ್ಠಪವಿಸನಕಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣತೋ। **ದಿನ್ನೋತಿ** ದಾಪಿತೋ, ಸೋಧಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

೩. ಚುನ್ದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೭೯. ಪುಬ್ಬೇ ಸಾವತ್ಥಿತೋ ವೇಳುವಗಾಮಸ್ಸ ಗತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ “**ಆಗತಮಗ್ಗೇನೇವ ಪಟಿನಿವತ್ತನ್ತೋ**”ತಿ। **ಸತ್ತನ್ನನ್ತಿ** ಉಪಸೇನೋ, ರೇವತೋ, ಖದಿರವನಿಯೋ, ಚುನ್ದೋ, ಸಮಣುದ್ದೇಸೋ ಅಹನ್ತಿ ಚತುನ್ನಂ, ಚಾಲಾ, ಉಪಚಾಲಾ, ಸೀಸೂಪಚಾಲಾತಿ, ತಿಸ್ಸನ್ನನ್ತಿ ಇಮೇಸಂ ಸತ್ತನ್ನಂ ಅರಹನ್ತಾನಂ। **ನತ್ಥಿ ನು ಖೋತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ “ಓಲೋಕೇನ್ತೋ”ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಸೀಹಾವಲೋಕನಞಾಯೇನ। ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ಮೇ ವತ್ತಾರೋ ಹರಿತುಂ ನಾಸಕ್ಖೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಇದಂ ದಾನಿ ಪಚ್ಛಿಮದಸ್ಸನನ್ತಿ** ಭೂತಕಥನಮತ್ತಂ, ನ ತತ್ಥ ಸಾಲಯತಾದಸ್ಸನಂ ಯಥಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ವೇಸಾಲಿಯಾ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ನಾಗಾಪಲೋಕಿತಂ।

ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನವಸೇನೇವ ಇದ್ಧಿಭೇದದಸ್ಸನಂ **ಇದ್ಧಿವಿಕುಬ್ಬನಂ।** ಸೀಹಸ್ಸ ವಿಜಮ್ಭನಾದಿವಸೇನ ಕೀಳಿತ್ವಾ ನಾದಸದಿಸೀ ಅಯಂ ಧಮ್ಮಕಥಾತಿ ವುತ್ತಂ “**ಸೀಹವಿಕೀಳಿತೋ ಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯೋ**”ತಿ। **ಗಮನಕಾಲೋ ಮಯ್ಹನ್ತೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಇತಿ-**

ಸದ್ದೋ ಪರಿಸಮಾಪನೇ। ತೇನ ಥೇರೇನ ಯಥಾರಮ್ಭಸ್ಸ ವಚನಪಬನ್ಧಸ್ಸ ಸಮಾಪಿತಭಾವಂ ಜೋತೇತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏದಿಸೇಸು ಸಬ್ಬಟ್ಠಾನೇಸು। ಯುಗನ್ಧರಾದಯೋ **ಪರಿಭಣ್ಡಪಬ್ಬತಾ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನೇವಾ**ತಿ ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನ ಇವ। ಸ್ವಾಯಂ **ಇವ**-ಸದ್ದೋ ನ ಸಕ್ಕೋಮೀತಿ ಏತ್ಥ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬೋ।

ಪಟಿಪಾದೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ರಿತಕಾಯಂ ಪಟಿಪಾದೇಸ್ಸಾಮಿ। ಪತ್ಥನಾಕಾಲೇ ಅನೋಮದಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ವಚನಸುತಾನುಸಾರೇನ ಞಾಣೇನ ದಿಟ್ಠಮತ್ತತಂ ಸನ್ಧಾಯ "**ತಂ ಪರಮದಸ್ಸನ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಧಾರೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೀ** ಗುಣಸಾರಂ। **ಏಸ ಮಗ್ಗೋ**ತಿ ಏಸೋ ಜಾತಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಮರಣನಿಟ್ಠಿತೋ ಪನ್ಥೋ। ಪುನಪಿ **ಏವಂಭಾವಿನೋ ನಾಮ ಸಙ್ಖಾರಾ**ತಿ ಸಙ್ಖಾರಾ ನಾಮ ಏವಂಭಾವಿನೋ, ಮರಣಪರಿಯೋಸಾನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏತ್ತಕ**ನ್ತಿ ಏತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ। **ಸಙ್ಕಡ್ಢಿತ್ವಾ** ಸಂಹರಿತ್ವಾ। **ಮುಖಂ ಪಿಧಾಯಾ**ತಿ ಮುಖಂ ಛಾದೇತ್ವಾ। **ಅಗ್ಘಿಕಸತಾನೀ**ತಿ ಮಕುಳಙ್ಕುರಚೇತಿಯಸತಾನಿ।

ಪುರಿಮದಿವಸೇತಿ ಅತೀತದಿವಸೇ। ಯಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನೋ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತದಿವಸೇಯೇವ ಸತ್ಥು ಸಾವಕಸನ್ನಿಪಾತೋ ಅಹೋಸಿ, ತಸ್ಮಾ "**ಪೂರಿತಸಾವಕಸನ್ನಿಪಾತೋ ಏಸ ಭಿಕ್ಖೂ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಞ್ಚ ಜಾತಿಸತಾನೀ**ತಿ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ, ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇ ವಾ ಉಪಯೋಗವಚನಂ।

ಕಳೋಪಿಹತ್ಥೋತಿ ವಿಲೀವಮಯಭಾಜನಹತ್ಥೋ। "ಚಮ್ಮಮಯಭಾಜನಹತ್ಥೋ"ತಿ ಚ ವದನ್ತಿ। **ಪುರನ್ತರೇ**ತಿ ನಗರಮಜ್ಝೇ। **ವನೇ**ತಿ ಅರಞ್ಞೇ।

ಓಸಕ್ಕನಾಕಾರವಿರಹಿತೋತಿ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಸಙ್ಕೋಚಹೇತುವಿರಹಿತೋ। **ವಿಸಾರದೋ**ತಿ ಸಾರದವಿರಹಿತೋ। **ಧಮ್ಮೋಜ**ನ್ತಿ ಧಮ್ಮರಸಂ, ಓಜವನ್ತಂ ದೇಸನಾಧಮ್ಮನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಧಮ್ಮಭೋಗ**ನ್ತಿ ಧಮ್ಮಪರಿಭೋಗಂ, ಪರೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂವಿಭಜನವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಧಮ್ಮಸಮ್ಭೋಗನ್ತಿ ದೇಸನಾಧಮ್ಮಮೇವ ವದತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಉಭಯೇನಪಿ ಧಮ್ಮಪರಿಭೋಗೋವ ಕಥಿತೋ**"ತಿ।

ಪಿಯಾಯಿತಬ್ಬತೋ **ಪಿಯೇಹಿ**। ಮನಸ್ಸ ವಡ್ಢನತೋ **ಮನಾಪೇಹಿ। ಜಾತಿಯಾ**ತಿ ಖತ್ತಿಯಾದಿಜಾತಿಯಾ। **ನಾನಾಭಾವೋ** ಅಸಹಭಾವೋ ವಿಸುಂಭಾವೋ। **ಅಞ್ಞಥಾಭಾವೋ** ಅಞ್ಞಥತ್ತಂ। **ಸರೀರ**ನ್ತಿ ರೂಪಧಮ್ಮಕಾಯಸಙ್ಖಾತಂ ಸರೀರಂ। ರೂಪಕಾಯೇ ಹಿ ಭಿಜ್ಜನ್ತೇ ಭಿಜ್ಜನ್ತೇವ। **ಸೋ ಭಿಜ್ಜೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಸೋ ಮಹನ್ತತರೋ ಖನ್ಧೋ ಭಿಜ್ಜೇಯ್ಯ।

ದಕ್ಖಿಣದಿಸಂ ಗತೋತಿ ದಕ್ಖಿಣದಿಸಾಮುಖೇ ಪವತ್ತೋ। **ಮಹಾಖನ್ಧೋ ವಿಯಾ**ತಿ ಮಹನ್ತೋ ಸಾರವನ್ತೋ ಸಾಖಾಖನ್ಧೋ ವಿಯ। ಸಾಖಖನ್ಧಾ ಹಿ ದಿಸಾಭಿಮುಖಪವತ್ತಾಕಾರಾ, ಮೂಲಖನ್ಧೋ ಪನ ಉದ್ಧಮುಗ್ಗತೋ। **ಸೋಳಸನ್ನಂ ಪಞ್ಹಾನ**ನ್ತಿ ಸೋಳಸನ್ನಂ ಅಪರಾಪರಿಯಪವತ್ತನಿಯಾನಂ ಅತ್ಥಾನಂ। ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತೋ ಹಿ ಅತ್ಥೋ ಪಞ್ಹೋ।

೪-೫. ಉಕ್ಕಚೇಲಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೩೮೦-೩೮೧. **ಅಮಾವಸುಪೋಸಥೇ**ತಿ ಅಮಾವಸಿಉಪೋಸಥೇ, ಕಾಲಪಕ್ಖಉಪೋಸಥೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪುರಿಮನಯೇನೇವಾ**ತಿ ಅನನ್ತರಸುತ್ತೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ।

೬. ಉತ್ತಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೮೨. **ಮಚ್ಚುಧೇಯ್ಯಸ್ಸಾ**ತಿ ಮಚ್ಚುನೋ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ।

೮. ಬ್ರಹ್ಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೮೪. **ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ**ತಿ ಪಠಮಾಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಯಂ। **ಭಿಕ್ಖುಯೇವ ನತ್ಥಿ** ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಸ್ಸ ಅಪ್ಪವತ್ತಿತತ್ತಾ, **ಭಿಕ್ಖುಯೇವ** ಭಿಕ್ಖುಲಕ್ಖಣಯೋಗತೋ। ಏಕಕೋ ಮಗ್ಗೋ, ನ ದ್ವೇಧಾಪಥಭೂತೋತಿ ಏಕಮಗ್ಗೋ, ತಂ **ಏಕಮಗ್ಗಂ**। ಜಾತಿಯಾ ಖಯೋ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನ್ತಭೂತೋತಿ ಜಾತಿಕ್ಖಯನ್ತೋ, ನಿಬ್ಬಾನಂ, ತಂ ದಿಟ್ಠತ್ತಾ **ಜಾತಿಕ್ಖಯನ್ತದಸ್ಸೀ**ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

೯. ಸೇದಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೮೫. **ಅಯಂ ತಸ್ಸ ಲದ್ಧೀ**ತಿ ಅಯಂ ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ತಸ್ಸ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಲದ್ಧಿ। **ತತೋ ಅನಾಮೇನ್ತೋ**ತಿ ಯೇನ ವಂಸೋ ನಮತಿ, ತೇನ ಕಾಯಂ ಅನಾಮೇನ್ತೋ। ತಥಾ ನಮನ್ತೋ ಹಿ ಪತಿತ್ವಾ ಚುಣ್ಣವಿಚುಣ್ಣಂ ಹೋತಿ। **ತನ್ತಿ** ಕಾಯಂ, **ತಂ** ವಂಸಂ ವಾ। **ಆಕಡ್ಢೇನ್ತೋ ವಿಯಾ**ತಿ ನಮಿತಟ್ಠಾನತೋ ಪರಭಾಗೇನ ಆಕಡ್ಢೇನ್ತೋ ವಿಯ। **ಏಕತೋಭಾಗಿಯಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಸತಿಂ ಸೂಪಟ್ಠಿತಂ ಕತ್ವಾ ಓನತಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ। ತಥಾ ಕರಣಂ ಪನ ತಥಾ ವಾತೂಪತ್ಥಮ್ಭಗಾಹಾಪನೇನಾತಿ ಆಹ - “**ವಾತೂಪತ್ಥಮ್ಭಂ ಗಾಹಾಪೇತ್ವಾ**”ತಿ। ತಞ್ಚ ಸತಿಯಾ ತದತ್ಥಂ ಉಪಟ್ಠಾನೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ “**ಸತಿಂ ಸೂಪಟ್ಠಿತಂ ಕತ್ವಾ**”ತಿ। **ನಿಚ್ಚಲೋವ ನಿಸೀದನ್ತೋ** ಅನ್ತೇವಾಸೀ **ಆಚರಿಯಂ ರಕ್ಖತಿ,** ಏತ್ತಕಂ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಲದ್ಧಿವಸೇನ ವುತ್ತಂ। “**ಆಚರಿಯೋ ವಂಸಂ ಸುಗ್ಗಹಿತಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ**”ತಿಆದಿ ಸಬ್ಬಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

“**ಅತ್ತಾನಮೇವ ರಕ್ಖತೀ**”ತಿ ಇದಂ ಅತ್ತನೋ ರಕ್ಖಣಂ ಪಧಾನಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, **ನ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕ**ನ್ತಿ ಅವಧಾರಣಫಲಂ। ಅತ್ತರಕ್ಖಾಯ ಪನೇತ್ಥ ಸಿಜ್ಝಮಾನಾಯ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕರಕ್ಖಾಪಿ ಸಿದ್ಧಾ ಏವ ಹೋತೀತಿ। ದುತಿಯಪಕ್ಖೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸೋ ತತ್ಥ ಞಾಯೋ**ತಿ ಯಾ ಅತ್ತನೋ ಏವ ರಕ್ಖಾ, ಸಾ ಅತ್ಥತೋ ಪರರಕ್ಖಾಪಿ ಹೋತೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಞಾಯೋ ಯುತ್ತಪ್ಪಯೋಗೋ। **ಅನುವಡ್ಢಿಯಾ**ತಿ ಯಥಾವಡ್ಢಿತಸ್ಸ ಅನುಅನುವಡ್ಢಿಯಾ। ಏತೇನ ಪಟಿಲದ್ಧಸಮ್ಪಯುತ್ತಪಮೋದನಾಕಾರೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ಆಹ - “**ಸಪುಬ್ಬಭಾಗಾಯ ಮುದಿತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ**”ತಿ। **ಆಸೇವನಾಯಾ**ತಿಆದೀನಿ ಪದಾನಿ ಅನುದಯತಾಪರಿಯೋಸಾನಾನಿ (ಯಸ್ಮಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ ಸೇವನ್ತಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಂ ಅತ್ತನೋ ಚ ಪರಸ್ಸ ಚ ರಕ್ಖಣಂ ಪಕಾಸೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ) - “ಅತ್ತಾನಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ರಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ ಸೇವಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

೧೦. ಜನಪದಕಲ್ಯಾಣೀಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೮೬. **ಜನಪದಸ್ಮಿಂ ಕಲ್ಯಾಣೀ**ತಿ ಸಕಲಜನಪದೇ ಭದ್ದಾ ರೂಪಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಿಕ್ಖಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಸುನ್ದರಾ ಸೇಟ್ಠಾ। ರೂಪಸಮ್ಪತ್ತಿ ಚ ನಾಮ ಸಬ್ಬಸೋ ರೂಪದೋಸಾಭಾವೇನ ರೂಪಗುಣಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಹೋತೀತಿ ತದುಭಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಛಸರೀರದೋಸರಹಿತಾ ಪಞ್ಚಕಲ್ಯಾಣಸಮನ್ನಾಗತಾ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಂ ದುವಿಧಮ್ಪಿ ವಿವರನ್ತೋ “**ಸಾ ಹೀ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಪಞ್ಚಕಲ್ಯಾಣಸಮನ್ನಾಗತಾ**ತಿ ಪಞ್ಚವಿಧಸರೀರಗುಣಸಮ್ಪದಾಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾ। **ನಾತಿದೀಘಾ ನಾತಿರಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಮಾಣಮಜ್ಝಿಮಾ ದೀಘತರಪ್ಪಮಾಣಾ ನ ಹೋತಿ, ನ ಅತಿರಸ್ಸಾ, ಲಕುಣ್ಡಕರೂಪಾ ನ ಹೋತಿ। **ನಾತಿಕಿಸಾ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ಕಿಸಥದ್ಧಮಂಸಲೋಹಿತಾ ದಿಸ್ಸಮಾನಾ ಅಟ್ಠಿಸರೀರಾ ಜಾಲಸರೀರಾ ನ ಹೋತಿ। **ನಾತಿಥೂಲಾ**ತಿ ಭಾರಿಯಮಂಸಾ ಮಹೋದರಾ ನ ಹೋತಿ। **ನಾತಿಕಾಳಾ ನಾಚ್ಚೋದಾತಾ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ಕಾಳವಣ್ಣಾ ಝಾಮಙ್ಗಾರೋ ವಿಯ , ದಧಿತಕ್ಕಾದೀಹಿ ಪಮಜ್ಜಿತಮತ್ತಕಂಸಲೋಹವಣ್ಣಾ ನ ಹೋತಿ। ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ತಾದಿಸಿಯಾ ರೂಪಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವತೋ **ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾ ಮನುಸ್ಸವಣ್ಣಂ**। ಯಥಾ ಪಮಾಣಯುತ್ತಾ, ಏವಂ ಆರೋಹಪರಿಣಾಹಯೋಗತೋ ಚ ಪರೇಸಂ ಪಸಾದಾವಹಾ ನಾತಿದೀಘತಾದಯೋ। ಏವಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ದಿಬ್ಬರೂಪತಾಸಮ್ಪತ್ತೀಪೀತಿ ವುತ್ತಂ “**ಅಪ್ಪತ್ತಾ ದಿಬ್ಬವಣ್ಣ**”ನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ನಾತಿದೀಘನಾತಿರಸ್ಸತಾವಚನೇನ ಆರೋಹಸಮ್ಪತ್ತಿ ವುತ್ತಾ ಉಬ್ಬೇಧೇನ ಪಾಸಾದಿಕಭಾವತೋ। ಕಿಸಥೂಲದೋಸಾಭಾವವಚನೇನ ಪರಿಣಾಹಸಮ್ಪತ್ತಿ ವುತ್ತಾ। ಉಭಯೇನಪಿ ಸಣ್ಠಾನಸಮ್ಪದಾ ವಿಭಾವಿತಾ, ನಾತಿಕಾಳತಾವಚನೇನ ವಣ್ಣಸಮ್ಪತ್ತಿ ವುತ್ತಾ ವಿವಣ್ಣತಾಭಾವತೋ। **ಪಿಯಙ್ಗುಸಾಮಾ**ತಿ

ಪರಿಣತಪಿಯಙ್ಗುಪುಪ್ಫಸದಿಸಸರೀರನಿಭಾಸಾ। **ಮುಖಪರಿಯೋಸಾನ**ನ್ತಿ ಅಧರೋಟ್ಠಮಾಹ। **ಅಯಂ** ಯಥಾವುತ್ತಾ ಸರೀರವಣ್ಣಸಮ್ಪತ್ತಿ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಜನಪದಕಲ್ಯಾಣಿಯಾ। **ಛವಿಕಲ್ಯಾಣತಾ** ಛವಿಸಮ್ಪತ್ತಿಹೇತುಕತ್ತಾ ತಸ್ಸಾ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ನಖಾ ಏವ ಪತ್ತಸದಿಸತಾಯ **ನಖಪತ್ತಾನಿ**।

(**ಪಸಾವೋ** ಸರೀರಾವಯವೇನ ಇರಿಯನನ್ತಿ ಆಹ - "**ಪವತ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ**"ತಿ, ಪಸಾವೋ ಯಥಾಪರಿತಮೇವ ಕನತನ್ತಿ, ನ ಸಭಾವಸನ್ಧಾನಂ। ಯಥಾವಿಭಾವಸೇನ **ಉತ್ತಮಮೇವ ನಚ್ಚಂ ನಚ್ಚತಿ**। ತೇ ವಾ ವೀಸತಿಯಾಸೂತಿರಂ ಧಾನಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪವತ್ತಿಯಾ ಪವತ್ತಿಮಕತಮನ್ದತಾ ವಿಭಾವಸುಟತಸ್ಸ ಉತ್ತಮಮೇವ ಗೀತಞ್ಚ ಗಾಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।) [ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಪಾಠೋ ಅಸುದ್ಧೋ ದುಸ್ಸೋಧನೀಯೋ ಚ। ಸುದ್ಧಪಾಠೋ ಗವೇಸಿತಬ್ಬೋ।] **ಸಮತಿತ್ತಿಕೋ ತೇಲಪತ್ತೋ**ತಿ ಮುಖವತ್ತಿಸಮಂ ತೇಲಾನಂ ಪೂರಿತತ್ತಾ ಸಮತಿತ್ತಿಕಮುಖಂ ತೇಲಭಾಜನಂ। **ಅನ್ತರೇನ ಚ ಮಹಾಸಮಜ್ಜಂ ಅನ್ತರೇನ ಚ ಜನಪದಕಲ್ಯಾಣಿ**ನ್ತಿ ಜನಪದಕಲ್ಯಾಣಿಯಾ, ತಸ್ಸಾ ಚ ನಚ್ಚಗೀತಂ ಪೇಕ್ಖಿತುಂ ಸನ್ನಿಪತಿತಮಹಾಜನಸಮೂಹಸ್ಸ ಮಜ್ಝತೋ **ಪರಿಹರಿತಬ್ಬೋ** ನೇತಬ್ಬೋ। ನನ್ತಿ ತೇಲಂ। **ಆಹರೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯ। ತತ್ರಿದಂ ಓಪಮ್ಮಸಂಸನ್ದನಂ - ತೇಲಪತ್ತಂ ವಿಯ ಕಾಯಗತಾಸತಿ, ತಸ್ಸ ಪರಿಹರಣಪುಗ್ಗಲೋ ವಿಯ ವಿಪಸ್ಸಕೋ, ಜನಕಾಯಾ ವಿಯ ಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣಾನಿ, ಅಸಿಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಮನೋ, ತೇಲಸ್ಸ ಛಡ್ಡನಂ ವಿಯ ಕಿಲೇಸುಪ್ಪಾದನಂ, ಸೀಸಪಾತನಂ ವಿಯ ಅರಿಯಮಗ್ಗಞಾಣಸೀಸಾನುಪ್ಪತ್ತಿ। "ಕಾಯಗತಾ ಸತಿ ನೋ ಭಾವಿತಾ…ಪೇ॰… ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ "**ಪುಬ್ಬಭಾಗವಿಪಸ್ಸನಾವ ಕಥಿತಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ನಾಲನ್ದವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಸೀಲಟ್ಠಿತಿವಗ್ಗೋ

೧-೨. ಸೀಲಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೩೮೭-೩೮೮. **ಸೀಲಾನೀ**ತಿ ಬಹುವಚನಂ ಅನೇಕವಿಧತ್ತಾ ಸೀಲಸ್ಸ। ತಞ್ಹಿ ಸೀಲನಟ್ಠೇನ ಏಕವಿಧಮ್ಪಿ ಚಾರಿತ್ತಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕವಿಧಂ। ತೇನಾಹ - "**ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಾನೀ**"ತಿ। **ಪಞ್ಹಮಗ್ಗೋ**ತಿ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವೀಮಂಸನಂ। ತೇನಾಹ - "**ಪಞ್ಹಗವೇಸನ**"ನ್ತಿ।

೩-೫. ಪರಿಹಾನಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೩೮೯-೩೯೧. **ಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ಪರಿಹಾನಂ ಹೋತಿ** ನ ಧಮ್ಮವಸೇನ। ಯೋ ನ ಭಾವೇತಿ, ತಸ್ಸೇವ ಪರಿಹಾಯತಿ। ತೇನಾಹ "**ಯೋ ಹೀ**"ತಿಆದಿ।

೬. ಪದೇಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೯೨. **ಪದೇಸತೋ ಭಾವಿತತ್ತಾ**ತಿ ಏಕದೇಸತೋ ಭಾವಿತತ್ತಾ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಅನನುಪ್ಪತ್ತತ್ತಾ। ತೇನಾಹ - "**ಚತ್ತಾರೋ ಹಿ ಮಗ್ಗೇ**"ತಿಆದಿ।

೭. ಸಮತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೯೩. **ಸಮತ್ತಾ ಭಾವಿತತ್ತಾ**ತಿ ಪರಿಯತ್ತಾ ಭಾವಿತತ್ತಾ।

೮-೧೦. ಲೋಕಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೩೯೪-೩೯೬. ಮಹಾವಿಸಯತ್ತಾ ಮಹತಿಯೋ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಮಹಾಭಿಞ್ಞೋ,** ತಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಸಬ್ಬಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ। **"ಸತತವಿಹಾರವಸೇನ ವುತ್ತ"**ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತಮತ್ಥಂ ಪಾಕಟಂ ಕಾತುಂ **"ಥೇರೋ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ಥೇರಸ್ಸ। **ಆವಜ್ಜನಸ್ಸ ಗತಿನ್ತಿ** ಏಕಾವಜ್ಜನಸ್ಸೇವ ಗಮನವೀಥಿಂ। **ಅನುಬನ್ಧತಿ** ಚಕ್ಕವಾಳಾನಂ ಸಹಸ್ಸಂ ಏಕಾವಜ್ಜನೇನೇವ ಸಹಸ್ಸಲೋಕಧಾತುಯಾ ಇಚ್ಛಿತಮತ್ಥಂ ಜಾನಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಸೀಲಟ್ಠಿತಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಅನನುಸ್ಸುತವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೩೯೭-೪೦೭. **ಯಾ ವೇದನಾ ಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾತಿ** ಯಾ ತೇಭೂಮಕವೇದನಾ ಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾ। **ತಾವಸ್ಸಾತಿ** ತಾ ತೇಭೂಮಕವೇದನಾ ಏವ ಅಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ। ಸದಿಸವಸೇನ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ, ಅನಿಚ್ಚಾದಿಸಮ್ಮಸನವಸೇನ **ವಿದಿತಾ** ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಸಮ್ಮಸನಕಾಲೇ **ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ। ಪರಿಗ್ಗಹಿತೇಸೂತಿ** ಪರಿಜಾನನವಸೇನ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಗಹಿತೇಸು। **"ವೇದನಾ** ತಣ್ಹಾಪಪಞ್ಚಸ್ಸ, **ವಿತಕ್ಕೋ** ಮಾನಪಪಞ್ಚಸ್ಸ, **ಸಞ್ಞಾ** ದಿಟ್ಠಿಪಪಞ್ಚಸ್ಸ ಮೂಲವಸೇನ ಸಮ್ಮಸನಂ ವುತ್ತಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। "ವೇದನಾವಿತಕ್ಕಸಞ್ಞಾ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿಪಪಞ್ಚಾನಂ ಮೂಲದಸ್ಸನವಸೇನಾ"ತಿ ಅಪರೇ।

ಅನನುಸ್ಸುತವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಅಮತವಗ್ಗೋ

೧. ಸಮುದಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೦೮. **ಸಾರಮ್ಮಣಸತಿಪಟ್ಠಾನಾತಿ** ಆರಮ್ಮಣಲಕ್ಖಿತಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಕಥಿತಾ, ನ ಸತಿಲಕ್ಖಣಾ।

೪. ಸತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೧೦. **ಸುದ್ಧಿಕಂ ಕತ್ವಾ** ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಕತ್ವಾ। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ ಪಾಳಿಯಂ "ಕಾಯೇ ವಾ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿ।

೬. ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೧೧. **ಜೇಟ್ಠಕಸೀಲನ್ತಿ** ಪಧಾನಕಸೀಲಂ। ಸೀಲಗ್ಗಹಣಞ್ಹಿ ಪಾಳಿಯಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರವಸೇನೇವ ಆಗತಂ। ತೇನಾಹ **"ತಿಪಿಟಕಚೂಳನಾಗತ್ಥೇರೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋವ ಸೀಲನ್ತಿ** ಅವಧಾರಣಂ ಇತರೇಸಂ ತಿಣ್ಣಂ ಏಕದೇಸೇನ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖನ್ತೋಗಧಭಾವಂ ದೀಪೇತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಅನೋಲೋಕಿಯೋಲೋಕನೇ ಆಜೀವಹೇತು ಚ ಛಸಿಕ್ಖಾಪದವೀತಿಕ್ಕಮನೇ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಅಪ್ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಪರಿಭೋಗೇ ಚ ಆಪತ್ತಿ ವಿಹಿತಾತಿ। **ತೀಣೀತಿ** ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಾದೀನಿ। **ಸೀಲನ್ತಿ ವುತ್ತಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ** ಸೀಲಪರಿಯಾಯೇನ ತೇಸಂ ಕತ್ಥಚಿ ಸುತ್ತೇ ಗಹಿತಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯಸೀಲತಂ ತೇಸಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ಛದ್ವಾರರಕ್ಖಣಮತ್ತಮೇವಾತಿ** ತಸ್ಸ ಸಲ್ಲಹುಕತಮಾಹ ಚಿತ್ತಾಧಿಟ್ಠಾನಮತ್ತೇನ ಪಟಿಪಾಕತಿಕಭಾವಪ್ಪತ್ತಿತೋ। ಇತರದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪತ್ತಿಮತ್ತಕನ್ತಿ** ಫಲೇನ ಹೇತುಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಉಪ್ಪಾದನಹೇತುಕಾ ಹಿ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿ। **ಇದಮತ್ಥನ್ತಿ** ಇದಂ ಪಯೋಜನಂ ಇಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಪರಿಭುಞ್ಜನೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಾದೀನಿ ತೀಣಿ ಪಧಾನಸೀಲಸ್ಸ ಪರಿಪಾಲನಪರಿಸೋಧನವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಪರಿಯಾಯಸೀಲಾನಿ ನಾಮಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಇದಾನಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸೀಲಸ್ಸೇವ ಪಧಾನಭಾವಂ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಅನ್ವಯತೋ ಚ ಉಪಮಾಯ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಯಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಸೋತಿ** ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋ। **ಸೇಸಾನಿ** ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಾದೀನಿ। ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ಪನ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾದೀಸು ವಿತ್ಥಾರಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಆಚಾರೇನ ಚ ಗೋಚರೇನ ಚ ಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕಅವೀತಿಕ್ಕಮಸಙ್ಖಾತೇನ ಆಚಾರೇನ ಚ ನವೇಸಿಯಾದಿಗೋಚರತಾದಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಗೋಚರೇನ ಚ ಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಸಮ್ಪನ್ನಆಚಾರಗೋಚರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೇಸೂ**ತಿ ಅತಿಪರಿತ್ತಕೇಸು ಅನಾಪತ್ತಿಗಮನೀಯೇಸು। "ದುಕ್ಕಟದುಬ್ಭಾಸಿತಮತ್ತೇಸೂ"ತಿ ಅಪರೇ। **ವಜ್ಜೇಸೂ**ತಿ ಅಕರಣೀಯೇಸು ಗಾರಯ್ಹೇಸು। ತೇ ಪನ ಏಕನ್ತತೋ ಅಕುಸಲಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ - **"ಅಕುಸಲಧಮ್ಮೇಸೂ"**ತಿ। **ಭಯದಸ್ಸಾವೀ**ತಿ ಭಯತೋ ದಸ್ಸನಸೀಲೋ, ಪರಮಾಣುಮತ್ತಮ್ಪಿ ವಜ್ಜಂ ಸಿನೇರುಪ್ಪಮಾಣಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸನಸೀಲೋ। **ಸಮ್ಮಾ ಆದಿಯಿತ್ವಾ**ತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಚ ಆದಿಯಿತ್ವಾ। **ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸೂತಿ ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಭುಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಸಮುದಾಯತೋ ಅವಯವನಿದ್ಧಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು ತಂ ತಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಸಮಾದಾತಬ್ಬಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಞ್ಚಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸಿಕ್ಖಾ**ತಿ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾ। ಪುಬ್ಬೇ **ಪದ**-ಸದ್ದೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೋ, ಇಧ ಭಾಗತ್ಥೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ - **"ಸಿಕ್ಖಾಕೋಟ್ಠಾಸೇಸೂ"**ತಿ। ಮೂಲಪಞ್ಞತ್ತಿಅನುಪಞ್ಞತ್ತಿಆದಿಭೇದಂ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ ಪೂರೇತಬ್ಬಂ ಸೀಲಂ, ತಂ ಪನ ದ್ವಾರವಸೇನ ದುವಿಧಮೇವಾತಿ ಆಹ - **"ಕಾಯಿಕಂ ವಾ ವಾಚಸಿಕಂ ವಾ"**ತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ **ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸೂ**ತಿ ಆಧಾರೇ ಭುಮ್ಮಂ ಸಿಕ್ಖಾಭಾಗೇಸು ಕಸ್ಸಚಿ ವಿಸುಂ ಅಗ್ಗಹಣತೋ। ತೇನಾಹ - **"ತಂ ತಂ ಸಬ್ಬ"**ನ್ತಿ। "ತತೋ ತ್ವಂ ಭಿಕ್ಖು ಸೀಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾ"ತಿ ವಚನತೋ ಅನಭಿಜ್ಝಾ ಅಬ್ಯಾಪಾದಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯೋಪಿ ಸೀಲನ್ತಿ ವುತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ **"ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲಮೇವ ಕಥಿತ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

೭. ದುಚ್ಚರಿತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೧೩. ಏತ್ಥಾಪಿ ಮನೋಸುಚರಿತಂ ಸೀಲಂ ನಾಮಾತಿ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಪಚ್ಛಿಮಾಪಿ ತಯೋ"**ತಿ। ಅನಭಿಜ್ಝಾಅಬ್ಯಾಪಾದಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಧಮ್ಮಾ ಸೀಲಂ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ಕಾಯವಚೀಸುಚರಿತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಮನೋಸುಚರಿತಮ್ಪಿ ವತ್ವಾ "ತತೋ ತ್ವಂ ಭಿಕ್ಖು ಸೀಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯಾ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ। **ಸೇಸಂ** ವುತ್ತನಯಮೇವ। **ಛಟ್ಠಸತ್ತಮೇಸೂ**ತಿ ಛಟ್ಠಸತ್ತಮವಗ್ಗೇಸು ಅಪುಬ್ಬಂ ನತ್ಥಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ"**ತಿ। ವಗ್ಗಪೇಯ್ಯಾಲತೋ ಪನ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಸಂಯುತ್ತೇ ಕತಿಪಯವಗ್ಗಾ ಸಙ್ಗಹಂ ಆರೂಳ್ಹಾ, ತಥಾಪಿ ತೇಸಂ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಾಭಾವತೋ ಏಕಚ್ಚೇಸು ಪೋತ್ಥಕೇಸು ಮುಖಮತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಸಂಖಿತ್ತಾ, ಏಕಚ್ಚೇಸು ಅತಿಸಂಖಿತ್ತಾವ, ತೇ ಸಙ್ಖೇಪವಸೇನ ದ್ವೇ ಕತ್ವಾ **"ಛಟ್ಠಸತ್ತಮೇಸೂ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಅಮತವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸತಿಪಟ್ಠಾನಸಂಯುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂಯುತ್ತಂ

೧. ಸುದ್ಧಿಕವಗ್ಗೋ

೧. ಸುದ್ಧಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೭೧. **ಚತುಭೂಮಕ ...ಪೇ॰... ಲಬ್ಭನ್ತಿ** ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಭಾವತೋ ತೇಸಂ ತಿಣ್ಣಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ। **ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ...ಪೇ॰... ಸಬ್ಬತ್ಥ ಲಬ್ಭನ್ತಿ** ಕುಸಲತ್ತಿಕಸಾಧಾರಣತ್ತಾ। **ಚತುಭೂಮಕ ...ಪೇ॰... ವಸೇನಾತಿ** ಚತುಭೂಮಕಧಮ್ಮಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ಚೇವ ಕುಸಲಾದೀಹಿ ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಕಧಮ್ಮಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ಚ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ದುತಿಯಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೭೭. **ದುಕ್ಖಸಚ್ಚವಸೇನಾತಿ** ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಭಾವೇನ ನ ಪಜಾನನ್ತಿ। ತಞ್ಹಿ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯತಾಯ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಸಙ್ಗಹಂ। **ಸಮುದಯಸಚ್ಚವಸೇನಾತಿ** ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾದಿಂ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಭಾವೇನ ನ ಪಜಾನನ್ತಿ। **ನಿರೋಧನ್ತಿ** ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಅನುಪಾದಾಯ ನಿರೋಧನಿಮಿತ್ತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ಪಟಿಪದನ್ತಿ** ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಂ ಪಟಿಪದಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ। **ಸೇಸೇಸೂತಿ** ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀಸು।

ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೇತಿ “ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪಜಾನನ್ತೀ”ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತೇ ಅನವಜ್ಜಪಕ್ಖೇ। **ಅಧಿಮೋಕ್ಖವಸೇನ ಆವಜ್ಜನಸಮುದಯಾತಿ** “ಅತ್ಥಿ ದಿನ್ನ”ನ್ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಪುಬ್ಬಭಾಗಭೂತಸದ್ಧಾಧಿಮೋಕ್ಖವಸೇನ ಆವಜ್ಜನುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ। ತಸ್ಮಾ ಪಠಮುಪ್ಪನ್ನಾ ಸದ್ಧಾ ಏವ ಹೇತ್ಥ “ಆವಜ್ಜನ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ, ನ ಮನೋದ್ವಾರಾವಜ್ಜನಂ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ತಸ್ಮಾ ಪಠಮುಪ್ಪನ್ನಾ ಆವಜ್ಜನಾ ಪಗ್ಗಹುಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಾನಂ ತಿಕ್ಖಾನಂ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಂ ಪಠಮುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಆವಜ್ಜನಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ದುಬ್ಬಲಾ ಹಿ ಪಠಮುಪ್ಪನ್ನಾ ಪಗ್ಗಹಾಭಾವತೋ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಂ ಸಮುದಯೋತಿ ಬಲವಭಾವಪ್ಪತ್ತವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಾದಿಕಸ್ಸ ಆವಜ್ಜನಟ್ಠಾನಿಯಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ತೇಸಂ ಸಮುದಯೋತಿ ವುತ್ತಾ, ಪುಬ್ಬೇ ಅಧಿಮುಚ್ಚನಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಸ್ಸ ಆವಜ್ಜನಸ್ಸ ಸಮುದಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪುನ **ಛನ್ದವಸೇನಾತಿ** ಕತ್ತುಕಾಮತಾಕುಸಲಚ್ಛನ್ದವಸೇನ ಸದ್ಧಾದೀನಂ ಉಪ್ಪಾದೇತುಕಾಮತಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಸ್ಸ ಛನ್ದಸ್ಸ ವಸೇನ। **ಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ಆವಜ್ಜನಸಮುದಯಾತಿ** ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಸ್ಸ ದುಬ್ಬಲಸ್ಸ ತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಕಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ಆವಜ್ಜನಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ। **ಏವಮ್ಪೀತಿ** “ಅಧಿಮೋಕ್ಖವಸೇನಾ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾಕಾರೇನಪಿ। **ಛಸು ಸುತ್ತೇಸೂತಿ** ದುತಿಯತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಛಸು ಸುತ್ತೇಸು। **ಚತುಸಚ್ಚಮೇವ ಕಥಿತಂ।** ಅಸ್ಸಾದಗ್ಗಹಣೇನ ಹಿ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ಆದೀನವಗ್ಗಹಣೇನ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, ನಿಸ್ಸರಣಗ್ಗಹಣೇನ ನಿರೋಧಮಗ್ಗಸಚ್ಚಾನಿ ಗಹಿತಾನೀತಿ। ಪಠಮಸುತ್ತೇ ಪನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಸರೂಪದಸ್ಸನಮೇವಾತಿ।

೮. ದಬ್ಬಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೭೮. ಸೋತೋ ಆಪಜ್ಜೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಸೋತಾಪತ್ತಿ,** ಅನಾಗತಂ ಪತಿ ಪಠಮಮಗ್ಗೋ। **ಸೋತೋತಿ** ಅರಿಯಮಗ್ಗಸೋತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಆಪಜ್ಜೀಯತೀತಿ**ಆದಿತೋ ಪಟಿಪಜ್ಜೀಯತಿ। ಪಠಮಮಗ್ಗಪಟಿಲಾಭನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ಅಙ್ಗಾನಿ ಇಧ **“ಸೋತಾಪತ್ತಿಯಙ್ಗಾನೀ”**ತಿ ವುತ್ತಾನಿ। ತಾನಿ ಪನ ತೀಸು ಠಾನೇಸು ಸದ್ಧಾ ಅರಿಯಕನ್ತಸೀಲಞ್ಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। **ಸವಿಸಯೇತಿ** ಸಕವಿಸಯೇ। **ಜೇಟ್ಠಕಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ** ಪಧಾನಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಯತ್ಥ ಸದ್ಧಾದಿಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಸಾತಿಸಯಕಿಚ್ಚಂ, ತೇಸಂ ಕಿಚ್ಚಾತಿರೇಕತಂ ದಸ್ಸೇತುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ಉಪಮಾಹಿ ವಿಭಾವೇತುಂ **“ಯಥಾ ಹೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪತ್ವಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ಕಿಚ್ಚಾತಿರೇಕಟ್ಠಾನಂ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ। **ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮನ್ತಿ** ಸದ್ಧಹನಕಿಚ್ಚೇಸು ಪುರೇಚಾರಂ ಧೋರಯ್ಹಂ। **ಸೇಸಾನಿ**

ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಿ। **ತದನ್ವಯಾನೀ**ತಿ ತದನುಗತಾನಿ ತಸ್ಸ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದಿಕಸ್ಸ ಪಕ್ಖಿಕಾನಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಝಾನವಿಮೋಕ್ಖೇ**ತಿ ಝಾನಸಙ್ಖಾತೇ ವಿಮೋಕ್ಖೇ ಸಮಾಧಿಪಧಾನತಾಯ ಝಾನಾನಂ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "ಸೋತಾಪತ್ತಿಯಙ್ಗಾನಿ ಪತ್ವಾ"ತಿ ಇದಞ್ಚ ವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ। ಸದ್ಧೂಪನಿಸಞ್ಹಿ ಸೀಲನ್ತಿ। **ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಪತ್ವಾ**ತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಭಿಸಮೇತಬ್ಬಾನಿ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ।

೯-೧೦. ಪಠಮವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೪೭೯-೪೮೦. ನೇಪಕ್ಕಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪಞ್ಞಾತಿ ಆಹ - **"ಪಞ್ಞಾಯೇತಂ ನಾಮ"**ನ್ತಿ। ನಿಪಾಯತಿ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮೇ ವಿಸೋಸೇತಿ ನಿಕ್ಖಾಮೇತೀತಿ ನಿಪಕೋ, ಥಿರತಿಕ್ಖಸತಿಪುಗ್ಗಲೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ನೇಪಕ್ಕ**ನ್ತಿ ಸತಿಯಾಪಿ ನೇಪಕ್ಕಭಾವೋ ಯುಜ್ಜತೇವ। ಏವಞ್ಹಿ "ಸತಿನೇಪಕ್ಕೇನಾ"ತಿ ಇದಂ ವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ, ಸತಿಯಾ ಚ ನೇಪಕ್ಕೇನಾತಿ ಏವಂ ವುಚ್ಚಮಾನೇನ ಸತಿನಿದ್ದೇಸೋ ನಾಮ ಕತೋ ಹೋತಿಯೇವ। **ಅಸುಕಂ ನಾಮ** ಸುತ್ತಂ ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಾ **ಮೇ ಭಾಸಿತ**ನ್ತಿ। ವೋಸ್ಸಜ್ಜೀಯತಿ ಸಙ್ಖಾರಗತಂ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅಧಿಗತೇತಿ **ವೋಸ್ಸಗ್ಗೋ,** ನಿಬ್ಬಾನಂ। ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರಿತ್ವಾತಿ ಆಹ - **"ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ"**ತಿ। **ಗಚ್ಛನ್ತಿಯಾ**ತಿ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಉದಯಞ್ಚ ವಯಞ್ಚ ಉದಯಬ್ಬಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿಯಾ ಬುಜ್ಝನ್ತಿಯಾ। ತೇನಾಹ **"ಉದಯಬ್ಬಯಪರಿಗ್ಗಾಹಿಕಾಯಾ"**ತಿ। **ಸದ್ಧಾಸತಿಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗಾನಿ** "ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ ಅರಹಂ, ಚಿರಕತಮ್ಪಿ ಚಿರಭಾಸಿತಮ್ಪಿ ಸರಿತಾ ಅನುಸ್ಸರಿತಾ, ಉದಯತ್ಥಗಾಮಿನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾಯಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತತ್ತಾ। "ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ವಿಹರತಿ, ಸೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಚ ವುತ್ತತ್ತಾ **ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಮಿಸ್ಸಕಂ**। "ವೋಸ್ಸಗ್ಗಾರಮ್ಮಣಂ ಕರಿತ್ವಾ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ **ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಲೋಕುತ್ತರಮೇವ**। **ಅಯಮೇವಾ**ತಿ ಯ್ವಾಯಂ ನವಮೇ ವುತ್ತೋ। ಅಯಮೇವ ಪುಬ್ಬಭಾಗಮಿಸ್ಸಕಲೋಕುತ್ತರತ್ತಧಮ್ಮಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

ಸುದ್ಧಿಕವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಮುದುತರವಗ್ಗೋ

೧. ಪಟಿಲಾಭಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೮೧. **ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನೇ ಆರಬ್ಭಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನೇ ಭಾವನಾವಸೇನ ಆರಬ್ಭ। ತೇನಾಹ **"ಭಾವೇನ್ತೋ"**ತಿ। ಯಥಾ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯನಿದ್ದೇಸೇ "ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನೇ ಆರಬ್ಭ ವೀರಿಯಂ ಪಟಿಲಭತೀ"ತಿ ದೇಸನಾ ಆಗತಾ, ಏವಂ ಸತಿನ್ದ್ರಿಯನಿದ್ದೇಸೇ "ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ ಆರಬ್ಭ ಸತಿಂ ಪಟಿಲಭತೀ"ತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಸತಿನ್ದ್ರಿಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದಿನಿದ್ದೇಸೇಸು ಪನ ನ ತಥಾ ದೇಸೇತಿ।

೨. ಪಠಮಸಂಖಿತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೮೨. ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ತಿಕ್ಖಾದಿಭಾವೋ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ವಾ ಮಗ್ಗವಸೇನ ವಾ ಫಲವಸೇನ ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ತತೋತಿ...ಪೇ॰... ವೇದಿತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ। ನನು ಚೇತ್ಥ ಮುದುಭಾವೋ ಏವ ಪಾಳಿಯಂ ಗಹಿತೋತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ತಂ ಪನ ತಿಕ್ಖಭಾವೇ ಅಸತಿ ನ ಹೋತಿ ತಿಕ್ಖಾದಿಭಾವೋತಿ ವುತ್ತಂ। ಯತೋ ಹಿ ಅಯಂ ಮುದು, ಇತೋ ತಂ ತಿಕ್ಖನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭತಿ ಅಪೇಕ್ಖಾಸಿದ್ಧತ್ತಾ ತಿಕ್ಖಮುದುಭಾವಾನಂ ಪಾರಾಪಾರಂ ವಿಯ। ಇದಾನಿ "ತತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಮತ್ತಾನೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸಮತ್ತಾನೀ**ತಿ ಸಮ್ಪನ್ನಾನಿ। ಇತರಂ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ಸಮತ್ತಾನೀ**ತಿ ವಾ ಪರಿಯತ್ತಾನಿ, ಸಮತ್ತಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। "ತತೋ ಮುದುತರಾನಿ ಧಮ್ಮಾನುಸಾರೀಮಗ್ಗಸ್ಸಾ"ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ? ತತೋತಿ ಹಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗವಿಪಸ್ಸನಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾನಿಯೇವ, "ತತೋ ಮುದುತರಾನೀ"ತಿ ವುತ್ತಪಠಮಮಗ್ಗೋ ಧಮ್ಮಾನುಸಾರೀ ವಾ

ಸಿಯಾ ಸದ್ಧಾನುಸಾರೀ ವಾತಿ ಬ್ಯಭಿಚರತಿ? ನಾಯಂ ದೋಸೋ, ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇಕದೇಸವಸೇನೇವ ಲದ್ಧಬ್ಬಪಠಮಮಗ್ಗಾಪೇಕ್ಖಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ವಿಭಾಗಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಯೋ ಹಿ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಹುತ್ವಾ ಇರಿಯಾಪಥಂ ಅಕೋಪೇತ್ವಾ ಯಥಾನಿಸಿನ್ನೋವ ಸಕದಾಗಾಮಿಮಗ್ಗಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ತಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಸನ್ಧಾಯ ಅವಿಭಾಗೇನ ವುತ್ತಂ - "ತತೋ ಮುದುತರಾನಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ನಾಮಾ"ತಿ। ಯೋ ಪನ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಹುತ್ವಾ ಕಾಲನ್ತರೇನ ಸಕದಾಗಾಮೀ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗತ್ಥಾಯ ಪವತ್ತಾನಿ ವಿಪಸ್ಸನಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। ಸೋ ಚೇ ಧಮ್ಮಾನುಸಾರೀಗೋತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತವಿಪಸ್ಸನಿನ್ದ್ರಿಯತೋ ಮುದುತರಾನೀತಿ **"ತತೋ ಮುದುತರಾನಿ ಧಮ್ಮಾನುಸಾರೀಮಗ್ಗಸ್ಸಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ವಿಪಸ್ಸನಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ನಾಮಾತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಧಮ್ಮಾನುಸಾರೀವಿಪಸ್ಸನಿನ್ದ್ರಿಯತೋ ಸದ್ಧಾನುಸಾರೀವಿಪಸ್ಸನಿನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಮುದುಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಸಯಮೇವ ವಕ್ಖತಿ। ಧಮ್ಮೇನ ಪಞ್ಞಾಯ ಮಗ್ಗಸೋತಂ ಅನುಸ್ಸರತೀತಿ **ಧಮ್ಮಾನುಸಾರೀ,** ಪಞ್ಞುತ್ತರೋ ಅರಿಯೋ। ಸದ್ಧಾಯ ಮಗ್ಗಸೋತಂ ಅನುಸ್ಸರತೀತಿ **ಸದ್ಧಾನುಸಾರೀ,** ಸದ್ಧುತ್ತರೋ ಅರಿಯೋ।

ಏವಂ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತಥಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ ಸಭಾವತೋ ಚ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಿ **ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ। ಅರಹತ್ತಫಲಿನ್ದ್ರಿಯಾನೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಇದಾನಿ ಫಲವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಮತ್ತಾನಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಾನೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಟ್ಠಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ನಾನತ್ತಂ ಜಾತಂ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ದ್ವೇಪಿ ಇಧ ತತಿಯವಾರೇ ನ ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಧಮ್ಮಾನುಸಾರೀಸದ್ಧಾನುಸಾರೀನಂ ನಾನತ್ತಂ ಕಥಂ ಜಾತನ್ತಿ ಆಹ **"ಆಗಮನೇನಪಿ ಮಗ್ಗೇನಪೀ"**ತಿ। ತದುಭಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸದ್ಧಾನುಸಾರೀಪುಗ್ಗಲೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಉದ್ದಿಸಾಪೇನ್ತೋ**ತಿ ಉದ್ದೇಸಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ।

ಮಗ್ಗೋ ತಿಕ್ಖೋ ಹೋತಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಿನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ತಿಕ್ಖವಿಸದಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **"ಸೂರಂ ಞಾಣಂ ವಹತೀ"**ತಿ। **ಅಸಙ್ಖಾರೇನಾ**ತಿ ಸರಸೇನೇವ। **ಅಪ್ಪಯೋಗೇನಾ**ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। ಧಮ್ಮಾನುಸಾರೀಪುಗ್ಗಲೋ ಹಿ ಆಗಮನಮ್ಹಿ ಕಿಲೇಸೇ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇನ್ತೋ ಅಪ್ಪದುಕ್ಖೇನ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನ ಅಕಿಲಮನ್ತೋವ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಸದ್ಧಾನುಸಾರೀಪುಗ್ಗಲೋ ಪನ ದುಕ್ಖೇನ ಕಸಿರೇನ ಕಿಲಮನ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮಾನುಸಾರಿಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಕಿಲೇಸಚ್ಛೇದಕಞಾಣಂ ಅದನ್ಧಂ ತಿಖಿಣಂ ಹುತ್ವಾ ವಹತಿ, ಯಥಾ ನಾಮ ತಿಖಿಣೇನ ಅಸಿನಾ ಕದಲಿಂ ಛಿನ್ದನ್ತಸ್ಸ ಛಿನ್ನಟ್ಠಾನಂ ಮಟ್ಠಂ ಹೋತಿ, ಅಸಿ ಖಿಪ್ಪಂ ವಹತಿ, ಸದ್ದೋ ನ ಸುಯ್ಯತಿ, ಬಲವವಾಯಾಮಕಿಚ್ಚಂ ನ ಹೋತಿ, ಏವರೂಪಾ ಧಮ್ಮಾನುಸಾರಿನೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾ ಹೋತಿ, ಸದ್ಧಾನುಸಾರಿನೋ ಪನ ಪುಬ್ಬಭಾಗಕ್ಖಣೇ ಕಿಲೇಸಚ್ಛೇದಕಞಾಣಂ ದನ್ಧಂ ನ ತಿಖಿಣಂ ಅಸೂರಂ ಹುತ್ವಾ ವಹತಿ, ಯಥಾ ನಾಮ ನಾತಿತಿಖಿಣೇನ ಅಸಿನಾ ಕದಲಿಂ ಛಿನ್ದನ್ತಸ್ಸ ಛಿನ್ನಟ್ಠಾನಂ ನ ಮಟ್ಠಂ ಹೋತಿ, ಅಸಿ ಸೀಘಂ ನ ವಹತಿ, ಸದ್ದೋ ಸುಯ್ಯತಿ, ಬಲವವಾಯಾಮಕಿಚ್ಚಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ಏವರೂಪಾ ಸದ್ಧಾನುಸಾರಿನೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಕಿಲೇಸಕ್ಖಯೇ ನಾನತ್ತಂ ನತ್ಥಿ। ತೇನಾಹ **"ಕಿಲೇಸಕ್ಖಯೇ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅವಸೇಸಾ ಚ ಕಿಲೇಸಾ ಖೀಯನ್ತಿ** ಸಂಯೋಜನಕ್ಖಯಾಯ ಯೋಗತ್ತಾ।

೩. ದುತಿಯಸಂಖಿತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೮೩. ತತೋತಿ ಫಲತೋ ಫಲವೇಮತ್ತತಾಯ ಚರಿಯಮಾನತ್ತಾ। **ಇನ್ದ್ರಿಯವೇಮತ್ತತಾ** ಸದ್ಧಾದೀನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ನಾನತ್ತೇನ। **ಫಲನಾನತ್ತ**ನ್ತಿ ಅರಹತ್ತಫಲಾದಿನಾನತ್ತಂ। **ಪುಗ್ಗಲನಾನತ್ತ**ನ್ತಿ ಅನಾಗಾಮಿಆದಿಪುಗ್ಗಲನಾನತ್ತಂ।

೪. ತತಿಯಸಂಖಿತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೪೪. ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀಹಿ ಚ ಪರಿತೋ ಪೂರಣೇನ ಪರಿಪೂರಂ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಿಪ್ಫತ್ತಿತೋ **ಅರಹತ್ತಫಲಂ ಆರಾಧೇತಿ** ನಿಪ್ಫಾದೇತಿ। **ತಯೋ ಪದೇಸಮಗ್ಗೇ**ತಿ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದೀನಂ ಅಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಏಕದೇಸಭೂತೇ ತಯೋ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗೇ। **ಪದೇಸಂ** ಹೇಟ್ಠಿಮಫಲತ್ತಯಂ। **ಚತೂಸೂ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಗ್ಗೇ ಪಠಮಾದೀಸು ಚತೂಸು ಸುತ್ತೇಸು। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ತತಿಯೇ ''ತತೋತಿ ಫಲವಸೇನ ನಿಸ್ಸಕ್ಕ''ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಚತುತ್ಥೇ ''ಪರಿಪೂರಂ ಪರಿಪೂರಕಾರೀ ಆರಾಧೇತಿ, ಪದೇಸಂ ಪದೇಸಕಾರೀ''ತಿ, ''ಚತೂಸುಪಿ ಸುತ್ತೇಸು ಮಿಸ್ಸಕಾನೇವ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಕಥಿತಾನೀ''ತಿ ಪನ ವಚನತೋ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನಪಿ ಯೋಜನಾ ಲಬ್ಭತೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೫-೭. ಪಠಮವಿತ್ಥಾರಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೪೪೫-೪೪೭. **ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ನಿಸ್ಸಕ್ಕಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ,** ನ ಮಗ್ಗಫಲವಸೇನ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ಸಬ್ಬಸೋವ ವಿಪಸ್ಸನಿನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಏವ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ಪಾಕಟಂ ಕಾತುಂ **''ಪರಿಪುಣ್ಣಾನಿ ಹೀ''**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅವಿಹಾದೀಸು ಪಞ್ಚಸು ಸುದ್ಧಾವಾಸೇಸು ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಆಯುವೇಮಜ್ಝಂ ಅನತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅನ್ತರಾ ಕಿಲೇಸಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇನ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯನತೋ **ಅನ್ತರಾಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ,** ಅಸಙ್ಖಾರೇನ ಅಪ್ಪಯೋಗೇನ ಸರಸತೋವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯನತೋ **ಅಸಙ್ಖಾರಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ,** ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯತೋ **ಸಸಙ್ಖಾರಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ,** ಉದ್ಧಂ ವಾಹಿಭಾವೇನ ಉದ್ಧಮಸ್ಸ ತಣ್ಹಾಸೋತಂ ವಟ್ಟಸೋತಂ ವಾತಿ **ಉದ್ಧಂಸೋತೋ,** ಉದ್ಧಂ ವಾ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಟಿಲಭಿತಬ್ಬತೋ ಉದ್ಧಮಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸೋತನ್ತಿ **ಉದ್ಧಂಸೋತೋ,** ಅಕನಿಟ್ಠಭವಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಅಕನಿಟ್ಠಗಾಮೀ**ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಸದ್ದತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಠಾನೇತಿ ''ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ನಿಸ್ಸಕ್ಕ''ನ್ತಿ ವುತ್ತಟ್ಠಾನೇ। **ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇಯೇವ ಠತ್ವಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಭವೇ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇಯೇವ, ನ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಚ ಠತ್ವಾ। **ಪಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಕ್ಕಾನಿ ನೀಹರಿತಬ್ಬಾನೀ**ತಿ ''ತತೋ ಮುದುತರೇಹಿ ಅನ್ತರಾಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ ಹೋತೀ''ತಿಆದೀನಿ ಪಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಕ್ಕಾನಿ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ಕಥೇತಬ್ಬಾನಿ। ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ವಿವರನ್ತೋ **''ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಸ್ಸ ಹೀ''**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಅವಿಹಾದೀಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಸಮನನ್ತರಾಯ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯನತೋ **ಪಠಮಅನ್ತರಾಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ।** ತತ್ಥ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣವೇಮಜ್ಝಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯನತೋ **ದುತಿಯಅನ್ತರಾಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ,** ಆಯುವೇಮಜ್ಝಂ ಪತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯನತೋ ತತೋ ಪರಂ **ತತಿಯಅನ್ತರಾಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ''ಪಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಕ್ಕಾನೀ''ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ? ನನು ಅಸಙ್ಖಾರಸಸಙ್ಖಾರಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ? ನ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **''ಅಸಙ್ಖಾರಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸ ಸಸಙ್ಖಾರಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿನೋಪಿ ಏತೇವ ಪಞ್ಚ ಜನಾ''**ತಿ।

ತೀಣಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕಾನೀತಿ ''ತತೋ ಮುದುತರೇಹಿ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಹೋತೀ''ತಿಆದೀನಿ ತೀಣಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕಪದಾನಿ। ಇಧ ಸಕದಾಗಾಮೀ ನ ಗಹಿತೋ, ಸೋ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇ ಠತ್ವಾ ನೀಹರಿತಬ್ಬೋ, ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಿನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ಮುದುತರೇಹಿ ಸಕದಾಗಾಮೀ ಹೋತಿ। **ಸಕದಾ...ಪೇ॰... ಮುದುತರಾನೀ**ತಿ ಇದಂ ಸಕದಾಗಾಮಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಿನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ಏಕಬೀಜಿಸಙ್ಖಾತಸೋತಾಪನ್ನವಿಪಸ್ಸನಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಮುದುತರಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ತೀಣಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಧಮ್ಮಾನುಸಾರೀ**ತಿಆದಿದ್ವಯಂ ಕೋಲಂಕೋಲಾದಿದ್ವಯೇನ ಗಹಿತಂ ಹೋತೀತಿ। **ಸಕದಾಗಾಮಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ಹೀ**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿವರಣಂ। ಸೇಸಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಮೇವ। **ಛಟ್ಠಸತ್ತಮಾನಿ ವುತ್ತನಯಾನೇವಾ**ತಿ ಛಟ್ಠಸತ್ತಮಾನಿ ಸುತ್ತಾನಿ ದುತಿಯತತಿಯೇಸು ವುತ್ತನಯಾನೇವ। ತತ್ಥ ಪನ ಮಿಸ್ಸಕಾನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಕಥಿತಾನಿ, ಇಧ ಪುಬ್ಬಭಾಗವಿಪಸ್ಸನಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಕಥಿತಾನೀತಿ ಅಯಮೇವ ವಿಸೇಸೋ।

೮. ಪಟಿಪನ್ನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೪೮. ತನ್ತಿ ಮಗ್ಗಫಲವಸೇನ ನಿಸ್ಸಕ್ಕಂ। **ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತಮೇವ** ''ಅರಹತ್ತಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಹೋತೀ''ತಿಆದಿನಾ। **ಅಟ್ಠಹೀ**ತಿ ಚತೂಹಿ ಫಲೇಹಿ ಚತೂಹಿ ಚ ಮಗ್ಗೇಹೀತಿ ಅಟ್ಠಹಿ। **ಬಹಿಭೂತೋ** ನ ಅನ್ತೋಭಾವೋ।

ಲೋಕುತ್ತರಾನೇವ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಕಥಿತಾನಿ ಮಗ್ಗಫಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ।

೯-೧೦. ಸಮ್ಪನ್ನಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೪೮೯-೪೯೦. ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ ಏತ್ಥ **ಸಮ್ಪನ್ನ**ಸದ್ದೋ ಪರಿಪೂರಿಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಪರಿಪುಣ್ಣಿನ್ದ್ರಿಯೋ"**ತಿ। **ಮಿಸ್ಸಕಾನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಕಥಿತಾನಿ** ಸಾಮಞ್ಞತೋವ ದೇಸಿತತ್ತಾ।

ಮುದುತರವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಛಳಿನ್ದ್ರಿಯವಗ್ಗೋ

೧. ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೯೧. ಇತ್ಥಿಭಾವೇತಿ ಇತ್ಥಿತಾಯ। **ಇನ್ದಟ್ಠಂ ಕರೋತಿ** ತಥಾಸತ್ತಜನಸಾಮಞ್ಞಕಾರಣಭಾವತೋ। ಇತ್ಥಿಯಾ ಏವ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ **ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಂ**। ಏಸ ನಯೋ ಪುರಿಸಿನ್ದ್ರಿಯೇ। **ಜೀವಿತೇ**ತಿ ಸಹಜಾತಧಮ್ಮಾನಂ ಜೀವನೇ ಪಾಲನೇ ಪವತ್ತನೇ। **ವಟ್ಟಿನ್ದ್ರಿಯಾನೀ**ತಿ ವಟ್ಟಹೇತುಭೂತಾನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ। ಇಮೇಸು ಹಿ ಉಪಾದಿನ್ನಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಸತಿ ವಟ್ಟಂ ವತ್ತತಿ ಪಞ್ಞಾಯತಿ।

೩. ಅಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೯೩. ಅಜಾನಿತಪುಬ್ಬಂ ಧಮ್ಮನ್ತಿ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಮಾಹ, ತಥಾ **ತೇಸಂಯೇವ ಞಾತಧಮ್ಮಾ**ನನ್ತಿ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ - ಆಜಾನಾತೀತಿ **ಅಞ್ಞಾ,** ಪಠಮಮಗ್ಗೇನ ಞಾತಮನತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಜಾನಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋತಾಪನ್ನಾದೀನಂ ಛಅರಿಯಾನಂ ಏತಂ ನಾಮಂ। ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ **ಅಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ। ಅಞ್ಞಾತಾವೀಸೂ**ತಿ ಆಜಾನಿತವನ್ತೇಸು। ಯಸ್ಮಾ ಅಗ್ಗಫಲಧಮ್ಮೇಸು ಞಾಣಕಿಚ್ಚಂ ಸಾತಿಸಯಂ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಸೇಸಧಮ್ಮೇಸುಪಿ ಸಮಾರೋಪೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಅಞ್ಞಾತಾವೀಸು ಅರಹತ್ತಫಲಧಮ್ಮೇಸೂ"**ತಿ। **ತತ್ಥ ತತ್ಥ** ತೇಸು ತೇಸು ಮಗ್ಗಫಲೇಸು। **ತೇನ ತೇನಾಕಾರೇನಾ**ತಿ ಅನಞ್ಞಾತಜಾನನಾದಿಆಕಾರೇನ।

೪. ಏಕಬೀಜಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೯೪. ವಿಪಸ್ಸನತೋ ನಿಸ್ಸಕ್ಕನ್ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಿನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕಂ। ಇದಾನಿ ತಮೇವ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರನ್ತೋ **"ಸಮತ್ತಾನೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ತೀಣಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕಾನಿ ಏವಮಿಧ ಪಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಕ್ಕಾನಿ ನೀಹರಿತಬ್ಬಾನಿ** ಏಕಬೀಜಿಆದಿವಿಭಾವನತೋ। ತೇನಾಹ **"ಸಕದಾಗಾಮಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ** ನಾಮ ತೇನತ್ತಭಾವೇನ ಸಕದಾಗಾಮಿಮಗ್ಗಂ ಪತ್ತುಂ ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ। ಪಞ್ಚಪಿ ತೇ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ಭೇದಾಯೇವಾತಿ **"ಸಕದಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇ ಠತ್ವಾ ನೀಹರಿತಬ್ಬಾನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಏಕಬೀಜೀತಿ ಏತ್ಥ ಖನ್ಧಬೀಜಂ ನಾಮ ಕಥಿತಂ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ಏಕಂ ಖನ್ಧಬೀಜಂ ಅತ್ಥಿ, ಏಕಂ ಅತ್ತಭಾವಗ್ಗಹಣಂ, ಸೋ ಏಕಬೀಜಿ ನಾಮ। ತೇನಾಹ - **"ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಹುತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ। **ಮಾನುಸಕಂ ಭವ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಪನೇತ್ಥ ದೇಸನಾಮತ್ತಂ, ದೇವಭವಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತೀತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿಯೇವ। ಭಗವತಾ ಗಹಿತನಾಮಾನೇತಾನಿ। ಏತ್ತಕಞ್ಹಿ ಪಮಾಣಂ ಗತೋ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಏತ್ತಕಂ ಕೋಲಂಕೋಲೋ, ಏತ್ತಕಂ ಏಕಬೀಜೀತಿ ಭಗವತಾ ಏತೇಸಂ ನಾಮಂ ಗಹಿತಂ।

ದ್ವೇ ತಯೋ ಭವೇತಿ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಏವ ದ್ವೇ ತಯೋ ಭವೇ। ಸಮ್ಬೋಧಿಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮೋ ಪರಂ ಅಯನಂ ನಿಸ್ಸಯೋ ಗತಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಸಮ್ಬೋಧಿಪರಾಯಣೋ**। ಕುಲತೋ ಕುಲಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಕೋಲಂಕೋಲೋ**। ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯತೋ

ಪಟ್ಠಾಯ ಹಿ ನೀಚಕುಲೇ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಮಹಾಭೋಗೇಸು ಕುಲೇಸು ಏವ ನಿಬ್ಬತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕೇವಲೋಪಿ ಹಿ ಕುಲ-ಸದ್ದೋ ಮಹಾಭೋಗಕುಲಮೇವ ವದತಿ। **ದ್ವೇ ವಾ ತೀಣಿ ವಾ ಕುಲಾನೀ**ತಿ ದೇವಮನುಸ್ಸವಸೇನ ದ್ವೇ ವಾ ತಯೋ ವಾ ಭವೇತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಮಿಸ್ಸಕಭವೇನ ಕಥಿತೋ। ಜಾತಸ್ಸ ಕುಮಾರಸ್ಸ ವಿಯ ಅರಿಯಾಯ ಜಾತಿಯಾ ಜಾತಸ್ಸ ನಾಮಮೇತಂ, ಯದಿದಂ ನಿಯತೋತಿ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮಾದಿಕೋತಿ ಚ ಸಮಞ್ಞಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಭಗವತಾ ಗಹಿತನಾಮವಸೇನೇವಾ**"ತಿಆದಿ।

ಯದಿ ಪುಬ್ಬಹೇತುನಿಯಮತೋ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಚ ನಿಯತೋತಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗತೋ ಉದ್ಧಂ ತಿಣ್ಣಂ ಮಗ್ಗಾನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಾಭಾವತೋ ಪುಬ್ಬಹೇತುಕಿಚ್ಚಂ ನತ್ಥೀತಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಭಾವೋ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಯದಿ ತಸ್ಸಪಿ ಪುಬ್ಬಹೇತುಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಸಿಯಾ, ತಾವ ನಿಯಮತೋ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಏವ ನಿಯಮಿತೋ, ಯಾವಞ್ಚ ಅಕನಿಟ್ಠಂ ತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಹೇತು ನಾಮ , ಅಹೇತುಕತಾ ಆಪನ್ನಾ, ಇಚ್ಚಸ್ಸ ಅಹೇತು ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ನಿಪ್ಫತ್ತಿ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಕಿಞ್ಚ ಹೇತು ಚೇ? ನಿಯಮತೋ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಚ ನಿಯತೋತಿ ಪಠಮಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನೇವ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಉಪರಿ ತಿಣ್ಣಂ ಮಗ್ಗಾನಂ ಕಿಚ್ಚಾನಿ ನಿಪ್ಫಜ್ಜನ್ತಿ, ಏವಂ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮತಾದಿನಿಯಮೇ ಸತಿ ಸತ್ತಮಭವಾದಿತೋ ಉದ್ಧಂ ಪವತ್ತತಾಯ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಮೂಲಭೂತಾ ಕಿಲೇಸಾ ಪಠಮಮಗ್ಗೇನೇವ ಖೀಣಾತಿ ಉಪರಿ ತಯೋ ಮಗ್ಗಾ ಅಕಿಚ್ಚಾ ಸಿಯುಂ। ತೇನಾಹ "**ಪಠಮಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಕತೋ ನಾಮಾ**"ತಿಆದಿ।

ಯದಿ ಉಪರಿ ತಯೋ ಮಗ್ಗಾ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮಾದಿತಂ ನಿಯಮೇನ್ತಿ, ತತೋ ಚ ಅಞ್ಞೋ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ನತ್ಥೀತಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಕಿಚ್ಚಕತಾ ನಿಪ್ಪಯೋಜನತಾ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯ। ಅಥ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಆದಿಪ್ಪಹಾನಂ ತಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚಂ, ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಪಹಾನೇನ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮಾದಿನಿಯಮತಾಯ। ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಯಾವ ಉಪರಿಮಗ್ಗಾ ಏವ ಹೋನ್ತೀತಿ ಸತ್ತಭವಾದಿತೋ ಉದ್ಧಮಪವತ್ತನತೋ ತೇನ ವಿನಾನೇನ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಆದಿಪ್ಪಹಾನೇನ ಚ ತೇನ ವಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ - "**ಪಠಮಮಗ್ಗೇ ಅನುಪ್ಪನ್ನೇವ ಉಪರಿ ತಯೋ ಮಗ್ಗಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾತಿ ಆಪಜ್ಜತೀ**"ತಿ। **ತಿಣ್ಣಂ ಮಗ್ಗಾನ**ನ್ತಿ ಉಪರಿ ತಿಣ್ಣಂ ಮಗ್ಗಾನಂ। **ವಿಪಸ್ಸನಾ ನಿಯಮೇತೀತಿ ಯುಜ್ಜತೀ**ತಿ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರನ್ತೋ "**ಸಚೇ ಹೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಸೋತಾಪನ್ನೋ ವಟ್ಟಜ್ಝಾಸಯೋ। ತತ್ರೇಕಚ್ಚೇ ಪಾಕಟೇ ಪಞ್ಞಾತೇ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕೋ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಇಧಟ್ಠಕವೋಕಿಣ್ಣಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಸ್ಸಾ**ತಿ ಯೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಮಭವೇ ಠಿತೋ ಮನುಸ್ಸದೇವವಸೇನ ವೋಕಿಣ್ಣಭವೂಪಪತ್ತಿಕೋ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕೋ ಚ, ತಸ್ಸ ವಸೇನ। **ನಾಮಂ ಕಥಿತ**ನ್ತಿ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮೋತಿ ನಾಮಂ ಕಥಿತಂ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಕಾಮಭವೇ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂಯೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ತತೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ವೀಮಂಸಿತಬ್ಬಂ।

ಸೋಧೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಕೇನಚಿ ತೇಪಿಟಕೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಪಿಟಕತ್ತಯಮೇವ ಮಯ್ಹಂ ಉಗ್ಗಹಪರಿಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ಸೋಧೇಯ್ಯಾಮೀತಿ **ಪರತೀರಂ** ಜಮ್ಬುದೀಪಂ ಗತೋ। ಯೋ ಭಿಕ್ಖು ಸಕ್ಕೋತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾದೀಸು ಏಕಮುಖೇನ ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠೇನಪಿ ಅಭಿಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯೇನ ತೀಹಿ ಏವ ವಿಮೋಕ್ಖೇಹಿ ಮಗ್ಗಂ ಲಭತೀತಿ ಅಭಿನಿವೇಸಭೇದೇನ ತಯೋ ಪುಗ್ಗಲಾ ಸುಞ್ಞತತೋ ವುಟ್ಠಿತಾ, ತಥಾ ತಯೋ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತತೋ ವುಟ್ಠಿತಾತಿ ಛ ಹೋನ್ತಿ, ತೇವ ಸದ್ಧಾಧುರಪಞ್ಞಾಧುರವಸೇನ **ದ್ವಾದಸ ಸಕದಾಗಾಮಿನೋ**। ತಥಾ **ಅರಹನ್ತೋ,** ತಯೋ ಅನ್ತರಾಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿನೋ ಏಕೋ ಉಪಹಚ್ಚಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ ಏಕೋ ಉದ್ಧಂಸೋತೋ ಅಕನಿಟ್ಠಗಾಮೀತಿ ಪಞ್ಚ, ತೇ ಅಸಙ್ಖಾರಸಸಙ್ಖಾರಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಭೇದೇನ ದಸಾತಿ ಅವಿಹಾದೀಸು ಚತೂಸುಪಿ ಚತ್ತಾಲೀಸ, ಅಕನಿಟ್ಠೇ ಪನ ಉದ್ಧಂಸೋತೋ ನತ್ಥೀತಿ **ಅಟ್ಠಚತ್ತಾಲೀಸ ಅನಾಗಾಮಿನೋ**। **ವಿಪಸ್ಸನಾ ಕಥಿತಾ** ಸಮ್ಮಸನಚಾರಸ್ಸ ಕಥಿತತ್ತಾ।

೫-೧೦. ಸುದ್ಧಕಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೪೯೫-೫೦೦. ಯಥಾ ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಸಹಜಾತತದಿನ್ದ್ರಿಯನಿಸ್ಸಿತಧಮ್ಮೇಸು ಅಧಿಪತೇಯ್ಯಂ ಅನುವತ್ತನೀಯತ್ತಾ, ಏವಂ ತಂದ್ವಾರಿಕಧಮ್ಮೇಸುಪಿ ಅಧಿಪತೇಯ್ಯಂ ತೇಹಿ ಅನುವತ್ತನೀಯತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಂ – ‘‘**ಅಧಿಪತೇಯ್ಯಸಙ್ಖಾತೇನ ಇನ್ದಟ್ಠೇನಾ**’’ತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀಸುಪಿ। **ಚತುಸಚ್ಚವಸೇನ ಕಥಿತಾನಿ** ಸಭಾವಾದಿವಿಭಾವನಸ್ಸ ಕಥಿತತ್ತಾ।

ಛಳಿನ್ದ್ರಿಯವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಸುಖಿನ್ದ್ರಿಯವಗ್ಗೋ

೧-೫. ಸುದ್ಧಿಕಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೫೦೧-೫೦೫. ಯಥಾ ಚಕ್ಖು ದಸ್ಸನೇ ಅಧಿಪತೇಯ್ಯಟ್ಠೇನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಏವಂ ಸುಖವೇದನಾ ಸುಖನೇ ಅಧಿಪತೇಯ್ಯಟ್ಠೇನ ಸುಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಸೇಸಂ ತೇಭೂಮಕನ್ತಿ** ಸೇಸಂ ಭೂಮಿತ್ತಯವಸೇನ ತೇಭೂಮಕಂ।

೬. ಪಠಮವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೦೬. **ಕಾಯಿಕನ್ತಿ** ಅಯಮಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ನಿದ್ದೇಸೋತಿ ಆಹ – ‘‘**ಕಾಯಪಸಾದವತ್ಥುಕ**’’ನ್ತಿ। **ಸರೂಪನಿದ್ದೇಸೋ** ಸುಖಂ ಸುಖಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಸರೂಪನ್ತಿ। ಸಾದನೀಯಟ್ಠೇನ ಧಮ್ಮಪದಾನಿ ಅತ್ತನಿ ಅಸ್ಸಾದಯತೀತಿ **ಸಾತಂ,** ಮಧುರಂ। **ವೇದಯಿತನ್ತಿ** ವೇದಿಯನಂ, ಅನುಭವನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಞ್ಞಧಮ್ಮವಿಸಿಟ್ಠೋತಿ** ಫಸ್ಸಾದೀಹಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ವಿಸದಿಸೋ। **ಕಾಯಿಕನ್ತಿ** ಪಸಾದಕಾಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ। **ಚೇತಸಿಕನ್ತಿ** ಚೇತೋಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ, ತೇನ ವುತ್ತಂ ‘‘**ಏತ್ಥ ಪನಾ**’’ತಿಆದಿ। **ಕಾಯಪಸಾದ...ಪೇ॰... ನತ್ಥಿ,** ತಸ್ಮಾ ‘‘**ಚತ್ತಾರೋ ಪಸಾದಕಾಯೇ ವತ್ಥುಂ ಕತ್ವಾ**’’ತಿ ವುತ್ತಂ।

೯. ಕಟ್ಠೋಪಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೦೯. **ದ್ವಿನ್ನಂ ಅರಣೀನನ್ತಿ** ಅಧರುತ್ತರಾರಣೀನಂ। ಕಿಞ್ಚಿ ದ್ವಯಂ ಸಙ್ಘಟ್ಟಿತಮತ್ತಂ ಹುತ್ವಾ ನ ಸಮೋಧಾನಗತಂ ಹೋತೀತಿ ತಂನಿವತ್ತನತ್ಥಂ ‘‘**ಸಙ್ಘಟ್ಟನಸಮೋಧಾನಾ**’’ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪುನಪ್ಪುನಂ ಸಙ್ಘಟ್ಟನೇನ ಹಿ ತೇಜೋಪಾತುಭಾವೋ। **ಅಧರಾರಣೀ ವಿಯ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಂ** ಅಸತಿಪಿ ವಾಯಾಮೇ ತಜ್ಜಸಮ್ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯತೋ। **ಉತ್ತರಾರಣೀ ವಿಯ ಫಸ್ಸೋ** ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಾದಿಫಸ್ಸೇನ ಪವತ್ತನತೋ। **ಸಙ್ಘಟ್ಟೋ ವಿಯ ಫಸ್ಸಸಙ್ಘಟ್ಟನಂ** ಅರಣಿದ್ವಯಸಙ್ಘಟ್ಟನಾ ವಿಯ ಫಸ್ಸಸ್ಸೇವ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣೇಸು ಸಙ್ಘಟ್ಟನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಿತೋ। **ಅಗ್ಗಿ ವಿಯ ವೇದನಾ** ಅನುದಹನಟ್ಠೇನ ಖಣಿಕಾವಾಯಞ್ಚ। **ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಂ ವಾ ಉತ್ತರಾರಣೀ ವಿಯ** ಇನ್ಧನಾಪಾತಗಹಣಾದೀಸು ಉಸ್ಸಾಹಸ್ಸ ವಿಯ ಪವತ್ತಿಸಮ್ಭವತೋ। **ಫಸ್ಸೋ ಅಧರಾರಣೀ ವಿಯ** ನಿರುಸ್ಸಾಹನಿರೀಹತಾವಸೇನ ಅತ್ತಸಾಧನತೋ।

೧೦. ಉಪ್ಪಟಿಪಾಟಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೧೦. ರಸನಂ ಭಞ್ಜನಂ ನಿರುಜ್ಝನಂ ರಸೋ। ಯೋ ಯೋ ಧಮ್ಮಾನಂ ರಸೋ ಯಥಾಧಮ್ಮರಸೋ, ತೇನ **ಯಥಾಧಮ್ಮರಸೇನ**। **ಪಟಿಪಾಟಿಯಾತಿ** ಕಮೇನ, ಉಭಯೇನಪಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಹಾನಕ್ಕಮೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಇನ್ದ್ರಿಯವಿಭಙ್ಗೇತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂಯುತ್ತಸಞ್ಞಿತೇ ಇನ್ದ್ರಿಯವಿಭಙ್ಗೇ। **ಅದೇಸಿತತ್ತಾತಿ** ಸೇಸಸುತ್ತಾನಿ ವಿಯ ‘‘ಸುಖಿನ್ದ್ರಿಯ’’ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅದೇಸಿತತ್ತಾ ಇದಂ **ಉಪ್ಪಟಿಪಾಟಿಕಸುತ್ತಂ ನಾಮ**। **ವಲಿಯಾ** ಖರಸಮ್ಫಸ್ಸಾಯ **ಫುಟ್ಠಸ್ಸ**। ತನ್ತಿ ಕಣ್ಟಕವೇದನಾದಿಂ। **ಏತಸ್ಸ** ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ।

ತೇಸಂ ತೇಸನ್ತಿ ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಂ। **ಕಾರಣವಸೇನೇವಾತಿ** ತಂತಂಅಸಾಧಾರಣಕಾರಣವಸೇನ। ತೇಸಞ್ಚ ವಿಸೇಸಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಪತ್ತಚೀವರಾದೀನಂ ವಾ**"ತಿ ಆಹ।

ಏಕತೋವಾತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪದುದ್ಧಾರಣಂ ಅಕತ್ವಾ ಏಕಜ್ಝಮೇವ। ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದೀನಂ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇ ಏವ ನಿರುಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತೇಸಂ** ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯದೋಮನಸ್ಸಾದೀನಂ। **ಅತಿಸಯನಿರೋಧೋತಿ** ಸುಟ್ಠು ಪಹಾನಂ ಉಜುಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ವೂಪಸಮೋ। **ನಿರೋಧೋಯೇವಾತಿ** ನಿರೋಧಮತ್ತಮೇವ। **ನಾನಾವಜ್ಜನೇತಿ** ಯೇನ ಆವಜ್ಜನೇನ ಅಪ್ಪನಾವೀಥಿ ಹೋತಿ, ತತೋ ಭಿಜ್ಜಾವಜ್ಜನೇ, ಅನೇಕಾವಜ್ಜನೇ ವಾ। ಅಪ್ಪನಾವೀಥಿಯಞ್ಹಿ ಉಪಚಾರೋ ಏಕಾವಜ್ಜನೋ, ಇತರೋ ಅನೇಕಾವಜ್ಜನೋ ಅನೇಕಕ್ಖತ್ತುಂ ಪವತ್ತನತೋ। ವಿಸಮನಿಸಜ್ಜಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಕಿಲಮಥೋ **ವಿಸಮಾಸನುಪತಾಪೋ । ಪೀತಿಫರಣೇನಾತಿ** ಪೀತಿಯಾ ಫರಣರಸತ್ತಾ। ಪೀತಿಸಮುಟ್ಠಾನಾನಂ ವಾ ಪಣೀತರೂಪಾನಂ ಕಾಯಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪನತೋ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ "**ಸಬ್ಬೋ ಕಾಯೋ ಸುಖೋಕ್ಕನ್ತೋ ಹೋತೀ**"ತಿ। **ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪಚ್ಚಯೇಪೀತಿ ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಅಟ್ಠಾನಪಯುತ್ತೋ, ಸೋ "ಪಹೀನಸ್ಸಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬೋ "ಪಹೀನಸ್ಸಪಿ ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸಾ"ತಿ। ಏತಂ ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। "ತಸ್ಸ ಮಯ್ಹಂ ಅತಿಚಿರಂ ವಿತಕ್ಕಯತೋ ವಿಚಾರಯತೋ ಕಾಯೋಪಿ ಕಿಲಮಿ, ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ವಿಹಞ್ಞೀ"ತಿ ಚ ವಚನತೋ ಕಾಯಚಿತ್ತಖೇದಾನಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪಚ್ಚಯತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಭಾವೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯನ್ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ತತ್ಥಸ್ಸ ಸಿಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತೀತಿ** ತತ್ಥ ದುತಿಯಜ್ಝಾನುಪಚಾರೇ ಅಸ್ಸ ದೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಭವೇಯ್ಯ। "ತತ್ಥಸ್ಸ ಸಿಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತೀ"ತಿ ಇದಂ ಪರಿಕಪ್ಪವಚನಂ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇ ದೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಸುಪ್ಪಹೀನಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "**ನ ತ್ವೇವ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇ ಪಹೀನಪಚ್ಚಯತ್ತಾ**"ತಿ। ಪಹೀನಮ್ಪಿ ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪೀತಿ ವಿಯ ನ ದೂರೇತಿ ಕತ್ವಾ "**ಆಸನ್ನತ್ತಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ನಾನಾವಜ್ಜನುಪಚಾರೇ ಪಹೀನಮ್ಪಿ ಪಹಾನಙ್ಗಂ ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ಅವಿಹತತ್ತಾ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಾಯಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। "ತಾದಿಸಾಯ ಆಸೇವನಾಯ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ತಾ ಯಥಾ ಮಗ್ಗವೀಥಿತೋ ಪುಬ್ಬೇ ದ್ವೇ ತಯೋ ಜವನವಾರಾ ಸದಿಸಾನುಪಸ್ಸನಾವ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ಏವಮಿಧಾಪಿ ಅಪ್ಪನಾವಾರತೋ ಪುಬ್ಬೇ ದ್ವೇ ತಯೋ ಜವನವಾರಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾವ ಪವತ್ತನ್ತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಅಪರಿಸೇಸನ್ತಿ** ಸುವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನೇನ ಅನವಸೇಸಂ।

ತಥತ್ತಾಯಾತಿ ತಥಭಾವಾಯ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಮಙ್ಗಿತಾಯ। ಸಾ ಪನಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನೇನ ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಸಮಾಪಜ್ಜನೇನ ವಾ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ಉಪ್ಪಾದನತ್ಥಾಯ ಸಮಾಪಜ್ಜನತ್ಥಾಯಾ**"ತಿ। **ದ್ವೀಸೂತಿ** ನವಮದಸಮೇಸು ಸುತ್ತನ್ತೇಸು।

ಸುಖಿನ್ದ್ರಿಯವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಜರಾವಗ್ಗೋ

೧. ಜರಾಧಮ್ಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೧೧. ಪಮುಖೇ , ಪಾಸಾದಸ್ಸ ಚ ಪಚ್ಛಿಮಭಾಗೇ ಆತಪೋ ಪಚ್ಛಾತಪೋ, ತಸ್ಮಿಂ **ಪಚ್ಛಾತಪೇ।** ಸೋ ಹಿ ಪಾಸಾದಸ್ಸ ಪಮುಖಭಾವೇನ ಕತೋ। ಕಿಂ ಪನ ಭಗವತೋ ವಜಿರಸಾರಂ ಸರೀರಂ ಓತಾಪೇತಬ್ಬಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - "**ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿ । **ಅಯಞ್ಚ** ಇಮಂ ಸುತ್ತಂ ದೇಸಿತಸಮಯೇ। **ನ ಸಕ್ಕೋತಿ** ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾಯ ಕಾಯಚಿ ಪಭಾಯ ಅನಭಿಭವನೀಯತ್ತಾ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಬುದ್ಧಾಭಾ ಸೂರಿಯಾಭಾಯ ಅನಭಿಭವನೀಯಾ, ಘಮ್ಮಸಭಾವತಾಯ ಪನ ರಸ್ಮೀನಂ ಪರಿತೋ ಫರನ್ತೀ ಸೂರಿಯಾಭಾ ತಿಖಿಣಾ ಉಣ್ಹಾತಿ ಆಹ "**ರಸ್ಮಿತೇಜ**"ನ್ತಿ। ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ಉಪಮಾಯ ವಿಭಾವೇತುಂ "**ಯಥೇವ ಹೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಸುವಣ್ಣಾವಟ್ಟಂ ವಿಯಾತಿ ಅಚ್ಛೇ ಸುವಣ್ಣಪತ್ತೇ ವಿನಿವತ್ತಆವಟ್ಟಂ ವಿಯ। **ಗರಹಣಚ್ಛರಿಯಂ ನಾಮ ಕಿರೇತಂ** "ಅಚ್ಛರಿಯಮೇತಂ ಅವಿಸಿಚ್ಛೇಫಲವದ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ನ ಏವಮೇತರಹೀತಿ** ಅತ್ತನೋ ಪಾಕಟವಸೇನ ವದತಿ, ನ ಇತರೇಸಮ್ಪೀತಿ। **ಸಿರಾಜಾಲಾತಿ** ಸಿರಾಸನ್ತಾನಾ। **ಏವರೂಪಂ ನ ಹೋತೀತಿ** ಅಞ್ಞೇಸಂ ಪಾಕತಿಕಸತ್ತಾನಂ ವುತ್ತಾಕಾರಂ ವಿಯ ನ ಹೋತಿ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರಸ್ಸ ಉಳಾರತಮತ್ತಾ ವಿಪಚ್ಚನಸ್ಸ ಪರಿಯನ್ತಗತತ್ತಾ। ತೇನಾಹ "**ಅಞ್ಞೇಸಂ ಅಪಾಕಟ**"ನ್ತಿ। **ವಲಿಯಾವಟ್ಟಕ**ನ್ತಿ ಅಪ್ಪಕಂ ವಲಿಯಾವಟ್ಟಂ। ತೇನಾಹ "**ಕೇಸಗ್ಗಪ್ಪಮಾಣ**"ನ್ತಿ। **ಸಬ್ಬಾನೀತಿ** ಸಿರಾಜಾಲಾನಿ। **ಪುರತೋ ವಙ್ಕೋತಿ** ಥೋಕಂ ಪುರತೋ ನತಮತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಸ್ವಾಯಂ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಅಪಾಕಟೋ**"ತಿ। **ನಯಗ್ಗಾಹತೋತಿ** ಅನುಮಾನತೋ। **ಧೀ ತ**ನ್ತಿ **ಧೀ**-ಸದ್ದಯೋಗೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। **ಧೀತಿ** ಜಿಗುಚ್ಛನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। **ಧಿಕ್ಕಾರೋತಿ** ಜಿಗುಚ್ಛಾಪಯೋಗೋ। **ತಂ ಫುಸತೂತಿ** ತುಯ್ಹಂ ಪಾಪುಣಾತು।

೨. ಉಣ್ಣಾಭಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೧೨. **ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸಾತಿ** ಅಞ್ಞೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ। **ನ ಪಚ್ಚನುಭೋತಿ** ಅತ್ತನೋ ಅವಿಸಯಭಾವತೋ। ಇದಾನಿ ತಂ ಅಞ್ಞವಿಸಯತಂ ಅನ್ವಯತೋ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ವಿಭಾವೇತುಂ "**ಸಚೇ ಹೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ವಿಸಯಾನಿ ಪಟಿಸರನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಪಟಿಸರಣಂ**। ಇನ್ದ್ರಿಯವಿಞ್ಞಾಣಾನಿ ಹಿ ಅಸತಿಪಿ ತಾದಿಸೇ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇ ಅತ್ತನೋ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಯಾಥಾವತೋ ಸಮ್ಪಜಾನನತೋ ಪವೇದನವಿಜಾನನಾನಿ ಕರೋನ್ತಾನಿ ವಿಯ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತಥಾ ಲೋಕಸ್ಸ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಸಿದ್ಧಿತೋ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - "ಮನೋ ಪಟಿಸರಣಂ, ಮನೋವ ನೇಸಂ ಗೋಚರವಿಸಯಂ ಪಚ್ಚನುಭೋತೀ"ತಿ ಮನೋದ್ವಾರಿಕಜವನಮನೋ ಹಿ ಸವಿಸೇಸಂ ಮನೋವಿಸಯಂ ಪಚ್ಚನುಭೋತಿ, ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕಜವನಮನೋ ಮನನಮತ್ತಮೇವ ಪಚ್ಚನುಭವತಿ। **ರಜ್ಜನಾದಿ**ಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಸದ್ದಹನಾದಿಪಿ ಗಹಿತಮೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಪಞ್ಚದ್ವಾರಪ್ಪವತ್ತಿವಸೇನ ತಥಾ ವುತ್ತಂ। **ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪನ ದ್ವಾರೇತಿ** ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇ।

ದುಬ್ಬಲಭೋಜಕಾತಿ ಅಪ್ಪಾನುಭಾವಾ ರಾಜಭೋಗ್ಗಾ। **ಆಯ**ನ್ತಿ ಭೋಗುಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ। ಯೋತ್ತಬನ್ಧಾದಿನಿಮಿತ್ತಂ ಲದ್ಧಬ್ಬಕಹಾಪಣೋ **ಯೋತ್ತಕಹಾಪಣೋ**। ಅದ್ದುಬನ್ಧಾದಿನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತಬ್ಬಕಹಾಪಣೋ **ಅದ್ದುಕಹಾಪಣೋ**। ಮಾಘಾತಘೋಸನಾಯ ಕತಾಯ ಹಿಂಸಾನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತಬ್ಬಕಹಾಪಣೋ **ಮಾಪಹಾರಕಹಾಪಣೋ**। ತಸ್ಸ ಪರಿಮಾಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಟ್ಠಕಹಾಪಣೋ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸತವತ್ಥುಕ**ನ್ತಿ ಸತಕರೀಸವತ್ಥುಕಂ।

ಮಗ್ಗಸತೀತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸತಿ। ಭಾವನಮನುಯುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಹಿ ಜವನಮನೋ ಉಸ್ಸಕ್ಕಿತ್ವಾವ **ಮಗ್ಗಸತಿಂ ಪಟಿಸರತಿ** ತಪ್ಪರಿಯೋಸಾನತ್ತಾ। **ತ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ಸಾತಿ** ಫಲವಿಮುತ್ತಿ। **ಪಟಿಸರತಿ** ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಸತಿಯಾ। ಫಲವಿಮುತ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಉಭಯಂ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಾಯೇವಾತಿ। ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಪಟಿಸರಣನ್ತಿ **ಅಪ್ಪಟಿಸರಣಂ** ಅಸಙ್ಖತಾಮತಸ್ಸ ಸನ್ತಿನಿಚ್ಚಸಭಾವತ್ತಾ। ಸಯಂ ಪನ ಸಬ್ಬೇಸಂಯೇವ ಅರಿಯಾನಂ ಪಟಿಸರಣಂ। ತೇನಾಹ "ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅರಹತೋ ಗತೀ"ತಿ (ಪರಿ॰ ೩೩೯)। **ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಂ** ನಿಬ್ಬಾನನಿಸ್ಸಯತ್ತಾ। **ನ ತತೋ ಪರಂ ಗಚ್ಛತಿ** ಗತಸ್ಸ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಅಭಾವಾ। ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಓಸಾನನ್ತಿ **ನಿಬ್ಬಾನಪರಿಯೋಸಾನಂ**।

ಮೂಲಜಾತಾ ಜಾತಮೂಲಾ। ತತೋ ಏವ **ಪತಿಟ್ಠಿತಾ**। ಕಾ ಪನಸ್ಸಾತಿ ಆಹ "**ಮಗ್ಗೇನ ಆಗತಸದ್ಧಾ**"ತಿ। ಮಗ್ಗೋ ದಳ್ಹಾಯ ಅಸಂಹಾರಿಯಸದ್ಧಾಯ ಮೂಲಂ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಿ ಚೇವ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಚಿತ್ತಞ್ಚಾತಿ **ಪಞ್ಚ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಿ** ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ **ಪಹೀನಾನಿ**। **ಪಞ್ಚ ನೀವರಣಾನೀತಿ** ಏತ್ಥ ಅಪಾಯಗಮನೀಯಾನಿ ಪಠಮಮಗ್ಗೇನೇವ ಪಹೀನಾನಿ, ಇತರಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಝಾನೇನ ಪಹೀನಾನೀತಿ ಪಞ್ಚಸು ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಕಿಲೇಸಸಂಯೋಜನೇಸು ಏಕದೇಸವಿಗಮೇನೇವ ಬಹಿದ್ಧಾಸಂಯೋಜನೋ ವಿಯ ಜಾತೋತಿ ವುತ್ತಂ "**ಝಾನಅನಾಗಾಮಿಟ್ಠಾನೇ ಠಿತೋ**"ತಿ। ತೇನಾಹ "**ಸೋ ಅಪರಿಹೀನ...ಪೇ॰... ನಿಬ್ಬಾಯೇಯ್ಯಾ**"ತಿ।

೫. ಪಠಮಪುಬ್ಬಾರಾಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೧೫. ಪುಬ್ಬಕೋಟ್ಠಕೇ ಏವಂ ಆಗತಸುತ್ತಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ **ಫಲಿನ್ದ್ರಿಯಾನೇವ ಕಥಿತಾನಿ** ಅಗ್ಗಫಲವಸೇನ ದೇಸನಾಯ ಆಗತತ್ತಾ।

೧೦. ಆಪಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೨೦. **ಉಪರಿ ಸಹ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ತಯೋ ಮಗ್ಗಾತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಸಹ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲತೋ ಉಪರಿ ತಯೋ ಮಗ್ಗಾ। ಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನ ಇದಾನಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತತ್ತಾ ‘‘ಇಮೇ ಖೋ ತೇ ಧಮ್ಮಾ’’ತಿ ವುತ್ತಾ। ತತ್ಥ ಯಂ ಅಗ್ಗಭೂತಂ, ತಸ್ಸ ವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **‘‘ಅರಹತ್ತಫಲಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನಾಮಾ’’**ತಿ ವುತ್ತಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ। **ಅತಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಪಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಯಾಥಾವತೋ ಪಸ್ಸಾಮಿ। **ಚತೂಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಹೀತಿ** ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀಹಿ ಚತೂಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ। ಸಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಫಲಸಹಗತಾ ಸಿಯಾತಿ ಮಿಸ್ಸಕಾ ವುತ್ತಾ।

ಜರಾವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಸೂಕರಖತವಗ್ಗೋ

೧. ಸಾಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೨೧. **ಸೂರಭಾವೇನಾತಿ** ಅತಿಸೂರಭಾವೇನ। **ಬುಜ್ಝನತ್ಥಾಯಾತಿ** ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧಾಯ।

೨. ಮಲ್ಲಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೨೨. **ಚತ್ತಾರಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನೀತಿ** ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ। **‘‘ಅರಿಯಞಾಣಂ ಲೋಕುತ್ತರ’’**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಕತ್ವಾ। ಅರಿಯ-ಸದ್ದೋ ಪನ ಯಥಾ ತಥಾ ವಿಸುದ್ಧೇಪಿ ಹೋತೀತಿ ತಾದಿಸಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ **‘‘ತಮ್ಪಿ ಪನಾ’’**ತಿಆದಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಚತ್ತಾರಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಮಿಸ್ಸಕಾನಿ, ಏವಂ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಮ್ಪಿ ಮಿಸ್ಸಕನ್ತಿ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ನ ಕೋಚಿ ವಿರೋಧೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾಹ **‘‘ತಮ್ಪಿ ಪನ…ಪೇ॰… ವಟ್ಟತೀ’’**ತಿ।

೩. ಸೇಖಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೨೩. **ನ ಸಕ್ಕೋತಿ** ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಅಪರಿಪಕ್ಕತ್ತಾ। **ಅತ್ಥೀತಿ ಪಜಾನಾತಿ** ನಯಗ್ಗಾಹೇನ, ನ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ। ನ ಹಿ ಅರಿಯಾಪಿ ಅನಧಿಗತಂ ಮಗ್ಗಫಲಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ।

೬. ಪತಿಟ್ಠಿತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೨೬. **ಸಾಸವೇಸೂತಿ** ಚತುರಾಸವವಿನಿಮುತ್ತೇಸು ಸೇಸಧಮ್ಮೇಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು। ತೇಸುಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಅನತ್ಥತೋ **ಚಿತ್ತಂ ರಕ್ಖತಿ ನಾಮ**।

೮. ಸೂಕರಖತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೨೮. **ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾತಿ** ತಂ ಸೂಕರಖತಲೇಣಂ ಸನ್ಧಾಯ। **ಏತಂ** "ಸೂಕರಖತಾಯ"ನ್ತಿ ವಚನಂ ವುತ್ತಂ। **ಭಾವನಪುಂಸಕನ್ತಿ** ಭಾವಜೋತಕಂ ನಪುಂಸಕವಚನಂ ಯಥಾ "ವಿಸಮಂ ವಾತಾ ವಾಯನ್ತಿ, ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದೀ"ತಿ। ಕಿಚ್ಚಪಟಿಪತ್ತಿ ತೇಸಂ ಸಂಕಾಸನಟ್ಠೇನ ಸಪತಿಸೋ, ಸಪತಿಸೋ ಏವ **ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸೋ,** ಸಜೇಟ್ಠಕೋತಿ ಆಹ **"ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸೋತಿ ಸಜೇಟ್ಠಕೋ"**ತಿ।

ಸೂಕರಖತವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೫೩೧-೬೫೦. ಸತ್ತಾನಂ ಫಲಾನಂ ಹೇತುಭೂತಾನಿ "ಇಮೇಸಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಭಾವಿತತ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾನಿ, ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿಯೇವ ಫಲೂಪಚಾರೇನ **"ಸತ್ತ ಫಲಾನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಾನಿ। ತಾನಿ ಚ **ಪುಬ್ಬಭಾಗಾನಿ** "ಇಮೇಸಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಭಾವಿತತ್ತಾ…ಪೇ॰… ಸತ್ತಾನಿಸಂಸಾ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಾ"ತಿ ವಚನತೋ। **ತೇಸನ್ತಿ** ಸತ್ತಾನಂ ಫಲಾನಂ। "ದ್ವಿನ್ನಂ ಫಲಾನಂ ಅಞ್ಞತರಂ ಫಲ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಅತೀತಸುತ್ತೇ ವುತ್ತಾನಿ ಹೇಟ್ಠಾ ದ್ವೇ ಫಲಾನಿ ನಾಮಾತಿ ವದನ್ತಿ। ಯೇಹಿ ಪನ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ಅಞ್ಞತ್ರ ಪನ ಅನ್ತರಾಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಂ ಸೇಸಾನಿ ಫಲಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ತಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಸಪುಬ್ಬಭಾಗಾನಿ ಲೋಕುತ್ತರಾನೀತಿ ವುತ್ತಂ ಸಿಯಾ।

ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂಯುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಸಂಯುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೬೫೧-೭೦೪. **ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಸಂಯುತ್ತೇ ಪುಬ್ಬಭಾಗವಿಪಸ್ಸನಾವ ಕಥಿತಾ** ‘‘ಅಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಹಾನಾಯಾ’’ತಿಆದಿವಚನತೋ।

ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಸಂಯುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಬಲಸಂಯುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೭೦೫-೮೧೨. **ಬಲಸಂಯುತ್ತೇ ಬಲಾನಿ ಮಿಸ್ಸಕಾನೇವ ಕಥಿತಾನಿ** "ವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತ"ನ್ತಿ ವಚನತೋ।

ಬಲಸಂಯುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಇದ್ಧಿಪಾದಸಂಯುತ್ತಂ

೧. ಚಾಪಾಲವಗ್ಗೋ

೧. ಅಪಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೮೧೩. **ಛನ್ದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತೋ ಸಮಾಧೀ**ತಿ ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಛನ್ದಂ ಅಧಿಪತಿಂ ಕತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸಮಾಧಿ **ಛನ್ದಸಮಾಧಿ**। **ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಾ**ತಿ ಚತುಕಿಚ್ಚಸಾಧಕಸ್ಸ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನವೀರಿಯಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ತೇಹೀ**ತಿ ಛನ್ದಸಮಾಧಿಪಧಾನಸಙ್ಖಾರೇಹಿ। **ಇದ್ಧಿಯಾ ಪಾದ**ನ್ತಿ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಪರಿಯಾಯೇನ ಇಜ್ಝನಟ್ಠೇನ, ಇಜ್ಝನ್ತಿ ಏತಾಯ ಸದ್ಧಾ ಇದ್ಧಾ ವುದ್ಧಾ ಉಕ್ಕಂಸಗತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಇಮಿನಾ ವಾ ಪರಿಯಾಯೇನ "**ಇದ್ಧೀ**"ತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಾತಾನಂ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಾದಿಕುಸಲಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಛನ್ದಸಮಾಧಿಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಪಾದಭೂತಂ, ಸೇಸಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕರಾಸಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಾ ಏವ ಚ ಯಥಾವುತ್ತಇದ್ಧಿ ಯಸ್ಮಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ಉಪರಿಮಾಯ ಉಪರಿಮಾಯ ಪಾದಭೂತಾ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ಇದ್ಧಿಭೂತಂ ವಾ ಪಾದನ್ತಿ ಇದ್ಧಿಪಾದ**"ನ್ತಿ। **ಸೇಸೇಸೂ**ತಿ ವೀರಿಯಸಮಾಧಿಆದೀಸು। ತತ್ಥ ಹಿ ವೀರಿಯಂ ಚಿತ್ತಂ ವೀಮಂಸಂ ಅಧಿಪತಿಂ ಕತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸಮಾಧಿ ವೀಮಂಸಾಸಮಾಧೀತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಇಧಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಇದ್ಧಿಪಾದಸಂಯುತ್ತೇ। **ಏಕಪರಿಚ್ಛೇದೋವ** ಅತ್ಥನಿದ್ದೇಸೋ।

೫. ಇದ್ಧಿಪದೇಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೮೧೭. **ಇದ್ಧಿಪದೇಸ**ನ್ತಿ ಇದ್ಧಿಯಾ ಏಕದೇಸಂ। ಕೋ ಪನ ಸೋತಿ ಆಹ – "**ತಯೋ ಚ ಮಗ್ಗೇ ತೀಣಿ ಚ ಫಲಾನೀ**"ತಿ।

೬. ಸಮತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೮೧೮. **ಸಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞಸ್ಸ ಸಮಂ ಅತ್ತನಂ ಇಜ್ಝನಂ ಸಮತ್ತಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ। **ವಿವಟ್ಟಪಾದಕಾ ಏವ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ ಕಥಿತಾ** "ಅಪಾರಾ ಪಾರಂ ಗಮನಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀ"ತಿಆದಿವಚನತೋ।

೧೦. ಚೇತಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೮೨೨. **ಉದೇನಯಕ್ಖಸ್ಸ ಚೇತಿಯಟ್ಠಾನೇ**ತಿ ಉದೇನಸ್ಸ ನಾಮ ಯಕ್ಖಸ್ಸ ದೇವಾಯತನಸಙ್ಖೇಪೇನ ಇಟ್ಠಕಾಹಿ ಕತೇ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಚಿತ್ತೀಕತಟ್ಠಾನೇ। **ಕತವಿಹಾರೋ**ತಿ ಭಗವನ್ತಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ತತ್ಥ ಕತವಿಹಾರೋ। **ವುಚ್ಚತೀ**ತಿ ಪುರಿಮವೋಹಾರೇನ "ಉದೇನಚೇತಿಯ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಗೋತಮಕಾದೀಸುಪೀ**ತಿ ಗೋತಮಕಚೇತಿಯನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಸುಪಿ। **ಏಸೇವ ನಯೋ**ತಿ ಚೇತಿಯಟ್ಠಾನೇ ಕತವಿಹಾರಭಾವಂ ಅತಿದಿಸತಿ। **ವಡ್ಢಿತಾ**ತಿ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿವಸೇನ ಪರಿಬ್ರೂಹಿತಾ। **ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕತಾ**ತಿ ಭಾವನಾಯ ಬಹುಲೀಕರಣವಸೇನ ಅಪರಾಪರಂ ಪವತ್ತಿತಾ ಆನೀತಾ। **ಯುತ್ತಯಾನಂ ವಿಯ ಕತಾ**ತಿ ಯಥಾ ಯುತ್ತಮಾಜಞ್ಞಯಾನಂ ಛೇಕೇನ ಸಾರಥಿನಾ ಅಧಿಟ್ಠಿತಂ ಯಥಾರುಚಿ ಪವತ್ತಿಮರಹತಿ, ಏವಂ ಯಥಾರುಚಿ ಪವತ್ತನಾರಹತಂ ಗಮಿತಾ। **ಪತಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ। **ವತ್ಥು ವಿಯ ಕತಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿಸೋಧನೇನ ಇದ್ಧಿವಿಸೇಸಾನಂ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ಸುವಿಸೋಧಿತಪರಿಸ್ಸಯವತ್ಥು ವಿಯ ಕತಾ। **ಅಧಿಟ್ಠಿತಾ**ತಿ ಪಟಿಪಕ್ಖದೂರೀಭಾವತೋ ಸುಭಾವಿತಭಾವೇನ ತಂತಂಅಧಿಟ್ಠಾನಯೋಗ್ಯತಾಯ ಠಪಿತಾ। **ಸಮನ್ತತೋ ಚಿತಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಭಾಗೇನ ಭಾವನುಪಚಯಂ ಗಮಿತಾ। ತೇನಾಹ "**ಸುವಡ್ಢಿತಾ**"ತಿ। **ಸುಟ್ಠು ಸಮಾರದ್ಧಾ**ತಿ ಇದ್ಧಿಭಾವನಾಯ ಸಿಖಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಂಸೇವಿತಾ।

ಅನಿಯಮೇನಾತಿ "ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚೀ"ತಿ ಅನಿಯತವಚನೇನ। **ನಿಯಮೇತ್ವಾತಿ** "ತಥಾಗತಸ್ಸಾ"ತಿ ಸರೂಪಗ್ಗಹಣೇನ ನಿಯಮೇತ್ವಾ। **ಆಯುಪ್ಪಮಾಣನ್ತಿ** ಪರಮಾಯುಪ್ಪಮಾಣಂ ವದತಿ। ತಸ್ಸೇವ ಗಹಣೇ ಕಾರಣಂ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲವಣ್ಣನಾಯಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಮಹಾಸೀವತ್ಥೇರೋ** ಪನ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಚರಿಮಭವೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿದಾಯಿನೋ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾಯುಕತಾಸಂವತ್ತನಸಮತ್ಥತಂ ಹದಯೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ಆಯುಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ಪರಿಸ್ಸಯವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮತ್ಥತಾ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಾ ಏವಾತಿ ಇಮಂ ಭದ್ದಕಪ್ಪಮೇವ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯಾತಿ ಅವೋಚ।

ಖಣ್ಡಿಚ್ಚಾದೀಹಿ ಅಭಿಸುಯ್ಯತೀತಿ ಏತೇನ ಯಥಾ ಇದ್ಧಿಬಲೇನ ಜರಾಯ ನ ಪಟಿಘಾತೋ, ಏವಂ ತೇನ ಮರಣಸ್ಸಪಿ ನ ಪಟಿಘಾತೋತಿ ಅತ್ಥತೋ ಆಪನ್ನಮೇವಾತಿ। "ಕ್ವ ಸರೋ ಖಿತ್ತೋ, ಕ್ವಚನಿ ಪತಿತೋ"ತಿ ಅಞ್ಞಥಾ ವುಟ್ಠಿತೇನಪಿ ಥೇರವಾದೇನ ಅಟ್ಠಕಥಾವಚನಮೇವ ಸಮತ್ಥಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ **"ಸೋ ಪನ ನ ರುಚ್ಚತಿ…ಪೇ॰… ನಿಯಮಿತ"**ನ್ತಿ।

ಪರಿಯುಟ್ಠಿತಚಿತ್ತೋತಿ ಯಥಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಾನತ್ಥಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ಏವಂ ಅಭಿಭೂತಚಿತ್ತೋ। ಸೋ ಪನ ಅಭಿಭವೋ ಮಹತಾ ಉದಕೋಘೇನ ಅಪ್ಪಕಸ್ಸ ಉದಕಸ್ಸ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಣಂ ವಿಯ ಅಹೋಸೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅಜ್ಝೋತ್ಥಟಚಿತ್ತೋ"**ತಿ। **ಅಞ್ಞೋತಿ** ಥೇರತೋ, ಅರಿಯೇಹಿ ವಾ ಅಞ್ಞೋ ಯೋ ಕೋಚಿ ಪರೋ ಪುಥುಜ್ಜನೋ। ಪುಥುಜ್ಜನಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ಯಥಾ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಅಪ್ಪಹೀನವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ಮಾರೇನ ಪರಿಯುಟ್ಠಿತಚಿತ್ತೋ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಾನತ್ಥಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಏವಂ ಥೇರೋ ಭಗವತಾ ಕತಂ ನಿಮಿತ್ತೋಭಾಸಂ ಸಬ್ಬಸೋ ನ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇಸೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ತೇನಾಹ **"ಮಾರೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಚತ್ತಾರೋ ವಿಪಲ್ಲಾಸಾತಿ** ಅಸುಭೇ "ಸುಭ"ನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾವಿಪಲ್ಲಾಸೋ, ಚಿತ್ತವಿಪಲ್ಲಾಸೋ, ದುಕ್ಖೇ "ಸುಖ"ನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾವಿಪಲ್ಲಾಸೋ, ಚಿತ್ತವಿಪಲ್ಲಾಸೋತಿ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ವಿಪಲ್ಲಾಸಾ। **ತೇನಾತಿ** ಯದಿಪಿ ಇತರೇ ಅಟ್ಠ ವಿಪಲ್ಲಾಸಾ ಪಹೀನಾ, ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ವಿಪಲ್ಲಾಸಾನಂ ಅಪ್ಪಹೀನಭಾವೇನ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಥೇರಸ್ಸ।

ಮದ್ದತೀತಿ ಫುಸನಮತ್ತೇನ ಮದ್ದನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತಿ, ಅಞ್ಞಥಾ ತೇನ ಮದ್ದಿತೇ ಸತ್ತಾನಂ ಮರಣಮೇವ ಸಿಯಾ, ಕಿಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಕಸ್ಮಾ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ? ನನು ಏಸ ಅಗ್ಗಸಾವಕಸ್ಸ ಮಹಿದ್ಧಿಕಸ್ಸ ಮಹಾನುಭಾವಸ್ಸ ಕುಚ್ಛಿಂ ಪವಿಟ್ಠೋತಿ? ಸಚ್ಚಂ ಪವಿಟ್ಠೋ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಅತ್ತನೋ ಮಹಾನುಭಾವಸ್ಸ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ನ ವಿಬಾಧನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ। ವಿಬಾಧನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಪನ ಇಧ **"ಕಿಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ ಹದಯಮದ್ದನಸ್ಸ ಅಧಿಕತತ್ತಾ। **ನಿಮಿತ್ತೋಭಾಸನ್ತಿ** ಏತ್ಥ "ತಿಟ್ಠತು ಭಗವಾ ಕಪ್ಪ"ನ್ತಿ ಸಕಲಕಪ್ಪಂ ಅವಟ್ಠಾನಯಾಚನಾಯ "ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ, ಆನನ್ದ, ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ ಭಾವಿತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅಞ್ಞಾಪದೇಸೇನ ಅತ್ತನೋ ಚತುರಿದ್ಧಿಪಾದಭಾವನಾನುಭಾವೇನ ಕಪ್ಪಂ ಅವಟ್ಠಾನಸಮತ್ಥತಾವಸೇನ ಸಞ್ಞುಪ್ಪಾದನಂ ನಿಮಿತ್ತಂ। ತಥಾ ಪನ ಪರಿಯಾಯಗ್ಗಹಣಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಉಜುಕಂಯೇವ ಅತ್ತನೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯವಿಭಾವನಂ ಓಭಾಸೋ। **ಜಾನನ್ತೋಯೇವಾತಿ** ಮಾರೇನ ಪರಿಯುಟ್ಠಿತಭಾವಂ ಜಾನನ್ತೋ ಏವ। ಅತ್ತನೋ ಅಪರಾಧಹೇತುಕೋ ಸತ್ತಾನಂ ಸೋಕೋ ತನುಕೋ ಹೋತಿ, ನ ಬಲವಾತಿ ಆಹ - **"ದೋಸಾರೋಪನೇನ ಸೋಕತನುಕರಣತ್ಥ"**ನ್ತಿ। ಕಿಂ ಪನ ಥೇರೋ ಮಾರೇನ ಪರಿಯುಟ್ಠಿತಚಿತ್ತಕಾಲೇ ಪವತ್ತಿಂ ಪಚ್ಛಾ ಜಾನಾತೀತಿ? ನ ಜಾನಾತಿ ಸಭಾವೇನ, ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ಪನ ಜಾನಾತಿ।

ಅನತ್ಥೇ ನಿಯೋಜೇನ್ತೋ ಗುಣಮಾರಣೇನ **ಮಾರೇತಿ,** ವಿರಾಗವಿಬನ್ಧನೇನ ವಾ ಜಾತಿನಿಮಿತ್ತತಾಯ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಜಾತಂ ಮಾರೇನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ **"ಮಾರೇತೀತಿ ಮಾರೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅತಿಪಾಪತ್ತಾ **ಪಾಪಿಮಾ**। ಕಣ್ಹಧಮ್ಮಸಮನ್ನಾಗತೋ **ಕಣ್ಹೋ**। ವಿರಾಗಾದಿಗುಣಾನಂ ಅನ್ತಕರಣತೋ **ಅನ್ತಕೋ**। ಸತ್ತಾನಂ ಅನತ್ಥಾವಹಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ನ ಮುಞ್ಚತೀತಿ **ನಮುಚಿ**। ಅತ್ತನೋ ಮಾರಪಾಸೇನ ಪಮತ್ತೇ ಬನ್ಧತಿ, ಪಮತ್ತಾ ವಾ ಬನ್ಧೂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಪಮತ್ತಬನ್ಧು**। ಸತ್ತಮಸತ್ತಾಹತೋ ಪರಂ ಸತ್ತ ಅಹಾನಿ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಅಟ್ಠಮೇ ಸತ್ತಾಹೇ"**ತಿ, ನ ಪನ ಪಲ್ಲಙ್ಕಸತ್ತಾಹಾದಿ ವಿಯ ನಿಯತಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಅಟ್ಠಮಸತ್ತಾಹಸ್ಸ ನಾಮ ಲಬ್ಭನತೋ। ಸತ್ತಮಸತ್ತಾಹಸ್ಸ ಹಿ ಪರತೋ ಅಜಪಾಲನಿಗ್ರೋಧಮೂಲೇ ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಸಕ್ಕಸ್ಸ ಚ ಪಟಿಞ್ಞಾತಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಭಗವನ್ತಂ ಞತ್ವಾ "ಇದಾನಿ ಸತ್ತೇ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಮಮ ವಿಸಯಂ ಅತಿಕ್ಕಾಮೇಸ್ಸತೀ"ತಿ ಸಞ್ಜಾತದೋಮನಸ್ಸೋ ಹುತ್ವಾ ಠಿತೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ,

“ಹನ್ದಾಹಂ ದಾನಿ ನಂ ಉಪಾಯೇನ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಪೇಸ್ಸಾಮಿ, ಏವಮಸ್ಸ ಮನೋರಥೋ ಅಞ್ಞಥತ್ತಂ ಗಮಿಸ್ಸತಿ, ಮಮ ಮನೋರಥೋ ಇಜ್ಝಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ಠಿತೋ - “ಪರಿನಿಬ್ಬಾತು ದಾನಿ, ಭನ್ತೇ, ಭಗವಾ”ತಿಆದಿನಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ಯಾಚಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ “ಅಟ್ಠಮೇ ಸತ್ತಾಹೇ”ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಅಜ್ಜಾತಿ** ಆಯುಸಙ್ಖಾರವೋಸ್ಸಜ್ಜನದಿವಸಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ಭಗವಾ ಚಸ್ಸ ಅತಿಬನ್ಧನಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಜಾನನ್ತೋಪಿ ತಂ ಅನಾವಿಕತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅಕಾಲಭಾವಮೇವ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ಯಾಚನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿ। ತೇನಾಹ **“ನ ತಾವಾಹ”**ನ್ತಿಆದಿ।

ಮಗ್ಗವಸೇನ ಬ್ಯತ್ತಾತಿ ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧವೇಯ್ಯತ್ತಿಯೇನ ಬ್ಯತ್ತಾ। **ತಥೇವ ವಿನೀತಾ**ತಿ ಮಗ್ಗವಸೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮುಚ್ಛೇದವಿನಯೇನ ವಿನೀತಾ। **ತಥಾ ವಿಸಾರದಾ**ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನೇವ ಸತ್ಥುಸಾಸನೇ ವೇಸಾರಜ್ಜಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಸಾರದಾ, ಸಾರಜ್ಜಕರಾನಂ ದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾದಿಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಗಮೇನ ವಿಸಾರದಭಾವಂ ಪತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಸ ಸುತಸ್ಸ ವಸೇನ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ನಿಸ್ಸರಣಂ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಂ ಇಧ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ “ಸುತ”ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **“ತೇಪಿಟಕವಸೇನಾ”**ತಿ। ತಿಣ್ಣಂ ಪಿಟಕಾನಂ ಸಮೂಹೋ **ತೇಪಿಟಕಂ,** ತೀಣಿ ವಾ ಪಿಟಕಾನಿ ತಿಪಿಟಕಂ, ತಿಪಿಟಕಮೇವ **ತೇಪಿಟಕಂ,** ತಸ್ಸ ವಸೇನ। **ತದೇವಾ**ತಿ ಯಂ ತಂ ತೇಪಿಟಕಂ ಸೋತಬ್ಬಭಾವೇನ ಸುತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಮೇವ। **ಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಂ। **ಧಾರೇನ್ತೀ**ತಿ ಸುವಣ್ಣಭಾಜನೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತಸೀಹವಸಂ ವಿಯ ಅವಿನಸ್ಸನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಸುಪ್ಪಗುಣಸುಪ್ಪವತ್ತಿಭಾವೇನ ಧಾರೇನ್ತಿ ಹದಯೇ ಠಪೇನ್ತಿ। ಇತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮವಸೇನ ಬಹುಸ್ಸುತಧಮ್ಮಧರಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪಟಿವೇಧವಸೇನಪಿ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಅಥ ವಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಮಗ್ಗಫಲಧಮ್ಮಸ್ಸ, ನವವಿಧಸ್ಸ ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸ್ಸ। **ಅನುಧಮ್ಮಭೂತ**ನ್ತಿ ಅಧಿಗಮಾಯಾನುರೂಪಂ ಧಮ್ಮಭೂತಂ। **ಅನುಚ್ಛವಿಕಪಟಿಪದ**ನ್ತಿ ತಮೇವ ವಿಪಸ್ಸನಾಧಮ್ಮಮಾಹ, ಛಬ್ಬಿಧಾ ವಿಸುದ್ಧಿಯೋ ವಾ। **ಅನುಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನುಧಮ್ಮೋ, ಯಥಾವುತ್ತಪಟಿಪದಾ, ತಸ್ಸಾನುರೂಪಂ ಅಭಿಸಲ್ಲೇಖಿತಂ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಿಧಮ್ಮಂ। **ಚರಣಸೀಲಾ**ತಿ ಸಮಾದಾಯ ವತ್ತನಸೀಲಾ। ಅನುಮಗ್ಗಫಲಧಮ್ಮೋ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ವಾ **ಅನುಧಮ್ಮಾ,** ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿವಿಪಸ್ಸನಾ, ತಸ್ಸ ಚರಣಸೀಲಾ। **ಅತ್ತನೋ ಆಚರಿಯವಾದ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ವಾದಂ। ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಆಚಾರಸಿಕ್ಖಾಪನೇನ **ಆಚರಿಯೋ,** ಭಗವಾ, ತಸ್ಸ ವಾದೋ, ಚತುಸಚ್ಚದೇಸನಾ।

ಆಚಿಕ್ಖಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಆದಿತೋ ಕಥೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಅತ್ತನಾ ಉಗ್ಗಹಿತನಿಯಾಮೇನ ಪರೇ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಪೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದೇಸೇಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ವಾಚೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಪಾಳಿಂ ಸಮ್ಮಾ ಪಬೋಧೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಞ್ಞಪೇಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ಪಜಾನಾಪೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಸಙ್ಕಾಸೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಟ್ಠಪೇಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ಪಕಾರೇಹಿ ಠಪೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಪಕಾಸೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿವರಿಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ವಿವಟಂ ಕರಿಸ್ಸನ್ತಿ। **ವಿಭಜಿಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ವಿಭತ್ತಂ ಕರಿಸ್ಸನ್ತಿ। **ಉತ್ತಾನೀಕರಿಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ಅನುತ್ತಾನಂ ಗಮ್ಭೀರಂ ಉತ್ತಾನಂ ಪಾಕಟಂ ಕರಿಸ್ಸನ್ತಿ। **ಸಹಧಮ್ಮೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಧಮ್ಮ**-ಸದ್ದೋ ಕಾರಣಪರಿಯಾಯೋ “ಹೇತುಮ್ಹಿ ಞಾಣಂ ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ”ತಿಆದೀಸು (ವಿಭ॰ ೭೨೦) ವಿಯಾತಿ ಆಹ **“ಸಹೇತುಕೇನ ಸಕಾರಣೇನ ವಚನೇನಾ”**ತಿ।

ಸಪ್ಪಾಟಿಹಾರಿಯನ್ತಿ ಸನಿಸ್ಸರಣಂ। ಯಥಾ ಪರವಾದಂ ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ ಸಕವಾದೋ ಪತಿಟ್ಠಹತಿ, ಏವಂ ಹೇತುದಾಹರಣೇಹಿ ಯಥಾಧಿಗತಮತ್ಥಂ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇಸ್ಸನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **“ನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ ಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸ್ಸನ್ತೀ”**ತಿ , ನವವಿಧಂ ಲೋಕುತ್ತರಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಬೋಧೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ “ಪಞ್ಞಪೇಸ್ಸನ್ತೀ”ತಿಆದೀಹಿ ಛಹಿ ಪದೇಹಿ ಛ ಅತ್ಥಪದಾನಿ ದಸ್ಸಿತಾನಿ, ಆದಿತೋ ಪನ ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಛ ಬ್ಯಞ್ಜನಪದಾನಿ। ಏತ್ತಾವತಾ ತೇಪಿಟಕಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಸಂವಣ್ಣನಾನಯೇನ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ನೇತ್ತಿಯಂ** (ನೇತ್ತಿ॰ ಸಙ್ಗಹವಾರ) “ದ್ವಾದಸ ಪದಾನಿ ಸುತ್ತಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಞ್ಚ ಅತ್ಥೋ ಚಾ”ತಿ।

ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾದಿಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹಂ। **ಸಕಲಂ ಸಾಸನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ**ನ್ತಿ ಅನವಸೇಸಂ ಸತ್ಥುಸಾಸನಭೂತಂ ಸೇಟ್ಠಚರಿಯಂ। **ಸಮಿದ್ಧ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ವಡ್ಢಿತಂ। **ಝಾನಸ್ಸಾದವಸೇನಾ**ತಿ ತೇಹಿ ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸಮಧಿಗತಝಾನಸುಖವಸೇನ। **ವುದ್ಧಿಪ್ಪತ್ತ**ನ್ತಿ ಉಳಾರಪಣೀತಭಾವೂಪಗಮನೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿವುದ್ಧಿಮುಪಗತಂ। **ಸಬ್ಬಪಾಲಿಫುಲ್ಲಂ ವಿಯ** ಅಭಿಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾಹಿ

ಸಾಸನಾಭಿವುಡ್ಢಿಯಾ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಿತೋ। **ಪತಿಟ್ಠಿತವಸೇನಾ**ತಿ ಪತಿಟ್ಠಾನವಸೇನ, ಪತಿಟ್ಠಪ್ಪತ್ತಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಟಿವೇಧವಸೇನ ಬಹುನೋ ಜನಸ್ಸ ಹಿತಂ **ಬಾಹುಜಞ್ಞಂ।** ತೇನಾಹ "**ಮಹಾಜನಾಭಿಸಮಯವಸೇನಾ**"ತಿ। ಪುಥು ಪುಥುಲಂ ಭೂತಂ ಜಾತಂ, ಪುಥುತ್ತಂ ಭೂತಂ ಪತ್ತನ್ತಿ ವಾ **ಪುಥುಭೂತಂ।** ತೇನಾಹ "**ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಪುಥುಲಭಾವಪ್ಪತ್ತ**"ನ್ತಿ। **ಸುಟ್ಠು ಪಕಾಸಿತ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಾದಿಭಾವೇನ ಪವೇದಿತಂ।

ಸತಿಂ ಸೂಪಟ್ಠಿತಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅಯಂ ಕಾಯಾದಿವಿಭಾಗೋ ಅತ್ತಭಾವಸಞ್ಞಿತೋ ದುಕ್ಖಭಾರೋ ಮಯಾ ಏತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ವಹಿತೋ, ಇದಾನಿ ಪನ ನ ವಹಿತಬ್ಬೋ, ಏತಸ್ಸ ಅವಹನತ್ಥಂ ಚಿರತರಂ ಕಾಲಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಮ್ಭಾರೋ ಸಮ್ಭತೋ, ಸ್ವಾಯಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಪಟಿವಿದ್ಧೋ, ಯತೋ ಇಮೇ ಕಾಯಾದಯೋ ಅಸುಭಾದಿತೋ ಸಭಾವಾದಿತೋ ಸಮ್ಮದೇವ ಪರಿಞ್ಞಾತಾತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಸತಿಂ ಯಥಾತಥಂ ವಿಸಯೇ ಸುಟ್ಠು ಉಪಟ್ಠಿತಂ ಕತ್ವಾ। **ಞಾಣೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವಸಞ್ಞಿತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಭಾರಸ್ಸ ವಹನೇ ಪಯೋಜನಭೂತಂ ಅತ್ತಹಿತಂ ಬೋಧಿಮೂಲೇ ಏವ ಪರಿಸಮಾಪಿತಂ, ಪರಹಿತಂ ಪನ ಬುದ್ಧವೇನೇಯ್ಯವಿನಯನಂ ಪರಿಸಮಾಪಿತಂ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಂ, ತಂ ದಾನಿ ಮಾಸತ್ತಯೇನೇವ ಪರಿಸಮಾಪನಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ "ವಿಸಾಖಪುಣ್ಣಮಾಯಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ, ಏವಂ ಬುದ್ಧಞಾಣೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಸಚ್ಚಭಾಗೇನ ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ಕತ್ವಾ। **ಆಯುಸಙ್ಖಾರಂ ವಿಸ್ಸಜೀ**ತಿ ಆಯುನೋ ಜೀವಿತಸ್ಸ ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಂ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಧಮ್ಮಂ ನ ಸಮಾಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ವಿಸ್ಸಜಿ, ತಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇನೇವ ತೇನ ಅಭಿಸಙ್ಖರೀಯಮಾನಂ ಜೀವಿತಸಙ್ಖಾರಂ ನ ಪವತ್ತಯಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ವಿಸ್ಸಜಿ। ತೇನಾಹ "**ತತ್ಥಾ**"ತಿಆದಿ।

ಠಾನಮಹನ್ತತಾಯಪಿ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಮಹನ್ತತಾಯಪಿ **ಮಹನ್ತೋ ಪಥವೀಕಮ್ಪೋ।** ತತ್ಥ ಠಾನಮಹನ್ತತಾಯ ಭೂಮಿಚಾಲಸ್ಸ ಮಹನ್ತತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ತದಾ...ಪೇ॰... ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಸಾ ಪನ ಜಾತಿಖೇತ್ತಭೂತಾ ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಲೋಕಧಾತು ಏವ, ನ ಯಾ ಕಾಚಿ। ಯಾ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರಮಹಾಜಾತಿಆದೀಸುಪಿ ಅಕಮ್ಪಿತ್ಥ, ತದಾಪಿ ತತ್ತಕಾಯ ಏವ ಕಮ್ಪನೇ ಕಿಂ ಕಾರಣಂ? ಜಾತಿಖೇತ್ತಭಾವೇನ ತಸ್ಸೇವ ಆದಿತೋ ಪರಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ, ಪರಿಗ್ಗಹಣಞ್ಚಸ್ಸ ಧಮ್ಮತಾವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ಪುರಿಮಬುದ್ಧಾನಮ್ಪಿ ತತ್ತಕಮೇವ ಜಾತಿಖೇತ್ತಂ ಅಹೋಸಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಲೋಕಧಾತು ನಿಸ್ಸದ್ದಾ ಹೋತಿ ನಿರಾಕುಲಾ...ಪೇ॰... ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಆಭುಜತಿ, ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಪಕಮ್ಪತೀ"ತಿ ಚ ಆದಿ। ಉದಕಪರಿಯನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಛಪ್ಪಕಾರಪ್ಪವೇಧನೇನ। ಅವೀತರಾಗೇ ಭಿಂಸೇತೀತಿ ಭಿಂಸನೋ, ಸೋ ಏವ **ಭಿಂಸನಕೋ**ತಿ ಆಹ "**ಭಯಜನಕೋ**"ತಿ। **ದೇವಭೇರಿಯೋ**ತಿ ದೇವದುನ್ದುಭಿಸದ್ದಸ್ಸ ಪರಿಯಾಯವಚನಮತ್ತಂ, ನ ಚೇತ್ಥ ಕಾಚಿ ಭೇರೀ ದೇವದುನ್ದುಭೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ಅಥ ಖೋ ಉಪ್ಪಾತಭಾವೇನ ಲಬ್ಭಮಾನೋ ಆಕಾಸತೋ ನಿಗ್ಘೋಸಸದ್ದೋ। ತೇನಾಹ "**ದೇವೋ**"ತಿಆದಿ। **ದೇವೋ**ತಿ ಮೇಘೋ। ತಸ್ಸ ಹಿ ತದಾ ಅಚ್ಛಭಾವೇನ ಆಕಾಸಸ್ಸ ವಸ್ಸಾಭಾವೇನ ಸುಕ್ಖಗಜ್ಜಿತಸಞ್ಞಿತೇ ಸದ್ದೇ ನಿಚ್ಛರನ್ತೇ ದೇವದುನ್ದುಭಿಸಮಞ್ಞಾ। ತೇನಾಹ "**ದೇವೋ ಸುಕ್ಖಗಜ್ಜಿತಂ ಗಜ್ಜೀ**"ತಿ।

ಪೀತಿವೇಗವಿಸ್ಸಟ್ಠನ್ತಿ "ಏವಂ ಚಿರತರಕಾಲಂ ವಹಿತೋ ಅಯಂ ಅತ್ತಭಾವಸಞ್ಞಿತೋ ದುಕ್ಖಭಾರೋ, ದಾನಿ ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ನಿಕ್ಖಿಪಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಸಞ್ಜಾತಸೋಮನಸ್ಸೋ ಭಗವಾ ಸಭಾವೇನೇವ ಪೀತಿವೇಗವಿಸ್ಸಟ್ಠಂ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇತಿ, ಏವಂ ಉದಾನೇನ್ತೇನ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ಸಾಧಿತೋ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ "**ಕಸ್ಮಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ತುಲೀಯತೀತಿ **ತುಲ**ನ್ತಿ ತುಲ-ಸದ್ದೋ ಕಮ್ಮಸಾಧನೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ತುಲಿತ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಪ್ಪಾನುಭಾವತಾಯ **ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ।** ತಥಾ ಹಿ ತಂ ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ಪರಿತೋ ಖಣ್ಡಿತಭಾವೇನ ಪರಿತ್ತನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಕ್ಖಮ್ಭನತೋ ದೀಘಸನ್ತಾನತಾಯ ವಿಪುಲಫಲತಾಯ ಚ **ನ ತುಲಂ ನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ।** ಯೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ಅವಿಸೇಸತೋ "ಮಹಗ್ಗತಂ ಅತುಲ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಾನಿ ಕಾರಣಾನಿ ರೂಪಾವಚರತೋ ಆರುಪ್ಪಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯಂ ವಿಜ್ಜನ್ತೀತಿ **ಅರೂಪಾವಚರಂ ಅತುಲ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಇತರಞ್ಚ ತುಲನ್ತಿ। **ಅಪ್ಪವಿಪಾಕ**ನ್ತಿ ತೀಸುಪಿ ಕಮ್ಮೇಸು ಯಂ ಅಪ್ಪವಿಪಾಕಂ ಹೀನಂ, ತಂ ತುಲಂ। **ಬಹುವಿಪಾಕ**ನ್ತಿ ಯಂ ಮಹಾವಿಪಾಕಂ ಪಣೀತಂ, ತಂ ಅತುಲಂ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಮಜ್ಝಿಮಂ, ತಂ ಹೀನಂ ಉಕ್ಕಟ್ಠನ್ತಿ ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ದ್ವೀಸು ಭಾಗೇಸು ಪಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಂ। ಹೀನತ್ತಿಕವಣ್ಣನಾಯಂ

ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅಪ್ಪಬಹುವಿಪಾಕತಂ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ವಸೇನ ತುಲಾತುಲಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸಮ್ಭವತಿ ಏತಸ್ಮಾತಿ **ಸಮ್ಭವೋ**ತಿ ಆಹ “**ಸಮ್ಭವ^ ಹೇತುಭೂತ**”ನ್ತಿ। **ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತರತೋ**ತಿ ಸಸನ್ತಾನಧಮ್ಮೇಸು ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಗೋಚರಾಸೇವನಾಯ ಚ ರತೋ। ಸವಿಪಾಕಂ ಸಮಾನಂ ಪವತ್ತಿವಿಪಾಕಮತ್ತದಾಯಿಕಮ್ಮಂ ಸವಿಪಾಕಟ್ಠೇನ ಸಮ್ಭವಂ, ನ ಚ ತಂ ಕಾಮಾದಿ ಭವಾಭಿಸಙ್ಖಾರಕನ್ತಿ ತತೋ ವಿಸೇಸನತ್ಥಂ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ ವತ್ವಾ “**ಭವಸಙ್ಖಾರ**”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಓಸ್ಸಜೀ**ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಅವಸ್ಸಜಿ। **ಕವಚಂ ವಿಯ** ಅತ್ತಭಾವಂ ಪರಿಯೋನನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಿತಂ ಅತ್ತನಿ ಸಮ್ಭೂತತ್ತಾ **ಅತ್ತಸಮ್ಭವಂ ಕಿಲೇಸಞ್ಚ** ಅಭಿನ್ದೀತಿ ಕಿಲೇಸಭೇದಸಹಭಾವಿಕಮ್ಮೋಸ್ಸಜ್ಜನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ತದುಭಯಸ್ಸ ಕಾರಣಮಾಹ “**ಅಜ್ಝತ್ತರತೋ ಸಮಾಹಿತೋ**”ತಿ।

ಪಠಮವಿಕಪ್ಪೇ ಅವಸಜ್ಜನಮೇವ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ಅವಸಜ್ಜನಾಕಾರೋತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಅಥ ವಾ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತೀರೇನ್ತೋ**ತಿ “ಉಪ್ಪಾದೋ ಭಯಂ, ಅನುಪ್ಪಾದೋ ಖೇಮ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ವೀಮಂಸನ್ತೋ। **ತುಲೇನ್ತೋ ತೀರೇನ್ತೋ**ತಿಆದಿನಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ**”ತಿಆದಿಂ ವತ್ವಾ ಭವಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ಅವಸಜ್ಜನಾಕಾರಂ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏವ**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪನ ಉದಾನಗಾಥಾವಣ್ಣನಾಯಂ ಆದಿತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ನಿಗಮನವಸೇನ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಭೀತಭಾವಞಾಪನತ್ಥಞ್ಚಾ**ತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ಸಙ್ಗಹಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಚಾಪಾಲವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಪಾಸಾದಕಮ್ಪನವಗ್ಗೋ

೧-೨. ಪುಬ್ಬಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೮೨೩-೮೨೪. **ಪರತೋ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಾಸಾದಕಮ್ಪನವಗ್ಗೇ ದಸಮಸುತ್ತೇ **ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ**। **ಛಳಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕಾ**ತಿ ಛನ್ನಂ ಅಭಿಞ್ಞಾನಂ ಪಾದಕಭೂತಾ ಪಧಾನಭೂತಾ। ಯಥಾ ಪಠಮಸುತ್ತೇ, ತಥಾ ದುತಿಯತತಿಯಸುತ್ತೇಸುಪಿ ಚ ಛಳಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕಾ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ ಕಥಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೩. ಛನ್ದಸಮಾಧಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೮೨೫. ಯೋ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಭೂತೋ ಛನ್ದೋ, ಸೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ “**ಛನ್ದನ್ತಿ ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಛನ್ದ**”ನ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಚ ಅಧಿಪತೇಯ್ಯಟ್ಠೋ ನಿಸ್ಸಯಟ್ಠೋ, ನ ವಿನಾ ತಂ ಛನ್ದಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾತಿ ಆಹ - “**ನಿಸ್ಸಾಯಾತಿ ನಿಸ್ಸಯಂ ಕತ್ವಾ, ಅಧಿಪತಿಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ**”ತಿ। **ಪಧಾನಭೂತಾ**ತಿ ಸೇಟ್ಠಭೂತಾ, ಸೇಟ್ಠಭಾವೋ ಚ ಏಕಸ್ಸಪಿ ಚತುಕಿಚ್ಚಸಾಧನವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ, ತತೋ ಏವ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ, ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಟ್ಠೇನ ಪಧಾನಸಙ್ಖರಣತೋ। “ಛನ್ದಂ ಚೇ ನಿಸ್ಸಾಯ…ಪೇ॰… ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಛನ್ದಸಮಾಧೀ”ತಿ ಇಮಾಯ ಪಾಳಿಯಾ ಛನ್ದಾಧಿಪತಿ ಸಮಾಧಿ **ಛನ್ದಸಮಾಧೀ**ತಿ ಅಧಿಪತಿಸದ್ದಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ ಸಮಾಸೋ ವುತ್ತೋತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, ಅಧಿಪತಿಸದ್ದತ್ಥದಸ್ಸನವಸೇನ ವಾ ಛನ್ದಹೇತುಕೋ, ಛನ್ದಾಧಿಕೋ ವಾ ಸಮಾಧಿ **ಛನ್ದಸಮಾಧಿ**। ತೇನ “ಛನ್ದಸಮಾಧಿನಾ ಚೇವ ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಪಧಾನಭೂತಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತಾ”ತಿ ವಕ್ಖತಿ, ತಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಪಧಾನಭೂತಾ**ತಿ ವೀರಿಯಭೂತಾ। ಕೇಚಿ ವದನ್ತಿ - “ಸಙ್ಖತಸಙ್ಖಾರಾದಿನಿವತ್ತನತ್ಥಂ ಪಧಾನಗ್ಗಹಣ”ನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ತಂ ತಂ ವಿಸೇಸಂ ಸಙ್ಖರೋತೀತಿ **ಸಙ್ಖಾರೋ,** ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವೀರಿಯಂ। ತತ್ಥ ಚತುಕಿಚ್ಚಸಾಧಕತೋ ತದಞ್ಞಸ್ಸ ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ **ಪಧಾನ**ಗ್ಗಹಣನ್ತಿ। ಯಥಾ ಛನ್ದೋ ಛನ್ದಸಮಾಧಿನಾ ಚೇವ ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ಏವಂ ಛನ್ದಸಮಾಧಿ ಛನ್ದೇನ ಚೇವ ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಾಪಿ ಛನ್ದೇನ ಚೇವ ಛನ್ದಸಮಾಧಿನಾ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತಾತಿ ತೀಸುಪಿ ಪದೇಸು ಸಮನ್ನಾಗತಸದ್ದೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ತಯೋಪಿ ಛನ್ದಾದಯೋ ಏಕಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪರಿಯಾಪನ್ನಾ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಏಕತೋ

ಕತ್ವಾ “ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ…ಪೇ॰… ಇದ್ಧಿಪಾದೋ”ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ। ಏವಂ ಛನ್ದಾದೀನಂಯೇವ ಚೇತ್ಥ ಇದ್ಧಿಪಾದಭಾವೋ ವುತ್ತೋ, ವಿಭಙ್ಗೇ ಪನ ತೇಸಂ ಇದ್ಧಿಭಾವೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಇದ್ಧಿಪಾದಭಾವೋ ವುತ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಇದ್ಧಿಪಾದವಿಭಙ್ಗೇ ಪನಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಇದಾನಿ ನೇಸಂ ಇದ್ಧಿಪಾದತಾಪಿ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಅಪಿಚಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಛನ್ದಞ್ಞೇ ಭಾವಯತೋ ಪಧಾನಂ ಕತ್ವಾ ಭಾವೇನ್ತಸ್ಸ ತಥಾ ಪವತ್ತಪುಬ್ಬಾಭಿಸಙ್ಖಾರವಸೇನ ಇಜ್ಝಮಾನೋ ಛನ್ದೋ **ಇದ್ಧಿ** ನಾಮ, ತಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಭೂತಾ ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಾ **ಇದ್ಧಿಪಾದೋ** ನಾಮ। ಸೇಸದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತಥಾ ಭಾವಯನ್ತಸ್ಸ ಮುಖ್ಯತಾಮತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಇಜ್ಝನತ್ಥೋ ಪನ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಮಾನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಸಮ್ಪಯುತ್ತ…ಪೇ॰… ಇಜ್ಝನ್ತಿಯೇವಾ”**ತಿ ಆಹ।

ಇದ್ಧಿಪಾದೇ ಅಸಙ್ಕರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಪಿಚಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಛನ್ದಾದಯೋತಿ** ಛನ್ದಸಮಾಧಿಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಾ। **ಸೇಸಿದ್ಧಿಪಾದೇಸೂತಿ** ವೀರಿಯಿದ್ಧಿಪಾದಾದೀಸು। ತತ್ಥ ವೀರಿಯಸಮಾಧಿಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವೀರಿಯಂ ಆಗತಂ, ತತ್ಥ ಪುರಿಮಂ ಸಮಾಧಿವಿಸೇಸನಂ, ವೀರಿಯಾಧಿಪತಿಸಮಾಧಿ ಏವ ವೀರಿಯಸಮಾಧೀತಿ ದುತಿಯಂ ಸಮನ್ನಾಗಮಙ್ಗದಸ್ಸನಂ। ದ್ವೇಯೇವ ಹಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಮನ್ನಾಗಮಙ್ಗಾನಿ ಸಮಾಧಿ ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರೋ ಚ, ಛನ್ದಾದಯೋ ಸಮಾಧಿವಿಸೇಸನಾನಿ, ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರೋ ಪನ ಪಧಾನವಚನೇನೇವ ವಿಸೇಸಿತೋ, ನ ಛನ್ದಾದೀಹೀತಿ ನ ಇಧ ವೀರಿಯಾಧಿಪತಿತಾ ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ವುತ್ತಾ ಹೋತಿ। ವೀರಿಯಞ್ಚ ಸಮಾಧಿಂ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ಠಿತಮೇವ ಸಮನ್ನಾಗಮಙ್ಗವಸೇನ ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರವಚನೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ನಾಪಿ ದ್ವೀಹಿ ವೀರಿಯೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗಮೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಛನ್ದಾದೀಹಿ ವಿಸಿಟ್ಠೋ ಸಮಾಧಿ, ತಥಾಪಿ ವಿಸಿಟ್ಠೇನೇವ ಚ ತೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರೋ ಸೇಸಧಮ್ಮಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಸಮಾಧಿವಿಸೇಸನಾನಂ ವಸೇನ ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ ವುತ್ತಾ, ವಿಸೇಸನಭಾವೋ ಚ ಛನ್ದಾದೀನಂ ತಂತಂಅವಸ್ಸಯದಸ್ಸನವಸೇನ ಹೋತೀತಿ “ಛನ್ದಸಮಾಧಿ…ಪೇ॰… ಇದ್ಧಿಪಾದೋ”ತಿ ಏತ್ಥ ನಿಸ್ಸಯತ್ಥೇಪಿ ಪಾದ-ಸದ್ದೇ ಉಪಾದಾಯಟ್ಠೇನ ಛನ್ದಾದೀನಂ ಇದ್ಧಿಪಾದತಾ ವುತ್ತಾ ಹೋತಿ, ತೇನೇವ **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಉತ್ತರಚೂಳಭಾಜನಿಯೇ** “ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ ಛನ್ದಿದ್ಧಿಪಾದೋ”ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೪೫೭) ಛನ್ದಾದೀನಂಯೇವ ಇದ್ಧಿಪಾದತಾ ವುತ್ತಾ, ಪಞ್ಹಪುಚ್ಛಕೇ ಚ - “ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಛನ್ದಸಮಾಧೀ”ತಿಆದಿನಾವ (ವಿಭ॰ ೪೬೧) ಉದ್ದೇಸಂ ಕತ್ವಾಪಿ ಪುನ ಛನ್ದಾದೀನಂಯೇವ ಕುಸಲಾದಿಭಾವೋ ವಿಭತ್ತೋ। ಉಪಾಯಿದ್ಧಿಪಾದದಸ್ಸನತ್ಥಮೇವ ಹಿ ನಿಸ್ಸಯಿದ್ಧಿಪಾದದಸ್ಸನಂ ಕತಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಚತುಬ್ಬಿಧತಾ ನ ಹೋತೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಪಾಳಿವಸೇನ ಅತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯೋ। ತತ್ಥ **ಉಪಾಯಿದ್ಧಿಪಾದದಸ್ಸನತ್ಥಮೇವಾತಿ** ಛನ್ದಾದಿಕೇ ಧುರೇ ಜೇಟ್ಠಕೇ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೇ ಕತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಸಮಾಧಿ ಛನ್ದಾಧಿಪತಿಸಮಾಧೀತಿ ಛನ್ದಾದೀನಂ ಇದ್ಧಿಯಾ ಅಧಿಗಮೂಪಾಯದಸ್ಸನಂ ಉಪಾಯಿದ್ಧಿಪಾದದಸ್ಸನಂ, ತದತ್ಥಮೇವ “ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ… ಪೇ॰… ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ”ತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಾಳಿಯಂ ನಿಸ್ಸಯಿದ್ಧಿಪಾದದಸ್ಸನಂ ಕತಂ ಛನ್ದಾದಿವಿಸಿಟ್ಠಾನಂಯೇವ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಾದೀನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಏವಞ್ಚೇತಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಕೇವಲಂ ಇದ್ಧಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂಯೇವ ಖನ್ಧಾನಂ ವಸೇನ ಇದ್ಧಿಪಾದಭಾವೇ ಗಯ್ಹಮಾನೇ ತೇಸಂ ಚತುಬ್ಬಿಧತಾ ನ ಹೋತಿ ವಿಸೇಸಕಾರಣಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಕೇಚೀತಿ ಉತ್ತರವಿಹಾರವಾಸಿನೋ। **ಅನಿಬ್ಬತ್ತೋತಿ** ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇಹಿ ನ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ, ನ ಸಭಾವಧಮ್ಮೋ, ಪಞ್ಞತ್ತಿಮತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ವಾದಮದ್ದನತ್ಥಾಯ ಹೋತಿ, ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಚ ಆಗತೋ ಉತ್ತರಚೂಳವಾರೋತಿ ಯೋಜನಾ। **ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾತಿ**ಆದಿ ಉತ್ತರಚೂಳವಾರದಸ್ಸನಂ। ಇಮೇ ಪನ ಉತ್ತರಚೂಳವಾರೇ ಆಗತಾ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ।

ರಟ್ಠಪಾಲತ್ಥೇರೋ ಛನ್ದೇ ಸತಿ ಕಥಂ ನಾನುಜಾನಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಸತ್ತಾಹಾನಿ ಭತ್ತಾನಿ ಅಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಅನುಜಾನಾಪೇತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಛನ್ದಮೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣೀತಿ ಆಹ - **“ರಟ್ಠಪಾಲತ್ಥೇರೋ ಛನ್ದಂ ಧುರಂ ಕತ್ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸೀ”**ತಿ। **ಸೋಣತ್ಥೇರೋತಿ** ಸುಖುಮಾಲಸೋಣತ್ಥೇರೋ। ಸೋ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ ಅತ್ತನೋ ಸುಖುಮಾಲಭಾವಂ ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಅತಿವೇಲಂ ಚಙ್ಕಮನೇನ ಪಾದೇಸು ಉಟ್ಠಿತೇಸುಪಿ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೋ ವೀರಿಯಂ ಧುರಂ ಕತ್ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸಿ। **ಸಮ್ಭುತತ್ಥೇರೋ** “ಚಿತ್ತವತೋ ಚೇ ಅಲಮರಿಯಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸೇಸೋ ಇಜ್ಝೇಯ್ಯ, ಮಯ್ಹಂ

ಇಜ್ಝೇಯ್ಯಾತಿ ಚಿತ್ತಂ ಧುರಂ ಕತ್ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸಿ। ಮೋಘರಾಜಾ "ಪಞ್ಞವತೋ ಚೇ ಮಗ್ಗಭಾವನಾ ಇಜ್ಝೇಯ್ಯ, ಮಯ್ಹಂ ಇಜ್ಝೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಪಞ್ಞಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಪಞ್ಞಾಧುರಂ ಪಞ್ಞಾಜೇಟ್ಠಕಂ ಕತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣೀತಿ ಆಹ **"ಮೋಘರಾಜಾ ವೀಮಂಸಂ ಧುರಂ ಕತ್ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸೀ"**ತಿ। ಇದಾನಿ ನೇಸಂ ಅರಿಯಾನಂ ಉಪಟ್ಠಾನುಸ್ಸಾಹಮನ್ತಜಾತಿಸಮ್ಪದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ರಞ್ಞೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಲದ್ಧವಿಸೇಸೇ ಅಮಚ್ಚಪುತ್ತೇ ನಿದಸ್ಸನಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥ ಯಥಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಏತ್ಥ ಚ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಛನ್ದುಪ್ಪಾದನಂ ತೋಸನಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಛನ್ದಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾನಸದಿಸತಾ ವುತ್ತಾ, ಥಾಮಭಾವತೋ ಚ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಸೂರತ್ತಸದಿಸತಾ, ಚಿನ್ತನಪ್ಪಧಾನತ್ತಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಮನ್ತಸಂವಿಧಾನಸದಿಸತಾ, ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರ-ಸಮ್ಭೂತೇಸು ಕುಸಲಧಮ್ಮೇಸು ಪಞ್ಞಾ ಸೇಟ್ಠಾತಿ ವೀಮಂಸಾಯ ಜಾತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಸದಿಸತಾ ವುತ್ತಾ।

೪. ಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೮೧೯. **ಉದ್ಧಚ್ಚಪಕತಿಕಾ**ತಿ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಸಭಾವಾ, ವಿಬ್ಭನ್ತಚಿತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅನವಟ್ಠಿತತಾಯ ವಿಪ್ಫನ್ದಿತಚಿತ್ತತಾಯ **ವಿಪ್ಫನ್ದಮಾನಚಿತ್ತಾ**। ತುಚ್ಛತಾಯ ನಳೋ ವಿಯಾತಿ ನಳೋ, ಮಾನೋ, ಉಗ್ಗತೋ ನಳೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಉನ್ನಳಾ**ತಿ ಆಹ - **"ಉನ್ನಳಾತಿ...ಪೇ॰... ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ಚಪಲಾ**ತಿ ಚಾಪಲ್ಯತಾ ನಾಮ ಲೋಲಭಾವೋ। **ಮುರಾ**ತಿ ಖರವಚನಾ, ಫರುಸವಚನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಕಿಣ್ಣವಾಚಾ** ನಾಮ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಿನೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅಸಂಯತವಚನಾ"**ತಿಆದಿ। ಪಟಿಪತ್ತಿಧಮ್ಮೇ ಪಮುಟ್ಠಾ ವಿನಟ್ಠಾ ಪಟಿವಿನಟ್ಠಾ ಸತಿ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಮುಟ್ಠಸತೀ**ತಿ ಆಹ - **"ನಟ್ಠಸ್ಸತಿನೋ"**ತಿ। **ಉಬ್ಭನ್ತಚಿತ್ತಾ**ತಿ ಸಮಾಧಿನೋ ಅಭಾವೇನ ಉದ್ಧಚ್ಚೇನೇವ ಉಪರೂಪರಿ ಭನ್ತಚಿತ್ತಾ। **ಪಾಕತಿನ್ದ್ರಿಯಾ** ಅಭಾವಿತಕಾಯತಾಯ ಗಾಮದಾರಕಾ ವಿಯ ಪಕತಿಭೂತಇನ್ದ್ರಿಯಾ। ನೇಮೋ ವುಚ್ಚತಿ ಭೂಮಿಯಾ ಬದ್ಧಭಾವನಿಮಿತ್ತಪದೇಸೋ, ಗಮ್ಭೀರೋ ನೇಮೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಗಮ್ಭೀರನೇಮೋ**। **ಸುಟ್ಠು ನಿಖಾತೋ**ತಿಆದಿ ತಸ್ಸ ಪಾದಸ್ಸ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವದಸ್ಸನಂ।

೫. ಉಣ್ಣಾಭಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೮೧೮. **ಪಹಾನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಅನುಪ್ಪಾದಪಹಾನತ್ಥಂ।

೯. ಇದ್ಧಾದಿದೇಸನಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೮೨೦. **ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕಂ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ** "ಇದ್ಧಿಲಾಭಾಯ ಪವತ್ತತೀ"ತಿ ವಚನತೋ।

೧೦. ವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೮೨೧. **ಛನ್ದಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ**ತಿ ಭಾವನಾಛನ್ದಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ। **ಲೀನಾಕಾರೋ**ತಿ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಸ್ಸ ಲಯಾಪತ್ತಿ। **ಕೋಸಜ್ಜೇನ** ವೋಕಿಣ್ಣಪಜ್ಜನಂ ವುತ್ತಂ।

ಏವಂ ಪಸಾದಾಭಾವೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಕ್ಖೇಪಾಪತ್ತಿ, ತತ್ಥ ಪಸಾದುಪ್ಪಾದನೇನ ಯಂ ಸಮ್ಪಹಂಸನಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ **"ಸೋ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಸಙ್ಘಗುಣೇ ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ। ವತ್ಥುಕಾಮೇ ಆರಬ್ಭ ವಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಪುನಪ್ಪುನಂ ವಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಹೋತಿಯೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅನುವಿಕ್ಖಿತ್ತೋ"**ತಿ। ಉಪ್ಪಥಂ ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ದಣ್ಡನಟ್ಠೇನ ನಿಗ್ಗಣ್ಹನಟ್ಠೇನ ಸುತ್ತಾನಿ ಏವ ದಣ್ಡೋತಿ **ಸುತ್ತದಣ್ಡೋ,** ತೇನ ಸುತ್ತದಣ್ಡೇನ ಚಿತ್ತಂ ತಜ್ಜೇತ್ವಾ। ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣೇ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತೋ ಚಿತ್ತವಿಕ್ಖೇಪೋ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅನುವಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಅನುವಿಸಟೋ"**ತಿ।

ಪುರೇಪಚ್ಛಾಭಾವೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ಉಗ್ಗಹವಸೇನ ವಾತಿ ತದುಭಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಕಥ”**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅತಿಲೀನಾದೀಸು ಚತೂಸು ಠಾನೇಸೂತಿ** ಅತಿಲೀನಾತಿಪಗ್ಗಹಿತಸಂಖಿತ್ತಅನುವಿಕ್ಖಿತ್ತಸಞ್ಞಿತೇಸು ಚತೂಸು ಠಾನೇಸು। ತತ್ಥ ಭಾವನಂ ಅನಜ್ಝೋಗಾಹೇತ್ವಾವ ಸಙ್ಕೋಚೋ **ಅತಿಲೀನತಾ,** ಅಜ್ಝೋಗಾಹೇತ್ವಾ ಅನ್ತೋ ಸಙ್ಕೋಚೋ **ಸಂಖಿತ್ತತಾ,** ಅನ್ತೋಸಙ್ಖೇಪೋ **ಅತಿಪಗ್ಗಹಿತತಾ,** ಅಚ್ಚಾರದ್ಧವೀರಿಯತಾ **ಅನುವಿಕ್ಖಿತ್ತತಾ**। ಬಹಿದ್ಧಾ ವಿಸಮವಿತಕ್ಕಾನುಭಾವನಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತೋ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರವಸೇನ ಅಟ್ಠಿಕಸಞ್ಞಾವಸೇನ ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ - **“ಸರೀರವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬ”**ನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **“ಉದ್ಧಂ ಪಾದತಲಾ”**ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೦)।

ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಸಙ್ಕರತೋ ಆಕಿರೀಯನ್ತಿ ಪಕಾರತೋ ಠಪೀಯನ್ತೀತಿ **ಆಕಾರಾ,** ಭಾಗಾತಿ ಆಹ - **“ಯೇಹಿ ಆಕಾರೇಹೀತಿ ಯೇಹಿ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಹೀ”**ತಿ। ಲಿಙ್ಗೇಯತಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೀಯತೀತಿ **ಲಿಙ್ಗಂ,** ಸಣ್ಠಾನಂ। ನಿಮೀಯತಿ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದೀಯತೀತಿ **ನಿಮಿತ್ತಂ,** ಉಪಟ್ಠಾನಂ। **ಯೋ ಭಿಕ್ಖೂ**ತಿಆದಿ ಆಲೋಕಸಞ್ಞಂ ಯೋ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಂ ದಸ್ಸನಂ। **ಅಙ್ಗಣೇತಿ** ವಿವಟಙ್ಗಣೇ। **ಆಲೋಕಸಞ್ಞಂ ಮನಸಿಕರೋತಿ** ರತ್ತಿಯಂ। **ವೀರಿಯಾದೀಸುಪೀತಿ** ಯಥಾ “ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಛನ್ದಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ”ತಿ ಛನ್ದೇ ವಿತ್ಥಾರನಯೋ ವುತ್ತೋ, ವೀರಿಯಾದೀಸುಪಿ ಏಸೋ ಏವ ವಿತ್ಥಾರನಯೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ।

ಪಾಸಾದಕಮ್ಪನವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಅಯೋಗುಳವಗ್ಗೋ

೧. ಅಯೋಗುಳಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೮೩೪. ಇಮಿನಾ ಚತುಮಹಾಭೂತಮಯೇನಾತಿ ಇಮಿನಾ ಸಬ್ಬಲೋಕಪಚ್ಚಕ್ಖೇನ ಚತೂಹಿ ಮಹಾಭೂತೇಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ ಚತುಮಹಾಭೂತಮಯೇನ। ಮನೋಮಯೋ ಪನ ನಿಮ್ಮಿತಕಾಯೋ ಭಗವತೋ ರುಚಿವಸೇನ ಪರೇಸಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖೋ ಹೋತಿ। **ಓಮಾತೀತಿ** ಅವಮಾತಿ। ಅವ-ಪುಬ್ಬೋ ಹಿ ಮಾ-ಸದ್ದೋ ಸತ್ತಿಅತ್ಥೋಪಿ ಹೋತೀತಿ **“ಪಹೋತಿ ಸಕ್ಕೋತೀ”**ತಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। **ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಪದ**ನ್ತಿ ಅಸಾಧಾರಣಪದಂ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಅನಾಗತತ್ತಾ। ಕಾಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತೇ ಸಮೋದಹನಂ ಆರೋಪನಂ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತತಾಕರಣಞ್ಚ ಅತ್ಥತೋ ಚಿತ್ತಗತಿಯಾ ಪವತ್ತನಮೇವಾತಿ ಆಹ **“ಚಿತ್ತಗತಿಯಾ ಪೇಸೇತೀ”**ತಿ।

ತತ್ಥ **ಚಿತ್ತಗತಿಗಮನಂ** ನಾಮ ಚಿತ್ತವಸೇನ ಕಾಯಸ್ಸ ಪರಿಣಾಮನೇನ “ಅಯಂ ಕಾಯೋ ಇಮಂ ಚಿತ್ತಂ ವಿಯ ಹೋತೂ”ತಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತೇನ ಸಮಾನಗತಿಕತಾಠಪನಂ। ಕಥಂ ಪನ ಕಾಯೋ ದನ್ಧಪವತ್ತಿಕೋ ಲಹುಪವತ್ತಿನಾ ಚಿತ್ತೇನ ಸಮಾನಗತಿಕೋ ಹೋತೀತಿ? ನ ಸಬ್ಬಥಾ ಸಮಾನಗತಿಕೋ। ಯಥೇವ ಹಿ ಕಾಯವಸೇನ ಚಿತ್ತಪರಿಣಾಮನೇ ಚಿತ್ತಂ ಸಬ್ಬಥಾ ಕಾಯೇನ ಸಮಾನಗತಿಕಂ ನ ಹೋತಿ। ನ ಹಿ ಕದಾಚಿ ತಂ ಸಭಾವಸಿದ್ಧೇನ ಅತ್ತನೋ ಖಣೇನ ಅವತ್ತಿತ್ವಾ ದನ್ಧವುತ್ತಿಕಸ್ಸ ರೂಪಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಸೇನ ಪವತ್ತಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, “ಇದಂ ಚಿತ್ತಂ ಅಯಂ ಕಾಯೋ ವಿಯ ಹೋತೂ”ತಿ ಪನ ಅಧಿಟ್ಠಾನೇನ ದನ್ಧಗತಿಕಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಅನುವತ್ತನತೋ ಯಾವ ಇಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನಪ್ಪತ್ತಿ, ತಾವ ಕಾಯಗತಿಅನುಲೋಮೇನೇವ ಹುತ್ವಾ ಸನ್ತಾನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಚಿತ್ತಂ ಕಾಯಗತಿಯಾ ಪರಿಣಾಮಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಏವಂ “ಅಯಂ ಕಾಯೋ ಇದಂ ಚಿತ್ತಂ ವಿಯ ಹೋತೂ”ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಪಗೇವ ಸುಖಲಹುಸಞ್ಞಾಯ ಸಮ್ಪಾದಿತತ್ತಾ ಅಭಾವಿತಿದ್ಧಿಪಾದಾನಂ ವಿಯ ದನ್ಧಂ ಅವತ್ತಿತ್ವಾ ಯಥಾ ಲಹುಕಂ ಕತಿಪಯಚಿತ್ತವಾರೇನೇವ ಇಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನಪ್ಪತ್ತಿ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಪವತ್ತಮಾನೋ ಕಾಯೋ ಚಿತ್ತಗತಿಯಾ ಪರಿಣಾಮಿತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ನ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇನೇವ ಇಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನಪ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಬಾಹಾಸಮಿಞ್ಜನಪಸಾರಣೂಪಮಾಪಿ ಉಪಚಾರೇನ ವಿನಾ ಸುಟ್ಠುತರಂ ಯುತ್ತಾ ಹೋತೀತಿ। ಅಞ್ಞಥಾ ಧಮ್ಮತಾವಿಲೋಮತಾ ಸಿಯಾ, ನಾಪಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಲಕ್ಖಣಞ್ಞಥತ್ತಂ ಇದ್ಧಿಬಲೇನ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕಾ, ಭಾವಞ್ಞಥತ್ತಮೇವ ಪನ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕಾತಿ।

೩-೧೦. ಭಿಕ್ಖುಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೮೩೫-೮೪೨. "ದ್ವಿನ್ನಂ ಫಲಾನ"ನ್ತಿ ಆಗತಸುತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ದ್ವೇ ಫಲಾನಿ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಅಯೋಗುಳವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇದ್ಧಿಪಾದಸಂಯುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಅನುರುದ್ಧಸಂಯುತ್ತಂ

೧. ರಹೋಗತವಗ್ಗೋ

೧-೨. ಪಠಮರಹೋಗತಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೮೯೯-೯೦೦. ಛತ್ತಿಂಸಾಯ ಠಾನೇಸೂತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಕಾಯೇ ಸಮುದಯಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ, ವಯೋ, ಸಮುದಯವಯೋ, ಬಹಿದ್ಧಾ ಸಮುದಯೋ, ವಯೋ, ಸಮುದಯವಯೋ, ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾ ಸಮುದಯೋ, ವಯೋ, ಸಮುದಯವಯಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀತಿ ನವ ಅನುಪಸ್ಸನಾ, ತಥಾ ವೇದನಾಯ ಚಿತ್ತೇ ಧಮ್ಮೇಸೂತಿ ಏವಂ ಛತ್ತಿಂಸಾಯ ಠಾನೇಸು। **ದುತಿಯೇ ದ್ವಾದಸಸು ಠಾನೇಸೂತಿ** ಕಾಯೇ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಬಹಿದ್ಧಾ ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾ, ವೇದನಾಯ ಚಿತ್ತೇ ಧಮ್ಮೇಸೂತಿ ಏವಂ ದ್ವಾದಸಸು ಠಾನೇಸು।

೩. ಸುತನುಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೯೦೧. ಇಮಾಯ ಪಾಳಿಯಾತಿ ಇಮಾಯ ಹೀನತ್ತಿಕಪಾಳಿಯಾ। **ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಹೀನಾ** ಲಾಮಕಟ್ಠೇನ। **ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಮಜ್ಝಿಮಾ** ಹೀನಪಣೀತಾನಂ ಮಜ್ಝೇ ಭವಾತಿ। ಉತ್ತಮಟ್ಠೇನ ಅತ್ತಪ್ಪಕಟ್ಠೇನ ಪಧಾನಭಾವಂ ನೀತಾತಿ **ಪಣೀತಾ।**

೪-೭. ಪಠಮಕಣ್ಡಕೀಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೯೦೨-೯೦೫. ಕಣ್ಡಕಾ ಏತಿಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ **ಕಣ್ಡಕೀ,** ಕರಮನ್ದಗಚ್ಛೋ। ಓಸಧಿಭಾವಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೋ, ತಬ್ಬಹುಲತಾಯ ತಂ ವನಂ "ಕಣ್ಡಕೀವನ"ನ್ತೇವ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। **ಸಹಸ್ಸಲೋಕ**ನ್ತಿ ಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಲೋಕಂ। **ದಸಚಕ್ಕವಾಳಸಹಸ್ಸಂ ಏಕಾವಜ್ಜನಸ್ಸ ಆಪಾಥಂ ಆಗಚ್ಛತಿ** ತಥಾ ಆಲೋಕವಡ್ಢನಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ।

೮. ಅಮ್ಬಪಾಲಿವನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೯೦೭. ಅರಹತ್ತಭಾವದೀಪಕನ್ತಿ ಅರಹತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಭಾವದೀಪಕಂ। "ಅರಹತ್ತಭಾವದೀಪಿಕ"ನ್ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ।

ರಹೋಗತವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ದುತಿಯವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೯೦೯-೯೨೨. ದಸಬಲಞಾಣನ್ತಿ ದಸವಿಧಬಲಞಾಣಂ। **ಏಕದೇಸೇನಾತಿ** ಪದೇಸವಸೇನ। ಸಾವಕಾನಮ್ಪಿ ಅತ್ತನೋ ಅಭಿನೀಹಾರಾನುರೂಪಂ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ತೇ ಕಾಲಪದೇಸವಸೇನ ಚೇವ ಯಥಾಪರಿಚಯಸತ್ತಪದೇಸವಸೇನ ಚ ಠಾನಾನೀತಿ ಜಾನನ್ತಿ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಪನ ಅನನ್ತಞಾಣತಾಯ ಸಬ್ಬತ್ಥೇವ ಅಪ್ಪಟಿಹತಮೇವ ಞಾಣನ್ತಿ ಆಹ - **"ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಾನಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಏತಂ** ದಸಬಲಞಾಣಂ ಅನನ್ತವಿಸಯತ್ತಾ **ನಿಪ್ಪದೇಸಂ** ಅನೂನತಾಯ **ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪೂರಂ।**

ದುತಿಯವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅನುರುದ್ಧಸಂಯುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಝಾನಸಂಯುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೯೧೩. ಝಾನಸಂಯುತ್ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ, ಮಿಸ್ಸಕನ್ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಝಾನಸಂಯುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಆನಾಪಾನಸಂಯುತ್ತಂ

೧. ಏಕಧಮ್ಮವಗ್ಗೋ

೧. ಏಕಧಮ್ಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೯೭೭. **ಏತ್ಥಾತಿ** ಏತಸ್ಮಿಂ ಪಠಮಸುತ್ತೇ। **ವುತ್ತಮೇವ,** ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೬. ಅರಿಟ್ಠಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೯೮೨. **ನೋ**-ಸದ್ದೋ ಪುಚ್ಛಾಯಂ, ತಸ್ಮಾ ನೂತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಭಾವೇಥ ನೂ"**ತಿ। **ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋತಿ** ವತ್ಥುಕಾಮೇಸು ಇಚ್ಛಾತಿ ಆಹ **"ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗೋ"**ತಿ। **ದ್ವಾದಸಸು ಆಯತನಧಮ್ಮೇಸು** ಸಪರಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನೇಸು। **ಇಮಿನಾ** ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಪ್ಪಹಾನಕಿತ್ತನೇನ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾಪಟಿವಿನಯಕಿತ್ತನೇನ ಚ **ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗಂ ಕಥೇತಿ** ಪಞ್ಚೋರಮ್ಭಾಗಿಯಸಞ್ಞೋಜನಸಮುಚ್ಛೇದಸ್ಸ ಬ್ಯಾಕತತ್ತಾ। **ವಿಪಸ್ಸನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋತಿ** "ವಿಪಸ್ಸನಂ ಅನುಯುಞ್ಜಥಾ"ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ।

೮. ಪದೀಪೋಪಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೯೮೪. "ನೇವ ಕಾಯೋಪಿ ಕಿಲಮತಿ ನ ಚಕ್ಖೂನೀ"ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪದುದ್ಧಾರೋ ಕತೋ। **"ಕಾಯೋಪಿ ಕಿಲಮತಿ, ಚಕ್ಖೂನಿಪಿ ವಿಹಞ್ಞನ್ತೀ"**ತಿ ವತ್ವಾ ಯತ್ಥ ಯಥಾ ಹೋತಿ, ತಾನಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಮಿಂ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಚಕ್ಖೂನಿ ಫನ್ದನ್ತಿ ಕಿಲಮನ್ತೀತಿ**ಆದಿ ಅತಿವೇಲಂ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯನೇ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇತಿ** ಆನಾಪಾನಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ। **ಏವಮಾಹಾತಿ** "ಭಿಕ್ಖು ಚೇಪಿ ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯ, ನೇವ ಕಾಯೋ ಕಿಲಮೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಏವಮಾಹ।

ಲಬ್ಭತೀತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಧಿಪ್ಪಾಯೇ ಠತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ಪರತೋ ಆಗತೇನ ಥೇರವಾದೇನ ಸೋ ಅನಿಚ್ಛಿತೋ। ನ ಹಿ ತಾರಕರೂಪಮುತ್ತಾವಳಿಕಾದಿಸದಿಸಂ ನಿಮಿತ್ತೂಪಟ್ಠಾನಾಕಾರಮತ್ತಂ ಖಣಮತ್ತಟ್ಠಾಯಿನಂ ಕಸಿಣನಿಮಿತ್ತೇಸು ವಿಯ ಉಗ್ಘಾಟನಂ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ನ ಲಬ್ಭತೇವಾ"**ತಿ। **ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಗಹಿತೋ,** ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿಸ್ಮಿಂ ಸಿದ್ಧೇ ಅಯಂ ಗುಣೋ ಸುಖೇನೇವ ಇಜ್ಝತೀತಿ। **ಯಸ್ಮಾ ಭಿಕ್ಖೂತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಾರೇ ನಾಗತನ್ತಿ** ಯಥಾ ಪುರಿಮವಾರೇ "ಭಿಕ್ಖು ಚೇಪಿ ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಆಗತಂ, ಏವಂ ಇಧ "ಭಾವಿತೇ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿಮ್ಹೀ"ತಿ ಆಗತವಾರೇ ಭಿಕ್ಖುಗ್ಗಹಣಮಕತಂ, ತಸ್ಮಾ "ಸೋ"ತಿ ನ ವುತ್ತಂ।

೯. ವೇಸಾಲೀಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೯೮೫. **ಪಾಕಾರಪರಿಕ್ಖೇಪವಡ್ಢನೇನಾತಿ** ಪಾಕಾರಪರಿಕ್ಖೇಪೇನ ಭೂಮಿಯಾ ವಡ್ಢನೇನ। ರಾಜಗಹಸಾವತ್ಥಿಯೋ ವಿಯ **ಇದಮ್ಪಿ ಚ ನಗರಂ...ಪೇ॰... ಸಬ್ಬಾಕಾರವೇಪುಲ್ಲತಂ ಪತ್ತಂ। ಅನೇಕಪರಿಯಾಯೇನಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಪರಿಯಾಯ**ಸದ್ದೋ ಕಾರಣವಚನೋತಿ ಆಹ **"ಅನೇಕೇಹಿ ಕಾರಣೇಹೀ"**ತಿ, ಅಯಂ ಕಾಯೋ ಅವಿಞ್ಞಾಣಕೋಪಿ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕೋಪಿ ಏವಮ್ಪಿ ಅಸುಭೋ ಏವಮ್ಪಿ ಅಸುಭೋತಿ ನಾನಾವಿಧೇಹಿ ಕಾರಣೇಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಸುಭಾಕಾರಸನ್ದಸ್ಸನಪ್ಪವತ್ತನ್ತಿ** ಕೇಸಾದಿವಸೇನ ತತ್ಥಾಪಿ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ಅಸುಭಾಕಾರಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸೋ ದಸ್ಸನವಸೇನ ಪವತ್ತಂ। **ಕಾಯವಿಚ್ಛನ್ದನೀಯಕಥನ್ತಿ** ಅತ್ತನೋ ಪರಸ್ಸ ಚ ಕರಜಕಾಯೇ ವಿಚ್ಛನ್ದನುಪ್ಪಾದನಕಥಂ। **ಮುತ್ತಂ ವಾತಿ**ಆದಿನಾ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ಕಾಯಸ್ಸ ಅಮನುಞ್ಞತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ ಆದಿತೋ ತೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಅದಸ್ಸನೀಯತಾಯ ಅಸಾರಕತಾಯ ಚ, ಮಜ್ಝೇ ಚತೂಹಿ ದುಗ್ಗನ್ಧತಾಯ, ಅನ್ತೇ ಏಕೇನ ಲೇಸಮತ್ತೇನಪಿ ಮನುಞ್ಞತಾಭಾವಮಸ್ಸ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಥ**

ಖೋತಿಆದಿನಾ ಅನ್ವಯತೋ ಸರೂಪೇನೇವ ಅಮನುಞ್ಞತಾಯ ದಸ್ಸನಂ। “**ಕೇಸಲೋಮಾದೀ**”ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿಭಾಗೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಯೇಪೀ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ವಣ್ಣೇನ್ತೋತಿ ವಿತ್ಥಾರೇನ್ತೋ। **ಅಸುಭಾಯಾ**ತಿ ಅಸುಭಮಾತಿಕಾಯ। **ಘಾತಿಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಬಹುಲೀಕಾರೋ। ಕಿಲೇಸಚೋರೇಹಿ ಅನಭಿಭವನೀಯತ್ತಾ ಝಾನಂ “**ಚಿತ್ತಮಞ್ಜೂಸ**”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ನಿಸ್ಸಾಯಾ**ತಿ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ।

ಅಪರೇ ಪನ “ತಸ್ಮಿಂ ಕಿರ ಅದ್ಧಮಾಸೇ ನ ಕೋಚಿ ಬುದ್ಧವೇನೇಯ್ಯೋ ಅಹೋಸಿ, ತಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಏವಮಾಹ - ‘ಇಚ್ಛಾಮಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ’ತಿಆದೀ”ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಪರೇ ಕಿರಾ**ತಿ **ಕಿರ**-ಸದ್ದೋ ಅರುಚಿಸಂಸೂಚನತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ “**ಇದಂ ಪನ ಇಚ್ಛಾಮತ್ತ**”ನ್ತಿ।

ಅನೇಕಕಾರಣಸಮ್ಮಿಸ್ಸೋತಿ ಏತ್ಥ ಕಾರಣಂ ನಾಮ ಕಾಯಸ್ಸ ಅಸುಚಿದುಗ್ಗನ್ಧಜೇಗುಚ್ಛಪಟಿಕೂಲತಾವ। **ಸಬ್ಬಮಕಂಸೂ**ತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಾ ನಾಮ ಸಾವಜ್ಜೇಪಿ ತತ್ಥ ಅನವಜ್ಜಸಞ್ಞಿನೋ ಹುತ್ವಾ ಕರಣಕಾರಾಪನಸಮನುಞ್ಞತಾಭೇದಂ ಸಬ್ಬಂ ಪಾಪಂ ಅಕಂಸು । ಕಾಮಂ ದಸಾನುಸ್ಸತಿಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ ಗಹಿತಾ, ಸಾ ಪನ ತತ್ಥ ಸನ್ನಿಪತಿತಭಿಕ್ಖೂಸು ಬಹೂನಂ ಸಪ್ಪಾಯಾ ಸಾತ್ಥಿಕಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಪುನ ಗಹಿತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಭಗವಾ ತಮೇವ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ಕಥೇಸಿ। ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞಾ ಅಸುಭಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸದಿಸಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಪನ ಆರುಪ್ಪಾ ಆದಿಕಮ್ಮಿಕಾನಂ ಅಯೋಗ್ಯಾತಿ ತೇಸಂ ಇಧ ಅಗ್ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ವೇಸಾಲಿಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯಾತಿ ವೇಸಾಲೀನಗರಂ ಗೋಚರಗಾಮಂ ಕತ್ವಾ। **ಮುಹುತ್ತೇನೇವಾ**ತಿ ಸತ್ಥರಿ ಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಚ ಗಾರವೇನ ಉಪಗತಭಿಕ್ಖೂನಂ ವಚನಸಮನನ್ತರಮೇವ ಉಟ್ಠಹಿಂಸೂತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಬುದ್ಧಕಾಲೇ ಕಿರ ಭಿಕ್ಖೂ ಭಗವತೋ ಸನ್ದೇಸಂ ಸಿರಸಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತುಂ ಓಹಿತಸೋತಾ ವಿಹರನ್ತಿ।

ಆನಾಪಾನಪರಿಗ್ಗಾಹಿಕಾಯಾತಿ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನವಸೇನ ಪವತ್ತಾಯ ಸತಿಯಾ। **ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಸಮಾಧೀ**ತಿ ತಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಚ್ಚಯಭೂತಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಸಮಾಧಿ। **ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಯಂ ವಾ ಸಮಾಧೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯಸಭಾವಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ಸಹಜಾತಾದೀನಂ ಸತ್ತನ್ನಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ವಸೇನ ಪಚ್ಚಯಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। “ಯಥಾಪಟಿಪನ್ನಾ ಮೇ ಸಾವಕಾ ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ ಭಾವೇನ್ತೀ”ತಿಆದೀಸು ಉಪ್ಪಾದನವಡ್ಢನಟ್ಠೇನ ಭಾವನಾತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ತದುಭಯವಸೇನ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಭಾವಿತೋತಿ ಉಪ್ಪಾದಿತೋ ವಡ್ಢಿತೋ ವಾ**”ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ ಭಾವಂ ವಿಜ್ಜಮಾನತಂ ಇತೋ ಗತೋತಿ **ಭಾವಿತೋ,** ಉಪ್ಪಾದಿತೋ ಪಟಿಲದ್ಧಮತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಪನ ಲದ್ಧಾಸೇವನೋ **ಭಾವಿತೋ,** ಪಗುಣಭಾವಂ ಆಪಾದಿತೋ ವಡ್ಢಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬಹುಲೀಕತೋ**ತಿ ಬಹುಲಂ ಪವತ್ತಿತೋ। ತೇನ ಆವಜ್ಜನಾದಿವಸೀಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಮಾಹ। ಯೋ ಹಿ ವಸೀಭಾವಮಾಪಾದಿತೋ, ಸೋ ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಕ್ಖಣೇ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತೋ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪವತ್ತಿಸ್ಸತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “**ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕತೋ**”ತಿ। ಯಥಾ “ಇಧೇವ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಣೋ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೧), ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೬; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭೧; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೨; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೩) ಚ ಏವಮಾದೀಸು ಪಠಮಪದೇ ವುತ್ತೋ ಏವ-ಸದ್ದೋ ದುತಿಯಾದೀಸುಪಿ ವುತ್ತೋಯೇವ ಹೋತಿ, ಏವಮಿಧಾಪೀತಿ ಆಹ “**ಉಭಯತ್ಥ ಏವಸದ್ದೇನ ನಿಯಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ**”ತಿ। ಉಭಯತ್ಥ ನಿಯಮೇನ ಲದ್ಧಗುಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಅಯಂ ಹೀ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಅಸುಭಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಅಸುಭಾರಮ್ಮಣಂ ಝಾನಮಾಹ। ತಞ್ಹಿ ಅಸುಭೇಸು ಯೋಗಕಮ್ಮಭಾವತೋ ಯೋಗಿನೋ ಸುಖವಿಸೇಸಾನಂ ಕಾರಣಭಾವತೋ ಚ “**ಅಸುಭಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ**”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಕೇವಲ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ನಿವತ್ತೇತಿ। **ಪಟಿವೇಧವಸೇನಾ**ತಿ ಝಾನಪಟಿವೇಧವಸೇನ। ಝಾನಞ್ಹಿ ಭಾವನಾವಿಸೇಸೇನ ಇಜ್ಝನ್ತಂ ಅತ್ತನೋ ವಿಸಯಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಮೇವ ಪವತ್ತತಿ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿಯತಿ ಚಾತಿ ಪಟಿವೇಧೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಓಳಾರಿಕಾರಮ್ಮಣತ್ತಾ**ತಿ ಬೀಭಚ್ಛಾರಮ್ಮಣತ್ತಾ। **ಪಟಿಕೂಲಾರಮ್ಮಣತ್ತಾ**ತಿ ಜಿಗುಚ್ಛಿತಬ್ಬಾರಮ್ಮಣತ್ತಾ। **ಪರಿಯಾಯೇನಾ**ತಿ ಕಾರಣೇನ, ಲೇಸನ್ತರೇನ ವಾ। **ಆರಮ್ಮಣಸನ್ತತಾಯಾ**ತಿ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವಿಚಿತಬ್ಬತಂ ಪತ್ತಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಪರಮಸುಖುಮತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ಸನ್ತೇಹಿ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತಮಾನೋ

ಧಮ್ಮೋ ಸಯಮ್ಪಿ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನೋವ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ “**ಸನ್ತೋ ವೂಪಸನ್ತೋ ನಿಬ್ಬುತೋ**”ತಿ, ನಿಬ್ಬುತಸಬ್ಬಪರಿಳಾಹೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆರಮ್ಮಣಸನ್ತತಾಯ ತದಾರಮ್ಮಣಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ **ಸನ್ತತಾ** ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಾಹಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಹಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ನಾಸ್ಸ ಸನ್ತಪಣೀತಭಾವಾವಹಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸೇಚನನ್ತಿ **ಅಸೇಚನಕೋ।** ಅಸೇಚನಕತ್ತಾ **ಅನಾಸಿತ್ತಕೋ,** ಅನಾಸಿತ್ತಕತ್ತಾ ಏವ **ಅಬ್ಬೋಕಿಣ್ಣೋ,** ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸೋ ಪರಿಕಮ್ಮಾದಿನಾ। ತತೋ ಏವ **ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ** ವಿಸುಂಯೇವೇಕೋ। **ಆವೇಣಿಕೋ** ಅಸಾಧಾರಣೋ। ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಸರಸತೋ ಏವ ಸನ್ತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ, ಪರಿಕಮ್ಮಂ ವಾ ಸನ್ತಭಾವನಿಮಿತ್ತಂ। **ಪರಿಕಮ್ಮನ್ತಿ** ಚ ಕಸಿಣಕರಣಾದಿನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪರಿಯೋಸಾನಂ, ತಾದಿಸಂ ಏತ್ಥ ನತ್ಥೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತದಾ ಹಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನಿರಸ್ಸಾದತ್ತಾ ಅಸನ್ತಂ ಅಪ್ಪಣೀತಂ ಸಿಯಾ। ಉಪಚಾರೇ ವಾ ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಸನ್ತತಾತಿ ಯೋಜನಾ। ಯಥಾ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇ ನೀವರಣಾದಿವಿಗಮೇನ ಅಙ್ಗಪಾತುಭಾವೇನ ಚ ಪರೇಸಂ ಸನ್ತತಾ ಹೋತಿ, ನ ಏವಮಿಮಸ್ಸ। ಅಯಂ ಪನ ಆದಿಸಮನ್ನಾ...ಪೇ॰... ಪಣೀತೋ ಚಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ಕೇಚೀತಿ** ಉತ್ತರವಿಹಾರವಾಸಿನೋ। **ಅನಾಸಿತ್ತಕೋತಿ** ಉಪಸೇಚನೇನ ಅನಾಸಿತ್ತಕೋ। ತೇನಾಹ - “**ಓಜವನ್ತೋ**”ತಿ ಓಜವನ್ತಸದಿಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಧುರೋತಿ** ಇಟ್ಠೋ। ಚೇತಸಿಕಸುಖಪಟಿಲಾಭಸಂವತ್ತನಂ ತಿಕಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನವಸೇನ, ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ವಾ ಸನ್ತಭಾವೇನ ಸುಖಗತಿಕತ್ತಾ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಝಾನಾನಂ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಝಾನಸಮುಟ್ಠಾನಪಣೀತರೂಪಫುಟ್ಠಸರೀರತಾವಸೇನ ಪನ ಕಾಯಿಕಸುಖಪಟಿಲಾಭಸಂವತ್ತನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಝಾನತೋ ವುಟ್ಠಿತಕಾಲೇ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ “**ಅಪ್ಪಿತಪ್ಪಿತಕ್ಖಣೇ**”ತಿ ಇದಂ ಹೇತುಮ್ಹಿ ಭುಮ್ಮವಚನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತೇತಿ ಝಾನೇನ ಸಕಸನ್ತಾನತೋ ಅನೀಹತೇ ಅಪ್ಪಹೀನೇ। **ಅಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತೇತಿ** ಅಕೋಸಲ್ಲಂ ವುಚ್ಚತಿ ಅವಿಜ್ಜಾ, ತತೋ ಸಮ್ಭೂತೇ। ಅವಿಜ್ಜಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಹಿ ಸಬ್ಬೇ ಪಾಪಧಮ್ಮಾ। **ಖಣೇನೇವಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ಪವತ್ತಿಕ್ಖಣೇನೇವ। **ಅನ್ತರಧಾಪೇತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಅನ್ತರಧಾಪನಂ ವಿನಾಸನಂ, ತಂ ಪನ ಝಾನಕತ್ತುಕಂ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಪ್ಪಹಾನಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - “**ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತೀ**”ತಿ। **ವೂಪಸಮೇತೀತಿ** ವಿಸೇಸೇನ ಉಪಸಮೇತಿ। ವಿಸೇಸೇನ ಉಪಸಮನಂ ಪನ ಸಮ್ಮದೇವ ಉಪಸಮನಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ “**ಸುಟ್ಠು ಉಪಸಮೇತೀ**”ತಿ। ಸಾಸನಿಕಸ್ಸ ಝಾನಭಾವನಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಾ ಹೋತೀತಿ ಆಹ “**ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯತ್ತಾ**”ತಿ। ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪಾದಕಭೂತೋ ಅಯಂ ಸಮಾಧಿ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವಡ್ಢಿತ್ವಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಭಾವಂ ಉಪಗತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ “**ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗವುಡ್ಢಿಪ್ಪತ್ತೋ**”ತಿ। ಅಯಂ ಪನತ್ಥೋ ವಿರಾಗನಿರೋಧಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾನಂ ವಸೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಯುಜ್ಜತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

೧೦. ಕಿಮಿಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೯೮೬. ಥೇರೋತಿ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋ। **ಅಯಂ ದೇಸನಾತಿ** “ಕಥಂ ವಿಭಾವಿತೋ ನು ಖೋ ಕಿಮಿಲಾ”ತಿಆದಿನಾ ಪವತ್ತಾ ದೇಸನಾ। **ಕಾಯಞ್ಞತರನ್ತಿ** ರೂಪಕಾಯೇ ಅಞ್ಞತರಕೋಟ್ಠಾಸೇ। **ಏವನ್ತಿ** ಯಥಾ ಆನಾಪಾನಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಕಾಯೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ ಜಾತೋ, ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಾರೇಸು ವೇದನಾನುಪಸ್ಸೀತಿಆದಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ದೇಸನಾಸೀಸನ್ತಿ ದೇಸನಾಪದೇಸಂ। ಮನಸಿಕಾರಪದೇಸೇನ ವೇದನಾ ವುತ್ತಾತಿ ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಸರೂಪತೋ ಅಞ್ಞಾಪದೇಸತೋ ಅಪದಿಸತಿ। **ಯಥೇವ ಹೀತಿಆದಿನಾ** ತತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಪದದ್ವಯೇತಿ** “ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಪಟಿಸಂವೇದೀ ಪಸ್ಸಮ್ಭಯಂ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರ”ನ್ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಪದದ್ವಯೇ।

ಏವಂ ಸನ್ತೇಪೀತಿ ಪೀತಿಮನಸಿಕಾರಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಪದೇಸೇನ ಯದಿ ವೇದನಾ ವುತ್ತಾ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ। **ಏಸಾ** ಯಥಾವುತ್ತಾ **ವೇದನಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ನ ಹೋತಿ**। ವೇದನಾರಮ್ಮಣಾ ಚ ಅನುಪಸ್ಸನಾ, **ತಸ್ಮಾ ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಾ ನ ಯುಜ್ಜತಿ**। ಯದಿ ಏವಂ ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದೀಸು “ವೇದನಾ ವೇದಿಯತೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಕಥನ್ತಿ ಆಹ - “ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದೀಸುಪೀ”ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಸುಖಾದೀನಂ ವತ್ಥುನ್ತಿ** ಸುಖಾದೀನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವತ್ಥುಭೂತಂ ರೂಪಸದ್ದಾದಿಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ವೇದನಾ ವೇದಿಯತಿ, ನ

ಪುಗ್ಗಲೋ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸೇವ ಅಭಾವತೋ। **ವೇದನಾಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಉಪಾದಾಯ** ನಿಸ್ಸಾಯ ಯಥಾ "ಪುಗ್ಗಲೋ ವೇದನಂ ವೇದಿಯತೀ"ತಿ **ವೋಹಾರಮತ್ತಂ ಹೋತಿ**। ಏವಂ ಇಧಾಪಿ ವೇದನಾಯ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಿ, ತಥಾ ಪವತ್ತಮನಸಿಕಾರಸೀಸೇನ "ವೇದನಾಸು ವೇದನಾನುಪಸ್ಸೀ ಭಿಕ್ಖು ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ವಿಹರತೀ"ತಿ ವುತ್ತೋ। **ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾತಿ** ತಂ ವೇದನಾಯ ಆರಮ್ಮಣಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ । **ಆದೀನಂ** ಪದಾನಂ। **ಏತಸ್ಸ** "ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಾ ನ ಯುಜ್ಜತೀ"ತಿ ವುತ್ತಅನುಯೋಗಸ್ಸ।

ಸಪ್ಪೀತಿಕೇ ದ್ವೇ ಝಾನೇ ಸಮಾಪಜ್ಜತೀತಿ ಪೀತಿಸಹಗತಾನಿ ಪಠಮದುತಿಯಜ್ಝಾನಾನಿ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ತೇನ। ಪಟಿಸಂವಿದಿತಸದ್ದಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಹಿ ಕತ್ತುಅತ್ಥೇ ಏತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಸಮಾಪತ್ತಿಕ್ಖಣೇತಿ** ಸಮಾಪಜ್ಜನಕ್ಖಣೇ। **ಝಾನಪಟಿಲಾಭೇನಾತಿ** ಝಾನೇನ ಸಮಙ್ಗೀಭಾವೇನ। **ಆರಮ್ಮಣತೋತಿ** ಆರಮ್ಮಣಮುಖೇನ ತದಾರಮ್ಮಣಝಾನಪರಿಯಾಪನ್ನಾ **ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋತಿ,** ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಪಟಿಸಂವಿದಿತತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ನಾಮ ಸಪ್ಪಪರಿಯೇಸನಂ ಚರನ್ತೇನ ತಸ್ಸ ಆಸಯೇ ಪಟಿಸಂವಿದಿತೇ ಸೋಪಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತೋ ಹೋತಿ ಮನ್ತಾಗದಬಲೇನ ತಸ್ಸ ಗಹಣಸ್ಸ ಸುಕರತ್ತಾ, ಏವಂ ಪೀತಿಯಾ ಆಸಯಭೂತೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪಟಿಸಂವಿದಿತೇ ಸಾ ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾವ ಹೋತಿ ಸಲಕ್ಖಣತೋ ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣತೋ ಚ ತಸ್ಸಾ ಗಹಣಸ್ಸ ಸುಕರತ್ತಾ। **ವಿಪಸ್ಸನಕ್ಖಣೇತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯ ತಿಕ್ಖವಿಸದಭಾವಪ್ಪತ್ತಾಯ ವಿಸಯತೋ ದಸ್ಸನಕ್ಖಣೇ। **ಲಕ್ಖಣಪ್ಪಟಿವೇಧೇನಾತಿ** ಪೀತಿಯಾ ಸಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಚ ಪಟಿವಿಜ್ಝನೇನ। ಯಞ್ಹಿ ಪೀತಿಯಾ ವಿಸೇಸತೋ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಚ ಲಕ್ಖಣಂ, ತಸ್ಮಿಂ ವಿದಿತೇ ಸಾ ಯಾಥಾವತೋ ವಿದಿತಾ ಏವ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ "**ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋತೀ**"ತಿ।

ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ಪಾಳಿಯಾ ಏವ ವಿಭಾವೇತುಂ "**ವುತ್ತಞ್ಹೇತ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸವಸೇನಾತಿ** ದೀಘಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾಸಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಸ್ಸ ವಸೇನ। ಪಜಾನತೋ ಸಾ ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಏಕಗ್ಗತಂ ಅವಿಕ್ಖೇಪಂ ಪಜಾನತೋತಿ** ಝಾನಪರಿಯಾಪನ್ನಂ "ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ"ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸೇಕಗ್ಗತಂ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಜಾನತೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಆರಮ್ಮಣಮುಖೇನ ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋತಿ, ಏವಂ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾಪಿ ಆರಮ್ಮಣಮುಖೇನ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತೀತಿ। **ಸತಿ ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಹೋತೀತಿ** ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸವಸೇನ ಝಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಸತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಆರಮ್ಮಣಮುಖೇನ ಝಾನೇಪಿ ಉಪಟ್ಠಿತಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। **ತಾಯ ಸತಿಯಾತಿ** ಏವಂ ಉಪಟ್ಠಿತಾಯ ತಾಯ ಸತಿಯಾ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ತೇನ ಞಾಣೇನ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದಿತತ್ತಾ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ತಸ್ಸ ವಸೇನ ತದಾರಮ್ಮಣಾ ಸಾ ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋತಿ। **ದೀಘಂ ಪಸ್ಸಾಸವಸೇನಾತಿ**ಆದೀಸುಪಿ ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಏತೇನೇವ ನಯೇನ ಅವಸೇಸಪದಾನಿಪಿ ಅತ್ಥತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾನೀ**"ತಿ।

ಯಥೇವಾತಿಆದೀಸು ಅಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಝಾನಪಟಿಲಾಭೇನ ಯಥಾ ಆರಮ್ಮಣತೋ ಪೀತಿಆದಯೋ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋನ್ತಿ ತೇನ ವಿನಾ ತೇಸಂ ಅಪ್ಪವತ್ತನತೋ। ಏವಂ ಝಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನ ತಂಪರಿಯಾಪನ್ನೇನ ವೇದನಾಸಙ್ಖಾತಮನಸಿಕಾರಪಟಿಲಾಭೇನ ಆರಮ್ಮಣತೋ ವೇದನಾ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋತಿ ಅರುಣುಗ್ಗಮೇನ ವಿಯ ಸೂರಿಯಸ್ಸ ತೇನ ವಿನಾ ವೇದನಾಯ ಅಪ್ಪವತ್ತನತೋ। ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಅತಿಸಯಪ್ಪವತ್ತಿ ವೇದನಾ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದಿತಾ, ತಸ್ಮಾ ಸುವುತ್ತಮೇತನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಚೋದನಂ ನಿರಾಕರೋತಿ।

ಆರಮ್ಮಣೇತಿ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸನಿಮಿತ್ತಂ ವದತಿ। **ಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸೀಯೇವ ನಾಮೇಸ ಹೋತಿ** ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಸಂವಿದಿತತ್ತಾ। ತೇನಾಹ "**ತಸ್ಮಾ**"ತಿಆದಿ। **ಚಿತ್ತಪಟಿಸಂವಿದಿತವಸೇನಾತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಇತರಾ ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಸೋತಿ ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು। **ಯಂ ತಂ ಪಹಾನಂ** ಪಹಾಯಕಞಾಣಂ। **ಪಞ್ಞಾಯಾತಿ** ಅಪರಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯ ಅನಿಚ್ಚವಿರಾಗಾದಿತೋ ದಿಸ್ವಾ ದುವಿಧಾಯಪಿ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತಾ ಹೋತಿ। **ಇದಞ್ಚ ಚತುಕ್ಕನ್ತಿ** ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾದಿವಸೇನ ವುತ್ತಂ ಚತುಕ್ಕಂ। **ತಸ್ಸಾಪಿ** ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾಯ। ಪಜಹತೀತಿ **ಪಹಾನನ್ತಿ** ಆಹ **"ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಂ...ಪೇ॰... ಪಹಾನಕರಞಾಣಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತ"**ನ್ತಿ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಪರಮ್ಪರನ್ತಿ** ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ವಿಪಸ್ಸನಮಾಹ। **ಪಥಪಟಿಪನ್ನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತೀತಿ** ಮಜ್ಝಿಮಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸಮ್ಮದೇವ ವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನಂ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಂ ಪಗ್ಗಹನಿಗ್ಗಹಾನಂ ಅಕರಣೇನ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ। **ಏಕತೋ ಉಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಯಸ್ಮಾ ಮಜ್ಝಿಮಸಮಥವೀಥಿನಾತಿವತ್ತಿಯಾ ತತ್ಥ ಚ ಪಕ್ಖನ್ದನೇನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಏಕರಸಭಾವೇನ, ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತತಾಯ ಭಾವತೋ ಅವಿಸೇಸಂ ಏಕಗ್ಗಭಾವೂಪಗಮನೇನ ಏಕನ್ತತೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ। **ತತ್ಥಾತಿ** ಏವಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನೇ। **ಸಹಜಾತಾನಮ್ಪಿ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಾ ಹೋತಿ** ತೇಸಂ ಪವತ್ತನಾಕಾರಸ್ಸ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನತೋ। "ಪಞ್ಞಾಯ ದಿಸ್ವಾ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ **ಆರಮ್ಮಣಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ**। ನ ಕೇವಲಂ ನೀವರಣಾದಿಧಮ್ಮೇ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತಾ, ಅಥ ಖೋ ಅಭಿಜ್ಝಾ ...ಪೇ॰... ಪಞ್ಞಾಯ ದಿಸ್ವಾ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತಾ ಹೋತೀತಿ ಯೋಜನಾ।

ಪಂಸುಪುಞ್ಜಟ್ಠಾನಿಯಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ಚತುಮಹಾಪಥೋ ವಿಯ ಛ ಆಯತನಾನಿ"**ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। ಕಾಯಾದಯೋ ಚತ್ತಾರೋ ಆರಮ್ಮಣಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ। **ಚತೂಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸೂತಿ** ಕಾಯಾದೀಸು ಚತೂಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು **ಪವತ್ತಾ ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ** ಪಂಸುಪುಞ್ಜಟ್ಠಾನಿಯಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಉಪಹನನತೋ।

ಏಕಧಮ್ಮವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ದುತಿಯವಗ್ಗೋ

೧-೨. ಇಚ್ಛಾನಙ್ಗಲಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೯೮೭-೯೮೮. ಕಸ್ಮಾತಿಆದಿ ವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತಿಆಚಿಕ್ಖಣೇ ಕಾರಣಂ ವಿಭಾವೇತುಂ ಆರದ್ಧಂ।

ಏವ-ವಾಕಾರೋತಿ ಏವ-ಕಾರೋ ವಾ-ಕಾರೋ ಚ। **ಏಕನ್ತಸನ್ತತ್ತಾ** ಏಕನ್ತೇನ ಸನ್ತಮನಸಿಕಾರಭಾವತೋ। ಸೇಕ್ಖವಚನೇನೇವ ತೇಸಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಭಾವೇ ಸಿದ್ಧೇಪಿ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬರಹಿತೇಸು ತೇಸುಪಿ ಸೇಕ್ಖಪರಿಯಾಯಸ್ಸ ವುಚ್ಚಮಾನತ್ತಾ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಸದ್ದೇನ ಸೇಕ್ಖೇ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತಾ। ಆಸವಕ್ಖಯತ್ಥಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಭಾವೇಪಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರತ್ಥಂ ಝಾನಾದಿಸಿಕ್ಖನೇನ ವಿನಾ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಾಭಾವಾ **"ಅಸೇಕ್ಖಾ ನಾಮಾ"**ತಿ ವುತ್ತಾ। ಬುದ್ಧಾನಂ ಪನ ಸಬ್ಬಸೋ ಸಮ್ಮದೇವ ಪರಿನಿಟ್ಠಿತಸಿಕ್ಖತ್ತಾ "ಸಿಕ್ಖಾಮೀ"ತಿ ನ ವುತ್ತಂ। ಆನಾಪಾನಜ್ಝಾನಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ **ತಥಾಗತವಿಹಾರೋ**।

೩-೧೦. ಪಠಮಆನನ್ದಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೯೮೯-೯೯೬. ಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನಾತಿ ಅನಿಚ್ಚದುಕ್ಖಾನತ್ತವಸೇನ। **ಪವಿಚಿನತಿ** ಪಕಾರೇಹಿ ವಿಚಿನತಿ। **ನಿಕ್ಕಿಲೇಸಾತಿ** ಅಪಗತಕಿಲೇಸಾ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಕಿಲೇಸಾ। ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ, ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋತಿ ಪಾಠೋ।

ಯಾಯ ಅನೋಸಕ್ಕನಂ ಅನತಿವತ್ತನಞ್ಚ ಹೋತಿ, ಅಯಂ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾ **ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರೋತಿ** ವುತ್ತಾ। **ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕಾತಿ** ಏಕಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ।

ಚತುನ್ನಂ ಚತುಕ್ಕಾನಂ ವಸೇನ **ಸೋಳಸಕ್ಖತ್ತುಕಾ**। ಆನಾಪಾನಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇನ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಆನಾಪಾನಾರಮ್ಮಣಾಪಿ ಅಪರಭಾಗೇ ಸತಿ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತೀತಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತೀತಿ **"ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ ಮಿಸ್ಸಕಾ**

ಕಥಿತಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಆನಾಪಾನಮೂಲಕಾ**ತಿ ಆನಾಪಾನಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇನ ಪವತ್ತಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ। **ತೇಸಂ ಮೂಲಭೂತಾ**ತಿ ತೇಸಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾನಂ ಮೂಲಕಾರಣಭೂತಾ। **ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಮೂಲಕಾ**ತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಪಚ್ಚಯಭೂತಾ। **ತೇಪಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ**ತಿ ಏತೇ ವೀಸತಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಹೇತುಕಾ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ। **ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿಪೂರಕಾ**ತಿ ತತಿಯವಿಜ್ಜಾಯ ತಸ್ಸ ಫಲಸ್ಸ ಚ ಪರಿಪೂರಣವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ। **ಫಲಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ**ತಿ ಚತುತ್ಥಫಲಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ಚತುಬ್ಬಿಧಫಲಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವಾ।

ದುತಿಯವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಆನಾಪಾನಸಂಯುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೧. ಸೋತಾಪತ್ತಿಸಂಯುತ್ತಂ

೧. ವೇಳುದ್ವಾರವಗ್ಗೋ

೧. ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಾಜಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೯೯೭. **ಅನುಗ್ಗಹಗರಹಣೇಸು ನಿಪಾತೋ**ತಿ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನಗರಹತ್ಥಜೋತಕೋ ನಿಪಾತೋ। ಕಿಮೇತ್ಥ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ಕಿಂ ವಾ ಗರಹತೀತಿ ಆಹ **“ಚತುನ್ನ”**ನ್ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ** ಅನುಬ್ಭವಿಕಂ ಕತ್ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತೋ। **ಗರಹನ್ತೋ** ನಿನ್ದನ್ತೋ। ಇಸ್ಸರಸೀಲೋ ಇಸ್ಸರೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಇಸ್ಸರಿಯಂ,** ಪಭುತಾ। ಅಧೀನಂ ಪತಿ ಅಧಿಪತಿ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಆಧಿಪಚ್ಚಂ,** ಸಾಮಿಭಾವೋತಿ ಆಹ - **“ಇಸ್ಸರಿಯಾಧಿಪಚ್ಚ”**ನ್ತಿಆದಿ। **ಅನನ್ತಕಾನೀ**ತಿ ಅನ್ತರಹಿತಾನಿ।

ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದೇನಾತಿ ವತ್ಥುತ್ತಯಸ್ಸ ಗುಣೇ ಯಾಥಾವತೋ ಅವೇಚ್ಚ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಪಸಾದೋ। ಸೋ ಪನ ಕೇನಚಿ ಚಲನರಹಿತೋತಿ ಆಹ **“ಅಚಲಪ್ಪಸಾದೇನಾ”**ತಿ। **ಮಗ್ಗೇನಾ**ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ। **ಆಗತಪ್ಪಸಾದೋ** ತಸ್ಸ ಅಧಿಗಮೇನ ಲದ್ಧಪ್ಪಸಾದೋ। **ಅಪುಬ್ಬಂ ಅಚರಿಮ**ನ್ತಿ ಏಕಜ್ಝಂ। ಅರಿಯಸಾವಕಾನಞ್ಹಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೋವ ತೀಸು ವತ್ಥೂಸು ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದಂ ಆವಹನ್ತೋ ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ವಿಸಯಭೂತಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ವತ್ಥೂನಂ ವಸೇನ ತಿಧಾ ವುತ್ತೋ। **ಯಸ್ಮಾ ಚ** ಅತ್ಥತೋ **ಏಕೋ, ತಸ್ಮಾವ ನಿನ್ನಾನಾಕರಣೋ ಹೋತಿ** ಪವತ್ತಟ್ಠಾನಭೇದೇ ಸತಿಪಿ। **ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸ ಹೀ**ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ತಮತ್ಥಂ ವಿವರತಿ। **ಪಸಾದೋ** ಓಕಪ್ಪನಾ। **ಪೇಮಂ** ಭತ್ತಿ। **ಗಾರವಂ** ಗರುಕರಣಂ। **ಮಹನ್ತಂ** ಉಳಾರಂ। **ಏತಂ** ವಿಭಾಗೇನ **ನತ್ಥಿ** ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಮಾನತ್ತಾ।

ಏವನ್ತಿ ಭವನ್ತರೇಪಿ ಅಕೋಪನೀಯತಾಯ। **ಸದಿಸವಸೇನಾ**ತಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಖಣ್ಡಾದೀಹಿ ಸದಿಸವಸೇನ। ತೇನಾಹ **“ಮುಖವಟ್ಟಿಯಞ್ಹಿ ಛಿನ್ನೇ”**ತಿಆದಿ। ಖಣ್ಡಾ ಏತಿಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ **ಖಣ್ಡಾ**। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೇ ಆಗತಾನುಕ್ಕಮೇನ ಸೀಲಸ್ಸ ಆದಿಮಜ್ಝವಿಭಾಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ದ್ವಿನ್ನಂ ವಾ ತಿಣ್ಣಂ ವಾ**ತಿ ಸೀಲಕೋಟ್ಠಾಸಾನಂ। **ಏಕನ್ತರಂ ಭಿನ್ನ**ನ್ತಿ ಅಭಿನ್ನೇನ ಏಕನ್ತರಂ ಹುತ್ವಾ ಭಿನ್ನಂ। **ತೇಸಂ** ಖಣ್ಡಾದೀನಂ। “ಭುಜಿಸ್ಸೇಹೀ”ತಿ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ ನಿದ್ದೇಸೋತಿ ಆಹ **“ಭುಜಿಸ್ಸಭಾವಕರೇಹೀ”**ತಿ। **ಇದಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತ**ನ್ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ಸೀಲಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ। “ಅಯಂ ಸೀಲಸ್ಸ ವೀತಿಕ್ಕಮೋ”ತಿ **ಏವಂ ಪರಾಮಸಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯೇಹಿ।**

೨. ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೋಗಧಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೯೯೮. **ಯೇಸ**ನ್ತಿ ಅನಿಯಮತೋ ಸದ್ಧಾದೀನಮಾಧಾರಭೂತಪುಗ್ಗಲದಸ್ಸನಂ। **ಬುದ್ಧೇ ಪಸಾದೋ ಗಹಿತೋ।** ಸೋ ಹಿ ಇತರೇಹಿ ಪರಮಂ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ। **ಅರಿಯಕನ್ತಾನಿ ಸೀಲಾನಿ ಗಹಿತಾನಿ** ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ಸೀಲಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। **ಸಙ್ಘೇ ಪಸಾದೋ ಗಹಿತೋ** ಧಮ್ಮಪ್ಪಸಾದಸ್ಸ ಅನನ್ತರಂ ವುಚ್ಚಮಾನತ್ತಾ। **ಧಮ್ಮೇ ಪಸಾದೋ ಗಹಿತೋ** ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದಭಾವತೋ। ಸೋತಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ ಆದಿತೋ ಪತ್ತಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿ, ತಸ್ಸಾ ಅಙ್ಗಾನಿ **ಸೋತಾಪತ್ತಿಯಙ್ಗಾನಿ। ಪಚ್ಚೇನ್ತೀ**ತಿ ಪಜಾಯನ್ತಿ ಅಧಿಗಚ್ಛನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **“ಪಾಪುಣನ್ತೀ”**ತಿ। **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ**ನ್ತಿ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ। **ಕತರಪಸಾದೋ** ವತ್ತಮಾನೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಮಗ್ಗಪ್ಪಸಾದೋ**ತಿ ಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಪಸಾದೋ। **ಆಗತಮಗ್ಗಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಧಿಗತಮಗ್ಗಸ್ಸ। **ಮಿಸ್ಸಕಪ್ಪಸಾದೋ ಏಸೋ**ತಿ ತಸ್ಮಾ ಉಭೋಪಿ ಥೇರಾ ಪಣ್ಡಿತಾ ಬಹುಸ್ಸುತಾ।

೩. ದೀಘಾವುಉಪಾಸಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೯೯೯. ಯದಗ್ಗೇನ ತಸ್ಮಿಂ ಉಪಾಸಕೇ ಯಥಾವುತ್ತಾನಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಯಙ್ಗಾನಿ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ, ತದಗ್ಗೇನ ಸೋ ತೇಸು ವತ್ತಿಸ್ಸತೀತಿ ಆಹ **“ಚತೂಸು ಸೋತಾಪತ್ತಿಯಙ್ಗೇಸು ಸನ್ದಿಸ್ಸಸೀ”**ತಿ। ವಿಜ್ಜಂ ಭಜನ್ತೀತಿ **ವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿಯಾ,** ತೇಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಪರಿಯಾಪನ್ನಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿಯೇತಿ ವಿಜ್ಜಾಕೋಟ್ಠಾಸಿಕೇ”**ತಿ।

೪-೫. ಪಠಮಸಾರಿಪುತ್ತಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೦೦೦-೧೦೦೧. “ಸೋತಾಪತ್ತೀ”ತಿ ಪಠಮಮಗ್ಗೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ತಸ್ಸ ಅಧಿಗಮೂಪಾಯೋ **ಸೋತಾಪತ್ತಿಯಙ್ಗಂ।** ತೇನಾಹ **“ಸೋತಾಪತ್ತಿಯಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಲಾಭಙ್ಗ”**ನ್ತಿ। **ಸೋತಾಪತ್ತಿಅತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗತ್ಥಾಯ। **ಅಙ್ಗ**ನ್ತಿ ಕಾರಣಂ। **ಇತರೇ** ರತನತ್ತಯಪ್ಪಸಾದಾದಯೋ। ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಾಯ **ಸೋತಾಪತ್ತಿಯಾ ಅಙ್ಗಂ** ಕಾರಣನ್ತಿ।

೬. ಥಪತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೦೨. (ವಿತಾನಂ ಕಾಯಾನಂ ಕಾಲನಕಾಯ, ಕಾರಣಸ್ಸ ಉಪಗತಾನಂ ಸಾತಪರಿಯಾ ಸಿಜ್ಝತಿ। ತತ್ಥ ಕಾಯಪರಿಪಜ್ಝಾಯಮುಖೇನ ತನ್ತಿಂ ಠಪೇಸಿ ಭಗವಾ। ನ ಹಿ ಪಸ್ಸಥ ನಮತ್ಥೇಹಿ ಕರಣೇ ನಿರತ್ಥಕೋ ಪಿತಿ ವತ್ತತಿ। **“ನಿಯತತಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಮೇವ ನಿಯಮಂ **“ಮಜ್ಝಿಮಪದೇಸೇಯೇವಾ”**ತಿ ಅವಧಾರಣೇನ ವಿಭಾವೇತಿ । ಮಹಾಮಣ್ಡಲಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತೋಪಿ ಮಜ್ಝಿಮಪದೇಸಸ್ಸ ಅನ್ತನ್ತೇನೇವ ಚರತಿ। ತತ್ಥ ಚ ವಿನೇಯ್ಯಜನಸ್ಸ ಸಮೋಸರಣತಾ ಮತ್ತಪನವಾಚಮಹತ್ಥಸುಪನನ್ತಿ।) [ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಪಾಠೋ ಅಸುದ್ಧೋ ದುಸ್ಸೋಧನೀಯೋ ಚ, ಸುದ್ಧಪಾಠೋ ಗವೇಸಿತಬ್ಬೋ।] ಅರುಣುಟ್ಠಾಪನಮ್ಪಿ ತತ್ಥೇವ ಹೋತಿ। ಪಚ್ಚನ್ತಪದೇಸೇ ಪನ ದೂರೇ ವಿನೇಯ್ಯಜನಾ ಹೋನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ಮಗ್ಗಫಲೇಸು ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ತತೋ ಪಚ್ಚಾಗನ್ತ್ವಾ ಮಜ್ಝಿಮಪದೇಸೇ ಏವ ವಾಸಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ, ತತ್ಥ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಕತಾನಂ ಕಾರಾನಂ ಮಹಪ್ಫಲಭಾವನಿಯಮನತ್ಥನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। “ಆಸನ್ನೇ ನೋ ಭಗವಾ”ತಿ ಇದಂ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ನ ಕೇವಲ”**ನ್ತಿ ಆದಿಮಾಹ।

ಸಕಿಞ್ಚನಸಪಲಿಬೋಧನಟ್ಠೇನಾತಿ ಏತ್ಥ ಕಿಞ್ಚನಂ ಪಲಿಬೋಧೋ ಅಸಮಾಪಿತಕಿಚ್ಚತಾ, ತದುಭಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಹಾವಾಸೇ**ತಿ ಮಹಾಗೇಹೇ।

ದ್ವೇಪಿ ಜನಾತಿ ಇಸಿದತ್ತಪುರಾಣಾ। **ಸಿತಂ** ನಾಮ ಮನ್ದಹಸಿತಂ। **ಹಸಿತಂ** ನಾಮ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಹಸಿತಂ। **ಮುತ್ತಚಾಗೋ**ತಿಆದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಟೀಕಾಯಂ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೧.೧೬೦) ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಸಂವಿಭಾಗೇ**ತಿ ಪರಸ್ಸ ದಾನವಸೇನ ಸಂವಿಭಜನೇ। **ಅಕತವಿಭಾಗ**ನ್ತಿ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮವಸೇನ ನ ಕತವಿಭಾಗಂ। ಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ಪನ “ಸೀಲವನ್ತೇಹೀ”ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಕತವಿಭಾಗಮೇವ ಮಹಪ್ಫಲತಾಕರಣೇನ। ತೇನಾಹ **“ಸಬ್ಬಂ ದಾತಬ್ಬಮೇವ ಹುತ್ವಾ ಠಿತ”**ನ್ತಿ।

(ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಪಾಠೋ ಅಸುದ್ಧೋ ದುಸ್ಸೋಧನೀಯೋ ಚ, ಸುದ್ಧಪಾಠೋ ಗವೇಸಿತಬ್ಬೋ।)

೭. ವೇಳುದ್ವಾರೇಯ್ಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೦೩. **ಪವೇಣಿಆಗತಸ್ಸಾ**ತಿ ಅನೇಕಪುರಿಸಯುಗವಸೇನ ಪರಮ್ಪರಾಗತಸ್ಸ। **ಅತ್ತನಿ ಉಪನೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನಿ ನೇತ್ವಾ ಪರಸ್ಮಿಂ ಉಪನೇತಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ **“ಯೋ ಖೋ ಮ್ಯಾಯಂ ಧಮ್ಮೋ ಅಪ್ಪಿಯೋ ಅಮನಾಪೋ, ಪರಸ್ಸಪೇಸೋ ಧಮ್ಮೋ ಅಪ್ಪಿಯೋ ಅಮನಾಪೋ”**ತಿಆದಿ। **ಅಮನ್ತಭಾಸೇನಾ**ತಿ ಸಮ್ಫಸ್ಸ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಸ್ಸ ಅಮನ್ತಾಯ ಮನ್ತಾರಹಿತಭಾಸನೇನ।

೮-೯. ಪಠಮಗಿಞ್ಜಕಾವಸಥಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೦೦೪-೫. **ದ್ವೇ ಗಾಮಾ** ದ್ವಿನ್ನಂ ಞಾತೀನಂ ಗಾಮಾತಿ ಕತ್ವಾ। **ಞಾತಿಕೇತಿ** ಏವಂಲದ್ಧನಾಮೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಗಾಮಕೇ। **ಗಿಞ್ಜಕಾವಸಥೇತಿ** ಗಿಞ್ಜಕಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಇಟ್ಠಕಾ, ಗಿಞ್ಜಕಾಹಿ ಏವ ಕತೋ ಆವಸಥೋ, ತಸ್ಮಿಂ। ಸೋ ಕಿರ ಆವಾಸೋ ಯಥಾ ಸುಧಾಹಿ ಪರಿಕಮ್ಮೇನ ಪಯೋಜನಂ ನತ್ಥಿ, ಏವಂ ಇಟ್ಠಕಾಹಿ ಏವ ಚಿನಿತ್ವಾ ಕತೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಇಟ್ಠಕಾಮಯೇ ಆವಸಥೇ**"ತಿ। ತುಲಾಥಮ್ಭದ್ವಾರಬನ್ಧಕವಾಟಫಲಕಾನಿ ಪನ ದಾರುಮಯಾ ಏವ। ಓರಂ ವುಚ್ಚತಿ ಕಾಮಧಾತು, ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ತಂ ಓರಂ ಭಜನ್ತೀತಿ **ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ,** ಓರಮ್ಭಾಗಸ್ಸ ವಾ ಹಿತಾನಿ **ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ**। ತೇನಾಹ "**ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಿಯಾನ**"ನ್ತಿಆದಿ। **ತೀಹಿ ಮಗ್ಗೇಹೀತಿ** ಹೇಟ್ಠಿಮೇಹಿ ತೀಹಿ ಮಗ್ಗೇಹಿ। ತೇಹಿ ಪಹಾತಬ್ಬತಾಯ ಹಿ ತೇಸಂ ಸಞ್ಞೋಜನಾನಂ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯತಾ, ಓರಂ ಭಞ್ಜಿಯಾನಿ ವಾ **ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ** ವುತ್ತಾನಿ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ। ಇದಾನಿ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ನೇಸಂ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತುಂ "**ತತ್ಥಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾನಿ ಸಮತ್ಥತಾವಿಘಾತೇನ ಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ, ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾನಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಭಾವೇನ ಅರಿಯಾನಂ ರೂಪಾರೂಪಭವೂಪಪತ್ತಿಯಾ ವಿಬನ್ಧನಾಯ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ಅವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾನಿ ಮಗ್ಗೇನ ವಾ ಅಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾನೀ**"ತಿ। **ನಿಬ್ಬತ್ತಿವಸೇನಾತಿ** ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಗನ್ತುಂ ನ ದೇನ್ತಿ। ಮಹಗ್ಗತಭವಗಾಮಿಕಮ್ಮಾಯೂಹನಸ್ಸ ವಿಬನ್ಧನತೋ **ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಆದೀನಿ ತೀಣಿ** ಸಞ್ಞೋಜನಾನಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಬ್ಯಾಪಾದಾ ವಿಯ ಮಹಗ್ಗತಭವೂಪಪತ್ತಿಯಾ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯತ್ತಾ **ತತ್ಥ** ಮಹಗ್ಗತಭವೇ **ನಿಬ್ಬತ್ತಮ್ಪಿ** ತನ್ನಿಬ್ಬತ್ತಿಹೇತುಕಮ್ಮಪರಿಕ್ಖಯೇ ಕಾಮಭವೂಪಪತ್ತಿಪಚ್ಚಯತಾಯ ಮಹಗ್ಗತಭವತೋ **ಆನೇತ್ವಾ ಇಧೇವ** ಕಾಮಭವೇ ಏವ **ನಿಬ್ಬತ್ತಾಪೇನ್ತಿ**। ತಸ್ಮಾ **ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ** ಪಞ್ಚಪಿ ಸಂಯೋಜನಾನಿ **ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನೇವ**। **ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಅನಾಗಮನಸಭಾವೋತಿ** ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣವಸೇನ ತಸ್ಮಾ ಲೋಕಾ ಇಧ ನ ಆಗಮನಸಭಾವೋ। ಬುದ್ಧದಸ್ಸನ-ಥೇರದಸ್ಸನ-ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾನಂ ಪನ ಅತ್ಥಾಯ ಅಸ್ಸ ಆಗಮನಂ ಅನಿವಾರಿತಂ।

ಕದಾಚಿ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿರಳಾಕಾರತಾ, ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಮನ್ದತಾಯ ಅಬಹಲತಾತಿ **ದ್ವೇಧಾಪಿ ತನುಭಾವೋ**। **ಅಭಿಣ್ಹನ್ತಿ** ಬಹುಸೋ। **ಬಹಲಬಹಲಾತಿ** ತಿಬ್ಬತಿಬ್ಬಾ। ಯತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಂ ಸನ್ತಾನಂ ಮದ್ದನ್ತಾ ಫರನ್ತಾ ಸಾಧೇನ್ತಾ ಅನ್ಧಕಾರಂ ಕರೋನ್ತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ದ್ವೀಹಿ ಪನ ಮಗ್ಗೇಹಿ ಪಹೀನತ್ತಾ ತನುಕತನುಕಾ ಮನ್ದಮನ್ದಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। **ಪುತ್ತಧೀತರೋ ಹೋನ್ತೀತಿ** ಇದಂ ಅಕಾರಣಂ। ತಥಾ ಹಿ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಪರಾಮಸನಮತ್ತೇನಪಿ ತೇ ಹೋನ್ತಿ। **ಇದನ್ತಿ** "ರಾಗದೋಸಮೋಹಾನಂ ತನುತ್ತಾ"ತಿ ಇದಂ ವಚನಂ। **ಭವತನುಕವಸೇನಾತಿ** ಅಪ್ಪಕಭವವಸೇನ। **ತನ್ತಿ** ಮಹಾಸೀವತ್ಥೇರಸ್ಸ ವಚನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಯೇ ಭವಾ ಅರಿಯಾನಂ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ತೇ ಪರಿಪುಣ್ಣಲಕ್ಖಣಭವಾ ಏವ। ಯೇ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಕೀದಿಸಂ ತಂ ಭವತನುಕಂ। ತಸ್ಮಾ ಉಭಯಥಾಪಿ ಭವತನುಕಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವೋ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಟ್ಠಮೇ ಭವೇ ಭವತನುಕಂ ನತ್ಥಿ** ಅಟ್ಠಮಸ್ಸೇವ ಭವಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸ್ಸೇವ ಅಭಾವತೋ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಕಾಮಾವಚರಲೋಕಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ ಇತರಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ವಸೇನ ತಥಾ ವತ್ತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ। ಯೋ ಹಿ ಸಕದಾಗಾಮೀ ದೇವಮನುಸ್ಸಲೋಕೇಸು ವೋಮಿಸ್ಸಕವಸೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ, ಸೋಪಿ ಕಾಮಭವವಸೇನೇವ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತಬ್ಬೋ। ಭಗವತಾ ಚ ಕಾಮಲೋಕೇ ಠತ್ವಾ - "ಸಕಿದೇವ ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಆಗನ್ತ್ವಾತಿ** ಚ ಇಮಿನಾ ಪಞ್ಚಸು ಸಕದಾಗಾಮೀಸು ಚತ್ತಾರೋ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಏಕೋವ ಗಹಿತೋ। ಏಕಚ್ಚೋ ಹಿ ಇಧ ಸಕದಾಗಾಮಿಫಲಂ ಪತ್ವಾ ಇಧೇವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತಿ, ಏಕಚ್ಚೋ ಇಧ ಪತ್ವಾ ದೇವಲೋಕೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತಿ, ಏಕಚ್ಚೋ ದೇವಲೋಕೇ ಪತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತಿ, ಏಕಚ್ಚೋ ದೇವಲೋಕೇ ಪತ್ವಾ ಇಧೂಪಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತಿ, ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಇಧ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಯೋ ಪನ ಇಧ ಪತ್ವಾ ದೇವಲೋಕೇ ಯಾವತಾಯುಕಂ ವಸಿತ್ವಾ ಪುನ ಇಧೂಪಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತಿ, ಅಯಮಿಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ "ಇಮಂ ಲೋಕನ್ತಿ ಕಾಮಭವೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ"ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇತುಂ "**ಸಚೇ ಹೀ**"ತಿಆದಿನಾ ಅಞ್ಞಂಯೇವ ಚತುಕ್ಕಂ ದಸ್ಸಿತಂ।

ಚತೂಸು...ಪೇ॰... ಸಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ ಅಪಾಯಗಮನೀಯಾನಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಹೀನತ್ತಾ। **ಧಮ್ಮನಿಯಾಮೇನಾತಿ** ಮಗ್ಗಧಮ್ಮನಿಯಾಮೇನ **ನಿಯತೋ** ಉಪರಿಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಅವಸ್ಸಂಭಾವಿಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ

“ಸಮ್ಬೋಧಿಪರಾಯಣೋ”ತಿ। **ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಞಾಣಗತಿನ್ತಿ** ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ “ಅಸುಕೋ ಸೋತಾಪನ್ನೋ, ಅಸುಕೋ ಸಕದಾಗಾಮೀ”ತಿಆದಿನಾ ತಂತಂಞಾಣಾಧಿಗಮನಂ ಞಾಣೂಪಪತ್ತಿಂ। **ಞಾಣಾಭಿಸಮ್ಪರಾಯನ್ತಿ** ತತೋ ಪರಮ್ಪಿ – “ನಿಯತೋ ಸಮ್ಬೋಧಿಪರಾಯಣೋ ಸಕಿದೇವ ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಕರಿಸ್ಸತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಞಾಣಸಹಿತಂ ಉಪಪತ್ತಿಪಚ್ಚಯಭವಂ। **ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ** ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ಅಪೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ। ಕೇವಲಂ **ಕಾಯಕಿಲಮಥೋವ,** ನ ತೇನ ಕಾಚಿ ಪರೇಸಂ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಚಿತ್ತವಿಹೇಸಾ** ಚಿತ್ತಖೇದೋ, ಸಾ ಕಿಲೇಸೂಪಸಂಹಿತತ್ತಾ **ಬುದ್ಧಾನಂ ನತ್ಥಿ।**

ಆದಿಸ್ಸತಿ ಆಲೋಕೀಯತಿ ಅತ್ತಾ ಏತೇನಾತಿ ಆದಾಸಂ, ಧಮ್ಮಭೂತಂ ಆದಾಸಂ **ಧಮ್ಮಾದಾಸಂ,** ಅರಿಯಮಗ್ಗಞಾಣಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತೇನ ಹಿ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಚತೂಸು ಅರಿಯಸಚ್ಚೇಸು ವಿದ್ಧಸ್ತಸಮ್ಮೋಹತ್ತಾ ಅತ್ತಾನಂ ಯಾಥಾವತೋ ಞತ್ವಾ ಯಾಥಾವತೋ ಬ್ಯಾಕರೇಯ್ಯ, ತಪ್ಪಕಾಸನತೋ ಪನ ಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾದಾಸತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ। **ಯೇನ ಧಮ್ಮಾದಾಸೇನಾತಿ** ಇಧ ಪನ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಮೇವ ವದತಿ। ಸೇಸಂ ಉತ್ತಾನತ್ಥತ್ತಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವಾತಿ।

ವೇಳುದ್ವಾರವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ರಾಜಕಾರಾಮವಗ್ಗೋ

೧. ಸಹಸ್ಸಭಿಕ್ಖುನಿಸಙ್ಘಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೦೭. ಧಮ್ಮಿಕತ್ತಾ ದೇಸವಾಸೀಹಿ ಅನುಕಮ್ಪಿತೋ ರಾಜಾತಿ ರಾಜಕೋ, ತಸ್ಸ ಆರಾಮೋ **ರಾಜಕಾರಾಮೋ,** ತಸ್ಮಿಂ। **ಭೂಮಿಸೀಸಂ** ಸೇಟ್ಠಪ್ಪದೇಸೋ, ಯತ್ಥ ವಸನ್ತೋ ಲಾಭಗ್ಗಯಸಗ್ಗಪ್ಪತ್ತೋ ಹೋತೀತಿ ತೇಸಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ವಾರಾಪೇಹೀತಿ ಪಟಿಸೇಧೇಹಿ। **ಯುಜ್ಝಾಪೇತುನ್ತಿ** ಕಲಹಂ ಕಾರಾಪೇತುಂ। **ಪುನ ಆಗಚ್ಛನ್ತಾತಿ** ಅಪರಸ್ಮಿಂ ಸಂವಚ್ಛರೇ ಆಗಚ್ಛನ್ತಾ। **ಉಬ್ಬಟ್ಟೇತ್ವಾತಿ** ಮಹತೀ ವೀಚಿಯೋ ಉಬ್ಬಟ್ಟೇತ್ವಾ। ಯಥಾ ತಸ್ಸ ಸಕಲಮೇವ ರಟ್ಠಂ ಏಕೋದಕೀಭೂತಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಕತ್ವಾ ಸಮುದ್ದಮೇವ ಜಾತಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “**ಸಮುದ್ದಮೇವ ಅಕಂಸೂ**”ತಿ।

ಇಸೀನಮನ್ತರಂ ಕತ್ವಾತಿ ಇಸೀನಂ ಕಾರಣಂ ಕತ್ವಾ, ಇಸೀನಂ ಹೇತೂತಿ ಅತ್ಥೋ, ಇಸೀನಂ ವಾ ಅನ್ತರಭೇದಂ ಕತ್ವಾ। ತಥಾ ಲೋಕೇ ಕೋಲಾಹಲಸ್ಸ ಪತ್ಥಟತಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಭಗವಾ “**ಮೇ ಸುತ**”ನ್ತಿ ಆಹ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಜಾನಮ್ಪಿ। **ಉಚ್ಛಿನ್ನೋತಿ** ಕುಲಚ್ಛೇದೇನ ಉಚ್ಛಿನ್ನೋ। ನ ಕೇವಲಂ ಸಯಮೇವ, ಅಥ ಖೋ **ಸಹ ರಟ್ಠೇಹಿ। ವಿಭವನ್ತಿ** ವಿನಾಸಂ ಉಪಗತೋ।

ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ತಂ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಪಸೇನದಿನಾ ಕೋಸಲರಾಜೇನ ಕಾರಿತಂ ವಿಹಾರಂ ಸನ್ಧಾಯ ಏತಂ “ರಾಜಕಾರಾಮೇ”ತಿ ವುತ್ತಂ।

೨-೩. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೦೦೮-೯. **ಉದಯಗಾಮಿನಿನ್ತಿ** ಆರಮ್ಭತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಮ್ಪತ್ತಿಆವಹಂ।

೪. ದುಗ್ಗತಿಭಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೧೦. ದುಟ್ಠಾ ಗತಿ ನಿಪ್ಫತ್ತಿ ದುಗ್ಗತಿ, ದುಗ್ಗತಭಾವೋ ದಾಲಿದ್ದಿಯಂ, ತದೇವ ಭಯಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಅನವಸೇಸಂ ವಾ **ದುಗ್ಗತಿಭಯಂ** ದಲಿದ್ದಭಯಂ। ಸಮ್ಮದೇವ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋತಿ **ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತೋ।**

೯. ಪಠಮಮಿತ್ತಾಮಚ್ಚಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೧೨. **ವೋಹಾರಮಿತ್ತಾ**ತಿ ತಂತಂದಾನಗ್ಗಹಣವಸೇನ ವೋಹಾರಕಾ ಮಿತ್ತಾ। **ಆಮನ್ತನಪಟಿಮನ್ತನಇರಿಯಾಪಥಾದೀಸುಪೀ**ತಿ ಆಲಾಪಸಲ್ಲಾಪಗಮನನಿಸಜ್ಜಾದಿಅತ್ಥಸಂವಿಧಾನಾದೀಸು । **ಏಕತೋ ಪವತ್ತಕಿಚ್ಚಾ**ತಿ ಸಹ ಪವತ್ತಕತ್ತಬ್ಬಾ। ಅಮಾ ಸಹ ಭವನ್ತೀತಿ **ಅಮಚ್ಚಾ**। "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಇಮೇ"ತಿ ಞಾಯನ್ತೀತಿ **ಞಾತೀ**, ಆವಾಹವಿವಾಹಸಮ್ಬದ್ಧಾ। ತೇನಾಹ "**ಸಸ್ಸುಸಸುರಪಕ್ಖಿಕಾ**"ತಿ। ಯೋನಿಸಮ್ಬನ್ಧಾ ವಾ **ಸಾಲೋಹಿತಾ**। ತೇನಾಹ "**ಭಾತಿಭಗಿನಿಮಾತುಲಾದಯೋ**"ತಿ।

೮. ದುತಿಯಮಿತ್ತಾಮಚ್ಚಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೧೩. ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಕಸ್ಸಚಿ ಚ ತಥಾ ತಥಾ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಪಸಾದಸ್ಸ ಅಞ್ಞಥಾಭಾವೋ **ಪಸಾದಞ್ಞಥತ್ತಂ**। ಭೂತಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಘನಆದಿಕಸ್ಸ ಅಞ್ಞಥಾಭಾವೋ **ಭಾವಞ್ಞಥತ್ತಂ**। ನಿರಯಾದಿಗತಿಅನ್ತರಉಪಪತ್ತಿ **ಗತಿಅಞ್ಞಥತ್ತಂ**। ಸಭಾವಧಮ್ಮಾನಂ ಕಕ್ಖಳಫುಸನಾದಿಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಅಞ್ಞಥಾಭಾವೋ **ಲಕ್ಖಣಞ್ಞಥತ್ತಂ**। "ಠಿತಸ್ಸ ಅಞ್ಞಥತ್ತಂ ಪಞ್ಞಾಯತೀ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ ಅಞ್ಞಥತ್ತಂ **ವಿಪರಿಣಾಮಞ್ಞಥತ್ತಂ**। ಲಕ್ಖಣಞ್ಞಥತ್ತಂ ನ ಲಬ್ಭತಿ। ತೇನಾಹ "**ಲಕ್ಖಣಂ ಪನ ನ ವಿಗಚ್ಛತೀ**"ತಿ, ಸೇಸಂ ಲಬ್ಭತೀತಿ। **ಪಥವೀಧಾತುಯಾ**ತಿ ಸಸಮ್ಭಾರಪಥವೀಧಾತುಯಾ। **ಆಪೋಧಾತುಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪುರಿಮಭಾವೋ**ತಿ ಘನಕಠಿನಭಾವೋ। **ಭಾವಞ್ಞಥತ್ತಂ** ರಸಞ್ಞಥತ್ತಸಭಾವೋ। **ಗತಿಅಞ್ಞಥತ್ತಂ** ಉಗ್ಗತೂಪಪತ್ತಿ। ತೇನಾಹ "**ತಞ್ಚ ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸ ನತ್ಥೀ**"ತಿ। **ಪಸಾದಞ್ಞಥತ್ತಮ್ಪಿ ನತ್ಥಿಯೇವ** ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸ।

ರಾಜಕಾರಾಮವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಸರಣಾನಿವಗ್ಗೋ

೧-೨. ಪಠಮಮಹಾನಾಮಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೦೧೮-೧೯. **ಸಮಿದ್ಧ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಪುಣ್ಣಂ। **ಸುಪುಪ್ಫಿತ**ನ್ತಿ ಉಪಸೋಭಿತತಾಯ ಸುಪುಪ್ಫಿತಸದಿಸತ್ತಾ। ಬ್ಯೂಹಾ ನಾಮ ಯೇಹಿ ಏವ ಪವಿಸನ್ತಿ, ತೇಹಿ ಏವ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಿ। ತೇನಾಹ "**ಬ್ಯೂಹಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಅವಿನಿಬ್ಬಿದ್ಧರಚ್ಛಾಯೋ**"ತಿ। **ಉದ್ಧತಚಾರಿನಾ**ತಿ ಯಟ್ಠನ್ತರಾ।

೩. ಗೋಧಸಕ್ಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೨೦. **ತೀಹೀ**ತಿ ರತನತ್ತಯೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇಹಿ ತೀಹಿ ಪಸಾದಧಮ್ಮೇಹಿ। **ಚತೂಹೀ**ತಿ ತೇಹಿ ಏವ ಸದ್ಧಿಂ ಸೀಲೇನ। **ಕೋಚಿದೇವಾ**ತಿಆದಿ ಪರಿಕಪ್ಪವಸೇನ ವುತ್ತಂ ಭಗವತಿ ಅತ್ತನೋ ಸದ್ಧಾಯ ಉಳಾರತಮಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ತೇನಾಹ "**ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯಾ**"ತಿಆದಿ। **ಧಮ್ಮೋ ಸಮುಪ್ಪಾದೋ**ತಿ ವಿವಾದಧಮ್ಮಉಪ್ಪತ್ತಿಹೇತು। ತದೇವ ಹಿ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಕಾರಣ**"ನ್ತಿ। **ಕಾರಣ**ನ್ತಿ ನಾನಾಕಾರಣಂ। **ಕಲ್ಯಾಣಕುಸಲವಿಮುತ್ತ**ನ್ತಿ ಅಕಲ್ಯಾಣಂ ಅಕುಸಲಂ, ತದಿದಂ ಯಥಾವುತ್ತಅಪ್ಪಸಾದನೇನ ಅಪನೀತಲಅತ್ಥದಸ್ಸನತ್ಥಂ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಮಹಾನಾಮಸಕ್ಕಸ್ಸ। **ಅನವಜ್ಜನದೋಸೋ ಏಸೋ**ತಿ ಚತೂಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಏಕೇನಪಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಹೋತೀತಿ ಅನುಜಾನಿತ್ವಾ ಚತೂಹಿಪಿ ಸಮನ್ನಾಗತೇನ ಆಚಿಕ್ಖಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಯಾಥಾವತೋ ಅನವಜ್ಜನದೋಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

೪. ಪಠಮಸರಣಾನಿಸಕ್ಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೨೦. **ಪಮಾಣೇನಾ**ತಿ ಏಕೇನ ಪಮಾಣೇನ, ನ ಸಬ್ಬಸೋ। **ಓಲೋಕನಂ ಖಮನ್ತೀ**ತಿ ದಸ್ಸನಮಗ್ಗೇನ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಾ ಪಚ್ಚತ್ತಂ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬಾ। ಪಠಮಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಹಿ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಾ ಏಕದೇಸತೋವ ದಿಟ್ಠಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। **"ಪರಿಮುಚ್ಚತೀ"ತಿ ಪನ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ** ಪಟಿವಿಜ್ಝನಕಿರಿಯಾಯ ವತ್ತಮಾನತ್ತಾ। **ಅಗನ್ತ್ವಾ** ಅಪಾಯೇಸು ಅನುಪ್ಪತ್ತಿರಹತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ನ ಗಚ್ಛತೀ"**ತಿ, ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಹಾಸಾರರುಕ್ಖೇ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ** – "ಯೋ ಕೋಚಿ ವಿಞ್ಞುಜಾತಿಕೋ ಮಮ ಚೇ ಗೋಚರಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಏಕಸ್ಸ ಆಗಮನಂ ಅವಞ್ಝಂ ಅಮೋಘ"ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ।

೫. ದುತಿಯಸರಣಾನಿಸಕ್ಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೨೧. **ದುಕ್ಖೇತ್ತಂ** ನಿರೋಜಕಂ, ತಾಯ ಏವ ದುಕ್ಖೇತ್ತತಾಯ ವಿಸಮಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ವಿಸಮಖೇತ್ತ"**ನ್ತಿ। **ಲೋಣೂಪಹತ**ನ್ತಿ ಜಾತಸಭಾವೇನ ಲೋಣೇನ ಊಸರೇನ ಉಪಹತಂ। **ಖಣ್ಡಾನೀ**ತಿ ಖಣ್ಡಿತಾನಿ। **ತೇಮೇತ್ವಾ**ತಿ ತೇಮಿತತ್ತಾ। **ವಾತಾತಪಹತಾನೀ**ತಿ ಚಿರಕಾಲಂ ವಾತೇನ ಚೇವ ಆತಪೇನ ಚ ಉಪಹತಾನಿ ಆಬಾಧಿತಾನಿ।

೬. ಪಠಮಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೨೨. **ಠಾನ**ನ್ತಿ ಠಾನಸೋ। ತೇನಾಹ **"ಖಣೇನಾ"**ತಿ। ನಿಯ್ಯಾನಿಕನ್ತಿ ಪವತ್ತಂ ಞಾಣಪಟಿರೂಪಕಂ ಪಕತಿಪುರಿಸನ್ತರಜಾನನಾದಿಮಿಚ್ಛಾಞಾಣಂ। ತಂ ಪನ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ "ನಿಯ್ಯಾನಿಕ"ನ್ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಸೇನ ಪವತ್ತೇಯ್ಯಾತಿ ಆಹ **"ಮಿಚ್ಛಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನಾ"**ತಿ। ಗುಣವಿಯುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸಕತ್ತನಿ ಅವಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತಾ ವಿಮುತ್ತಿ **ಮಿಚ್ಛಾವಿಮುತ್ತಿ।**

೭. ದುತಿಯಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೨೩. ಯಥಾಕಮ್ಮಂ ಸಮ್ಪರೇತಬ್ಬತೋ ಸಮ್ಪರಾಯೋ, ಪೇಚ್ಚಭವೋ, ಸಮ್ಪರಾಯಹೇತುಕಂ **ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಂ,** ಮರಣಭಯಂ।

ಸರಣಾನಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದವಗ್ಗೋ

೧. ಪಠಮಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೨೭. ಅವಿಚ್ಛೇದೇನ ನಿಚ್ಚಪ್ಪವತ್ತಿಯಮಾನಾನಿ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಅಭಿಸನ್ದನಟ್ಠೇನ **"ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದಾ"**ತಿ ವುತ್ತಾ, ತೇನ ಪುಞ್ಞನದಿಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। ಸುಖಸ್ಸ ಆಹರಣತೋ ಆನಯನತೋ **ಸುಖಸ್ಸಾಹಾರೋ।**

೪. ಪಠಮದೇವಪದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೩೦. **ದೇವಾನ**ನ್ತಿ ವಿಸುದ್ಧಿದೇವಾನಂ। **ದೇವಪದಾನೀ**ತಿ ತೇಸಂ ಪದಾನಿ ದೇವಪದಾನಿ, ದೇವೋತಿ ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ। **ದೇವಸ್ಸ ಞಾಣೇನ ಅಕ್ಕನ್ತಪದಾನೀ**ತಿ ಪಟಿವೇಧಞಾಣೇನ ಚೇವ ದೇಸನಾಞಾಣೇನ ಚ ಅಕ್ಕನ್ತಪದಾನಿ। **ದೇವಾ ನಾಮ** ಜಾತಿದೇವಾ। ತೇಸಮ್ಪಿ ದೇವಟ್ಠೇನ ದೇವೋತಿ ದೇವದೇವೋ, ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ।

೮. ವಸ್ಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೩೪. **ಪಾರಂ ವುಚ್ಚತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ** ಸಂಸಾರಮಹೋಘಸ್ಸ ಪರತೀರಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ - "ತಿಣ್ಣೋ ಪಾರಙ್ಗತೋ, ಥಲೇ ತಿಟ್ಠತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೩೮; ಇತಿವು॰ ೬೯; ಪು॰ ಪ॰ ೧೮೮), ಯೇ ಜನಾ ಪಾರಗಾಮಿನೋ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೮೫) ಚ। ಅಥ ವಾ ಪಾತಿ ರಕ್ಖತೀತಿ **ಪಾರಂ,** ನಿಬ್ಬಾನಂ। ಯೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ, ತಂ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ಪಾತಿ ರಕ್ಖತಿ, ಅಚ್ಚನ್ತಹಿತೇನ ಚ ವಿಮುತ್ತಿಸುಖೇನ ಚ ರಮೇತಿ, ತಸ್ಮಾ **ಪಾರನ್ತಿ** ವುಚ್ಚತಿ। **ಗಚ್ಛಮಾನಾ ಏವಾತಿ** ಪಾರಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗಚ್ಛಮಾನಾ ಏವ। ತೇ ಧಮ್ಮಾ **ಆಸವಾನಂ ಖಯಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ** ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಪಹಾನಪಟಿವೇಧಾನಂ ಸಮಕಾಲತ್ತಾ।

೧೦. ನನ್ದಿಯಸಕ್ಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೩೭. **ಪವಿವೇಕತ್ಥಾಯಾತಿ** ಪವಿವೇಕಸುಖತ್ಥಾಯ। **ಪಟಿಸಲ್ಲಾನತ್ಥಾಯಾತಿ** ಬಹಿದ್ಧಾ ನಾನಾರಮ್ಮಣತೋ ಚಿತ್ತಂ ಪಟಿನಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಸಮ್ಮದೇವ ಲೀನತ್ಥಾಯ।

ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಸಗಾಥಕಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದವಗ್ಗೋ

೧. ಪಠಮಅಭಿಸನ್ದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೩೭. **ಸಙ್ಖ್ಯಾ ಅತ್ಥಿ** ಹೇಟ್ಠಾ ಮಹಾಪಥವಿಯಾ, ಉಪರಿ ಆಕಾಸೇನ, ಪರಿತೋ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತೇನ, ಮಜ್ಝೇ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಠಿತೇಹಿ ದೀಪಪಬ್ಬತಪರಿಯನ್ತೇಹಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ। ಜಾನನ್ತೇನ ಯೋಜನತೋ ಸಙ್ಖಾತುಂ ಸಕ್ಕಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಮಹಾಸರೀರಮಚ್ಛ-ಕುಮ್ಭೀಲ-ಯಕ್ಖ-ರಕ್ಖಸ-ಮಹಾನಾಗದಾನವಾದೀನಂ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಾನಂ, ಬಳವಾಮುಖಪಾತಾಲಾದೀನಂ ಅವಿಞ್ಞಾಣಕಾನಂ ಭೇರವಾರಮ್ಮಣಾನಂ ವಸೇನ **ಬಹುಭೇರವಂ**।

೨. ದುತಿಯಅಭಿಸನ್ದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೩೮. **ಸಮ್ಭೇದೇತಿ** ಸಮ್ಭೇದಂ ಸಮೋಧಾನಂ ಗತಟ್ಠಾನೇ। **ಯತ್ಥಿಮಾ ಮಹಾನದಿಯೋ ಸಂಸನ್ದನ್ತಿ ಸಮೇನ್ತೀತಿ** ಪರಿಕಪ್ಪವಚನಮೇತಂ। ತಾದಿಸಾಸು ಹಿ ಮಹಾನದೀಸು ಕಾಚಿ ಪುರತ್ಥಿಮಸಮುದ್ದಂ ಪವಿಟ್ಠಾ, ಕಾಚಿ ಪಚ್ಛಿಮಂ।

೩. ತತಿಯಅಭಿಸನ್ದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೩೯. "ಕುಸಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಯಂ ಅಚ್ಚನ್ತಿಕಂ ಕುಸಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾನಂ। ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಮಗ್ಗಕುಸಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ"**ತಿ ಆಹ, ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗಕುಸಲೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಭಾವೇತಿ ಮಗ್ಗ"**ನ್ತಿ। ಅರಿಯಫಲಂಯೇವ **ಧಮ್ಮಸಾರೋ**। ಕಿಲೇಸಾ ಖೀಯನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಕಿಲೇಸಕ್ಖಯೋ, ನಿಬ್ಬಾನಂ, ತಸ್ಮಿಂ **ಕಿಲೇಸಕ್ಖಯೇ ರತೋ**।

೪. ಪಠಮಮಹದ್ಧನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೪೦. ಅರಿಯಾನಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಧನನ್ತಿಪಿ ಅರಿಯಧನಂ, ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಕೇಚಿ। ಅನಯತೋಪಿ ವಿಸುದ್ಧಟ್ಠೇನ ಅರಿಯಞ್ಚ ತಂ ಧನಞ್ಚ ಧನಾಯಿತಟ್ಠೇನಾತಿ ಅರಿಯಧನಂ, ತೇನ **ಅರಿಯಧನೇನ**। **ತೇನೇವ ಭೋಗೇನಾತಿ** ಅರಿಯಧನಭೋಗೇನ।

ಸಗಾಥಕಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಸಪ್ಪಞ್ಞವಗ್ಗೋ

೨. ವಸ್ಸಂವುತ್ಥಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೪೮. **ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾ**ತಿ ಯೇಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾದೀಹಿ ಭಾವಿಯಮಾನೇಹಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ, ತಾನೇವ। ಧಮ್ಮಸಮಾನತಾಯ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ। ಅಞ್ಞಾನೇವ ಹಿ ಅತ್ಥತೋ ತಂ ತಂ ಮಗ್ಗಂ ಸಾಧಕಾನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಿ। **ತನ್ತಿ ಪವೇಣೀ ಕಥಿತಾ**ತಿ ಯಂ ಕಞ್ಚಿ ವಿನೇಯ್ಯಪುಗ್ಗಲಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಕೇವಲಂ ತನ್ತಿವಸೇನ ಠಿತಿ ಕಥಿತಾ।

೩. ಧಮ್ಮದಿನ್ನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೪೯. **ಸತ್ತಸು ಜನೇಸೂ**ತಿ ಸತ್ತಸು ಕಿತ್ತಿಯಮಾನೇಸು ಉಪಾಸಕಜನೇಸು। **ಗಮ್ಭೀರಾ**ತಿಆದೀಸು **ಧಮ್ಮಗಮ್ಭೀರಾ**ತಿ ಪಾಳಿಗತಿಯಾ ಗಮ್ಭೀರಾ, ತಥಾ ಚ **ಸಲ್ಲಸುತ್ತಂ** ಹೇಟ್ಠಾ ಪಕಾಸಿತಮೇವ। **"ಚೇತನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಮ್ಮಂ ವದಾಮೀ"**ತಿಆದಿನಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೬೩; ಕಥಾ॰ ೫೩೯) ಆಗತಂ **ಚೇತನಾಸುತ್ತಂ** । ತತ್ಥ "ಚೇತನಾಸಹಜಾತಂ ನಾನಾಕ್ಖಣಿಕ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪಟ್ಠಾನೇ ಆಗತನಯೇನ, ಸುತ್ತೇಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೦೧) ಚ "ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಆಗತನಯೇನ ಗಮ್ಭೀರಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಚೇವ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಚ ಪಕಾಸನತೋ **ಅಸಙ್ಖತಸಂಯುತ್ತಸ್ಸ** ಲೋಕುತ್ತರತ್ಥದೀಪಕತಾ। "ಅತೀತಂಪಾಹಂ ರೂಪೇನ ಖಜ್ಜಿಂ, ಏತರಹಿ ಖಜ್ಜಾಮೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಖಾದಕಭಾವಸ್ಸ, ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಖಾದಿತಬ್ಬತಾಯ ವಿಭಾವನೇನ **ಖಜ್ಜನೀಯಪರಿಯಾಯೇ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೭೯) ವಿಸೇಸತೋ ನಿಸ್ಸತ್ತನಿಜ್ಜೀವತಾ ದೀಪಿತಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸತ್ತಸುಞ್ಞತಾದೀಪಕಾ ಖಜ್ಜನಿಕಸುತ್ತನ್ತಾದಯೋ"**ತಿ। **ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಿಸ್ಸಾಮಾ**ತಿ ಯೇ ತೇಸು ಸುತ್ತೇಸು ವುತ್ತಪಟಿಪದಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಪರಿಪೂರೇನ್ತಿ, ತೇ ತೇಸು ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರನ್ತಿ ನಾಮ । **ಏತ್ಥಾ**ತಿ "ನ ಖೋ ನೇತ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ನ-ಕಾರೋ "ಅಞ್ಞಮಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಮ-ಕಾರೋ ವಿಯ ಬ್ಯಞ್ಜನಸನ್ಧಿಮತ್ತಮೇವ, ನಾಸ್ಸ ಕೋಚಿ ಅತ್ಥೋ।

೪. ಗಿಲಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೫೦. **ನ ಖೋ ಪನೇತ**ನ್ತಿ ನ ಖೋ ಏತಂ, ನೋತಿ ಚ ಅಮ್ಹೇಹೀತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ನ ಖೋ ಅಮ್ಹೇಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಅಸ್ಸಸನ್ತೀತಿ **ಅಸ್ಸಾಸನೀಯಾ**ತಿ ಆಹ **"ಅಸ್ಸಾಸಕರೇಹೀ"**ತಿ। ಮರಿಸ್ಸತೀತಿ **ಮಾರಿಸೋ,** ಏಕನ್ತಭಾವಿಮರಣೋ, ಸೋ ಪನ ಮರಣಾಧೀನವುತ್ತಿಕೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಮರಣಪಟಿಬದ್ಧೋ"**ತಿ। **ಅಧಿಮುಚ್ಚೇಹೀ**ತಿ ಅಧಿಮುತ್ತಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇಹಿ। ತಂ ಪನ ತಥಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಣಿಧಾನಂ ಠಪನನ್ತಿ ಆಹ **"ಠಪೇಹೀ"**ತಿ। **ಆಗಮನೀಯಗುಣೇಸೂ**ತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗಗುಣೇಸು। **ಪಮಾಣಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ** ಅನನ್ತಾಪರಿಮಾಣತ್ತಾ। **ನಾನಾಕರಣಂ ನತ್ಥಿ** ವಿಮುತ್ತಿಯಾ ನಿನ್ನಾನತ್ತಾ।

೯. ಪಞ್ಞಾಪಟಿಲಾಭಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೫೫. **ಪಞ್ಞಾಪಟಿಲಾಭಾಯಾ**ತಿ ಮಗ್ಗಫಲಪಞ್ಞಾಯ ಪಟಿಲಾಭತ್ಥಂ। ತೇನಾಹ **"ಸತ್ತ ಸೇಕ್ಖಾ"**ತಿಆದಿ।

ಸಪ್ಪಞ್ಞವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಮಹಾಪಞ್ಞವಗ್ಗೋ

೧. ಮಹಾಪಞ್ಞಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೫೮. **ಮಹನ್ತೇ ಅತ್ಥೇ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀ**ತಿ ಸಚ್ಚಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾದಿಕೇ ಮಹಾವಿತ್ಥಾರೇ ಅತ್ಥೇ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಅಸೇಸೇತ್ವಾ ಮುಟ್ಠಿಗತೇ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಸೇಸಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಮಹಾಪಞ್ಞವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸೋತಾಪತ್ತಿಸಂಯುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೨. ಸಚ್ಚಸಂಯುತ್ತಂ

೧. ಸಮಾಧಿವಗ್ಗೋ

೧. ಸಮಾಧಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೭೧. **ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಯಾ**ತಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ "ಪರಿಹಾಯನ್ತೀ"ತಿ ಪದಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ। **ಯಥಾಭೂತಾದಿವಸೇನಾ**ತಿ ಯಥಾಗತಾದಿವಸೇನ। ಯಥಾಭೂತಂ ನಾಮ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ "ಸಮಾಹಿತೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ "ತಥಾ ಯಸ್ಮಾ"ತಿಆದಿಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ ಯಥಾಭೂತವಸೇನ ಕಾರಣಚ್ಛೇದೋ ಕತೋ "ತಥಾ ಯಸ್ಮಾ"ತಿಆದಿವಚನೇಹಿ। **ವಣ್ಣಾ**ತಿ ಅಕ್ಖರಾ, "ಗುಣಾ"ತಿ ಕೇಚಿ। **ಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾನೀ**ತಿ ನಾಮಾದಿಪದಾನಿ ಚೇವ ತಂಸಮುದಾಯಭೂತಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ ಚ।

೩. ಪಠಮಕುಲಪುತ್ತಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೦೭೩-೭೫. **ಸಾಸನಾವಚರಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ** ಬಾಹಿರಕಾನಂ ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮಯಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। **ತಥಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಚತುತ್ಥಪಞ್ಚಮೇಸು ಅತ್ಥವಿಸೇಸಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ದೇಸನಾತಿ ಆಹ **"ತೇನ ತೇನ ಅಭಿಲಾಪೇನಾ**"ತಿಆದಿ।

೧೦. ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೮೦. ದುಗ್ಗತಿತೋ ಸಂಸಾರತೋ ಚ ನಿಯ್ಯಾತಿ ಏತೇನಾತಿ ನಿಯ್ಯಾನಂ, ಸಗ್ಗಮಗ್ಗೋ ಮೋಕ್ಖಮಗ್ಗೋ ಚ। ತಸ್ಮಿಂ ನಿಯ್ಯಾನೇ ನಿಯುತ್ತಾ, ತಂ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೀತಿ **ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ**। ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಸಂಕಿಲೇಸತೋ ವಾ ನಿಯ್ಯಾತೀತಿ ಈ-ಕಾರಸ್ಸ ರಸ್ಸತ್ತಂ ಯ-ಕಾರಸ್ಸ ಕ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ। ಚೇತನಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಾ ವೇರಮಣಿ। ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕತ್ತಂ**। **ತಿರಚ್ಛಾನಭೂತ**ನ್ತಿ ತಿರೋಕರಣಭೂತಂ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವೇ**ತಿ ಅನಿಚ್ಚತಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವೇ। **ಸಾತ್ಥಕ**ನ್ತಿ ದಾನಸೀಲಾದಿನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ಹಿತಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ।

ವಿಸಿಖಾತಿ ಘರಸನ್ನಿವೇಸೋ। ವಿಸಿಖಾಗಹಣೇನ ಚ ಗಾಮಾದಿಗಹಣೇ ವಿಯ ತನ್ನಿವಾಸಿನೋ ವಿಸೇಸತೋ ಗಹಿತಾ "ಆಗತೋ ಗಾಮೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ । ತೇನಾಹ **"ಸೂರಾ ಸಮತ್ಥಾ**"ತಿ। ಕುಮ್ಭಟ್ಠಾನಾಪದೇಸೇನ ಕುಮ್ಭದಾಸಿಯೋ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ - **"ಕುಮ್ಭದಾಸಿಕಥಾ**"ತಿ। ಅಯಾಥಾವತೋ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಿತಿಸಂಹಾರಾದಿವಸೇನ ಲೋಕೋ ಅಕ್ಖಾಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಲೋಕಕ್ಖಾಯಿಕಾ**। ಇತಿ ಇಮಿನಾ ಪಕಾರೇನ ಭವೋ, ಇಮಿನಾ ಅಭವೋತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಾಯ **ಇತಿಭವಾಭವಕಥಾಯ ಸದ್ಧಿಂ**।

ಸಮಾಧಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನವಗ್ಗೋ

೧. ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೮೧. **"ಇಸೀನಂ ಪತನುಪ್ಪತನವಸೇನ** ಓಸೀದನಉಪ್ಪತನಟ್ಠಾನವಸೇನ **ಏವಂ** 'ಇಸಿಪತನ'ನ್ತಿ **'ಲದ್ಧನಾಮೇ'**ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ **'ಏತ್ಥ ಹೀ'"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಆಮನ್ತೇಸೀತಿ ಏತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನತ್ಥಂ ಅಯಂ ಆಮನ್ತನಾ, ತಸ್ಮಾ ಸಮುದಾಗಮತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸತ್ಥು ಪುಬ್ಬಚರಿತಂ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ಪಕಾಸೇತುಂ ವಟ್ಟತೀತಿ **"ದೀಪಙ್ಕರಪಾದಮೂಲೇ ಕತಾಭಿನೀಹಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ಮಾರಬಲಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾತಿ** ಮಾರಞ್ಚ ಮಾರಬಲಞ್ಚ ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ। ಅಥ ವಾ ಮಾರಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರಂ ಬಾಹಿರಞ್ಚಾತಿ ದುವಿಧಂ ಬಲಂ ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ। **"ದ್ವೇಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನ್ತಾ"**ತಿ ಏತ್ಥ **ಅನ್ತ**-ಸದ್ದೋ "ಪುಬ್ಬನ್ತೇ ಞಾಣಂ ಅಪರನ್ತೇ ಞಾಣ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦೬೩) ವಿಯ ಭಾಗಪರಿಯಾಯೋತಿ ಆಹ **"ದ್ವೇ ಇಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕೋಟ್ಠಾಸಾ"**ತಿ। **ಸಹ ಸಮುದಾಹಾರೇನಾತಿ** ಉಚ್ಚಾರಣಸಮಕಾಲಂ। **ಪತ್ಥರಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾಸಿ** ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನ। **ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಸಮಾಗಚ್ಛಿಂಸು** ಪರಿಪಕ್ಕಕುಸಲಮೂಲಾ ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮ್ಬೋಧಾಯ ಕತಾಧಿಕಾರಾ।

ಗಿಹಿಸಞ್ಞೋಜನನ್ತಿ ಗಿಹಿಬನ್ಧನಂ। **ಭಿನ್ದಿತ್ವಾತಿ** ಹರಿತ್ವಾ। **ನ ವಳಞ್ಜೇತಬ್ಬಾತಿ** ನಾನುಯುಞ್ಜೇತಬ್ಬಾ। **ಕಿಲೇಸಕಾಮಸುಖಸ್ಸಾತಿ** ಕಿಲೇಸಕಾಮಯುತ್ತಸ್ಸ ಸುಖಸ್ಸ। **ಅನುಯೋಗೋತಿ** ಅನುಭವೋ। ಗಾಮವಾಸೀಹಿ ಸೇವಿತಬ್ಬತ್ತಾ **ಗಾಮವಾಸೀನಂ ಸನ್ತಕೋ। ಅತ್ತನೋತಿ** ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ। ಆಹಿತೋ ಅಹಂಮಾನೋ ಏತ್ಥಾತಿ **ಅತ್ತಾ,** ಅತ್ತಭಾವೋ। **ದುಕ್ಖಕರಣನ್ತಿ** ದುಕ್ಖುಪ್ಪಾದನಂ। **ಅತ್ತಮಾರಣೇಹೀತಿ** ಅತ್ತಬಾಧನೇಹಿ। **ಉಪಸಮಾಯಾತಿ** ಕಿಲೇಸವೂಪಸಮೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ತದತ್ಥಸಮ್ಪದಾನವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಕಿಲೇಸೂಪಸಮತ್ಥಾಯಾ"**ತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ।

ಸಚ್ಚಞಾಣಾದಿವಸೇನ ತಯೋ ಪರಿವಟ್ಟಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ತಿಪರಿವಟ್ಟಂ,** ಞಾಣದಸ್ಸನಂ। ತೇನಾಹ **"ಸಚ್ಚಞಾಣಾ"**ತಿಆದಿ। **ಯಥಾಭೂತಂ ಞಾಣನ್ತಿ** ಪಟಿವೇಧಞಾಣಂ ಆಹ। **ತೇಸುಯೇವ** ಸಚ್ಚೇಸು। ಞಾಣೇನ ಕತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಚ ಪರಿಞ್ಞಾಪಟಿವೇಧಾದಿಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಚ **ಜಾನನಞಾಣಂ,** "ತಞ್ಚ ಖೋ ಪಟಿವೇಧತೋ ಪಗೇವಾ"ತಿ ಕೇಚಿ। ಪಚ್ಛಾತಿ ಅಪರೇ। ತಥಾ **ಕತಞಾಣಂ। ದ್ವಾದಸಾಕಾರನ್ತಿ** ದ್ವಾದಸವಿಧಆಕಾರಭೇದಂ। **ಅಞ್ಞತ್ಥಾತಿ** ಅಞ್ಞೇಸು ಸುತ್ತೇಸು।

ಪಟಿವೇಧಞಾಣಮ್ಪಿ ದೇಸನಾಞಾಣಮ್ಪಿ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕನ್ತಿ ಇದಂ ತತ್ಥ ಞಾಣಕಿಚ್ಚಂ ಪಧಾನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದಿಧಮ್ಮಸಮುದಾಯೋ ಪನ ಪವತ್ತನಟ್ಠೇನ ಚಕ್ಕನ್ತಿ **ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ।** ಅಥ ವಾ ಚಕ್ಕನ್ತಿ ಆಣಾ, ಧಮ್ಮತೋ ಅನಪೇತತ್ತಾ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ತಂ ಚಕ್ಕಞ್ಚ, ಧಮ್ಮೇನ ಞಾಯೇನ ಚಕ್ಕನ್ತಿಪಿ **ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ।** ಯಥಾಹ "ಧಮ್ಮಞ್ಚ ಪವತ್ತೇತಿ ಚಕ್ಕಞ್ಚಾತಿ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ, ಚಕ್ಕಞ್ಚ ಪವತ್ತೇತಿ ಧಮ್ಮಞ್ಚಾತಿ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ, ಧಮ್ಮೇನ ಪವತ್ತತೀತಿ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ, ಧಮ್ಮಚರಿಯಾಯ ಪವತ್ತತೀತಿ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕ"ನ್ತಿಆದಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೪೦-೪೧)। **ಉಭಯಮ್ಪೀತಿ** ಪಟಿವೇಧಞಾಣಂ ದೇಸನಾಞಾಣನ್ತಿ ಉಭಯಮ್ಪಿ। **ಏತನ್ತಿ** ತದುಭಯಂ। **ಇಮಾಯ ದೇಸನಾಯಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಸುತ್ತೇನ **ಪಕಾಸೇನ್ತೇನ ಭಗವತಾ** ಯಥಾವುತ್ತಞಾಣದ್ವಯಸಙ್ಖಾತಂ **ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತಿತಂ ನಾಮ** ಪವತ್ತನಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಅನಿಟ್ಠಿತತ್ತಾ। **ಪತಿಟ್ಠಿತೇತಿ** ಅಞ್ಞಾಸಿ ಕೋಣ್ಡಞ್ಞತ್ಥೇರೇನ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೇ। **ಪವತ್ತಿತಂ** ನಾಮ ಕಸ್ಸಪಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನನ್ತರಧಾನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೋ, ಏತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಪುಬ್ಬಸ್ಸ ಪವತ್ತಿತತ್ತಾ, ಉಪರಿಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೋ ಪನಸ್ಸ ಅತ್ಥಙ್ಗತೋ ಏವಾತಿ।

ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನಾತಿ ಏಕೇನೇವ ಪಹಾರಸಞ್ಞಿತೇನ ಕಾಲೇನ। ದಿವಸಸ್ಸ ಹಿ ತತಿಯೋ ಭಾಗೋ ಪಹಾರೋ ನಾಮ। ಪಾಳಿಯಂ ಪನ "ತೇನ ಖಣೇನ ತೇನ ಲಯೇನ ತೇನ ಮುಹುತ್ತೇನಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಂ ಪಹಾರಕ್ಖಣಸಲ್ಲಕ್ಖಣಮೇವ। **ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೋಭಾಸೋತಿ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾನುಭಾವೇನ ಪವತ್ತೋ ಓಭಾಸೋ ಚಿತ್ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಸ್ಮಾ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನಸ್ಸ ಆರಮ್ಭೇ ವಿಯ ಪರಿಸಮಾಪನೇ ಅತಿವಿಯ ಉಳಾರತಮಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಉದಪಾದಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಇಮಸ್ಸಪಿ ಉದಾನಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

೯. ಸಙ್ಕಾಸನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೮೯. ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನೇ ವಣ್ಣೀಯನ್ತೇತಿ **ವಣ್ಣಾ**। ತೇಯೇವ ಪರಿಯಾಯೇನ ಅಕ್ಖರಣತೋ **ಅಕ್ಖರಾನಿ** । ಅತ್ಥಂ ಬ್ಯಞ್ಜೇನ್ತೀತಿ **ಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ**। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಅಕಾರಾದಿಕೇ ಸರಸಮಞ್ಞಾ, ಕಕಾರಾದಿಕೇ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮಞ್ಞಾ, ಉಭಯತ್ಥ ವಣ್ಣಸಮಞ್ಞಾ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ವಣ್ಣಾನಂ ವಾ ಏಕದೇಸಾ ಯದಿದಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಾ ನಾಮಾ"**ತಿ। **ನೇತ್ತಿಯಂ** ಪನ ವಾಕ್ಯೇ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮಞ್ಞಾ। ಬ್ಯಞ್ಜನಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಚೇತ್ಥ ಆಕಾರನಿರುತ್ತಿನಿದ್ದೇಸಾ ಗಹಿತಾ ಏವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸಙ್ಕಾಸನಾತಿ** ಅತ್ಥಸ್ಸ ಞಾಪನಾ ಭಾಗಸೋ। ತೇನಾಹ **"ವಿಭತ್ತಿಯೋ"**ತಿ। ಸಙ್ಕಾಸನಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಚೇತ್ಥ ಪಕಾಸನಾ ವುತ್ತಾ ಹೋತಿ। ವಿಭತ್ತಿಯೋ ಹಿ ಅತ್ಥವಚನೇನೇವ ವಿವರನ್ತಿ, ತಾಹಿ ಕಾರಣಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋ ವುತ್ತಾಯೇವಾತಿ, ತಾಹಿಪಿ ಅತ್ಥಪದಾನಿ ಗಹಿತಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗವಣ್ಣನಾಯಂ ನೇತ್ತಿಅಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ** ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನಾತಿ** ಸಭಾಗಾದಿವಿಭಾವನಾಕಾರೇನ। **ವಣ್ಣಾದೀನನ್ತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ವಿತ್ಥಾರೇ ಪವತ್ತವಣ್ಣಾದೀನಂ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ವಣ್ಣಾದೀನಂ ಅನ್ತಅಭಾವತೋ। **ಏವಮಾಹಾತಿ** "ಅಪರಿಮಾಣಾ ವಣ್ಣಾ ಬ್ಯಞ್ಜನಾ ಸಙ್ಕಾಸನಾ"ತಿ ಏವಮಾಹ।

೧೦. ತಥಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೯೦. **ಸಭಾವಾವಿಜಹನಟ್ಠೇನಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ದುಕ್ಖಸಭಾವಸ್ಸ ಕದಾಚಿಪಿ ಅಪರಿಚ್ಚಜನೇನ ತಥಸಭಾವಂ। ತೇನಾಹ **"ದುಕ್ಖಞ್ಹಿ ದುಕ್ಖಮೇವ ವುತ್ತ"**ನ್ತಿ। **ಸಭಾವಸ್ಸಾತಿ** ದುಕ್ಖಸಭಾವಸ್ಸ। **ಅಮೋಘತಾಯಾತಿ** ಅವಞ್ಝತಾಯ। **ಅವಿತಥನ್ತಿ** ನ ವಿತಥಂ। ತೇನಾಹ **"ನ ಹಿ ದುಕ್ಖಂ ಅದುಕ್ಖಂ ನಾಮ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ಅಞ್ಞಭಾವಾನುಪಗಮೇನಾತಿ** ಸಮುದಯಾದಿಸಭಾವಾನುಪಗಮನೇನ ಮುಸಾ ನ ಹೋತೀತಿ ಅಞ್ಞೋ ಅಞ್ಞಥಾ ನ ಹೋತೀತಿ **ಅನಞ್ಞಥಂ**। ತೇನಾಹ **"ನ ಹೀ"**ತಿಆದಿ।

ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಕೋಟಿಗಾಮವಗ್ಗೋ

೧. ಕೋಟಿಗಾಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೯೧. **ಅನನುಬೋಧಾತಿ** ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ಅನುರೂಪಬೋಧಾಭಾವೇನ। **ಅಪ್ಪಟಿವೇಧಾತಿ** ಸಚ್ಚಾನಂ ಪಟಿಮುಖಂ ವೇಧಾಭಾವೇನ।

೨. ದುತಿಯಕೋಟಿಗಾಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೯೨. **ಫಲಸಮಾಧಿಫಲಪಞ್ಞಾನನ್ತಿ** ಅಗ್ಗಫಲಸಮಾಧಿಅಗ್ಗಫಲಪಞ್ಞಾನಂ।

೭. ತಥಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೯೭. **ಅರಿಯಾನನ್ತಿ** ಬುದ್ಧಾನಂ ಅರಿಯಾನಂ। ತೇನಾಹ **"ನ ಹೀ"**ತಿಆದಿ।

೮. ಲೋಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೯೮. **ಪಟಿವಿದ್ಧತ್ತಾ ದೇಸಿತತ್ತಾ ಚಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಪಟಿವೇಧಞಾಣೇನ ದೇಸನಾಞಾಣೇನ ಚ ಪರಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ **ಅರಿಯಸನ್ತಕಾನಿ ಹೋನ್ತಿ** ಅರಿಯಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಕಭಾವತೋ।

೧೦. ಗವಮ್ಪತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೦೦. **ಏಕಪ್ಪಟಿವೇಧೋ**ತಿ ಏಕೇನೇವ ಞಾಣೇನ ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಪಟಿವೇಧೋ।

ಕೋಟಿಗಾಮವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಸೀಸಪಾವನವಗ್ಗೋ

೩. ದಣ್ಡಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೦೧. **ಪುನಪ್ಪುನಂ ವಟ್ಟಸ್ಮಿಂಯೇವ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ** ಅದಿಟ್ಠತ್ತಾ ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ।

೫. ಸತ್ತಿಸತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೦೫. **ಭವೇಯ್ಯ ಚೇ**ತಿ ದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸಾನಿ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಸಹಿತೇಹಿ ತೇಹಿ ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮಯೋ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಏವಂ ಪರಿಕಪ್ಪನಾ ನ ಕಾತಬ್ಬಾತಿ।

೯. ಇನ್ದಖೀಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೦೯. **ಅಜ್ಝಾಸಯ**ನ್ತಿ ಸಸ್ಸತಾದಿಭೇದಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ। ಸೋ ಹಿ "ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ ಮೋಘಮಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಗಾಹಸ್ಸ ಮುಖಭೂತತ್ತಾ **ಮುಖನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ**। ತಞ್ಚ ಅಪರೇ ಅದಿಟ್ಠಸಚ್ಚಾ ಓಲೋಕೇನ್ತಿ, ದಿಟ್ಠಸಚ್ಚಾ ಪನ ನೇವ ಓಲೋಕೇನ್ತಿ।

೧೦. ವಾದತ್ಥಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೧೦. **ಕುಕ್ಕುಕೋ** ಪಮಾಣಮಜ್ಝಿಮಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಹತ್ಥೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕುಕ್ಕೂ**ತಿ ತಸ್ಸೇವ ನಾಮಂ।

ಸೀಸಪಾವನವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಪಪಾತವಗ್ಗೋ

೧. ಲೋಕಚಿನ್ತಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೧೧. **ಲೋಕಚಿನ್ತ**ನ್ತಿ ಲೋಕಸನ್ನಿವೇಸಪಟಿಸಂಯುತ್ತವೀಮಂಸಾವ। "ಲೋಕಚಿತ್ತ"ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ತಂತಂಲೋಕಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಚಿತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಾಳಿಕೇರಾದಯೋ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅವುತ್ತಾನಂ ಓಸಧಿತಿಣವನಪ್ಪತಿಆದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ಏವರೂಪ**ನ್ತಿ ಏದಿಸಂ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ತಂತಂಲೋಕಚಿತ್ತಂ।

ವಿಗತಚಿತ್ತೋತಿ ಅತ್ತತ್ಥಪರತ್ಥತೋ ಅಪಗತವಿತಕ್ಕೋ ಅದ್ದಸ ಏವಂ ಅಧಿಟ್ಠಹಿಂಸೂತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಸಮ್ಬರಿಮಾಯ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಬರೇನ ಅಸುರಿನ್ದೇನ ಉಪ್ಪಾದಿತಂ ಅಸುರಮಾಯಂ, ಯಂ "ಇನ್ದಜಾಲ"ನ್ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ ಇನ್ದಸ್ಸ ಮೋಹನತ್ಥಂ ಉಪ್ಪಾದಿತತ್ತಾ। **ಸಮ್ಬರಿವತ್ತೇತ್ವಾ**ತಿ ಪರಿಧಾವೇತ್ವಾ। **ಯಥಾ ನೇ**ತಿ ನೇ ಅಸುರೇ ಯಥಾ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ಪಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಅಧಿಟ್ಠಹಿಂಸು। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತೇ ಏವಂ ಅಧಿಟ್ಠಹಿಂಸೂತಿ? ತಂ ಪುರಿಸಂ ತತ್ಥ ತಥಾನಿಸಿನ್ನಂ ದಿಸ್ವಾ "ಅಯಞ್ಚ ದೇವೋ"ತಿ ಆಸಙ್ಕನ್ತಾ ತಥಾ ಅಧಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಭಿಸಮುಳಾಲಛಿದ್ದೇಹಿ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಅಸುರಭವನಂ ಗತಾ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ – **"ದೇವಾನಂಯೇವ ಮೋಹಯಮಾನಾ"**ತಿ।

೨-೩. ಪಪಾತಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೧೧೨-೩. **ಮರಿಯಾದಪಾಸಾಣೋತಿ** ಗಿಜ್ಝಕೂಟಪಬ್ಬತಸ್ಸ ಮರಿಯಾದಪಾಕಾರಸದಿಸೋ ಮಹನ್ತೋ ಪಾಸಾಣೋ। **ಅನಿಟ್ಠರೂಪನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ರೂಪ**-ಸದ್ದೋ ಸಭಾವತ್ಥೋ "ಪಿಯರೂಪೇ ಸಾತರೂಪೇ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೦೮-೪೦೯) ವಿಯಾತಿ ಆಹ - "**ಅನಿಟ್ಠಸಭಾವ**"ನ್ತಿ।

೫. ವಾಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೧೫. **ಉಪಾಸನನ್ತಿ** ಆಚರಿಯಉಪಾಸನಂ, ಆಚರಿಯಂ ಅನ್ತೇವಾಸಿನಾ ವಾ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಸಿಕ್ಖನವಸೇನ ಉಪಾಸಿತಬ್ಬತೋ ಉಪಾಸನನ್ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಂ **ಕಣ್ಡಖಿಪನಸಿಪ್ಪಂ। ಕಣ್ಡಂ ಅತಿಕ್ಕಮನ್ತೇತಿ** ಸರಂ ಖಿಪನ್ತೇ। **ಪೋಙ್ಖಾನುಪೋಙ್ಖನ್ತಿ** ಪೋಙ್ಖಸದ್ದತ್ಥಂ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಏಕಂ ಕಣ್ಡಂ ಖಿಪಿತ್ವಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಪರಂ ಅನುಪೋಙ್ಖನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ಅಪರನ್ತಿ** ತತಿಯಕಣ್ಡಂ। ಅನುಪೋಙ್ಖಂ ನಾಮ ಇದನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅನುಪೋಙ್ಖಂ ನಾಮ ದುತಿಯಸ್ಸ ಪೋಙ್ಖ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಞ್ಹಿ ತತಿಯೇನ ಸರೇನ ವಿಜ್ಝೀಯತಿ। **ಪುನ ಅಪರಂ ತಸ್ಸ ಪೋಙ್ಖನ್ತಿ** ಇದಂ ಪನ ಅಪರಾಪರಂ ಅವಿರಜ್ಝನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ। **ದುರಭಿಸಮ್ಭವತರನ್ತಿ** ಅಭಿಭವಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತರಂ। **ವಾಲನ್ತಿ** ಕೇಸಂ। **ಸತ್ತಧಾ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾತಿ** ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ವಿಫಾಲೇತ್ವಾ। **ತಸ್ಸ ಏಕಂ ಭೇದನ್ತಿ** ತಸ್ಸ ಕೇಸಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಂಸುಸಙ್ಖಾತಂ ಭೇದಂ ಗಹೇತ್ವಾ। **ವಾತಿಙ್ಗಣಮಜ್ಝೇ ಬನ್ಧಿತ್ವಾತಿ** ವಾತಿಙ್ಗಣಫಲಸ್ಸ ಮಜ್ಝಟ್ಠಾನೇ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ। **ಅಪರಂ ಭೇದನ್ತಿ** ಅಪರಂ ಕೇಸಸ್ಸ ಅಂಸುಸಙ್ಖಾತಂ ಭೇದಂ। **ಅಗ್ಗಕೋಟಿಯಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾತಿ** ಯಥಾ ತಸ್ಸ ವಾಲಭೇದಸ್ಸ ಊಕಾಮತ್ತಂ ಲಿಖಾಮತ್ತಂ ವಾ ಕಣ್ಡಸ್ಸ ಅಗ್ಗಕೋಟಿಂ ಅಧಿಕಂ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಏವಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ। **ಉಸಭಮತ್ತೇತಿ** ವೀಸತಿಯಟ್ಠಿಮತ್ತೇ ಠಾನೇ **ಠಿತೋ। ಕಣ್ಡಬದ್ಧಾಯ ಕೋಟಿಯಾತಿ** ಕಣ್ಡಬದ್ಧಾಯ ವಾಲಸ್ಸ ಕೋಟಿಯಾ ವಾತಿಙ್ಗಣಬನ್ಧನವಾಲಸ್ಸ ಕೋಟಿಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝೇಯ್ಯ।

೮. ದುತಿಯಛಿಗ್ಗಳಯುಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೧೮. **ಅಧಿಚ್ಚುಪ್ಪತ್ತಿಕನ್ತಿ** ಯದಿಚ್ಛಾವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಂ। **ಛಿಗ್ಗಳೇನಾತಿ** ಛಿಗ್ಗಳಪದೇಸೇನ। **ಛಿಗ್ಗಳುಪರೀತಿ** ಹೇಟ್ಠಿಮಯುಗಸ್ಸ ಛಿಗ್ಗಳಪದೇಸಸ್ಸ ಉಪರಿ। **ಆರುಳ್ಹಸ್ಸ ಛಿಗ್ಗಳೇನಾತಿ** ಉಭಿನ್ನಮ್ಪಿ ಛಿದ್ದೇನ। **ಗೀವಪ್ಪವೇಸನಂ ವಿಯಾತಿ** ಚತುನ್ನಂ ಯುಗಾನಂ ಛಿದ್ದಪದೇಸೇನೇವ ಉಪರೂಪರಿ ಠಿತಾನಂ ಛಿದ್ದನ್ತರೇನ ಕಾಣಕಚ್ಛಪಸ್ಸ ಗೀವಪ್ಪವೇಸನಂ ಅಧಿಚ್ಚತರಸಮ್ಭವಂ। ತತೋಪಿ ಅಧಿಚ್ಚತರಸಮ್ಭವೋ ಮನುಸ್ಸತ್ತಲಾಭೋ, ತತೋ ಅಧಿಚ್ಚತಮಸಮ್ಭವೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪಟಿಲಾಭೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಚತುಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧೋ ಅತಿವಿಯ ಅಧಿಚ್ಚತರಸಮ್ಭವೋ**"ತಿ।

ಪಪಾತವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಅಭಿಸಮಯವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೧೧೨೧. **ಅಭಿಸಮಯಸಂಯುತ್ತೇ ವಿತ್ಥಾರಿತೋವ,** ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

೭. ಪಠಮಆಮಕಧಞ್ಞಪೇಯ್ಯಾಲವಗ್ಗೋ

೩. ಪಞ್ಞಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೩೩. ಲೋಕಿಯಮ್ಪಿ ವಿಸುದ್ಧತ್ಥೇನ "ಅರಿಯ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭತೀತಿ "**ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರೇನಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ।

೪. ಸುರಾಮೇರಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೩೪. **ಪಿಟ್ಠಸುರಾತಿ** ಪಿಟ್ಠೇನ ಕಾತಬ್ಬಸುರಾ, ತಥಾ **ಓದನಸುರಾ ಪೂವಸುರಾ,** ಮಜ್ಜರಸಾದಿಭೂತೇ ಕಿಣ್ಣೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಕತ್ತಬ್ಬಾ ಸುರಾ **ಕಿಣ್ಣಪಕ್ಖಿತ್ತಸುರಾ। ಸಮ್ಭಾರಸಂಯುತ್ತಾತಿ** ಮೂಲಭೇಸಜ್ಜಸಮ್ಭಾರೇಹಿ ಸಂಯುತ್ತಾ। **ಪುಪ್ಫಾಸವೋತಿ** ನಾಳಿಕೇರಪುಪ್ಫಾದಿತೋ ಅಸ್ಸವನಕಆಸವೋ। ಮುದ್ದಿಕಫಲಾದಿತೋ ಅಸ್ಸವನಕಆಸವೋ **ಫಲಾಸವೋ। ಇತೀತಿ**ಆದಿಅತ್ಥೋ। ತೇನ ಮಧ್ವಾಸವಗುಳಾಸವಸಮ್ಭಾರಸಂಯುತ್ತೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸುರಾಸವವಿನಿಮುತ್ತನ್ತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಸುರಾಸವವಿನಿಮುತ್ತಂ।

೧೦. ಪಚಾಯಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೪೦. **ನೀಚವುತ್ತಿನೋತಿ** ಕುಲೇ ಜೇಟ್ಠಾನಂ ಮಹಾಪಿತುಚೂಳಪಿತುಜೇಟ್ಠಭಾತಿಕಾದೀನಂ ಅಭಿವಾದನಪಚ್ಚುಟ್ಠಾನಅಞ್ಜಲಿಕಮ್ಮಸಾಮೀಚಿಕಮ್ಮಾದಿವಸೇನ ನೀಚವುತ್ತಿನೋ।

೮. ದುತಿಯಆಮಕಧಞ್ಞಪೇಯ್ಯಾಲವಗ್ಗೋ

೮. ಬೀಜಗಾಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೪೮. "ಮೂಲಬೀಜ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಮೂಲಮೇವ ಬೀಜನ್ತಿ **ಮೂಲಬೀಜಂ,** ಮೂಲಬೀಜಂ ಏತಸ್ಸಾತಿಪಿ **ಮೂಲಬೀಜಂ।** ತತ್ಥ ಪುರಿಮೇನ ಬೀಜಗಾಮೋ ವುತ್ತೋ "ಬೀಜಾನಂ ಸಮೂಹೋ"ತಿ ಕತ್ವಾ, ದುತಿಯೇನ ಭೂತಗಾಮೋ। ದುವಿಧೋಪೇಸೋ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೇನ, "ಮೂಲಬೀಜಞ್ಚ ಮೂಲಬೀಜಞ್ಚ ಮೂಲಬೀಜ"ನ್ತಿ ಏಕಸೇಸನಯೇನ ವಾ ಬೀಜತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಫಳುಬೀಜನ್ತಿ** ಪಬ್ಬಬೀಜಂ। ಬಾಹಿರಪಚ್ಚಯನ್ತರಸಮವಾಯೇ ಸದಿಸಫಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಸೇಸಕಾರಣಭಾವತೋ ವಿರುಹನಸಮತ್ಥೇ ಸಾರಫಲೇ ನಿರುಳ್ಹೋ ಬೀಜ-ಸದ್ದೋ। ತದತ್ಥಸಿದ್ಧಿಯಾ ಮೂಲಾದೀಸುಪಿ ಕೇಸುಚಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ತತೋ ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ ಏಕೇನ ಬೀಜ-ಸದ್ದೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಬೀಜಬೀಜ"**ನ್ತಿ "ರೂಪರೂಪಂ, ದುಕ್ಖದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೨೭) ಚ ಯಥಾ। **ನೀಲತಿಣರುಕ್ಖಾದಿಕಸ್ಸಾತಿ** ಅಲ್ಲತಿಣಸ್ಸ ಚೇವ ಅಲ್ಲರುಕ್ಖಾದಿಕಸ್ಸ ಚ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಓಸಧಿಗಚ್ಛಲತಾದೀನಂ ಗಹಣಂ।

೯. ವಿಕಾಲಭೋಜನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೪೯. ಅರುಣುಗ್ಗಮನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕೋ, ಅಯಂ ಬುದ್ಧಾದಿಅರಿಯಾನಂ ಆಚಿಣ್ಣಸಮಾಚಿಣ್ಣೋ ಭೋಜನಸ್ಸ ಕಾಲೋ, ತದಞ್ಞೋ ವಿಕಾಲೋತಿ ಆಹ - **"ವಿಕಾಲಭೋಜನಾತಿ ಕಾಲಾತಿಕ್ಕನ್ತಭೋಜನಾ"**ತಿ।

೧೦. ಗನ್ಧವಿಲೇಪನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೫೦. **ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪುಪ್ಫನ್ತಿ** ಗನ್ಧಿಮಂ ಅಗನ್ಧಿಮಂ ವಾ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪುಪ್ಫಜಾತಂ, ತಥಾ ಪಿಸಿತಾದಿಭೇದಂ **ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಗನ್ಧಜಾತಂ।**

೯. ತತಿಯಆಮಕಧಞ್ಞಪೇಯ್ಯಾಲವಗ್ಗೋ

೧. ನಚ್ಚಗೀತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೫೧. ಸಙ್ಖೇಪತೋ "ಸಬ್ಬಪಾಪಸ್ಸ ಅಕರಣ"ನ್ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಂ (ದೀ॰ನಿ॰ ೨.೯೦; ಧ॰ಪ॰ ೧೮೩) ಭಗವತೋ ಸಾಸನಂ ಅಚ್ಚನ್ತಛನ್ದರಾಗಪವತ್ತಿತೋ ನಚ್ಚಾದೀನಂ ದಸ್ಸನಂ ನ ಅನುಲೋಮೇತೀತಿ ಆಹ **"ಸಾಸನಸ್ಸ ಅನನುಲೋಮತ್ತಾ"**ತಿ। ಅತ್ತನಾ ಪರೇಹಿ ಚ ಪಯೋಜಿಯಮಾನಂ ಪಯೋಜಾಪಿಯಮಾನಞ್ಚ ಏತೇನೇವ ನಚ್ಚ-ಸದ್ದೇನ ಗಹಿತಂ, ತಥಾ ಗೀತವಾದಿತಸದ್ದೇಹಿ ಚಾತಿ ಆಹ - **"ನಚ್ಚನನಚ್ಚಾಪನಾದಿವಸೇನಾ"**ತಿ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಗಾಯನ-ಗಾಯಾಪನ-ವಾದನ-ವಾದಾಪನಾದೀನಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ದಸ್ಸನೇನ

ಚೇತ್ಥ ಸವನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ವಿರೂಪೇಕಸೇಸನಯೇನ। ಯಥಾಸಕಂ ವಿಸಯಸ್ಸ ಆಲೋಚನಸಭಾವತಾಯ ವಾ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಸವನಕಿರಿಯಾಯಪಿ ದಸ್ಸನಸಙ್ಖೇಪಸಬ್ಭಾವತೋ **"ದಸ್ಸನಾ"**ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। ಅವಿಸೂಕಭೂತಸ್ಸ ಗೀತಸ್ಸ ಸವನಂ ಕದಾಚಿ ವಟ್ಟತೀತಿ ಆಹ - **"ವಿಸೂಕಭೂತಾ ದಸ್ಸನಾ ಚಾ"**ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ **ಪರಮತ್ಥಜೋತಿಕಾಯ ಖುದ್ದಕಅಟ್ಠಕಥಾಯ** (ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.ಪಚ್ಛಿಮಪಞ್ಚಸಿಕ್ಖಾಪದವಣ್ಣನಾ) - "ಧಮ್ಮೂಪಸಂಹಿತಂ ಗೀತಂ ವಟ್ಟತಿ, ಗೀತೂಪಸಂಹಿತೋ ಧಮ್ಮೋ ನ ವಟ್ಟತೀ"ತಿ।

೨. ಉಚ್ಚಾಸಯನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೫೨. ಉಚ್ಚಾತಿ ಉಚ್ಚ-ಸದ್ದೇನ ಸಮಾನತ್ಥಂ ಏಕಂ ಸದ್ದನ್ತರಂ। ಸೇತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸಯನಂ,** ಉಚ್ಚಾಸಯನಂ ಮಹಾಸಯನಞ್ಚ ಸಮಣಸಾರುಪ್ಪರಹಿತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತನ್ತಿ ಆಹ - **"ಪಮಾಣಾತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅಕಪ್ಪಿಯತ್ಥರಣ"**ನ್ತಿ। ಆಸನ್ದಾದಿಆಸನಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಯನೇನೇವ ಸಙ್ಗಹಿತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಆಧಾರೇ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೇ ತದಾಧಾರಕಿರಿಯಾ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಉಚ್ಚಾಸಯನಮಹಾಸಯನಾ"ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ ತದುಪಭೋಗಭೂತನಿಸಜ್ಜಾನಿಪಜ್ಜನೇಹಿ ವಿರತಿ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಉಚ್ಚಾಸಯನಮಹಾಸಯನಞ್ಚ ಉಚ್ಚಾಸಯನಮಹಾಸಯನಞ್ಚಾತಿ **ಉಚ್ಚಾಸಯನಮಹಾಸಯನ**ನ್ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಏಕಸೇಸನಯೇನ ಅಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ ಯಥಾ - "ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾ ಸಳಾಯತನ"ನ್ತಿ (ಉದಾ॰ ೧)। ಆಸನಕಿರಿಯಾಪುಬ್ಬಕತ್ತಾ ವಾ ಸಯನಕಿರಿಯಾಯ ಸಯನಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಆಸನಮ್ಪಿ ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೩. ಜಾತರೂಪಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೫೩. ಅಞ್ಞೇಪಿ ಉಗ್ಗಹಾಪನೇ ಉಪನಿಕ್ಖಿತ್ತಸಾದಿಯನೇ ಚ ಪಟಿಗ್ಗಹಣತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ - **"ನ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಪೇನ್ತಿ, ನ ಉಪನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಸಾದಿಯನ್ತೀ"**ತಿ। ಅಥ ವಾ ತಿವಿಧಂ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ಕಾಯೇನ ವಾಚಾಯ ಮನಸಾತಿ। ತತ್ಥ ಕಾಯೇನ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ **ಉಗ್ಗಹಣಂ,** ವಾಚಾಯ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ **ಉಗ್ಗಹಾಪಣಂ,** ಮನಸಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ **ಸಾದಿಯನಂ**। ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೇನ, ಏಕಸೇಸನಯೇನ ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ "ಪಟಿಗ್ಗಹಣಾ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ - **"ನೇವ ನಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೀ"**ತಿಆದಿ। ಏಸ ನಯೋ **"ಆಮಕಧಞ್ಞಪಟಿಗ್ಗಹಣಾ"**ತಿಆದೀಸುಪಿ।

೪. ಆಮಕಧಞ್ಞಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೫೪. ನೀವಾರಾದಿಉಪಧಞ್ಞಸ್ಸ ಸಾಲಿಆದಿಮೂಲಧಞ್ಞನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **"ಸತ್ತವಿಧಸ್ಸಾ"**ತಿ।

೫. ಆಮಕಮಂಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೫೫. "ಅನುಜಾನಾಮಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಞ್ಚ ವಸಾನಿ ಭೇಸಜ್ಜಾನಿ - ಅಚ್ಛವಸಂ, ಮಚ್ಛವಸಂ, ಸುಸುಕಾವಸಂ, ಸೂಕರವಸಂ, ಗದ್ರಭವಸ"ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೨೬೨; ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೬೨೩) ವುತ್ತತ್ತಾ ಇದಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಅನುಞ್ಞಾತಂ ನಾಮ। ತಸ್ಸ ಪನ "ಕಾಲೇ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತ"ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೨೬೨) ವುತ್ತತ್ತಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ವಟ್ಟತೀತಿ ಆಹ - **"ಅಞ್ಞತ್ರ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಅನುಞ್ಞಾತಾ"**ತಿ। ವಿನಯವಸೇನ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತಬ್ಬೋ, ತಸ್ಮಾ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯ ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯ ವುತ್ತನಯೇನೇತ್ಥ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

೧೦. ಚತುತ್ಥಆಮಕಧಞ್ಞಪೇಯ್ಯಾಲವಗ್ಗೋ

೧-೩. ಕಯವಿಕ್ಕಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೧೬೨-೬೩. ಕಸ್ಸಚಿ ಭಣ್ಡಸ್ಸ ಗಹಣಂ **ಕಯೋ,** ದಾನಂ **ವಿಕ್ಕಯೋ**। **ತತ್ಥ ತತ್ಥಾ**ತಿ ಗಾಮನ್ತರೇ ಸನ್ತಿಕೇ ಚ ಗಮನಂ ದೂತಕಮ್ಮನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಪಹಿಣಗಮನಂ** ಖುದ್ದಕಗಮನಂ।

೪. ತುಲಾಕೂಟಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೬೪. **ರೂಪಕೂಟಂ** ಸರೂಪೇನ ಸದಿಸೇನ ಛಲವೋಹಾರೋ। **ಅಙ್ಗಕೂಟಂ** ಅತ್ತನೋ ಹತ್ಥಾದಿನಾ ಅಙ್ಗಾನಂ ಛಲಕರಣಂ। **ಗಹಣಕೂಟಂ** ಮಾನೇಸು ಗಹಣವಸೇನ। **ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಕೂಟಂ** ಅಯಚುಣ್ಣಾದಿನಾ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೇನ ಛಲಕರಣಂ। **ಮಹತಿಯಾ** ತುಲಾಯ। **ಪಚ್ಛಾಭಾಗೇ**ತಿ ತುಲಾಯ ಪಚ್ಛಿಮಭಾಗೇ। **ಹತ್ಥೇನಾ**ತಿ ಹತ್ಥಪದೇಸೇನ। **ಅಕ್ಕಮತೀ**ತಿ ಉಟ್ಠಾತುಂ ಅದೇನ್ತೋ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ದದನ್ತೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ**ತಿ ಪರೇಸಂ ದದನ್ತೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಹತ್ಥೇನ ತುಲಂ ಅಕ್ಕಮತಿ। **ತನ್ತಿ** ಅಯಚುಣ್ಣಂ।

ಲೋಹಪಾತಿಯೋತಿ ತಮ್ಬಲೋಹಪಾತಿಯೋ। **ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಾ ಕರೋನ್ತೀ**ತಿ ಅಸನಿಖಾದಸುವಣ್ಣಕನಕಲಿಮ್ಪಿತಾ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಾ ಕರೋನ್ತಿ। ಮಾನಭಾಜನಸ್ಸ ಹದಯಭೂತಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರಸ್ಸ ಭಿನ್ನಂ **ಹದಯಭೇದೋ**। ನಿಮಿಯಮಾನಸ್ಸ ತಿಲತಣ್ಡುಲಾದಿಕಸ್ಸ ಸಿಖಾಯ ಅಗ್ಗಕೋಟಿಯಾ ಭಿನ್ನಂ **ಸಿಖಾಭೇದೋ**। ಖೇತ್ತಾದೀನಂ ಮಿನನರಜ್ಜುಯಾ ಅಞ್ಞಥಾಕರಣಂ **ರಜ್ಜುಭೇದೋ**। ರಜ್ಜುಗಹಣೇನೇವ ಚೇತ್ಥ ದಣ್ಡಕಸ್ಸ ಗಹಣಂ ಕತಮೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೬-೧೧. ಛೇದನಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೧೬೬-೭೧. **ವಧೋ**ತಿ ಮುಟ್ಠಿಪ್ಪಹಾರಕಸಾತಾಳನಾದೀಹಿ ಹಿಂಸನಂ, ವಿಹೇಠನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿಹೇಠನತ್ಥೋಪಿ ಹಿ ವಧ-ಸದ್ದೋ ದಿಸ್ಸತಿ "ಅತ್ತಾನಂ ವಧಿತ್ವಾ ವಧಿತ್ವಾ ರೋದೇಯ್ಯಾ"ತಿಆದೀಸು। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ "ಮಾರಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಪನ ಪೋಥನಂ ಸನ್ಧಾಯಾತಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ ಮಾರಣಸದ್ದಸ್ಸ ವಿಹಿಂಸನೇಪಿ ದಿಸ್ಸನತೋ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಆಮಕಧಞ್ಞಪೇಯ್ಯಾಲವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಾರತ್ಥಪ್ಪಕಾಸಿನಿಯಾ ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯ-ಅಟ್ಠಕಥಾಯ

ಮಹಾವಗ್ಗವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ನಿಗಮನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸಕಲರೂಪಾರೂಪಸಮ್ಮಸನೇ ಸಣ್ಹಸುಖುಮವಿಸಯಞಾಣತಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಾರನಿಪುಣಬುದ್ಧೀನಂ ಸುಸಂಯತಕಾಯವಚೀಸಮಾಚಾರತಾಯ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಸು ಸಮ್ಮದೇವ ಯತನತೋ ಚ **ಯತೀನಂ** ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತುಸಚ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಭೇದೇ ಪರಮತ್ಥಧಮ್ಮೇ ನಾನಾನಯೇಹಿ ಞಾಣವಿಭಾಗಸ್ಸ ಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇನ **ಬಹುಕಾರಸ್ಸ** ಸಂಯುತ್ತಾಗಮವರಸ್ಸ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಂ ಕಾತುಂ ಸಾರತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನತೋ ಏವ **ನಿಪುಣಾ** ಯಾ ಮಯಾ ಅಟ್ಠಕಥಾ ಆರದ್ಧಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಸವಿಸೇಸಂ ಪಞ್ಞಾವಹಗುಣತ್ತಾ ಏವ ಹಿಸ್ಸ ಗನ್ಥಾರಮ್ಭೇ ಆದಿತೋಪಿ "ಪಞ್ಞಾಪಭೇದಜನನಸ್ಸಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಸಾರ**ನ್ತಿ ಸಂಯುತ್ತಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಸಾರಂ। **ಏಕೂನಸಟ್ಠಿಮತ್ತೋ**ತಿ ಥೋಕಂ ಊನಭಾವತೋ **ಮತ್ತ**-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ।

ಮೂಲಟ್ಠಕಥಾಯ ಸಾರನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಸಂಯುತ್ತಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಸಾರಮೇವ ಪುನ ನಿಗಮನವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ **ಮೂಲಟ್ಠಕಥಾಯ ಸಾರ**ನ್ತಿ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಸು ಅತ್ಥಸಾರಂ। ತೇನ ಏತಂ ದಸ್ಸೇತಿ "ಸಂಯುತ್ತಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಅತ್ಥಸಾರಂ

ಆದಾಯ ಇಮಂ ಸಾರತ್ಥಪ್ಪಕಾಸಿನಿಂ ಕರೋನ್ತೇನ ಸೇಸಮಹಾನಿಕಾಯಾನಮ್ಪಿ ಮೂಲಟ್ಠಕಥಾಸು ಇಧ ವಿಯೋಗಕ್ಖಮಂ ಅತ್ಥಸಾರಂ ಆದಾಯ ಅಕಾಸಿ''ನ್ತಿ। ''ಮಹಾವಿಹಾರಾಧಿವಾಸೀನ''ನ್ತಿ ಚ ಇದಂ ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಪದೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ ''ಮಹಾವಿಹಾರಾಧಿವಾಸೀನಂ ಸಮಯಂ ಪಕಾಸಯನ್ತಿಂ ಮಹಾವಿಹಾರಾಧಿವಾಸೀನಂ ಮೂಲಟ್ಠಕಥಾಯ ಸಾರಂ ಆದಾಯಾ''ತಿ ಚ। **ತೇನ** ಪುಞ್ಞೇನ। **ಹೋತು ಸಬ್ಬೋ ಸುಖೀ ಲೋಕೋ**ತಿ ಕಾಮಾವಚರಾದಿವಿಭಾಗೋ ಸಬ್ಬೋ ಸತ್ತಲೋಕೋ ಯಥಾರಹಂ ಬೋಧಿತ್ತಯಾಧಿಗಮವಸೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನ ನಿಬ್ಬಾನಸುಖೇನ ಸುಖಿತೋ ಹೋತೂತಿ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಸುಖಾಧಿಗಮಾಯ ಅತ್ತನೋ ಪುಞ್ಞಂ ಪರಿಣಾಮೇತಿ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಸಾರತ್ಥಪ್ಪಕಾಸಿನಿಯಾ

ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯ-ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಂಯುತ್ತಟೀಕಾ ಸಮತ್ತಾ।